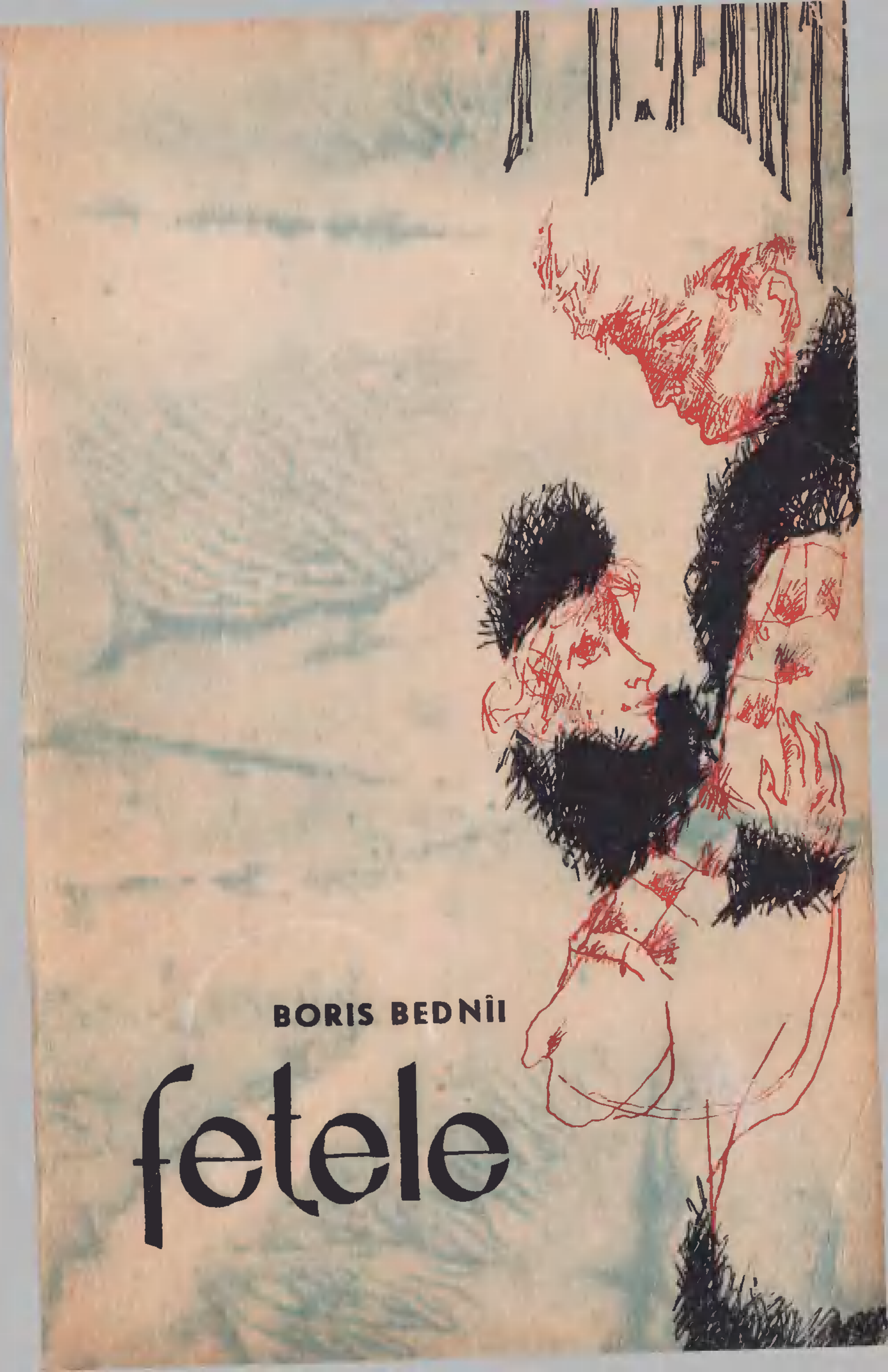

BORIS BEDNÎI

fetele

B O R I S B E D N Î I

fetele

O f, că mult a mai avut de mers Tosia pînă să ajungă la noul ei loc de muncă !

Întîi a purtat-o în goana mare trenul. Dincolo de ferestra vagonului se desfășurau în evantai ogoarele de toamnă pustii, apărea și dispărea cîte un crîng roșcat cu copaci rari. Stăruiau mult orașe necunoscute, cu coșuri fumegînde de uzine. Către linia ferată veneau într-una sate și cătune ; se iveau pentru o clipă în ferestra Tosiei și se răsturnau apoi din zbor pe pantă. Îi părea uneori Tosiei, care pornise la primul ei drum lung, că țara toată i se aliniase înaintea ei, iar ea, Tosia, din vagonul ei de metal pe arcuri, trece în revistă forțele patriei, primindu-le defilarea.

Apoi Tosia dîrdîi de frig, în paltonașul ei ușurel, pe puntea unui vas fluvial. Zbaturile lopătau cu sîrg, împingînd apa grea de septembrie. Un remorcher trăgea o plută lungă-lungă de bîrne, din care s-ar fi putut construi un oraș întreg cu sute de case, școli, spitale, un club, un cinematograf... „Chiar și cu două cinematografe !“, hotărî Tosia, însuflețită de grija pentru locuitorii noului oraș în care, cine știe, va locui poate și ea cîndva. O pădure sălbatică înainta pînă pe mal, întreruptă din loc în loc de cîte o luncă inundabilă. Vaci tărcate cu șolduri rotunde, descinse parcă dintr-un panou cu succesele în creșterea vitelor, sorbeau alene apa din rîu. Plutașii curățau malurile de buștenii rămași pe uscat în timpul verii, demontau inășinile de legat și coșițele, de care Tosia habar n-avea, și se pregăteau de iernat.

În cele din urmă, Tosia trecu de pe vas pe un autocamion al Organizației de aprovizionare a muncitorilor, care o hurducă pe un drum accidentat. Codrul des o trăgea tot mai adânc în hățișul său tainic. Tosia, așezată pe o ladă de macaroane, privea în jur cu ochii unui tânăr vânător pasionat, așteptând să zărească vreun urs ascuns. Un butoiaș sprinten cu untdelemn se da de-a dura nestingherit pe fundul camionului, căutând mereu și pe furiș să însemne cu șoldul lui murdar ciorapii Tosiei. Ea își apăra cu multă iscusință singura ei pereche de ciorapi păstrați în stare bună, împingând butoiașul de la distanță cu talpa. A fost de ajuns, însă, ca Tosia să caște doar o clipă gura la pinii groși, doborâți cu rădăcină cu tot de furtună, pentru ca butoiul perfid să se și repeadă la ciorapii ei lipsiți de apărare, împlinindu-și opera necurată...

În sfârșit, iat-o pe Tosia ajunsă la așezarea forestieră, unde avea să locuiască și să muncească. Abia izbutea să se țină în pas cu lunganul de administrator, care înainta solemn, cu pătura și cearșafurile la subțioară. În ținuta militarizată a bravului administrator își dăduseră întâlnire câteva arme : pantalonii îi erau de valerist, vestonul de marinar și chipiul cu bordură albastră — de aviator.

Străduindu-se să nu rămâie în urma administratorului, Tosia cerceta totuși din mers așezarea, întorcându-și capul în toate părțile. Odată vuisse aici o pădure seculară, dar pe măsură ce-și înălțau casele, oamenii, precum se întâmplă adesea, au tot tăiat arborii fără nici o chibzuință. Acum, alături de buturugile uriașe, pe jumătate putrezite, se zăreau ici-colo, împrejmuite, niște biete nuiele neputincioase și fără nădejde, sădite de școlari în ultima campanie pentru crearea spațiilor verzi și amenajarea localității.

Atît șeful sever al centrului de exploatare forestieră, cu care Tosia discutase chiar adineauri, cît și administratorul ce pășea ca un cocostîrc înaintea ei, ca și puținii tăietori de pădure întâlniți de Tosia pe uliță — toți se înțeleseseră parcă dinainte și-și dădeau cu destulă abilitate niște aere, de parcă nici nu bănuiau că trăiesc tocmai la mama dracului ; aveau o com-

portare de parcă aşezarea lor s-ar fi găsit undeva într-o regiune centrală, uşor accesibilă muncitorilor proaspăt angajaţi, şi nu undeva într-un străfund de pădure îndepărtată, la miazănoapte, chiar în preajma Cercului Polar.

„Ce mai actori !“ se minună Tosia, frecându-şi şoldul lovit în zdruncinăturile camionului.

Un ferăstrău circular piuia strident la maşina de tăiat traverse, acoperind toate celelalte sunete iscate primprejur. Tosiei i se părea că ferăstrăul ţipă din răputeri de durere, plângându-se de soarta-i crudă. Oamenii însă i-au vîrît durerea cumplită în hamul unei curele de transmisie, au botezat acest abuz de putere muncă şi i-au fixat un plan, obligându-l să elibereze traversele ascunse în buşteni de scîndurile şi lătunoaiele de prisos. Plină de compătimire pentru ferăstrăul nenorocit, Tosia îşi iuţi paşii în urma administratorului.

La depozitul de lîngă cotul apei, se descărcau buştenii dintr-o garnitură adusă din pădure de o locomotivă mică şi sprintenă, „cucul“. Tosia nu mai văzuse în viaţa ei atîţia buşteni. Stivuiţi pe mal, păreau case înalte cu mai multe etaje, dar fără uşi şi ferestre. Buştenii stăteau cuminţi în stive ; odihneau în aşteptarea primăverii, cînd aveau să fie zvîrliţi pe apă ca să-şi înceapă călătoria lungă şi anevoioasă spre bazinele cu maşini de legat, spre bazele de transbordare, spre fabricile de cherestea aflate la vărsarea rîului, spre şantierele îndepărtate sau nesăţioasele fabrici de hîrtie.

— Mult lemn mai tăiaţi pe-aici ! zise Tosia cu respect, ajungîndu-l pe administrator.

— Ne dăm şi noi osteneala, răspunse acesta cu modestie şi, îngăduitor cu lipsa de experienţă a Tosiei, o lămuri : Tot centrul lucrează pentru depozitul de jos.

— Există deci şi unul *de sus* ? îşi dădu Tosia cu presupusul.

— Da, există... Dar dumneata de unde eşti de fel ?

— Din Voronej.

— E o bucată de drum, nu glumă ! se miră administratorul.

Se apropiară de căminul femeilor ; administratorul

arăată dușmănos cu pumnul un soi de prispă ferită ce dădea spre un loc viran.

— Locul ăsta se numește la noi *Kamciatka*. Sînt unii care stau aici cu serile ! Stau cît stau și pe urmă vin să le dăm camere separate. Și noi camere libere n-avem, asta s-o știi !

Tosia aruncă pe furiș o privire temătoare *Kamciatkăi*, apoi răspunse rece :

— Nici că-mi trebuie mie așa ceva.

— Așa spuneți toate la început ! ripostă administratorul pățit și sui dintr-un salt treptele unui pridvor.

Străbătură un coridor întunecos. Administratorul deschise o ușă în fund și Tosia intră.

— Aici ai să locuiești.

Din stimă pentru noua ei locuință, Tosia își scutură picioarele în dreptul pragului scund și păși înăuntru. Camera nu era foarte mică, dar nici mare n-aveai cum spune că e. De-a lungul pereților de bîrne fuseseră înșiruite cinci paturi : patru din ele erau acoperite cu păaturi, iar pe al cincilea zăcea doar salteaua. Administratorul, vădind un antrenament serios, aruncă de la distanță pe salteaua subțirică cearșafurile și pătura cărate de el.

— Nu ți-ai adus cumva pernă ? o întrebă el cu speranță în glas pe Tosia. Noptiere avem cîte vrei, pot să-ți dau și două ; cît despre perne, ducem lipsă.

— Și ce să fac, să dorm cu capul pe noptieră ? întrebă Tosia bătaios, sigură pe dreptul ei de a primi o pernă și neclintită în hotărîrea de a smulge administratorului tot ce i se cuvine.

Administratorul o măsură pe Tosia atent cu privirea — de la vârful pantofilor băiețești scîlciați pînă la basmăluța subțire de pe cap.

— Ți-e tot bagajul ? se interesă el arătînd spre bocceluța Tosiei.

— Ți-e tot bagajul ? se interesă el arătînd spre bocceluța Tosiei.

— Cu de toate mai veniți, nimic de zis !

Tosia își mușcă orgolioasă buza de jos și, ridicînd bărbia ascuțită de fetișcană, spuse :

— Fericirea nu stă în lucruri !

— Uite ce e, fetiço, vorbe împăciuitoare administratorul, nici fără ele fericirea nu e-ntreagă... Instalează-te ; de pernă îți fac eu rost.

Administratorul plecă. Tosia se așează pe patul ei și încercă, după un vechi obicei, să se legene puțin pe arcuri, dar nu reuși de loc. Curioasă, ridică salteaua și descoperi dedesubt scînduri puse pe drugii de fier ruginiți.

— Poftim și fericirea !... mormăi Tosia.

Își făcu repede și îndemînatec patul, cu plăcerea vizibilă a omului obosit de peripețiile unui drum lung și chinuitor, sătulă de lipsa unui acoperiș deasupra capului și bucuroasă că are în sfîrșit un colțișor al său.

Apoi, fără grabă, Tosia făcu ocolul încăperii, cercetînd cu luare-aminte noul ei domiciliu. Trecea de la un pat la altul, asemeni unui călător îndrăzneț care se afundă în labirintul unui ținut neexplorat, încercînd să ghicească după lucruri cu cine va avea să trăiască sub același acoperiș.

Nu e cine știe ce o cameră într-un cămin de fete dintr-o îndepărtată așezare forestieră. Pe lîngă paturi și noptiere se mai aflau acolo o masă, niște scaune și taburete de strînsură, un dulap vechi de rufe cu o ușă scîrțîitoare și un lavoar de tablă. Ar mai fi de pomenit difuzorul și un ceas, de pendula căruia, pentru a-i da mai multă pondere, se legase o piuliță mare de origine necunoscută — iată cu ce își înzestrase administratorul fetele de sub tutela lui.

După bunul plac al administratorului, paturile erau acoperite cu pături la fel, toate roșcate, iar noptierele erau vopsite în aceeași culoare mohorîță, practică. Însă, în ciuda acestei monotonii triste, fiecare pat își avea personalitatea lui. Obiceiurile și înclinațiile fetelor ce locuiau odaia luptau cu depersonalizarea cazonă pe care încerca s-o instaureze administratorul. Unele fete obținuseră o victorie fățișă, altele, în schimb, se supuseseră gustului stereotip al administratorului.

De o asprime soldățească și tare sărăcăcios era colțul de lîngă primul pat. Atmosferei cazone a acestuia nu i se adăuga nimic mai aparte. Numai o sticlă de unt-

delemn și un borcan de sare pe noptieră erau un indiciu că stăpîna își gătește singură.

Al doilea pat se putea întrece cu primul în privința indiferenței la confort. Mai bătător la ochi, în colțul acela, era un maldăr de cărți ce îngropase cu totul noptiera. Îndreptare tehnice, reviste de silvicultură se amestecau cu romane voluminoase. Întîlneai aici și cărți noi, cu cotoare tari, însă mai mult cărți vechi, îngălbenite și răscitite, adesea cu începutul și sfîrșitul lipsă. Luîndu-te după unele semne, puteai deduce că proprietarei celui de-al doilea pat îi plăcea să citească lungită : patul i se adîncise ca un jgheab și aducea cu un hamac.

Al treilea pat era o mărturie evidentă că stăpîna lui e bună gospodină și îi place lucrul de mîină. Pătura cazonă era ascunsă sub o cuvertură de dantelă, iar la căpătîi se înălța o movilă de perini, în vîrf cu un puișor. Pe speteaza patului atîrna un ștergar brodat abundent și, pe perete, o pînză cu broderie aplicată. La picioarele patului se întindea pe podeaua odăii singurul covor, țesut din fîșii de cîrpe multicolore. Pîină și noptiera nearătoasă, deasupra cu un șervețel ajurat, avea ceva sărbătoresc.

Și al patrulea pat purta unele semne de spirit gospodăresc, dar stăpînei lui se pare că-i lipseau totuși răbdarea și perseverența vecinei : doar pernele erau acoperite de o cuvertură ; broderia ștergarului era mult mai săracă. În schimb, pe noptieră se afla cea mai mare oglindă din cameră, iar în jurul ei se îngrămădiseră sticlute de colonie, borcănase cu cremă, o pudrieră, piepteni, periute și alte mărunțișuri din arsenalul cuiva preocupat de menținerea propriei frumuseți.

Cărțile și revistele nu i-au prea reținut Tosiei atenția, în oglindă însă se privi și adulmecă toate flaconasele de pe noptieră. Asupra acestei trebi o surprinse militărosul administrator, ivit pe nesimțite în prag.

— Ține ! strigă el aruncîndu-i Tosiei o pernă. Începerea lucrului, la șapte fix ; cantina se deschide la șase. Salutare !

Administratorul făcu un semn cu mîna în dreptul nasului și trînti ușa în urmă-i.

După sobă Tosia găsi lemne uscate, apoi fără să mai stea pe gînduri aprinse focul și puse ceainicul pe plită. În timp ce turna apă, ușa se deschise încetișor și în cameră se strecură tiptil un unchiaș cu fața blîndă și zbîrcită. Ținea în mîna o plasă din care se ițeau belicos niște macaroane lungi.

— Bună ziua... zise Tosia cu o nesiguranță în glas, neînțelegînd ce caută bărbatul acesta într-un cămin de fete.

Unchiașul o salută fără nici o vorbă, ca o veche cunoștință, și trecu în colțul *cazon* al camerei, unde purcese la deșertarea plasei în noptieră. Tosia mai puse apă în ceainic și lemne în sobă, uitîndu-se cu coada ochiului la ciudătenia asta de om.

Acesta scoase din buzunarul larg un pachet misterios, îl despuie cu grijă de cîteva învelișuri, și la lumina zilei apăru un tablou reprezentînd lebede, dintr-acelea celebre, suflate în metal, care se vînd la tîrguri spre satisfacerea unor gusturi nepretențioase, în ciuda luptei vitejește dar zadarnic duse de ziarele noastre. Necunoscutul mai scoase din celălalt buzunar un cui, pe care-l bătu cu ajutorul unei chei pentru piulițe în peretele din dreptul patului ursuz și de care agăță tabloul cu lebede.

— Nu e strîmb ? o întrebă el pe Tosia.

— Stă tocmai bine.

Unchiașul mai scoase din buzunarele lui fără fund o scrisoare pe care o lăsă în patul-hamac. Dînd să plece, admiră încă o dată lebedele, lămurindu-i Tosiei :

— E o surpriză... și se strecură afară, închizînd încetișor ușa.

Ca să-și bea ceaiul, Tosia scoase din boccea o cană de metal cam turtită, o semilună de covrig uscat de la drum și restul unei bomboane *Ursul polar*. De bomboană scăpă azvîrlindu-și-o repede în gură, după care începu să cotrobăie cu puteri noi în măruntaiele boccelei. Dar nu mai găsi nimic comestibil. Lăsă atunci boccea în plata domnului și, cu un aer hotărît, porni la investigarea noptierelor străine. Multe se aflară acolo

pe placul Tosiei și, cîrînd, colțul mesei îl încărcară tot soiul de bunătăți.

Ceainicul dăduse în clocot. Tosia puse înăuntru cu multă dărnicie din ceaiul străin, cîntări din ochi cu mîndrie masa și se așeză. Aruncă în cana cu ceai o bucată mare-mare de zahăr, frînse un colț din pîinea rumenită, întinse deasupra unt din gros, trînti și un strat bun de dulceată, cînd — în timp ce-și ducea sandviciul ademenitor la gură — se auziră pași pe coridor și în cameră intrară colocatarele : Vera, Katia, Anfisa și, ceva mai în urmă, Nadia, cu un braț de lemne. Fetele se opriră mănunchi la ușă, uitîndu-se cu ochi mari la fetișcana necunoscută care, cocoțată la masă, le topea proviziile.

— Ce faci aici ? întrebă Katia, o fată voinică, îndemînată, frumoasă nu atît la obraz cît în întregime, cu statura ei de om muncitor neascunsă nici de scurta vătuită, greoaie.

— Beau ceai... răspunse Tosia și sorbi din cană pentru a le arăta nepriceputelor de fete cum se bea ceai.

— Da' de unde-ai apărut ?

Tosia se înecă și, tușind, arătă cu mîna într-o direcție nedefinită, undeva în spate, acolo unde se afla după părerea ei regiunea Voronej. Katia nu înțelese semnalizarea Tosiei și întrebă iar :

— De unde, zici ?

Tosia își luă cu părere de rău de la gură sandviciul neînceput și furioasă arătă către patul său.

— Toată viața mi-am visat o vecină ca asta ! zise Anfisa batjocoritor.

Ea lucra la centrala telefonică, se îmbrăca mai bine decît toate celelalte fete din cameră și era înzestrată cu acea frumusețe bătătoare la ochi care atrage atenția tuturor : bărbații întorceau pe stradă capul după ea, iar femeile o urmăreau cu priviri pline de invidie. Dar Anfisa avea și ceva crud, de felină într-însa. Aflase prea de timpuriu că e frumoasă și faptul acesta dădu naștere unui sentiment de incontestabilă superioritate față de alte fete. Nu se împrietenise cu nici una din cele cu care locuia ; o respecta numai, în felul său, pe colega ei Nadia, și asta pentru că adesea n-o înțelegea.

Anfisa se apropie de masă și împinse la o parte boița canul ei de dulceață.

— Cine te-a învățat să umbli prin lucruri străine?

— Păi doar nu erați nici una acasă, se justifică Tosia fără a se simți cîtuși de puțin vinovată. Mi s-a terminat zahărul... La Casa copilului așa trăiam : totul era în comun...

— La Casa copilului ! aruncă disprețuitor Anfisa. Se și vede...

Tosia vru să se ridice în apărarea căminului ei drag, dar cea mai mare dintre fete, Vera, o opri pe scaun și-i întinse pachetul ei de biscuiți.

— Bea-ți ceaiul, se răcește.

Tosia sorbi ascultător din cană, ajungînd în fine și la sandviciul cel gustos. Cu gura plină, o privi de jos în sus cu recunoștință pe Vera care se arătase bună cu ea.

Vera urma cursurile fără frecvență ale unei școli tehnice de silvicultură și lucra ca sortatoare-însemnătoare la depozitul de sus. Era totodată și responsabilă camerei. Fusesse măritată și toate fetele afară de Anfisa obișnuiau să-i ceară sfaturi. Era în ochii lor o autoritate indiscutabilă, pînă și dezghețata de Anfisa se ferea să se certe cu ea.

— Vii de-a dreptul de la Casa copilului ? o întreabă Vera pe Tosia, care ghici parcă ceva compătimator în glasul ei.

Tosiei nu-i venea bine cînd oamenilor le era milă de ea ca de o biată orfană, și se încruntă.

— Nu, am lucrat o vară într-un sovhoz. L-am criticat pe agronom și m-au... Adică — la cererea mea... Fetelor, e adevărat că pe-aicea, în pădure, sînt urși cîta frunză și iarbă ?

— Nu ne duce cu urșii ! i-o tăie Anfisa.

— Ce te năpustești la mine ?... — Tosia privi la toate fetele. — La voi fiecare trăiește pe cont propriu ? — Și se dumiri deodată dînd din cap amărîtă că a nimerit într-un ținut cu sălbatice obiceiuri individualiste. — Hai, fetelor, să facem așa : ce-i al meu e și-al vostru și invers.

— Hm, se vede treaba că mai mult invers ! o înțepă Anfisa.

Își ascunse borcanul cu dulceață în noptieră, trase de sub pat geamantanul și controlă dacă lacătul e întreg. Văzînd astea toate, Tosia sări de pe scaun și izbi cana de masă vărsînd ceaiul.

— Ce vrea să zică asta, fetelor ?!

Își apucă bocceaia și o răsturnă deasupra mesei. Pe mușama căzură un prosop răsucit ca un gînj, o savonieră de plastic nou-nouță, o periută de dinți, rufăria simplă și puțină cîtă era, o singură mănușă — cea stîngă, de la mîna mai puțin folosită, un ciob gros dintr-o oglindă bună, o broșă ieftină și mare, cîțiva nasturi de culori diferite și un pachetel cu fotografiile actrițelor de cinema preferate, legat cu panglicuță.

— Poftim, serviți-vă !

— Bogată gospodărie ! pufni Anfisa.

— Serviți-vă ! izbucni strident și ținîndu-se cu mîinile de burtă Katia, căreia îi plăcea să rîdă. Comică mai ești !

— Ajunge ! își stăvili Vera tovarășele, azvîrlindu-și de pe umăr geanta de campanie.

Numai Nadia, o fată înaltă și posomorîtă, nu lua parte la discuție, de parcă nici n-o văzuse pe Tosia. Zărind tabloul cu lebedele deasupra patului, întrebă încet :

— A fost Xan Xanîci ?

— A fost pe-aici un bătrînel... zise Tosia.

— Sst ! făcu Katia, dîndu-i un ghiont Tosiei.

Ghiontul o nimeri taman în șold, acolo unde mai avusese norocul să fie lovită și în călătoria cu camionul. Tosia se strîmbă, își frecă șoldul — nevinovata victimă — și întrebă pe șoptite :

— Îi e rudă unchiașul ăsta ?

— E logodnicul ei ! răspunse tot în șoaptă Katia.

— Așa arată un logodnic ?...

Nadia se întoarse puțin spre ele și Katia astupă iute cu mîna gura Tosiei. Vera se uită și dînsa încrîntată la Tosia, care, în necunoștință de cauză, încălca o anumită lege nescrisă a camerei.

— Mai puțină vorbă, zise ea și se îndreptă spre pat.

În timp ce mai puneă lemne pe foc, Nadia o muștră pe Tosia :

— Ce te-ai apucat să arzi toate lemnele uscate, cumătră?... Lemnele sînt în dosul casei, grămada din stînga.

— Dacă n-am știut... mormăi Tosia, neîndrăznind să răspundă obraznic severei Nadia, care avusese atîta ghinion cu logodnicul.

Nadia aruncă numai în treacăt o privire Tosiei, care se ghemuise toată, și socotind argumentul adus de fată temeinic, îi dădu pace și trebălu pe lîngă plită ca să-și pregătească ei și lui Xan Xanîci cîna. Mîinile ei mari și puternice își făceau bine treaba obișnuită, în vreme ce fața îi rămînea impasibilă, ca și cum Nadia n-ar fi văzut nimic din ceea ce se petrecea în jur, pradă unor gînduri triste.

Cei mai pretențioși șefi angajează fără să ezite o fată vînjoasă și voinică de felul Nadiei; orice brigadă de muncă o primește bucuros. După părerea tuturor prietenelor și băieților care o cunoșteau, Nadia era urîțică. Băieții care îi plăceau vorbeau frumos de dînsa, o tapau de parale înainte de salariu, o stimau, se și împrieteneau cu ea, dar se îndrăgosteau și se însurau cu alte fete.

La douăzeci și șapte de ani Nadia se resemnase în fața sorții ei, devenind tăcută și închisă. Părea împăcată, ba chiar își alesese un logodnic potrivit. Totuși se simțea în Nadia o forță încăpățînată, pînă una alta ascunsă, ca un arc ce se strîngea tot mai mult înlăuntrul ei, urmînd poate să-și dea drumul odată în chip neașteptat atît pentru cei din jur, cît și pentru ea însăși...

Vera își agăță geanta de teren deasupra noptierei cu cărți și observă pe pat scrisoarea adusă de logodnicul Nadiei. O umbră trecu pe fața Verei care, brusc, se înăspri toată, încordîndu-se de parcă s-ar fi întîlnit cu un vechi dușman.

Își aruncă în treacăt ochii pe plic și, luîndu-l între două degete, îl dete pe foc. De uimire, Tosia se înecă cu ceai și privi repede la fete, dar nici una nu clipi măcar, ca și cum așa ar fi firesc, să arzi scrisorile fără a le citi.

— Tot de la soțul tău? întrebă Nadia.

Vera dădu scurt din cap.

— Are un scris frumos! îl laudă Katia, urmărind cu ochii plicul în gura sobei.

— Da, scrisul îl are frumos... confirmă Vera fără chef și se îndepărtă de sobă.

Tosia se uita speriată la scrisoarea care se chircea în foc, parcă de durere că nu fusese citită.

— În viața mea n-am primit încă vreo scrisoare, mărturisi ea... Nici măcar o carte poștală...

— Bine, lasă... îi tăie Vera vorba. Cu lucrul te-ai aranjat ?

— Am fost repartizată ! răspunse Tosia mândră. În sectorul meșterului Ciurkin, ca bucătar...

Pe Katia o pufni iar râsul :

— Bucătar ! Ia uitați-vă, oameni buni !

— Așa da, bucătăreasă, nu glumă ! sări iar Anfisa. Ce-o să-și mai strângă băieții cureaua... Știi tu ce greu e să fii pe plac la niște tăietori de pădure ?

— Ajunge, o năuciți de tot, biata fată, le dojeni Vera pe celelalte, care se întrecuseră cu gluma, și adăugă compătimitor : Ca să vezi... nici unul dintre localnici nu vrea să fie bucătar și te-au pus pe tine !

Tosia se intimidă.

— Mănâncă mult ? Sînt mofturoși ?

— Ai să lucrezi tu puțin la pădure și ai să vezi singură... Ai mai gătit barem vreodată ? se interesă Katia.

— Mi s-a mai întîmplat... La drept vorbind sînt în stare, zise Tosia cu încredere. Colaboratorii științifici nu se plîngeau.

— Colaboratorii științifici ? făcu uimită Katia.

— Prea ai luat-o razna cu minciunile ! interveni Anfisa.

Nou-venita o irita cu ceva pe Anfisa și aceasta căuta s-o cicălească într-una, s-o pună în încurcătură pe fetișcana obraznică.

— De ce-aș minți ? se miră Tosia. Cînd m-au dat afară de la sovhoz, am ticluit o scrisoare și-am trimis-o la ziar. Cît timp se cerceta acolo dacă faptele se confirmă, eu m-am angajat la niște profesori, ca femeie de serviciu. El era docent, iar ea... cum îi zice ?... aspirantă. Amîndoi tineri, amîndoi cu ochelari — colaboratori științifici sadea ! Și, dacă vrei să știi, venea din cînd în cînd și un profesor de universitate la noi. Spuneau că e un mare om de știință, dar mic nu mi s-a părut...

Anfisa se întoarce în altă parte, înciudată că Tosia a reușit să se descurce și de astă dată. În schimb Katia își holbă ochii la noua ei vecină cu o curiozitate vie și-și apropie scaunul de al ei ca s-o vadă mai bine la față pe fosta femeie de serviciu.

Katia era dintr-un sat vecin. În cei douăzeci de ani ai ei, n-ajunsese mai departe de centrul raional, totuși, în afara muncitorilor forestieri, a colhoznicilor și tractoriștilor, pe care îi întâlnea zilnic, mai cunoscuse Katia și destui oameni cu alte meserii. În diferite perioade și împrejurări cunoscuse electricieni, ascuțitori, dulgheri, lăcătuși, zootehnicieni, agronomi, coșari, contabili, dactilografi și dactilografe, fochiști, mecanici, ingineri, silvicultori, pădurari, topografi, taxatori, geologi, radiofoniști, plutași, lucrători de la transporturile fluviale, un secretar al comitetului raional de partid și un președinte al comitetului executiv, conducători ai organizațiilor de Comsomol și sindicale, corespondenți, fotografi, operatori cinematografici — sosiți pe neașteptate anul trecut ca să filmeze o brigadă fruntașă — învățători, infirmiere, medici, un tehnician-dentist, un maestru sondor, specialiști în combaterea dăunătorilor pădurii, un scafandru, artiști, un actor meșter în declamație, doi liliputani, un fachir care înghițea săbii, niște tovarăși veniți pentru colectarea ciupercilor și a poamelor, un inspector de măsuri și greutate, numeroși împuterniciți ursuzi care veneau să mai „scuture” conducerea locală, un judecător, un procuror, pe șeful trustului de recoltare a lemnului, o manichiuristă, un autentic coafor de dame care lua pentru o ondulare modernă cincizeci de ruble, lectori de la societatea pentru răspândirea cunoștințelor științifice și politice, piloți din aviația forestieră și chiar pe președintele Consiliului Economiei Naționale ; dar cu o femeie de serviciu în carne și oase, Katia avea de-a face pentru întâia oară.

— Și cum a fost ? iscodi Katia, plină de o curiozitate respectuoasă față de omul cu o profesie atât de rară și greu de definit.

— Cum adică ? întrebă Tosia nedumerită.

— Cum ai lucrat și... așa, în general ?

Katia făcu un gest vag cu mâna.

— Trei săptămîni am putut răbda, pe urmă m-am tocmnit dincoace.

— Ia te uită ! Cum s-or fi purtat cu ea... exclamă Katia și, apropiindu-și scaunul de taburetul Tosiei, o întrebă plină de compătimire : Te-au exploatat ?

— Aș ! Parcă și-au găsit omul...

Katia clipi descumpănită.

— Îți scoteau pe nas fiecare îmbucătură ? se dumiri ea.

— Da de unde ! Ochelariștii mei erau oameni cu nivelul ridicat. Trăiam la ei... ca în comunism : dimineața o duceam pe fetiță la grădiniță, dam o fugă la piață și încolo stăteam mai mult pe balcon. Cît fierbea mîncarea de prînz, făceam curat în casă... Aveau locuință separată, două camere și bucătărie... Păcat că se stricase aspiratorul, n-am reușit să-l încerc ! regretă Tosia. În fiecare seară mă uitam la televizor. E un fel de cinematograf, însă în cutie.

Katia clipi din nou descumpănită. Se simți deodată jignită în amorul ei propriu și se îmbufnă. Cum să se măsoare ea cu Tosia ?! Inspectorul de măsuri și greutate, scafandrul, chiar și cei doi liliputani își pierdură brusc toată strălucirea în ochii Katiei. Televizor văzuse Katia doar într-o fotografie, iar de aspirator de praf nici nu auzise. O invidia cumplit pe Tosia — o minoră acolo, dar care trecuse prin atîtea în viața ei și care nu lipsise mult să aibă fericirea de a mătura prin casă cu aspiratorul cel necunoscut.

— Atunci de ce-ai fugit ? o întrebă Katia indignată de-a binelea, și-și trase scaunul de lîngă taburetul Tosiei.

Tosia căzu pe gînduri neștiind cum să-i explice curioasei Katia de ce a plecat ea de la colaborării științifice, cînd aceștia erau oamenii cei mai de treabă. Doar îi dădeau leafă bună ochelariștii, aveau încredere în ea, nu verificau niciodată restul de la cumpărături, o așezau alături de ei la masă, ba o și serveau pe ea întîi ca pe un musafir. Și aspiranta îi promisese în dar, de ziua aniversării Revoluției din Octombrie, o fustă aproape nouă, ce-i drept un model cam demodat — „*cloș cu cute*“.

— Uitați-vă, și-a înghițit limba ! Hai, dă-i drumul, o grăbi Katia pe îngîndurata Tosia. Te pomenești că ți-au jucat vreo festă, de nu-ți vine să mai scoți un cuvînt ?

— Ba nu, de ce... ripostă Tosia și iar tăcu amintindu-și de viața ei recentă.

Docentul și nevastă-sa își dăduseră atîta osteneală ca nu cumva Tosia să simtă între ei și ea vreo diferență, încît Tosia văzu fără întîrziere că ei, în fundul sufletului lor, văd o asemenea diferență, deși, din politețe, încearcă să o considere și pe ea egala lor. La început, Tosia nu pricepea unde e buba, însă mai pe urmă, reflectînd, găsi că vina o poartă noua ei muncă. Era în această muncă ceva care o înjosea pe Tosia în ochii lumii și dădea prilej oamenilor să o privească de sus.

Atunci hotărî să nu mai aștepte pînă ce ziarul prudent va strînge grămadă dovezile și va trage la răspundere pe agronomul răuvoitor și, uimindu-i pe docent și pe aspirantă cu neagra ei nerecunoștință, Tosia se angajă subit în serviciul industriei lemnului și porni spre nord, părăsind balconașul îndrăgit, lada fermecată cu concerte, spectacole și filme vechi — atît de frumos lustruită —, aspiratorul de praf — stricat și misterios —, renunțînd și la fusta promisă, aproape nouă, de un atît de atrăgător model „*cloș cu cute*”.

— Ei ?! strigă deodată Katia scoasă din răbdări.

Conchise că Tosia vrea nici mai mult nici mai puțin decît s-o prostească și-și apropie pumnul zdravăn de șoldul greu încercat al Tosiei. Tosia se dădu repede în lături și se avîntă în niște considerațiuni cam neobișnuite.

— Vezi tu, zise ea, în sovhoz am înghițit multe, totuși făceam o muncă adevărată. În timp ce la ăștia... Toată ziua du-te, vino... Nu ca să zici că e greu, dar te apasă... Te roade, pricepi ?...

Tosia tăcu cu un aer vinovat, simțind că încearcă să exprime ceva peste puterile ei.

— Atîta tot ? întrebă Katia decepționată, deoarece ea se aștepta ca Tosia să demaște pînă la capăt pe colaboratorii ei științifici și să nu lase piatră pe piatră din toată viața lor de lux. Nici aici la noi nu curge lapte cu miere. Are să-ți pară poate rău că ai părăsit un loc bun. Acolo toate-ți veneau de-a gata...

Tosia dădu disprețuitor din umeri.

— Ești destul de mare, dar nu înțelegi nimic ! În producție fac orice, oriunde, folosește tuturor. Pe cînd la ei... Ducă-se la naiba ! N-au decît să-și facă singuri...

— Are dreptate, întări și Vera, sector particular !

— Cum, cum ? nu pricepu Tosia.

— Erai jignită în demnitatea ta de om acolo, explică Vera cu ton de preceptor, căutînd să-i limpezească Tosiei, care nu citise prea mult la viața ei, simțămintele încercate de ea ca femeie de serviciu.

Tosia dete din cap de cîteva ori. Nu-i venea s-o contrazică pe Vera care o apăruse împotriva atacurilor răutăcioasei de Anfisa, și apoi, tînără cum era, Tosia se simțea măgulită de faptul că în viața ei de femeie de serviciu au avut loc lucruri atît de semnificative, însă totodată n-o prea lăsa conștiința să numească sentimentele ei simple cu vorbe atît de învățate și grave ca cele pe care i le servea Vera cu sufletul ei bun.

— La urma urmelor, nu era pentru mine... făcu Tosia bilanțul scurt al vieții ei de femeie de serviciu. Fetelor, aveți pe-aici auroră boreală ?

— Ai s-o vezi, îi făgădui Vera.

— Ai să vezi tu o auroră... bombăni Anfisa, nemaiîncumetîndu-se s-o atace deschis pe Tosia, după ce responsabilă camerei o luase sub scutul ei.

Tosia își termină ceaiul. În loc de desert, răzui zahărul rămas pe fundul cîinii și închise ochii de plăcere.

— Bun, hotărî Vera, vei sta cu noi. Cît privește munca de bucătar, mai vedem noi, poate îți găsim altă muncă. Acuma hai să facem cunoștință.

Îi întinse mîna, Tosia își spuse numele mic și, după ce gîndi puțin, adăugă pentru mai multă greutate :

— Kislițina.

— Așadar, Kislița ¹ ? zise Katia veșnic pusă pe rîs și-și șterse mîna de rochie.

Nadia făcu și ea un pas spre Tosia, îi strînse mîna tare, bărbătește, și-i privi pantofiorii scîlțiați.

— Asta ți-e toată încălțăminte ? Diminețile au și început să fie reci pe-aici.

¹ *Kislița* — măcrișul-iepurelui (rus.).

Nadia scoase de sub patul ei o pereche de cizme cât toate zilele, purtate mult și bine, pe care le aruncă la picioare Tosiei.

— Încearcă-le.

Cu o iuțeală ce mai trăda încă plăcerea copilărească de a se travesti, Tosia sări în cizme și, ridicând mult de la podea fiecare picior, păși grav prin cameră.

Katia exclamă :

— Motanul încălțat !

— Pentru început, merge, hotărî Vera reținându-și un zîmbet.

Cu mîna întinsă, Tosia se îndreptă spre Anfisa, care se instalase la oglindă, dar aceasta i se prezentă de la distanță :

— Anfisa mă numesc. Salut !

— Frumoasă mai ești ! spuse Tosia privind-o cu uimire naivă și uitînd ciocnirea de adineauri. Ai avut noroc. Semenii chiar cu o artistă ! — Și Tosia scotoci în teancul cu fotografiile îndrăgite, s-o nîmerească pe cea cu pricina. — Nu mai dau de ea...

— Nu-ți mai împuia capul cu actrițele astea ale tale ! îi tăie vorba Vera, parcă nemulțumită că Tosia laudă frumusețea Anfisei. Ai să urmezi cursurile școlii serale.

— Să mă pun pe învățat ? se îngrozi Tosia. Păi eu... Păi... Aveți școală serală ? Ca să vezi ! Am umblat, am tot umblat, și numai bine am nimerit tocmai la școala serală !

ILIA INTRĂ ÎN RAZA TOSIEI

Pentru ca tăietorii de pădure să aibă ce-și aminti în lunile lungi ale iernii nordice, luna septembrie, drept rămas bun, se opinti din toate puterile și dete o zi de aur — caldă, blîndă, plină de nostalgia despărțirii, de o tristețe tomnatecă.

În sectorul maistrului Ciurkin, la marginea parcelei care se tăia, într-un șopron nu prea arătos, gospodărea

Tosia-bucătăreasa. Îi părea mereu că pădurea ce se înălța ca un zid la zece pași de bucătărie, neavînd altă treabă, o urmărește neîncetat și cumpănește : va reuși oare Tosia s-o scoată la capăt cu masa de prînz, ori nu ? Tosia nu putea suferi s-o urmărească cineva în ce face și era furioasă pe acești terchea-berchea de tăietori care doboară pădurea dracu știe pe unde, iar partea asta de lîngă bucătărie au scăpat-o din vedere. Sînt orbi, sau ce au ?

Rușinîndu-se parcă de salopetele lor ponosite, plictisitor de verzi, pinii și brazii se strînseseră grămadă ; în desiș, puținele foioase se mai lăfăiau în hainele lor de sărbătoare, dar fala lor era pe sfîrșite. Mestecenii străvezii se mai mîndreau cu îmbrăcămintea lor prețioasă și viu colorată. Plopii triști, îmbogățiți abia în pragul iernii, ademeneau prin frunzișul lor roșu. Un arțar singuratic, favoritul bogat împodobit al toamnei, ardea în soare, cu frunzișul parcă într-o baie de flăcări.

Sectorul în care Tosia își exersa arta culinară era luminos ca și stepa îndepărtată a Voronejului, pe cînd în pădure domnea un întuneric cumplit, care o înfricoșa pe fată. Soarele nu reușea să-și facă drum prin împletitura deasă a crengilor. Numai într-un singur loc, printr-o rariște îngustă, o rază se strecura în desiș, frîngîndu-se potrivit șirurilor de trunchiuri, smulgînd din neant un ciot uscat, luminînd un pin cam strîmb, pentru a luneca neputincioasă la poalele unui brad mohorît, acoperit de mușchi și la rădăcinile căruia — i se părea Tosiei — era un bîrlog de urs. Oricum, să fi fost Tosia în locul ursului autohton, și-ar fi instalat tocmai acolo, sub bradul acela, locuința — pentru ea și pentru toți ursuleții lăptoși... altfel, treaba ursului...

Tosia săra cu însuflețire fiertura — în șoaptele și țîrîitul insinuant al ferăstraiei cu motor, în uruitul arborilor ce se prăvăleau, în ropotul tractoarelor de corhănit și al loviturilor dese și vesele de topor. Vîra lemne sub cazan, tăia cu un cuțit enorm, de-a dreptul pirateresc, varza, trăgînd din cînd în cînd cu ochiul către locul unde lucrau tăietorii încă necunoscuți și care o cam înfricoșau.

Tot inventarul bucătăriei era greoi, de dimensiuni mari (și cazanele, și polonicele, și cuțitele), de parcă înaintea Tosiei trebăluise pe-aici un uriaș. Totuși, pe micuța Tosia nu o speriaseră dimensiunile acestor unelte, pe care le mînuia cu multă vitejie. În pofida aparențelor din ajun, Tosia era aici, sub șopronul-bucătărie, foarte la locul ei, parcă anume făcută să gătească muncitorilor de pădure.

În preajma șopronului era instalat cu mașina lui de ascuțit și ceaprazuit ferăstraie Xan Xanîci, logodnicul Nadiei, cel neacceptat ca atare de Tosia cu o zi în urmă. El ascuțea dinții lanțului tăietor și din timp în timp tușea încurajator, pentru ca Tosia să nu se simtă singură.

Deodată, după o tufă de alun, la jumătate drum între Tosia și Xan Xanîci, cineva se foi și scoase un sforăit cumplit.

— Vai ! Ce-o mai fi și asta ? se sperie Tosia și puse mîna pe polonic. Nu-i cumva un urs ?

— Urșii nu poartă cizme, o lămuri calm Xan Xanîci, arătîndu-i cizmele roșcate și de mult timp necurățate, ce se iveau de sub tufă. E meșterul nostru, sforăie de rupe pămîntul.

— Îi place să doarmă ? întrebă Tosia.

— Și de ce n-ar dormi ? Leafa tot îi merge...

Pe lîngă șopron trecu huruind un tractor de corhănit, lat la față, trăgînd după el un car mare cu trunchiuri despuiate de crengi, numite aci *catarge*. Catargele cele lungi se îndoiau ca nuielele ; trunchiurile groase brăzdau adînc pămîntul. Un tractorist cu fața mînjită își scoase capul din cabină, făcu Tosiei semn cu mîna și strigă :

— Frige—fierbe !

Tosia urmări tractorul cu ochi plini de respect și, după un vechi obicei, bătu din picior chemînd inspirația poetică. Din clasa a cincea încă, Tosia făcuse o descoperire : dacă știi să bați tare din picior, compui fără nici o osteneală un vers ori două. Versurile acestea nu străluceau poate prin perfecțiune, dar, în apărarea Tosiei, trebuie să spunem că ea nu intenționase vreodată să le publice și nici nu și le nota pe hîrtie. Tosia lovi

deci o dată, de două ori pământul de sub picioarele ei și își zise un cântecel autolaudativ, compus pe loc :

Ea tot fierbea și tot frigea,
Pe toți... lăsînd în urma sa !

— Lauda de sine nu miroase a bine ! decretă Xan Xanîci, dînd din cap a mirare la lipsa de modestie a tinerei Tosia.

Se sperie însă numaidecît, nu cumva s-o fi jignit, și întrebă binevoitor :

— Ei, cum e cu masa, merge ?

— Cred că merge... răspunse Tosia fără prea multă convingere.

Ea mai gustă o dată din fiertură, dădu din cap, clipi din ochi și, cu un fel de „fie ce-o fi“ tăcut, mai aruncă un pic de sare în cazan.

— E bun ? se interesă Xan Xanîci.

— Păi, cine știe ? De gust și de culoare...

Din parchet se auzi strigătul Katiei :

— Kislița, apă !

Tosia îl privi nedumerită pe Xan Xanîci.

— Aici bucătarii cară și apă ? Asta intră... ca să zic așa, în atribuțiile lor ?

— Intră... Dar cînd te duci, păzește-te să nu te-ntorci schilodită din nebăgare de seamă.

— Nu pentru asta am venit eu încoace ! spuse Tosia cu convingere.

Apucă găleata, clăti cana în apă fiartă, luînd seama la igienă, și porni să-i adape pe tăietori.

Trecea prin parchet observîndu-i atent, pe ei și munca lor. Cel mai mult îi plăcu îndemînarea tăietorului Ilia — un tînăr înalt, chipeș, care mergea în fruntea brigăzii și își înfigea ferăstrăul cu motor în desișul pădurii.

Era de ajuns să-și apropie ferăstrăul lui ciudat și bîzîind într-una de trunchiul copacului, că acesta se și prăbușea. În ochii Tosiei, munca lui Ilia nici nu semăna a muncă : flăcăul trecea ca în plimbare de la un copac la altul și, parcă jucîndu-se, îi doboră cu o ușurință de

necrezută pentru un neinițiat. „Știu unii să se aranjeze !”, gîndi Tosia.

Brigada tăietoarelor de crengi, condusă de Katia, se năpustea neîntîrziat asupra copacilor doborîți, izbind care cum putea cu toporul. Fetele pregăteau catargele să fie scoase din pădure, iar crengile și vîrfurile subțiri le adunau grămezi-grămezi și le dădeau foc fără nici un folos, numai ca să nu se umple parchetul de gunoi, putregai și dăunători silvici.

În urma tăietoarelor de crengi, pășea Sașka, un băiat robust și greoi. Lega catargele cu un cablu și se uita într-una după Katia, care se prefăcea că habar n-are de ocheadele lui, în schimb își potrivea mai des decît era nevoie băsmăluța pe cap.

— Al tău e ăsta ? întrebă isteța de Tosia.

— Așa merge vorba... răspunse Katia evaziv, legîndu-și în alt chip băsmăluța.

Troliul montat pe tractorul de corhănit aduna trunchiurile, alcătuiind din ele un car dus apoi de tractor înspre calea ferată îngustă, la depozitul de sus. „Într-un cuvînt, decretă Tosia, nimic deosebit. Treabă ca oricare alta, degeaba se umflă în pene tăietorii ăștia...”

Ar fi vrut să vadă de aproape ferăstrăul acela minune, ba chiar, după obiceiul rusesc, să-l și pipăie. Dar nu-i venea să se roage de un băiat străin. Era și greu de ajuns pînă la el din pricina copacilor doborîți. Îl strigă deci de la distanță :

— Ei ! Tu de colo, cum te cheamă, vrei apă ?

— Cine o fi ciripind ? se miră Ilia, făcîndu-i semn să se apropie.

Tosia, pătrunsă de îndatoririle ei importante, porni printre trunchiurile răsturnate... Ilia goli o cană întreagă și mai ceru jumătate. Băuse cu atîta sete, încît Tosia, privindu-l, se simți deodată și ea însetată. Își trecu limba peste buzele uscate, dar se supără îndată pe ea însăși, de lipsa ei de independență, și zise cicălitor :

— Dar de ce, mă rog, bei atîta ?... De pește ai să ai parte abia la prînz !

— Am luat un avans ! răspunse Ilia, măsurînd-o de sus pînă jos pe Tosia și scoțînd un enigmatic și tărăgănat „Da-a”...

Tosia bănuî o aluzie jignitoare la statura ei mică și simți brusc că băiatul îi devine nesuferit. Ilia era frumos, poate chiar prea frumos pentru un flăcău, iar Tosiei de mult îi erau nesuferiți băieții frumoși : toți, fără deosebire, erau niște filfizoni îngîmfați, convinși că e suficient să arunce doar o privire unei fetișcane simple ca dînsa, pentru ca aceasta să se și îndrăgostească lulea. Deși Tosiei nici prin cap nu-i dădea să se îndrăgostească de Ilia, presupunerea asta îi fu de ajuns ca s-o întărite și s-o scoată din sărite.

Îi smulse lui Ilia cana goală din mîină și era gata s-o ia la sănătoasa, cînd zări pe o buturugă ferăstrăul misterios. O curiozitate de fetiță învinse ostilitatea de adineauri și Tosia îl întrebă pe Ilia :

— Cu drăcia asta se taie pădurea ?

Ilia o lămuri îngăduitor :

— Nu se taie, ci se doboară, iar drăcia asta e un ferăstrău cu motor. Îi zice „Drujba“¹, pricepi ? — O privi pe Tosia și adăugă repede : — Motorul e de un cilindru, în doi timpi, cu răcire aeria...

— Chiar așa se cheamă — „Drujba“ ? se minună Tosia.

— Ți-am spus o dată... Ori ești surdă ?

— Ba tu ești surd ! izbucni Tosia.

O irita tot mai mult faptul că Ilia vorbește cu ea cum ar vorbi cu un copil mic ; se vedea cît de colo că n-o ia în serios.

Ilia se uită cu coada ochiului la Tosia, neînțelegînd de ce se supărase. Dînsa atinse cu degetele lanțul ferăstrăului.

— Nici nu-ți vine a crede că așa ceva poate tăia... doborî copacii. Seamănă leit cu lanțul de la bicicletă.

— Adevărat ! încuviință Ilia. Cum de n-am observat pînă acum ? Ageri ochi mai ai !

— Păi eu văd bine ! se laudă Tosia și-l consideră mai binevoitor pe Ilia, gîndindu-se că, deși frumos ca un filfizon, pare să nu fie încă un om cu desăvîrșire pierdut...

¹ *Drujba* — prietenie (rus.).

Ilia îi arătă Tosiei un pin uriaș, cel mai mare din partea aceea de pădure.

— Uită-te cum am să dobor pe dată această minune a naturii.

— N-o să dovedești ! îl ațîță Tosia, de teamă să nu strice cu o bunătate prematură un om pornit pe calea cea bună a înlăturării lipsurilor.

— Privește !

Ilia se apropie de pinul cel mare și cu o circumferință de n-ar fi încăput nici în brațele a doi oameni, tăie vegetația dimprejur și căută în sus socotind prin ce parte ar putea să-i vină de hac mai ușor acestui gigant. Trunchiul gros, parcă dezvelindu-și coastele, țîșnea vîrtos în sus, spre cer, ca o puternică fîntînă arteziană. În albastrul cerului, coroana i se scălda liberă și nepăsătoare, habar n-avînd de Ilia ori de nesăbuita-i promisiune.

Ilia îi păru Tosiei o gîză mică forfotind la poalele unui colos de neclintit. Nu-i venea să creadă că el va doborî pinul acesta provenit din adîncul veacurilor, prin fața căruia se perindaseră zece generații de oameni și mai bine.

Mărețul pin făcu să-i apară pînă și Tosiei, cu toată simplitatea ei, gînduri neobișnuite și solemne. De pildă că acest arbore se află aici poate încă din vremile lui Ivan cel Groaznic ori Petru I... Dar își dădu pe loc seama că nu prea știe care din acești țari era mai vechi și care domnise mai încoace ; de aceea făcu o mutră vinovată. În general, ea se descurca greu în istorie, și nu se putea lămuri măcar de ce secolul în care trăiește e numit al douăzecilea, cînd primele două cifre ale fiecărui an din acest secol sînt nouăsprezece...

Stupindu-și în palme, Ilia puse în mișcare ferăstrăul miraculos. Lanțul ferăstrăului amorțit de nemișcare spintecă aerul cu un șuierat flămînd și ferăstrăul pătrunse lesnicios și lacom în coastele trunchiului. Pe cizmele lui Ilia țîșni ca un șuvoi rumegușul. Tosia înregistra cu plăcere munca iscusită a lui Ilia. Începu chiar s-o mănînce în palme dorința subită de a lua și ea ferăstrăul, cu care să doboare fie și un copăcel cît de mărunț.

După ce ferăstrăul tăie o treime din trunchi, Ilia îl scoase și îl fixă în partea opusă, apoi începu să reteze trunchiul ceva mai sus decât întâia oară. Ferăstrăul gemea de încordare. Pătrunse în trunchi cât îi dădea voie lungimea lanțului. Ilia propti prăjina în copac, încercând să-l clatine, însă pinul retezat rămânea tot drept și neclintit, nici prin gând nu-i trecea să se prăvale.

— Nu te țin balamalele, asta e, zise Tosia, părându-i rău că n-are nici dreptul de a-l încuraja pe Ilia, odată ce din motive pedagogice, spre binele lui, trebuie să-l ia în derîdere.

Și, pentru ca să nu-și închipuie Ilia că ea s-a proțăpit aici de dragul lui, Tosia începu să descojească mestecănul de lângă ea, adunându-și surcele pentru focul din bucătărie.

— Stai că-ți viu eu de hac, n-avea grijă !... repeta Ilia aprinzându-se.

Legănînd ferăstrăul dintr-o parte în alta, îl înfigea tot mai adînc în inima copacului. Rumegușul erupea din tăietură în chip de evantai și se culca la pămînt, învîrtejindu-se cu încăpățînare. Pămîntul din jurul pinului fu acoperit de rumegușul albicios, care se prinse într-atîta și de picioarele lui Ilia, încît părea de departe că acesta își trăsese peste cizme niște ciorapi lungi și albi.

Picături de sudoare îi îmbroboniră fruntea ca un șirag de mărgele deasupra sprîncenelor și, iritîndu-i ochii, îi îngreuiau munca.

— Uită-te-n sus ! îi porunci Tosiei.

Ea își ridică ascultător fața în sus. Departe, în înaltul cerului, coroana tresări, se clătină, încremeni o clipă neputînd crede că i se încheia traiul, și pe urmă, cu o repeziciune crescîndă, se aruncă asupra pămîntului. Inima, pe care ferăstrăul nu reușise s-o pătrundă toată, se frîngea cu un scrîșnet metalic. Ilia smulse îndemînatic ferăstrăul-minune din deschizătura făcută și sări la o parte, trăgînd-o și pe Tosia după el. Nimicînd copacii tineri în drumul său, pinul se prăbuși cu un huruit greu la pămînt. Trunchiul mai săltă o dată și o ploaie de cetini și crengi uscate căzu peste Ilia și Tosia. Cu coada ochiului la Tosia, Ilia își șterse fruntea de sudoare, se

urcă pe copacul doborât și în pădure răsună strigătul lui de victorie :

— E-he-hei !

— Ei !... Eei !... E-a-o... purtă ecoul peste întregul parchet strigătul.

Tosia își feri îndată privirea ; îi era teamă că prea se zgâiește admirativ pentru o primă întâlnire.

Era cît pe ce să-i spună ceva cam așa : „Bravo ! Caută și lucrează mai departe la fel !” — dar îl zări deodată pe șeful exploatării forestiere, pe severul Ignat Vasilievici, care cobora din cabina tractorului. Toate intențiile pedagogice i se spulberară Tosiei într-o clipită : apucă găleata, o răsturnă și, cu aerul unui copil care tocmai a făcut o poznă, se repezi spre bucătăria ei.

Nu văzu cum sărise Ignat Vasilievici pe pămînt și cerceta acum parchetul, cu o privire de gospodar căruia nu-i scapă nimic.

Om în vîrstă, cu mișcări domoale, aducea mai mult cu un tăietor de pădure îmbrăcat în haine de sărbătoare decît cu un șef de exploatare forestieră. Aici, în pădure, Ignat Vasilievici părea la locul său și cu greu ți l-ai fi închipuit în birou, la masa de scris.

Abia apucă Ignat Vasilievici să pună piciorul pe pămînt, că sforăitul de sub tufișul din spatele bucătăriei se întrerupse brusc, ca în urma unui circuit electric nevăzut, care l-ar fi scuturat deodată pe Ciurkin, anunțîndu-i sosirea șefului. Ciurkin sări în picioare și răsări din tufiș strigînd cu o voce răgușită de somn :

— Să punem umărul, băieți !

Apoi dete fuga spre tractor, scuturîndu-și pe drum cetina roșcată prinsă de haină.

Ignat Vasilievici se uită posomorît la maistru, desprinse cu un bobîrnac o frunză galbenă de pe umărul acestuia și, cît mai în ascuns de muncitori, îi arătă lui Ciurkin pumnul.

Erau legați printr-o veche prietenie și numai datorită acesteia Ciurkin mai rămînea maistru. Ciurkin era un soi de maistru-practician, dintre aceia care, cu zece ani în urmă, cînd arborii se doborau de ferăstraie cu coardă și se corhăneau cu cai, mai făceau încă față. Acum însă, în epoca ferăstraiei cu motor și al puternicelor trac-

toare Diesel, care au înlocuit caii și ferăstrăul cu coardă, îi venea greu lui Ciurkin.

Cu hainele lor simple și cu fețele cărămizii datorită muncii îndelungate în ger, Ignat Vasilievici și Ciurkin aveau acea asemănare exterioară izbitoare dintre oamenii aceleiași profesii. O treime de veac lucraseră cot la cot. Fusesse un timp în care Ignat Vasilievici, mai tânăr, era în subordinea lui Ciurkin — acesta la început șef de brigadă, și mai apoi maistru. Ajunși amândoi maiștri, se luau la întrecere și balanța succesului înclina ba în partea unuia, ba în a altuia ; iar la adunările festive dinaintea sărbătorilor — de 7 Noiembrie sau de 1 Mai — ei stăteau alături, în prezidiu. Fiind recunoscuți drept cei mai buni lucrători, au fost trimiși amândoi la niște cursuri speciale, în vederea unei calificări mai înalte.

Ignat Vasilievici, deși îi era greu, și-a însușit învățătura și s-a întors ca șef al exploatării forestiere. Pe Ciurkin însă învățătura îl plictisea ; *s-a poticnit*, cum zicea el, de geometrie, a dat bir cu fugiții și rămasese maistru.

Cei doi speraseră să se încuscrească. Cu vreo cinci ani în urmă, fiul mai mare al lui Ciurkin și fiica lui Ignat Vasilievici se îndrăgostiseră și zăboveau împreună chiar și la Kamciatka. Fiul lui Ciurkin însă muri în toamna anului 1956. Fata lui Ignat Vasilievici plânse cât plânse și se mărită cu un muncitor sezonier de prin alte părți. Bărbatul o luă în Ucraina, așa că, tam-nesam, Ignat Vasilievici se pomeni încuscrit cu un colhoznic din regiunea Poltavei, pe care nu-l văzuse în viața lui.

Mulți dintre comsomoliști nu știau nimic din toate astea, iar ceilalți, dat fiind timpul îndelungat scurs de atunci, nu se mai gîndeau la cele întîmplate și-l criticau cu asprime pe Ciurkin la fiecare adunare. În procesele verbale se consemnau acuzații grave și de două ori pe an adunarea cerea unanim scoaterea din muncă a tovarășului Ciurkin — „ca unul ce nu corespunde sarcinilor de conducere“. Ignat Vasilievici recunoștea justetea acestor critici, nu era zgîrcit cu muștrările la adresa lui Ciurkin — ușoare, grele, chiar și „ultime“ avertismente — însă din muncă nu-l scotea.

Își dădea seama că Ciurkin devenise o piedică în dezvoltarea exploatării, dar în amintirea vechii lor prietenii și a încuscrii eșuate, recurgea la tot soiul de șiretlicuri față cu sine însuși pentru a nu-l concedia pe Ciurkin, deși simțea că odată și odată va trebui să semneze ordinul fatal. Mai bine mai târziu, își spunea Ignat Vasilievici.

Îl luă și acum pe Ciurkin la o parte, sub zidul des al brazilor, și acolo, între patru ochi, pentru a nu submina autoritatea maestrului (știind totuși că de mult Ciurkin nu se mai bucura de nici o autoritate), îl dojeni, îl muștrului, îl certă.

După aceea inspectară amândoi exploatarea. Ignat Vasilievici dădu ordin să se mute frontul lucrărilor, să nu se mai lucreze în mlaștină pînă la sosirea iernii.

— Se va face întocmai... răspunse Ciurkin cu zelul ce-l cuprindea față de șef în primele clipe după muștrarea obișnuită.

— Și ție singur nu ți-a putut trece prin cap ?

Ciurkin se scărpină la ceafă.

— Păi, depinde cum o iei... și se lansa în raționamente care să-i justifice greșeala.

Ignat Vasilievici clătină din cap a muștrare.

Ciurkin își conduse șeful pînă la depozitul de sus, unde, sub supravegherea Verei, lemnul adus din pădure se sorta și se încărca pe platforme. Apoi, mica și harnica locomotivă „cucul” căra lemnul pe calea ferată îngustă pînă la depozitul de jos, lîngă rîu.

La depozitul de sus domnea o ordine deplină și, pentru a nu știu cîta oară, Ignat Vasilievici gîndi că, atunci cînd își va lua la urma urmelor inima în dinți și-l va scoate pe Ciurkin, o va numi în locul lui pe Vera cea harnică.

La plecare îl întrebă pe Ciurkin :

— Cum e cu bucătăreasa cea nouă ? Nu strică bucatele ?

— M-ai fericit cu așa bucătăreasă ! răspunse răutăcios Ciurkin, simțind cu bucurie că respectul lui față de șef, provocat de recenta muștrului, se evaporă. Părerea mea, Ignat Vasilievici, este următoarea : un contabil bun trebuie să poarte ochelari, iar un bucătar să fie gras.

— Ai fi nimerit să lucrezi la cadre ! zise Ignat Vasilievici rîzînd și se urcă pe locomotiva gata de plecare,

învăluită în aburi, așa cum un confrate din capitală se urcă în „Volga” lui personală.

După ce-și conduse șeful, Ciurkin trase din buzunar un ceas bătrânesc, mare cât o farfurioară, se uită la cadran, pe urmă la soare, ca să verifice ora exactă, și porni spre șopronul-bucătărie.

— Gata masa ? se răsti el la Tosia, căutînd, după obiceiul lui, să treacă altuia o parte din perdaful cu care îl onorase Ignat Vasilievici.

— Pare-se că da... răspunse Tosia.

— Pare-se ! o înțepă Ciurkin. Ia sună !

Tosia căută în jur.

— Dar unde-i soneria ?

— Nu cumva ești chioară !... — Și Ciurkin îi arătă, cătrănit, un tampon de la un vagon de cale ferată, atîrnat în colțul șopronului. — M-a blagoslovit Dumnezeu cu un lucrător serios, nu glumă !

Tosia se uită urît la Ciurkin și atinse nehotărît tamponul cu un ciocan. Plecîndu-și urechea, ascultă sunetul subțire și melodios care o mulțumi. A doua oară lovi mai tare și, o dată pornită, izbi iar și iar fierul nevino-vat, fără pic de milă pentru ciocanul statului. Un sunet prelung cutreieră pădurea, poftind oamenii la masă. Simțind un surplus de energie, Tosia începu să joace pe loc și strigă cât o ținură puterile, așa de tare încît se auzi în toată pădurea :

— La maasă !... Dă năvală, clasă muncitoare !... Masa e servită.

— Ce voce răsunătoare ! se miră Ciurkin și se scăr-pină după ceafă.

În pădure se stinse zgomotul muncii. Tăietorii înfo-metați se îndreptară din toate părțile spre șopronul Tosiei.

Mîndră, cu mîinile în șolduri, Tosia, stînd alături de cazan, privea cu bunăvoință maternă la tăietorii gră-biți, și se simțea în momentul acela șeful suprem al pădurii.

— Nu mai stați, și dați năvală, cei cu bani în buzu-nare ! mai strigă o dată Tosia și se înarmă cu cel mai mare polonic din bucătărie.

Muncitorii plecau de la cazan cu farfuriile aburinde în mîini, așezîndu-se care cum nimerea. Ședeau pe buturugi, grămadă în jurul unei mese scunde de lemn ca din topor. Cu toată înghesuiala, Tosia îi văzu cum se strîng să-i facă loc lui Ilia. „Îl respectă!“, conchise ea. Ilia căută în farfuria cu pîne și, la fel cum ar fi făcut și Tosia în locu-i, alese un colț rumen, gustos, în care-și înfipse dinții lui tari. Tosia simți deodată, ca adineauri în pădure, cînd îi dăduse lui Ilia să bea și i se făcuse și ei sete, gustul puțin acrișor, îmbietor al pîinii proaspete de secară — ca și cum ar fi mușcat ea însăși, zdravăn, din colțul rumen de pîne al lui Ilia.

„Ce-i cu mine? Parcă m-ar hipnotiza...“, se descumpăni Tosia și-și întoarse iute ochii de la Ilia.

Atent cu Katia, Sașa îi împinse solnița mai aproape, dar Katia nu-i mulțumi.

— Am și eu mîini! se îmbufnă ea.

Manipulînd într-una polonicul uriaș, Tosia trăgea cu ochiul la muncitorii din jurul mesei. Iată că și ultima tăietoare de crengi s-a îndepărtat de cazan, iar Tosia tot nu știe dacă a reușit să-i mulțumească ori nu pe acești cusurgii. Ochii ei întîlniră privirea lui Sașka; ea îl salută prietenește pe admiratorul fără succes al Katiei, întrebîndu-l parcă: ce zici de masă, a fost bună? Sașka nu înțelese, își roti privirea împrejur și împinse farfuria cu pîne către mijlocul mesei. Tosia clătină din cap înciudată.

— Crezi poate că eu mănînc mai multă pîne decît alții? se indignă Katia, respingînd cît colo farfuria cu pîne.

Sașka se fîstîci și oftă.

— Xan Xanîci, ce se mai aude pe frontul locuințelor? întrebă el după puțin și trase cu ochiul la inaccesibila Katia, să afle: și-a dat ea oare seama de ce se informează el în problema locuințelor la un om aproape însurat cum e Xan Xanîci?

— Ni s-a promis, mie și Nadiușei, o locuință într-o casă cu patru apartamente, dar s-a oprit construcția. Toți dulgherii au fost trimiși în pădure să doboare copacii... răspunse Xan Xanîci, cu zelul bolnavilor cînd e să vorbească de boala lor învechită. Cu șefii noștri...

nici n-apuci să te mai însori! Iar anișorii mei sînt destul de mulți...

— Ce-i drept, e drept, Xan Xanîci, cu anii tăi... Îl compătimi prefăcut un tînar cam impertinent cu o cușmă căzăcească din Kuban pe cap (lucru rar în pădurile nordice), vîrîndu-se între Ilia și Sașka.

Era Filea, cel mai mare zeflemist și scandalagiu din așezare.

— Tocmai, tocmai... Încuviință Xan Xanîci, fără să-și dea seama că Filea își cam bate joc de el.

Tosia, scoasă din răbdări, o întrebă pe Katia :

— Ei, cum e ?

— Fierbinte, Tosia... Nu te teme ! o liniști Katia pe prietena ei și suflă în lingură.

Tosia împunse aerul a ciudă cu capul, uimită de neînțelegerea tăietorilor. „Bine, bine, ticăloșilor, o să vedeți voi mîine ce mîncare vă fac“, se supără ea, regretînd că-și dăduse astăzi atîta osteneală.

Ilia surprinse privirea posomorîtă a Tosiei. Ghici ce așteaptă acum de la ei această nostimă fetișcană-bucătăreasă, care ar dori se pare s-o ia toți drept un om mare. Fără să-și dea seama nici el însuși de ce procedează așa, Ilia se ridică de la masă și se apropie de Tosia.

— Veselă ciorbă ai mai făcut ! o lăudă el.

— Veselă ? se miră Tosia.

— Veselă ! confirmă Ilia și strînse cu putere mîna Tosiei. Îți mulțumește toată brigada... Și eu personal !

Atunci toți tăietorii, ca și cum le-ar fi dezlegat Ilia limbile, începură care mai de care s-aducă laude Tosiei și minunatei ei ciorbe de varză.

— Colaboratorii tăi științifici, să știi, n-au fost proști de loc ! zise Katia și făcu un gest ca de întărire a vorbelor, cu mîna.

Sașka prinse mîna Katiei și, conform unui obicei strămoșesc, luă puțină sare din solniță și-i sără degetul mare, proclamînd în acest timp că fiertura Tosiei merită nota zece, și încă un zece cu vîrf. Fie datorită fierturii gustoase a Tosiei, fie datorită altei cauze, de data asta Katia se mai îmbună, nu-și retrase mîna și privi la Sașka mult mai dragăstos decît fetele la băieții pe care lumea îi socoate amarezii lor.

Pînă și întunecatul Ciurkin, după ce gustă din renumita ciorbă de varză a Tosiei, declară cu o voce mai blîndă :

— Bună... Cu carne, ai zice... Ia te uită, mică, da' isteată ! și iar se scărpină după ceafă, nedumerit cum de reușește Tosia, deși slăbuță, să fie o bucătăreasă bună.

— Eu mi-am dat de la început seama că gătește bine, se lăudă Xan Xanîci. Se vede după ochi !

Vera, care coborîse de la depozitul de sus, se bucura și ea de succesul neașteptat al Tosiei :

— Ia te uită, drăcușorul !... Mărturisesc că mi-a fost nițel frică pentru ea.

Stînjenită de unanimitatea laudelor, Tosia făcu la început pe îmbufnata, dar în cele din urmă, nemaistăpîindu-se, zîmbi fericită.

— Păi da... Eu... De-aș fi avut mai multe foi de dafin !...

Numai Filea mîrîi incoruptibil :

— Ce atîta zarvă ? Ciorbă ca oricare alta... Ar putca să fie și mai proastă, dar greu !...

Toți îl repeziră cu atîta furie, încît Tosia nici n-avu timp să se simtă jignită. Iar Ilia își sfătui prietenul :

— Vino-ți în fire ! și-i îndesă cubanca pe frunte.

Tosia îi mulțumi din ochi, pe tăcute, lui Ilia și-si modifică dintr-o dată părerea : „Doar nu e vina lui că s-a născut așa de frumos. Ce să facă acum, să se îmbolnăvească dinadins de vărsat, ori să-și taie urechile ?... Bine i-ar mai sta fără urechi !” Zîmbi, închipuindu-și-l pe Ilia fără urechi, mestecă în cazan cu polonicul și, căutînd să-și potolească bucuria orgolioasă ce o cuprinsese, întrebă serios :

— Cine vrea supliment ? Dați năvală !

LA ÎNCEPUT, DANSUL

În sala mare și neprimitoare a clubului, uruia picupul. La mijloc se roteau dansînd vreo zece perechi. Dansatorii purtau în picioare ghete, cizme, pantofi cu tocuri

Înalte, sandale întîrziate și pîslari timpurii. Preocupat, administratorul, cu un ciocan într-o mîină și un portret la subsuoară, se strecură printre dansatori. Ferea cu atîta grijă portretul de înghiontiri, încît ai fi crezut că e vorba de vreo pictură celebră.

Într-un colț al sălii, pe niște bănci puse cap la cap, erau aruncate mantale, paltoane, scurte vătuite. Potrivit unei vechi tradiții a așezării, cît nu dansau, fetele stăteau înșiruite de-a lungul unui perete, iar băieții de-a lungul altuia. În jurul lui Filea, puțin pilit, se adunase o ceată gălăgioasă. Băieții fumau cu poftă, neluînd în seamă timidele inscripții cu „Fumatul oprit” și, neavînd ceva mai bun de făcut, discutau cu voce tare însușirile dansatoarelor.

Amatorii de domino pocneau cu desperare pietrele, ca și cum ar fi vrut să spargă tăblia mesei. Concurînd zgomotul pietrelor, se trîntea clipă de clipă ușa de la intrare. Soseau într-una alți tăietori de lemne, perechi sau de unii singuri. La ușă, perechile se despărteau: fetele se îndreptau spre „peretele fetelor”, băieții spre „peretele băieților”.

În sală intră Katia, la braț cu neîndemînaticul Sașka, iar în urma lor se strecură Tosia. Sașka lăasă cu vădită părere de rău brațul Katiei și, supunîndu-se tradiției, făcu un pas înspre băieți, iar Katia înspre fete. Tosia încremeni sfioasă în prag și împiedica circulația noilor veniți, neștiind încotro s-o ia. Deodată picupul amuți și dansatorii se retraseră din centrul sălii. Numai Tosia rămase la vedere, privind cu teamă și curiozitate în jur.

— Ei, tu, cea nouă, vino-ncoace! o strigă Filea.

Tosia făcu un pas în direcția lui, dar văzînd mutrele rîzătoare ale prietenilor lui Filea, sări speriată în lături și fugi la peretele fetelor. Băieții făcură mult haz în urma ei.

— Nu-i frumos ce faceți... îi dojeni Sașka pe băieți.

El nu putea suferi pe cei puternici cînd se purtau urît cu cei slabi și mai cu seamă cînd își băteau joc de o fetișcană fără apărare ca Tosia-bucătăreasa. Cînd citea prin ziare că undeva o brigadă comsomolistă de ordine sau pur și simplu cîtiva băieți de treabă au pus la locul lor niște huligani dezlănțuiți, el era primul care să sa-

lute asemenea fapte bune, bucurându-se că viciul e pedepsit și dreptatea triumfă. Sașka nu făcea niciodată ceva reprobabil și detesta orice fel de huliganism. După voia lui, i-ar fi strâns pe toți huliganii din țară, i-ar fi încărcat pe un vapor vechi, care și-a trăit traiul, apoi ar fi ieșit cu ei în larg, ca să înece pleava asta în cea mai adâncă groapă. Pînă-ntr-atîta de intransigent era Sașka !

Ei bine, cu toate acestea, nu prea observa că Filea și gașca lui săvîrșesc în orășel fapte asemănătoare celor împotriva cărora luptă brigăzile comsomoliste de ordine despre care scriu ziarele. Și nu pentru că lui Sașka i-ar fi fost frică de Filea. Lui Sașka nu-i era frică de nimeni din orășel și, dacă s-ar fi ajuns la bătaie, dînsul singur ar fi venit de hac unei bune jumătăți din gașca lui Filea. Însă el, pur și simplu, nu-și dădea seama că ceea ce fac Filea și gașca lui, atunci cînd tulbură cursurile la școala serală, sau cînd se leagă de fete la club, sînt acte de huliganism. Sașka nu recurgea la nici un șiretlic cu sine însuși, nu umbla după o viață tihnită, ci într-adevăr nu-și dădea seama cu cine are de-a face. Și nu ca să zici că era băiat prost, însă uite...

În ziar totul apărea clar : cutare e un huligan, un ticălos, trebuie bătut sau vîrît după gratii. Nu putea însă să-i asemuiască pe prietenii lui Filea cu astfel de huligani notorii. Huliganii din ziar erau huligani, și atîta tot. Dar pe băieții din gașca lui Filea, Sașka îi cunoștea din copilărie ; lucrau împreună cu el în pădure și nu lucrau prost, „puneau umărul, nu șagă“, cum se exprima el. Nu aproba, desigur, mîrșăviile lor, dar să-i pună la punct cu toată tăria pe prietenii lui din copilărie, pe tovarășii lui de muncă, nu îndrăznea. Nădăjduia mereu că se vor cumînți, dar timpul trecea și gașca lui Filea nu prea era grăbită să se cumînțească.

Sașka era în principiu convins că băieților dîrji din ziare, care îi apucau atît de energic pe huliganii lor de piept, le este mult mai ușor decît lui. Pentru ei totul era clar, deosebeau dintru bun început albul de negru. Dar în locul de baștină al lui Sașka, lucrurile erau amestecate, încîlcite. Același Filea, care a jignit-o adineauri din senin pe fetișcana cea nostimă — Tosia —

„pusese umărul“ toată ziua, fără răgaz, alături de Sașka în pădure. Tot el îi dăduse o țigară lui Sașka, atunci când dînsul nu mai avea nici una, iar mîine vor sta în aceeași bancă la școala serală...

Administratorul cu portretul la subsuoară ajunsese lîngă Tosia. Căutînd un loc pentru portret, o mută fără să se sinchisească pe Tosia într-o parte, apoi în alta, pe urmă bătut un cui solid în perete, agățat portretul, se dădu un pas înapoi admirîndu-și opera și, ca s-o lămurească pe Tosia, spuse grav :

— Fruntaș !

Tosia se uită plină de respect la portret. Acesta înfățișa un tînăr avînd pe cap o căciulă din blană de ren și în mîna un ferăstrău cu motor. Tosiei îi păru cunoscut, deși putea să jure că nu mai văzuse în viața ei un asemenea nas-prună. Pictorul local își pusese tot talentul în zugrăvirea cît mai exactă a ferăstrăului cu motor. Și căciula îi reușise. Fața însă era stinsă, plictisită. Cu ferăstrăul în mîna și cu această față cuvioasă de om fără prihană, necunoscutul cunoscut al Tosiei aducea cu un sfînt de tipul cel mai nou, din epoca mecanizată a exploatării lemnului.

Un cîrd de fete curioase se strînseră sub portret.

— Vai de mine, cine e ?

— Parcă ar fi Iliuha...

— Nu seamănă !

— Uită-te la căciulă.

— Căciula da, i-a lui !...

Tosia se uită mai cu luare-aminte la portret și-l recunoscu pe doborîtorul Ilia Kovrighin. Ferească sfîntul s-o zugrăvească și pe ea un asemenea mîzgălici de pictor. Ce momîie ar mai ieși !

O fată mătăhăloasă, puhavă, cu cercei mari în urechi, care se ocupa voluntar de picup, puse o placă nouă. Sașka o invită pe Katia la dans. Tosia spera s-o invite și pe ea cineva, dar toate fetele din preajma ei au fost invitate, numai ea rămase sub portret, de parcă o pusesese cineva să-l păzească.

Neavînd ce face, Tosia îi urmărea cu privirea pe dansatori. Își dădu seama foarte repede că tăietorii nu prea tratează fetele cu mînuși, dansînd cu ele parcă le făceau

cine știe ce hatâr. Unii nici nu se osteneau să-și scoată țigara din gură în timpul dansului, iar alții, „fruntea“ derbedeilor, își permitau să le părăsească pe fete în toiul dansului.

„Ce-și îngăduie, ticăloșii !“, se îngrozi Tosia. Era mirată că fetele de pe-aici nu protestează și că, după toate aparențele, se obișnuiseră de mult cu această atitudine. „Ce văcuțe !“, se indignă Tosia. O cuprinsese dorința s-o invite un pierde-vară din ăștia la dans și să îndrăznească numai s-o lase în mijlocul dansului. I-ar arăta dînsa cum să se poarte cu o fată !

Însă dansurile urmau unul după altul și nimeni n-o chema pe Tosia la dans și nu-i dădea astfel prilejul să-i învețe minte pe tăietorii de pădure ! Fetele care nu dansau se grămădiseră lîngă picup, doar Tosia sta singură-singurică, la jumătatea peretelui fetelor, sub portretul lui Ilia. Picupul cînta pe ruptealea, bătîndu-și parcă joc de Tosia :

Pe banca pe care stai
Pentru mine loc nu ai...

Așa de tare dorea Tosia să danseze, că i se răciseră vîrfurile degetelor. „De m-ar invita barem și cel mai de pe urmă băiat !“, se rugă în sinea ei Tosia, uitîndu-și cu totul planurile educativ-răzbunătoare. Dar tinerii tăietori propteau cu îndărătnicie peretele băieților și nici n-o băgau în seamă pe Tosia, ca și cum n-ar fi existat. Pe dinaintea ei trecu în dans Katia cu Sașka, și-i zîmbi încurajator. Ei îi era ușor să zîmbească ! Tosia în locul ei ar fi zîmbit și mai și !

Dar poate nici nu era cazul s-o invidieze pe Katia. Neîndemînaticul de Sașka dansa prost și-o tot călca pe picioare.

— Mototol mai ești ! îl mustră Katia, strîmbîndu-se de durere.

— Cu acordeonul merge mai bine, se apără Sașka. Picupul ăsta sîsîie și nu înțeleg nimica... Numai de dragul tău dansez, să știi !

— Tocmai de aceea și rabd, mărturisi Katia.

Sașka zîmbi fericit și, de emoție, pecetlui cu cizma lui uriașă pantoful Katiei.

— Ne odihnim, poate... ? propuse el pocăit.

— Hai, dansează, ce mai acum... îi răspunse Katia printre lacrimi.

De Tosia se apropie Vera. Nici pe ea n-o invita nimeni la dans, dar Verei nu-i păsa, parcă nici nu observase. Tosia o iscodi atent, însă nu reuși să se dumirească : n-are într-adevăr chef să danseze prietena ei mai vîrstnică, ori se preface numai ? Cine poate pricepe pe studentele astea fără frecvență, în vîrstă de treizeci de ani ?

— Cum îți place clubul nostru ? întrebă Vera.

— Clubul merge, răspunse Tosia deschis, rotindu-și privirile prin sala spațioasă. Cît despre activitatea voastră culturală, ioc !

Fiind de acord cu Tosia, Vera dete din cap și neînțîrziat îi lămuri situația în termeni științifici.

— O asemenea nepotrivire se întîlnește des. Suprastructura rămîne totdeauna în urma bazei materiale... Nu-i așa ?

Tosia se posomorî. Socoti că Vera, cu înalta ei cultură, nu-și prea valorifică rațional știința și justifică prin ea toate lucrurile nelalocul lor din orășel. Dar n-avu curaj s-o contrazică pe savanta ei prietenă și răspunse evaziv :

— N-am învățat încă despre asta la școala serală...

Ușa de afară se trînti cu zgomot și în sală apăru Ilia. Ilia cel în carne și oase n-avea nimic de sfînt și doar după căciulă l-ai fi putut recunoaște în cel immortalizat pe pînză. Pufăind din țigară făcu ocolul sălii strîngînd mîna bărbaților care dansau, iar pe fete salutîndu-le de mîntuială. Se opri la doi pași de Tosia. Gîndul că o va invita poate la dans îi tăie Tosiei respirația și era cît pe-aci, uitînd de orice sfiiciune, să facă ea primul pas către el.

— Asta ce pasăre mai e ? întrebă Ilia îndreptîndu-și ochii spre portret.

Fetele care nu dansau veniră fuga din toate colțurile sălii, chicotind servil.

— Uită-te la el, nu s-a recunoscut !

Ilia făcu un pas înspre portret și se miră sincer.

— Ce, ăsta-s eu ?

— Dar căciula ?

— Căciula-i a mea... recunosc el și dădu din cap. Artă, ce mai !

Fără să-și ia ochii de la portret, Ilia, cu siguranța celui care se știe primul din orășel, își întinse leneș mîna în direcția fetelor. Mîna îi rămase suspendată între Tosia și fata cu cercei. Tosia înaintă fără voie cu un pas. Își dădu imediat seama de ce făcuse și se îngrozi, dar era prea tîrziu. Mîna oarbă a lui Ilia o găsi și o atrase în dans. Ca să nu se facă de rîs în fața renumitului tăietor, Tosia își mișca picioarele cu mare grijă și avea o față atît de încordată de parcă s-ar fi muncit să rezolve o problemă grea de algebră cu coeficienții în litere. Dar abia își potrivise pasul mărunț după pasul mare și ușor al lui Ilia, că se și opri muzica.

— N-ai noroc, Dusia ! îi zise Ilia cu compasiune.

Tosia se fîstîci, neștiind dacă trebuie să se simtă jig-nită sau să treacă cu vederea.

— Mă cheamă Tosia... zise ea încet.

— Totuna ! hotărî Ilia și se îndreptă spre peretele băieților.

Tosia nădăjdui că o va invita și la dansul următor, însă el dispăru undeva, apoi reapăru în mulțime, dar împreună cu Anfisa. Ei trecură în zbor pe lîngă Tosia, scaldînd-o într-un șuvoi de aer cald : înalți, frumoși — o pereche potrivită. Deodată, alături de ei, Tosia își apăru sieși ca un prichindel nenorocit. Nici nu-i venea să creadă că acum cîteva clipe Ilia dansase cu ea. Și la urma urmei ce pretenții poate să aibă o pipernicită ca ea ? E bună să vegheze portretele altora ! Frumusețe nu i se hărăzise. Barem să i se fi măsurat la statură mai mult — tot ar mai arăta a om, dar nici în privința asta n-avusese noroc. „Mama nu mi-a dat se vede, în primul an de viață, vitamine destule — își zise Tosia amintindu-și broșura citită la docent, pentru ca, pregătindu-se teoretic, să-i poată crește fetița după principii științifice... — Era și de înțeles : în plin război gîndul nu le sta la vitamine...”

Niște băiețandri strecurați fără bilete de intrare aran-jau sub conducerea administratorului băncile în dreptul

ecranului. De-ar începe filmul mai iute, ce tot atîta dans !

— Dansăm ? șopti insinuant cineva la urechea Tosiei.

Ea se întoarse repede și-l văzu pe Filea, care își potrivea haina. „Fie, gîndi Tosia, de dorul fragilor rozi și cotoarele...” Se apropie de Filea și puscă cu încredere mîna pe umărul lui. Sări însă brusc în lături și se strîmbă cu scîrbă.

— Ce-i cu tine ? nu se dumiri Filea.

— Ar trebui să-ți fie rușine să inviți pe cineva la dans : miroși a votcă.

— Nu-i votcă, se justifică Filea, e trăscau !...

— Și care-i deosebirea ? se miră Tosia.

— Este o deosebire ! o lămuri Filea și o asigură : Am să întorc capul...

— Tot un drac, oricît ai întoarce capul !

— Ce-s fițele astea ? Am luat salariul, am luat și primă... O singură dușcă, o nimica toată.

Filea își desfăcu două degete, arătînd exigentei Tosia cît de puțin băuse.

— Du-te, du-te, nu dansez cu tine.

— Ai să regreti, fetico... îi spuse Filea mîeros, dar cu o amenințare în ochi, și porni spre gașca sa.

— Îndrăzneată mai ești ! se minună fata cu cercei. Se vede treaba că încă nu te-a învățat nimeni minte.

Tosia dădu disprețuitoare din mîină.

— Toți sînteți săriți aici !

La sfîrșitul dansului, Tosia îl văzu pe Filea cum se apropie de Ilia și-i șoptește ceva la ureche arătînd cu capul în direcția ei. Ilia zîmbi ironic și o privi interesat. Deși între ea și Ilia era o distanță de vreo douăzeci de pași, Tosiei i se păru că dînsul rîde de Filea, nu de ea.

Katia se apropie să vadă ce face prietena ei ghinionistă. Avea un aer atît de fericit, încît Tosiei i se făcu rușine, ca și cum Katia ar fi început să se dezbrace, așa deodată, în văzul lumii. După toate aparențele, Sașka nu numai o călcase pe picioare, ci reușise să-i șoptească și cîte un cuvîntel din cele mult așteptate. Prevăzătoarea Tosia făcu pe loc un jurămînt : oricît de mare fericire ar da peste ea în viitor, nu se va arăta niciodată cu o față așa de prostească și jignitor de fericită.

— De ce nu dansezi ? o întreabă Katia.

— Podeaua voastră... e cam noduroasă, găsi Tosia pricina.

— N-am prea simțit... Vrei să danseze Sașka cu tine ?

Asta mai lipsea ! Să se vîre printre oamenii fericiți ! Ce plăcere mai au unele fete norocoase să vină în ajutorul prietenelor nenorocoase ! Dă-le numai prilejul să facă o faptă bună fără a fi rugate ! Nici că se poate plăcere mai mare ! Tosia nu se putu opri de la o împunsătură :

— Mulțumesc, dar mai am nevoie de picioarele mele. Nu e inusai să rămîna toți invalizi, tu ajungi.

— Cum dorești... se ofensă Katia pentru neîndemî-naticul ei Sașka și se îndepărtă șchiopătînd.

Tosia mai reuși să fure totuși o polcă, împreună cu o fetișcană dezghețată, o școlăriță din acelea care se țin mereu după oamenii mari și cărora le place așa de mult să vadă filme oprite. Fetișcana mai trase de Tosia să danseze, dar aceasta, indispusă că fetișcana vrea să fie pe picior de egalitate cu ea, o goni.

Acum se plictisea rezemată de peretele fetelor și aștepta să-nceapă filmul. Ilia mai trecu o dată pe lîngă ea dansînd, dar nu cu Anfisa, ci cu o altă fată, calculatoare la cantina din orășel.

„Dacă sînt multe, înseamnă că nu e nici una !“, auzi Tosia în sinea ei o voce necunoscută care dormise pînă acum și deodată se trezise. Neobișnuită cu asemenea gînduri, la început nici nu-i veni să creadă că sînt chiar ale ei, neșoptite de nimeni altcineva, cum ar fi Vera cea înțeleaptă de la cursurile fără frecvență. Însă n-avu timp să se bucure de descoperirea neașteptatului talent : Ilia și fata aceea — calculatoarea, care chicotea într-una — îi trecură iar pe dinainte.

Privirea Tosiei se întîlni o clipă cu privirea lui Ilia și ei i se păru că acesta îi citise ca într-o carte deschisă toate gîndurile ascunse — i le citise și i le înțelesese : anume că nu de prea mult bine se apucase dînsa de lucruri nepotrivite și filozofa. I se păru chiar că Ilia fusese cuprins de milă față de ea, așa mică, urîțică și de nici un folos nimănui. Atîta mai lipsea, mila lui ! Tosia își mușcă buzele și fugi afară.

În fața intrării se desfășura o viață cu totul diferită. Băiețandri și fetișcane fără bilete de intrare căutau să-l convingă pe bătrînul plasator să le dea drumul înlăuntru. Un băiețandru de vreo paisprezece ani fuma ascunzîndu-și țigara în mîneacă și se tot uita temător împrejur. Tosia se simți parcă smulsă din viața oamenilor mari în care începuse să se încadreze și ajunsă iarăși în lumea încă apropiată a copilăriei, cu toate că o și uitase.

— Aha, aici îmi erai ! răgi ca o fiară lacomă Filea, ieșind după ea din club.

Tosia se rostogoli din pridvor ca o minge și desprinsese din pămîntul înghețat un lătunoi.

— Apropie-te numai !

— Kislițîna, azvîrle bățul ! îi porunci Filea și dădu să coboare din pridvor.

— Drăguțule, așa se face curte unei fete ? mormăi în urma lui plasatorul cel bătrîn.

Tosia ridică în aer lătunoiul ucigător și-l amenință pe Filea :

— Cînd te-oi pocni o dată !

— Ce, nu știi de glumă ? făcu Filea uimit.

Scuipă cu ciudă și reîntră în club.

Tîrînd lătunoiul salvator, Tosia se plimbă prin orășelul cufundat în noapte. Primul ger ferecase pămîntul, gheața tînără și fragilă a bălților plesnea sub picioare ca sticla. Ferăstrăul circular de la mașina de tăiat traverse se astîmpărase cu lăsarea întunericului și o liniște neobișnuită plutea peste orășel. Numai dinspre depozitul de jos venea un zgomot surd de bîrne ce se descărcau de pe platforme. Tosia urcă pe un trotuar înalt de lemn. Scîndurile nu mai fleșcăiau sub tălpi ca deunăzi, cînd fusese noroi, ci dădeau un sunet sec sub tocurile Tosiei. Ce loc bun de dans !

Pe cer, singură-singurică, se plimba o lună tînără și subțire. Tosiei parcă i se mai ușură sufletul cînd văzu că nu numai ea își poartă singurătatea pe lumea asta.

Luna sta, față cu pămîntul, într-o rîină, ca să n-o nimerească prea ușor racheta cosmică. Tosia fu cuprinsă din senin de dorința vie ca tocmai acum, în clipa asta,

cît se uită ea, să nimerească racheta luna și s-o facă să scapere, iar dintre toți oamenii numai ea, Tosia, să vadă lucrul acesta. Sau... fie, și savanții care veghează prin lunetele lor agere și primesc pentru asta decorații și salarii mari. Tosia n-avea nimic împotriva savanților.

Un minut întreg a stat locului Tosia, cu capul aruncat pe spate și ochii la cer, în speranța că minunea invocată de ea se va produce. Poate ar fi apucat să-și zărească racheta, de nu s-ar fi stins chiar atunci lumina la club.

— Începe ! Începe ! se alarmară la intrarea clubului cei fără bilet.

Tosia azvîrli lătunoiul și porni în fugă spre club.

A FOST ODATA CA NICIODATĂ...

A fară sufla un vînt rece. Dinspre depozitul de jos, ajungeau din cînd în cînd pînă la căminul fetelor suierăturile locomotivei, estompate de pereții clădirii, scrîșnetul frînelor și bufniturile dese ale buștenilor ce se descărcau.

Vera își ridică ochii de pe carte și se uită prin cameră. Erau acasă toate fetele, afară de Tosia care dispăruse pe undeva. Nadia prăjea cartofi pentru Xan Xanîci, Anfisa se pieptăna la oglindă, pregătindu-se pentru tura de noapte. Katia, gătită ca de sărbătoare, se mai aranja puțin în vederea întîlnirii hotărîtoare cu Sașka ; privindu-se în oglindă pe după umărul Anfisei, își muia degetul în gură și-și netezea sprîncenele albicioase.

Trecuseră două săptămîni de la venirea Tosiei. Vera nici nu-și dădea seama cît se legase de fetișcana asta zvăpăiată și fără astîmpăr, tot participînd viu la fiecare necaz sau bucurie de-a ei.

Actrițele de film îndrăgite de Tosia reușiseră să se mute din bocceluța ei pe perete, împărțind spațiul cu tot felul de reproduceri pestrițe, decupate de Tosia din reviste ilustrate. Pînă și aici se dovedea Tosia fidelă me-

seriei de bucătar — prefera celor mai frumoase peisaje o natură moartă apetisantă. Era atrasă de culorile vii : peretele din dreptul patului ei devenise cel mai exotic colț al camerei. O singură aruncătură de ochi asupra acestui exotic pestriț, cultivat de Tosia, îi tulbura Verei vederea...

Ușa se dete în lături cu zgomot și Tosia, radioasă, intră în cameră cu o mulțime de pachete, pungi și pungulițe. Fără a-și întoarce capul, ea închise ușa cu picioarul, demonstrând abilitatea unui invalid obișnuit de mult să se descurce fără mâini, și trânti pe masă pachetele.

— Dați năvală !

Desfăcu pachetele, își găsi bomboanele preferate și, cu pungulița deschisă, trecu pe la toate fetele.

— Luați din cele roșii, sînt mai bune !

Ea luă una galbenă, ca să rămîie mai multe bomboane roșii fetelor. N-a ocolit-o nici pe Anfisa cea răutăcioasă. Îi deșertă un pumn de bomboane pe dulăpiorul din fața oglinzii. Anfisa o privi cu coada ochiului, mirată, vîrîndu-și automat o bomboană în gură.

— S-a dus pe gîrlă tot avansul ? se interesă Vera, reprobînd în calitate de prietenă mai mare risipa tinerească a Tosiei.

Tosia făcu un gest vesel cu mîna.

— Și de ce nu ? Părerea mea este că banii îi cîștigi ca să-i cheltuiești. N-am dreptate, mamă-Vera ?

— A descoperit America ! pufni Anfisa.

Tosia se răsuci către Anfisa s-o mai pună la punct, dar atunci îi răsări în ochi Katia tot dichisindu-se și gîndurile ei luară altă direcție.

— Rochia asta nu-ți vine bine ! spuse ea hotărît. Pune-ți mai bine bluza Verei și fusta neagră a Anfisei.

— Fără a mai sta pe gînduri, Tosia scoase din dulap veșmintele străine și calculă de la distanță în ce măsură i se potrivesc Katiei. — Nu-i mai bine așa, fetelor ?

Anfisa ridică din umeri. Nadia uită o clipă de plită, aruncă o privire indiferentă înspre Katia și-și văzu de treabă. Vera nici capul nu-l întoarse.

— Sînteți niște individualiste nenorocite ! își dojeni Tosia prietenele. O prietenă a voastră se pregătește de prima ei întîlnire, iar voi — nici nu vă sinchisiți !

— Numai de logodnici vă arde, ripostă Vera înțepată. N-ar strica să vă ocupați de lucruri mai serioase.

— Ehe, mamă-Vera !... Când oi avea treizeci de ani, promit să-mi fie gândul numai la situația internațională... De dimineață pînă seara, și fără pauza de la prînz !...

— Tosia îi azvîrli Katiei bluza, pe urmă fusta și îi ordonă : — Schimbă-te !

Katia i-o arată din ochi, semnificativ, pe Anfisa.

— Mamă-Vera, Anfisa... Permiteți ? întrebă cu în-
tîrziere Tosia.

Vera aprobă cu capul ; Anfisa ridică iar din umeri, uimită de lipsa asta de jenă a Tosiei, veche deprindere contractată la Casa copilului.

Katia începu pe loc să se schimbe, de teamă să nu se răzgîndească Anfisa și să-i ceară înapoi fusta, cea mai bună fustă a ei.

— Cum o să te vadă Sașka, o să și cadă răpus la picioarele tale, cucerit definitiv ! spuse Tosia cu convingere, și o mai sîcîi pe Katia, căutînd din răspuseri s-o facă și mai frumoasă.

Anfisa ședea pe patul ei și-și juca piciorul îmbrăcat într-un ciorap subțire, urmărind cu batjocoritoare indulgență — ca veteranii pregătirile recruților — pe Katia și pe Tosia, care se agita fără rost în jurul celeilalte. Și Nadia trăgea cu ochiul la Katia. Puteai ghici la ea curiozitatea lacomă a celei care n-a avut parte de bucuriile prietenelor mai norocoase — cum ar fi fiorul tineresc al primei întîlniri care o străbătea acum pe Katia.

— Cum ți-a spus ? Vino, am să te aștept... o iscodea pe Katia Tosia-minora, căreia încă nimeni nu-i dăduse vreodată o întîlnire.

— Da, cam așa... îngăimă Katia, intimidată de atenția tuturor.

— Ferice de tine, Katka ! o invidia Tosia. Ascultă, ia broșa mea.

— Lasă, tot n-are s-o vadă nimeni sub haină.

— Hai, ia-o totuși. Să-mi meargă măcar broșa la o întîlnire !

Tosia dispăru iute sub pat, scoase broșa, singura ei podoabă, din boccea, și o prinse de bluza Katiei care stătu cuminte.

Grija dezinteresată a Tosiei o stimulează dintr-o dată și pe Anfisa; contribui și ea în felul ei la pregătirea Katiei:

— Dacă încearcă să te sărute fără voia ta, ține mâna așa, o sfătuie Anfisa, versată — și își îndoi mâna împingând cotul înainte.

Tosia repetă și reține pentru orice eventualitate gestul prețios al Anfisei; cine știe, îi va folosi poate și ei odată...

— Și dacă se obrăznicește de-a binelea, dă-i una peste gură, asta îi calmează! urmă Anfisa, prevăzătoare; apoi, considerând-o pe Katia cu un ochi critic: Dar parcă ești tu în stare! Cel puțin nu i te arunca din capul locului de gât; fierbe-l bine, și-ai să-l legi mai tare.

— Da' de ce trebuie Katia să se prefacă dacă și ea îl iubește pe Sașka? se miră Tosia.

— Iubește... repetă batjocoritor Anfisa cercetând la lumina becului o sticlură de colonie. Nu există iubire.

— Nu există iubire? încremeni Tosia. Dar unde-a dispărut?

— Nici n-a existat vreodată! zise Anfisa, desfătându-se cu uimirea Tosiei. Oamenii mint, au născocit un basm ca să le fie viața mai veselă... Crede-mă: toți bărbații nu vor decât un singur lucru!

Tosia își roti ochii descumpănită, căutând sprijin.

— Dar... Pușkin minte, după părerea ta?... „Eu te-am iubit, și poate...”

— Poate! o tachină Anfisa.

— Ajunge! Ce tot sperii fetița, o opri Vera. N-asculta ce spune, Tosia.

— Am și eu un cap pe umeri, se ofensă deodată Tosia și privi fix la Anfisa. Mi-e milă de tine, Anfisa, dacă într-adevăr gândești așa... — Apoi se apropie de Katia și cu tonul cu care pronunța un lucru tainic și rușinos, o întreabă: — Te duci cu el și la Kamciatka dacă te cheamă?

În cele două săptămâni, Tosia aflase toate obiceiurile locului: „Kamciatka” își avea legile ei nescrise, dar recunoscute de toată lumea. Când o fată se ducea cu un băiat la Kamciatka, asta echivala cu declararea în

public a dragostei ei, cu logodna. În locul demodatelor cuvinte „mire” și „mireasă”, aici se spunea : „Se duc pe la Kamciatka”. Aproape toate familiile tinere ale așezării trecuseră pe la Kamciatka și chiar mulți oameni mai vîrstnici își aduceau cu drag aminte de ea.

— Am să văd... răspunse evaziv Katia.

Tosia se uită la ea cu un fel de groază tinerească și se întoarce cu fermitate către Anfisa.

— Dă puțină colonie pentru Katerina, fii om !

Fără o vorbă, Anfisa întinse Katiei sticluța de colonie.

Tosia o luă fără sfială și o duse la nas.

— Alta ! Ai una mai bună, știu.

— Aha ! triumfă Anfisa. În sfîrșit te-am prins, mereu umbli prin lucrurile altora !

Tosia se apropie bătaioasă de Anfisa.

— M-ai văzut tu ?

Anfisa cotrobăi cu mîna în noptieră, scoase dintr-un colț afundat o sticluță tăinuită și o înălță în dreptul ochilor.

— Eram sigură ! Parc-aș fi știut, ieri am zgîriat puțin sticla și astăzi semnu-i mai sus... Dacă te prind, pe loc îți rup mîinile !

— Încearcă... răspunse Tosia, însă fără elanul de adineauri și depărtîndu-se de Anfisa.

Zgîrietura vicleană a Anfisei o intrigă peste măsură pe Tosia. Ca să-și ascundă tulburarea, se retrase lîngă patul ei și-și făcu de lucru cu o „natură moartă” care stătea cam strîmb pe perete.

Katia se uită la ceas și cu un strigăt — „Aoleu, în-tîrzii !” — dădu buzna afară.

Pe plită, cantofii Nadiei sfîrîiau. Anfisa se strîmbă a scîrbă.

— De ce ți-o fi plăcînd ție să te muncești în fiecare seară cu masa ? Doar avem cantină.

— Îmi place... răspunse posomorîță Nadia.

— N-asculta ce spune, Nadejda ! se amestecă Tosia iar, după ce-și revenise între timp. Dacă o lași, se năpustește la toată lumea. E o tigroaică sălbatică, nu om !

Provocînd-o pe Anfisa la luptă, Tosia păși curajos spre ea și-i vorbi cu o furie înfrînată :

— ...Dacă a luat cineva din colonia aia a ta împuțită, de ce musai să fiu eu aceea? Ce sînt eu, cea mai de pe urmă?

— N-are cine altcineva! răspunse Anfisa cu convingere.

— Că mare nevoie am eu de colonia ta! nu se lăsă Tosia. Dacă vreau îmi cumpăr o găleată plină!

— Foarte bine, cumpără-ți, dar nu lua din colonia altuia.

— Chiar am să-mi cumpăr!

— Cumpără-ți, cumpără-ți... Nu uita și de pudră. Mereu umbli la pudriera mea!

— La pudriera ta? se indignă Tosia. Ascultă, asta e prea de tot. Cînd n-am pudră, pot să mă dau și cu praf de dinți. Nu fac eu pe grozava ca unele!

— Ia mai sfîrșiți cu bîlciul, interveni Vera aspru. Mi-e și silă să v-aud. Iar tu, Tosia, pur și simplu mă uluiești...

Tosia bătu cu picioru-n podea și cîntă:

Ea pe toți îi uluia,

Așa... era ea!

— Ce mai poetă! pufni Anfisa. Pușkin în sos de roșii!

— Așa cum mă pricep... spuse Tosia bosumflată și uitîndu-se cu ciudă la răutăcioasa de Anfisa.

— Tosia, ți-ai făcut lecțiile? o întrebă Vera repede, ca să împiedice o nouă ciocnire.

— N-avem nimic de învățat, mamă-Vera... o ispită Tosia cu un șiretlic și rezistă stoic privirii pline de îndoială a Verei.

— Toosia!...

— Oh, m-am plictisit de voi toate. Proastă am fost că m-am înscris la școala serală... regretă pentru a nu știu cîta oară Tosia, dar își scoase cuminte manualele din noptieră și se așeză la masă.

Frunzări cu ciudă cartea de aritmetică, găsi problema pe care trebuia s-o rezolve, căută iute la rezultat după obiceiul școlăresc și făcu o mină acră nevăzînd cum o s-ajungă ea la acest rezultat. Fetele făcură pentru puțin

liniște, lucru rar în camera lor. Anfisa se întoarce la oglindă, iar Vera se lungi în patul-hamac și-și vîrî nasul într-un roman voluminos.

— Ce se mai aude pe-acolo, nu s-au căsătorit încă ? întrebă cu glas insinuant Tosia.

— Tu vezi-ți mai bine de problemă... o sfătuiește Vera.

— Da' rele mai sînteți toate ! se indignă Tosia. Mă dăscăliți și iar mă dăscăliți... Cum de nu v-ați plictisit ?

Luîndu-și capul între mîini, Tosia se cufundă îndîrjită în problema ei, mormăind : „Trenul a plecat din gară...”

Cineva bătu încetîșor la ușă.

— Intră ! Cine-i acolo, așa de politicoși ? strigă Tosia, fericită că are un motiv să mai lase deoparte problema blestemată.

Ușa se întredeschise și în cameră se strecură logodnicul Nadiei, Xan Xanîci.

Xan Xanîci era un om de neînlocuit și se bucura de respectul tuturor. Specialitatea lui erau ferăstraiele — să le ascute și să le ceaprazuiască —, dar se pricepea și în ale dulgheriei, lăcătușeriei, iar la nevoie putea să dreagă și trolitul, să descuie o ușă fără cheie, ba chiar să repare un ceas de damă. Mîinile lui harnice își căutau veșnic de lucru ; așa se simțea el bine, căci altfel, cînd era silit să stea cîteva clipe degeaba, nu se mai simțea în apele lui — parcă păcălea pe cineva.

În camera logodnicei, Xan Xanîci nu era niciodată la largul său și căuta neîndemînat să-și ascundă stînghereala sub o dezinvoltură glumeață. Și acum, după ce intră, se opri pe rînd în fața tuturor fetelor, strîngîndu-le mîna și zicînd :

— Respectele mele, Vera Ivanovna... Învăță, Tosia, ai să ajungi profesor... Anfisa noastră se face din ce în ce mai frumoasă...

După îndeplinirea acestui ritual, socotit de el obligatoriu, Xan Xanîci se apropie de Nadia, se uită în ochii ei întrebînd-o parcă de n-a greșit cu ceva și, în calitate de logodnic, îi strînse duios brațul mai sus de cot. Nadia dădu din cap încurajatoare și așeză pe colțul mesei tigaia cu cartofii aburînzi.

— Bine mai știi tu să prăjești cartofi, Nadiușa ! o lăudă cu foc Xan Xanîci.

Se așezaseră alături și mîncau ca în familie.

— Nu se aude nimic cu locuința ? se interesă Vera.

Xan Xanîci făcu un semn de deznădejde cu mîinile.

— Eu nu-l pricep pe Ignat Vasilievici al nostru : cel dintîi se arată înțelegător cu mine și Nadiușa, pe urmă tot el tărăgănează construcția.

— Îl gîtuie planul, explică Vera. Noi încă n-am învățat să împletim producția cu viața de toate zilele...

— Așa o fi, însă pe noi asta nu ne încălzește... Cînd te gîndești că fericirea a doi oameni depinde de o fărmă de spațiu locativ...

Xan Xanîci nici nu sfîrșise bine vorba și iar dădu din mîină.

— E o porcărie ! se aprinse Tosia, foarte simțitoare la necazul altuia, și chiar bătu cu pumnul în masă. Stă o cameră goală și vouă nu v-o dă... Ar trebui scris la ziar.

Tosia căută timid înspre hamacul Verei. Însă toate fetele din cameră luau parte cu atîta inimă la sforțarea Nadiei și a lui Xan Xanîci de a-și înjgheba un cămin fericit, încît pînă și Verei celei aspre îi păru întemeiată ieșirea Tosiei și nici de problemă nu-i mai pomeni.

— Tu n-ai dat la ziar despre agronomul tău ? Îi aminti Anfisa Tosiei. Și care a fost rezultatul ?

Tosia se fîstîci o clipă, de parcă ar fi fost vina ei că Nadia și Xan Xanîci nu primiseră locuință pînă acum.

— Agronomului o să i se vină de hac ! răspunse ea cu convingere.

— Camera aceea este rezervată pentru un cadru tehnic de conducere, explică Xan Xanîci timid. Se spune că în curînd ne vine un inginer...

— Inginer ? întrebă Anfisa. Ți-ai găsit ! Nu vine un inginer adevărat în nenorocita noastră de exploatare ! În locul vostru, Xan Xanîci, eu m-aș muta — și basta ! Să încerce să mă dea afară pe urmă !

— Cum așa, cu de la sine putere ? ! se miră Xan Xanîci. E pus și un lacăt acolo...

— Ce om ești și dumneata ! îl dojeni Anfisa. Orice lacăt știi să-l descui, și în fața ăstuia dai înapoi.

— Just ! aprobă Tosia. Deși e ideea Anfisei, e justă. Eu... cum se zice, mă aliez !

— Cum *deși* ? întrebă Anfisa înțepată.

— Ia mai slăbește-mă, făcu Tosia și, sărind de pe taburet, propuse înflăcărată : Xan Xanîci, dragule, hai să rupem lacătul ! Ce-ți pasă ? Iar mâine facem și nunta ! În viața mea n-am fost la o nuntă adevărată... Ce zici, Xan Xanîci ?

Xan Xanîci se uită cu coada ochiului la Nadia, care stătea absentă alături de el, clătină din cap și zise cu regret :

— Nu, așa nu merge... Mai bine așteptăm, cu Nadiușa, pînă ce ne dă o cameră după lege.

Tosia își dădu drumul decepționată pe taburetul ei.

— Aștept, aminti Anfisa. De ce ai vorbit așa de mine ?....

— De ce, de ne ce ! izbucni Tosia. Ești o zgrițuroaică, te omori pentru un pic de colonie !

— Tot eu sînt vinovată... Anfisa zîmbi cu înțeles. Nu poți să-mi ierți că băieții mă dansează pe mine și nu pe tine ! Am văzut eu cum holbai ochii, la club !

Vera lăsă jos cartea.

— Să-ți fie rușine ! E un copil încă...

— Halal copilaș ! pufni Anfisa. Tu, Vera, cu cărțile tale te-ai împotmolit undeva prin secolul al nouăsprezecelea. Astăzi copiii ca ea și-n somn visează cum să se mărite mai repede !

— Zor nevoie ! zise Tosia disprețuitoare. Eu, dacă vreau, rămîn și fată bătrînă !

— Ai să rămîi chiar ! — Anfisa schimbă repede frontul de atac și, măsurînd-o pe Tosia cu ochi ageri din cap pînă-n picioare, zise : — Ești prea închipuită și, dacă vrei să știi, ai picioare vulgare !

— Cum sînt ? se sperie serios Tosia și-și privi descumpănită picioarele care o slujiseră toată viața cu credință, nu o dată ferind-o de necazuri, iar acum uite că nu sînt așa cum s-ar fi convenit.

— Vul-ga-re ! Caută în dicționar, tot îți va prinde bine !

Din lipsă de cultură, Tosia nu pricepu înțelesul cuvântului injurios al Anfisei — de aceea se simți și mai jignită.

— Iar tu... silabisi ea fără vlagă, tu dezonorezi numele de femeie, asta este !

— Tosia ! strigă Vera la ea, punînd-o în gardă pe protejata ei.

Dar Tosia se dezlănțuise, și Vera, cu toată autoritatea ei de șefă a camerei, de sortatoare-însemnătoare a depozitului de sus și de studentă fără frecvență, n-o mai putu opri.

— Ce Tosia ? Sînt Tosia de șaptesprezece ani și șase săptămîni !... Uită-te mai bine la Anfisa. Toți știu și tac : e dezgustător... Și de ce mă rog te-ai împopoțonat așa ? Te duci la serviciu doar...

— Nu e treaba ta, se oțărî Anfisa. Îți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala !

Ele stăteau de o parte și de alta a lui Xan Xanîci și țipau una la alta peste chelia lui. Xan Xanîci cel delicat se aplecase adînc peste tigaie și se făcea că nici nu bănuie furtuna dezlănțuită peste capul lui.

— Ba e și treaba mea ! insistă Tosia. În toată așezarea ți-a mers buhul că-ți vin noaptea cavalerii la centrala telefonică ! Și cum de nu te temi ? Ai să te pomenești o dată cu un copil în brațe și atunci o să ai de ce plînge toată viața.

— Eh, Tosenka ! zise Anfisa cu superioritate. Asemenea lucruri trebuie să știi cum să le sucești... — Luă cuțitul de pe masă și îl ascunse în noptieră... — De cîte ori am spus să nu-mi luați lucrurile fără să mă-ntrebați... După ce mănînci să pui scaunul la loc, Xan Xanîci.

Xan Xanîci sări jenat de pe scaun.

Anfisa își puse o haină frumoasă din blană de verigă și se opri o clipă în ușă.

— Visuri plăcute, fecioarelor ! Și Tosia să viseze un batalion de logodnici ! Iubire — ah, ah !

Ieși hohotind din cameră.

Nadia îi dădu alt scaun lui Xan Xanîci, iar pe al Anfisei îl duse către patul acesteia și-l trînti cu un zgomot dușmănos lîngă noptieră.

— Nu face nimic, o liniști Xan Xanîci pe logodnica lui. Îmi fac eu un taburet. Ne aranjăm noi singuri.

Tosia se apropie de noptiera ademenitoare a Anfisei, parcă atrasă de un magnet. Pentru început, dădu brînci scaunului și o maimuțări pe Anfisa :

— „Nu-mi luați lucrurile fără să-mi cereți voie !... De cîte ori nu v-am spus !“... — Apoi Tosia inspectă sticluțele cu colonie și mirosi una. — Unde naiba găsește ea o colonie cu miros așa tare ? se miră Tosia și se stropi pe furiș cu colonia interzisă.

— Tosia ! o strigă Vera.

— Colonia altuia miroase întotdeauna mai bine ! spuse Tosia cu convingere. Nu te necăji, frumoasa noastră nu va observa nimic. — Ridicînd sticluța în lumină, Tosia îi adăugă atentă puțină apă cu lingurița. — Nu mai pot eu de semnele ei, și-a găsit pe cine să sperie !... — Privindu-se în oglindă, Tosia începu să viseze : — Dacă ați ști, fetelor, ce mult aș vrea să fiu frumoasă ! N-aș lăsa atunci nici un băiat să se apropie la mai mult de doi pași ; le-aș răzbuna pe toate fetele înșelate ! Aș ieși, așa frumoasă, în stradă...

Tosia smulse învelitoarea de pe pernele Anfisei, și-o aruncă pe cap și, legănîndu-și neîndemînatîc umerii, se plimba mîndră prin încăpere, arătînd cum s-ar plimba ea pe strada principală, dacă i s-ar împlini dorința arzătoare și ar deveni dintr-o dată frumoasă.

— Toți băieții din calea mea încremenesc, iar cei mai slabi de înger — cad din picioare și tot cad, formînd stive !

De loc avară cu materia primă, Tosia confecționează din aer o stivă înaltă, înaltă.

— Oh, Tosia, caraghioasă mai ești ! spuse Nadia și zîmbi pentru prima oară în seara aceea.

Vera o tachină și ea :

— Iar un nenorocit de băiat stă așa, prins și el în stivă, frămîntîndu-și creierii : cine-o fi ăst nod de fată ?

Tosia pufni jignită :

— Nici nu sînt așa de mărunță, și dacă mă cațăr pe un toc înalt — am să fiu chiar de statură mijlocie !... Am observat : toate femeile cu toc înalt se fac deodată mai frumoase.

Vera puse cartea la o parte.

— Ce-i tot dai zor cu frumusețea... Degeaba îți faci iluzii, viața e mai grea pentru femeile frumoase : au de înfruntat mai multe ispite.

— De-aș avea eu parte de greutatea lor... mormăi Tosia și izbi deodată cu pumnul în masă. Și totuși nu e drept ! Nu sînt de acord !

— Ce te-a apucat ? nu înțelese Vera.

— Același lucru ! S-o luăm, de exemplu, pe Anfisa noastră : nici un deget n-a mișcat, totul i-a venit așa, pe gratis : frumusețea, succesele și așa mai departe. Dar cu ce mă rog sîntem noi mai prejos ? Spune ? Vezi, nu știi să răspunzi ! triumfă Tosia asupra Verei cea de la „fără frecvență“. Sau așa e scris să fie : unii cu foloasele, alții cu ponoasele ? De ne-ar întreba barem înainte de naștere : vrei să fii așa ? Dar nu ne-ntreabă. Sîntem aduși pe lume și după aceea — descurcă-te cum poți. Dacă ar exista un Dumnezeu în cer, aș ști cel puțin cine ne-a jucat festa. Acuma însă pe Dumnezeu l-au debarcat și nici n-ai pe cine înjura. Natura n-ai cum s-o înjuri ! Nici o scofală... Să te dai cu capul de toți pereții ! De ce se mai spune că la noi toți sînt egali ?

— Egali, dar nu la fel, răspunse Vera.

Tosia clipi uluită, minunîndu-se în naivitatea ei de cîte cuvinte au născocit oamenii, asemănătoare și diferite totodată, îndărătul cărora să se poată ascunde.

— Mie mi-e greu, desigur, să te contrazic : uită-te cîte cărți ai înghițit tu, dar toate nu sînt decît savant-lîcuri ! Cu frumusețea asta e ca și cu loteria de bani sau de obiecte : toți plătesc la fel, trei ruble, numai că unul se alege cu un ceas de aur, iar celălalt cu un salut din partea Ministerului de Finanțe !... Multe le-a mai făcut boacăne și natura asta !

— Așa-i trebuie, dă-i, natura e de vină ! intră și Xan Xanîci în vorbă. Atinge-o cu o muștrare, Tosia !

— Am s-o ating ! Nu e de loc pe linia noastră : e curat capitalism ! Se nasc frumoase și pe urmă toată viața... cum se zice ? — Tosia desfăcu degetele în foarfecă și le tot mișca : — taie cupoane ; bine zic, mamă-Vera ?

Vera încuviință din cap tăcută.

Nadia însă zise supărată :

— Vorbărie ! Ce v-ați pornit ? Așa a fost și așa va rămîne. Pîna și în comunismul deplin unii vor fi frumoși, alții... așa și așa. Nimic de făcut.

Toate aceste gînduri despre nedreptățile naturii păreau a nu fi chiar noi pentru Nadia.

— Ba este ! declară Tosia pătrunsă. Găsește ea știința un leac !

Se așeză la masă și își trase în față cartea de aritmetică cu atîta hotărîre, parcă anume să accelereze victoria științei. Dar, la prima aruncătură de ochi asupra problemei odioase cu trenul, toată hotărîrea lăudabilă a Tosiei se evaporă neîntîrziat și-i fu limpede că nu e un lucru tocmai ușor să grăbești pasul victorios al științei.

— Știința progresează, fără îndoială... zise Xan Xanîci, neînțelegînd de ce pune Nadia atîta inimă în această discuție glumeată. Vom mai ajunge, poate, să vedem cum se deschid atelierele de reparat oameni. Te-ai plictisit, să zicem, de nasul tău, dai o fugă la un astfel de atelier, schimbi nasul și îți vezi mai departe de drum cu alt nas, proaspăt. L-ai vrut drept — bine ; l-ai vrut coroiat — tot bine.

Xan Xanîci rîse primul de ce spusese, apoi tuși jenat, cerîndu-și iertare pentru această superficialitate inadmisibilă la un om în vîrstă.

— Vii la cămin cu un nas nou, urmă Tosia încîntată de ideea lui, și nu-ți mai dă drumul înăuntru. „Cetățeano, nu ești trecută în cartea noastră de imobil.“

— Ajunge, vorbești în dodii ! zise Nadia posomorîta. Și Vera o dojeni pe Tosia :

— Prea îngust privești viața, dintr-un singur punct de vedere. Parcă frumusețea e totul ? Poți să fii feri-

cît și fără o frumusețe deosebită ; dacă ai o familie unită, o muncă pe plac, toți te stimează...

Tosia dădu disprețuitor din mîină.

— Astea nu sînt decît savantlîcuri și fantezie ! Așa se spune numai pentru consolarea noastră, a nenorocitelor... Arată-mi-o pe fericita și răsfericita aceea, din cea mai unită familie, care să nu viseze la frumusețe. Eu nu prea am văzut așa ceva !... — Tosia căscă. — De ce oare, mamă-Vera, mă cuprinde întotdeauna somnul cînd mi se spun lucruri savante ?

— N-ai crescut încă destul pentru discuții savante, răspunse Vera înțepată și se apucă de cartea ei groasă.

— Asta așa e ! încuviință Tosia și deodată zîmbi : Ah, ce-mi veni în minte !... Dacă aș fi eu natura, aș face așa. Se naște un om... *de nici un fel*. Nici frumos, nici sperietoare, ci așa, de nici un fel, înțelegeți ? Apoi, cînd ar crește, să zicem la vreo șaptesprezece ani, eu în locul naturii i-aș dărui frumusețea după merit. Aș lua totul în considerație : și cum lucrează, și cum se poartă cu prietenii, dacă e lacom sau nu, la ce visează, totul, totul... Ai după merit — și să-ți fie de bine ! Atuncea da, ar fi dreptate... Acuma însă, la statură se face economie, ți se repartizează o mutră de nimic și păstrează-o pînă la moarte !... Ce zici, mamă-Vera, m-am gîndit bine ?

— Vorba ceea : copiii cu arșicele... ripostă Vera și mai încercă o dată s-o aducă pe Tosia pe drumul drept : Cum de nu înțelegi oare : nu ajunge frumusețea pentru fericirea adevărată ! Uite, Anfisa noastră e frumoasă, poate cea mai frumoasă din cameră...

— Nu poate, ci sigur ! o întrerupse Tosia : dragostea de adevăr învinse în ea animozitatea față de răutăcioasa-i vecină. Numai că e rea ca o babă-cloanță ! Un om frumos, așa cred, trebuie să fie și bun la inimă : de ce să fie rău, dacă e frumos ?... Nu-i așa, Nadia ?

— De unde să știu ? se miră Nadia. Nu e specialitatea mea : tata și mama n-au fost prea generoși cu frumusețea mea...

— Nadiușa ! își dojeni logodnica Xan Xanîci, în timp ce curăța tigaia cu o coajă de pîine. Mereu te ponegrești !

Nadia se apucă să strângă masa. Tosia observă deodată niște gunoi lângă ușă, se ridică și, cercetînd lista lipită de peretele lateral al dulapului, cu ordinea serviciului pe cameră, zise cu multă părere de rău :

— Păcat, n-am știut că era azi rîndul Anfisei ! Aș fi învățat-o eu să se mai răstească la oameni ! S-a obișnuit să călărească pe spinarea altora, și asta numai pentru că e frumoasă... Ducă-se pe pustii cu toată frumusețea ei !

— Ajunge, Tosia, ai trîncănit destul, îi zise Vera hotărît. Azi, nici să nu te gîndești că am să-ți rezolv eu problema. În locul tău, m-aș gîndi la învățătură, nu la frumusețe... Într-adevăr, nu-ți dorești nimic altceva pe lume decît frumusețe ?

— Ba-mi doresc... răspunse Tosia încet.

Vera se înalță puțin pe pat și întrebă cu interes :

— Ce, dacă nu e secret ?

Tosia făcu ochii mici și își dădu drumul repede, cu foc, așa cum îți mărturisești o dorință veche și arzătoare :

— Numai să nu rîzi. Cea mai mare dorință a mea este să am un frate mai mare... Un adevărat frate mai mare !

Tosia vorbi și mai repede, parcă de teamă să nu fie întreruptă și să nu poată spune pînă la capăt :

— ...Cu același nume ca mine, și cu același nume de tată ; să fie un adevărat, adevărat frate bun, înțelegi ? Și să fie mai mare decît mine cu vreo doi ani, sau chiar cu cinci... Să fie puternic, deștept și să le știe toate în viață. Să pot să-i cer un sfat la o adică, și să-i spun totul. Înțelegi ? Absolut totul... Pe scurt, un adevărat frate mai mare, cum au alte fete... Să nu crezi, l-aș ține numai în puf ! I-aș spăla cămășile, la leafă i-aș cumpăra cea mai modernă cravată, i-aș găti trei feluri de mîncare la prînz. Am merge împreună la cinema, dis-de-dimineață l-aș trezi totdeauna la timp ! Și încă ceva... Să nu se însoare, să stea numai cu mine. De ce să-i trebuiască înșurătoare ? Ar mai nimeri cine știe ce zvăpăiată, vreo flușturatică, și ne-ar despărți... Și tuturor derbedeilor de teapa lui Filea să le fie frică de el, și să semene cu tata, barem un pic...

Tosia tăcu și deschise încet ochii. I se păru deodată că îngăduise un avînt prea mare visurilor ei irealizabile și că cere mult prea mult soartei. Îi mai era teamă că fetele au s-o ia în rîs. Dar nimeni nu zîmbi măcar, numai Xan Xanîci — nu se știe de ce — începu să tușească încetișor. Copilăria schilodită de război a fetei crescute la Casa copilului apăruse în cameră — și totul amuți în jur.

— Daa... zise cu o notă filozofică în glas Xan Xanîci, care, fiind unicul bărbat de față, se socoti dator s-o consoleze cumva pe Tosia. Războiul, în veci blestemat să fie...

Nadia îl trase de mîneacă și el tăcu. Vera nu era în stare să suporte privirea iscoditoare a Tosiei și își întoarse ochii, parcă vinovată. Se simțea prost, ca și cum Tosia ar fi încălcat din lipsă de experiență o lege nescrisă a vieții, deschizîndu-și inima în fața lor — și chiar mult mai larg decît se obișnuiește între oameni, chiar cînd aceștia trăiesc sub același acoperiș și țin unii la alții.

Pe Vera o impresionă cel mai mult că Tosia își permitea să viseze doar la un frate. Din frăgedă copilărie se obișnuise, probabil, într-atîta cu situația ei de orfană, încît nici nu i-ar fi trecut prin minte să-i ceară soartei un tată și o mamă, iar limita visurilor ei era un frate mai mare, care să semene puțin cu tata.

Cu ochii abia mișiți, din pricina luminii prea tari, Tosia se opri lîngă patul Verei. Nu bănuia de ce se posomorîse toată lumea din cameră ca la un praznic și se uita bătaios în toate părțile, gata să dea riposta cuvenită cui ar îndrăzni să spună ceva nerespectuos despre inexistentul ei frate mai mare.

Vera gîndi că fetișcana aceasta colțoasă nici nu-și închipuie cît de crudă a fost viața cu ea. Se înalță iar pe pat, o atrase cu o mișcare bruscă pe Tosia care se împotriva și, cu un sentiment dulce, necunoscut înainte, de durere aproape maternă, cuprinse umerii subțiri ai fetei și își ascunse bărbia în părul ei moale, care răspîndea un miros străin de colonie tare — colonia Anfisei.

— Dă-mi drumul, nebuno ! țipă Tosia, smulgându-se din îmbrățișarea nepoftită. Eu vorbesc cu tine frumos, iar tu...

Sări ca un tigrișor sălbatic de lângă patul Verei și întinse cu înflăcărare mîna.

— Dacă vrei să ne batem, spune ! Am să-ți arăt eu cîteva metode... Poți să mă crezi, toți băieții de la școală boceau după ce mă luam la trîntă cu ei ! se lăudă Tosia amintindu-și vitejiile ei din trecut.

Dar surprinse privirea Verei, o privire nouă, deschisă, blîndă, puțin vinovată, și clipi din ochi fîstîcîndu-se.

— Ori te gîndești la altceva ? întrebă Tosia bănuitoare, uitîndu-se drept la Vera care se tulbură și ea.

— Prostuță ce ești !... spuse încet Vera, pipăi cu mîna cartea și se întoarse la perete.

Tosia se plînse lui Xan Xanîci :

— Ce modă au adoptat : cum nu le place ceva, te și taxează de prostuță !

După toate astea nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să se așeze la masă și să înceapă a-și mîzgăli la nimereală caietul, în speranța oarbă că odioasa problemă se va rezolva într-un fel singură.

Nadia și logodnicul ei se retraseră în colțul lor, așezîndu-se pe pat. Tot continuînd să mîzgălească în caiet, Tosia spionă precaută în jurul ei. Convingîndu-se că nu-i dă nimeni nici o atenție, își scoase pe furiș piciorul de sub masă, îl privi critic din toate părțile și dădu din umeri, neînțelegînd nici în ruptul capului ce cusur putuse găsi răutăcioasa de Anfisa picioarelor ei...

— Răspunsul din carte e greșit, se vede ! presupuse Tosia, după ce compară rezultatul ei pripit cu cel din manual.

— Tu și data trecută ai găsit o greșeală, zise Vera cu o voce mai fermă de data asta.

Pe Xan Xanîci îl chinuiau cu totul alte griji.

— E cazul să ne gîndim la mobilă, Nadiușa, vorbește el îngrijorat. Te pomenești că ne dau cameră și nu avem nimic pregătit. Dulap, masă, scaune fac eu sin-

gur, tot atît de bune ca de la fabrică. Am și ochit niște scînduri uscate. Patul însă e mai bine să-l cumpărăm. Sînt un soi de paturi cu bile la colțuri. Adunăm bani și cumpărăm unul... Ce zici, Nadiușa?

— Bine, încuviință Nadia, să cumpărăm. Fac eu economii luna asta, vreo două sute de ruble.

— Numai să nu te strîntorezi, Nadiușa! se sperie deodată Xan Xanîci. Dacă vrei bomboane, sau ceva dresuri, cumpără, nu te sfii și nu mă întreba.

— Ce nevoie am eu de dresuri? se miră Nadia. Mie nu-mi trebuie dresuri.

— Am dat și eu un exemplu, Nadiușa. Poate să-ți placă altceva. Ești tînăra, să nu te strîntorezi, că, vezi bine, tinerețea trece.

— Bine, Xan Xanîci... acceptă încet Nadia, copleșită de bunătatea logodnicului ei, și-și roti ochii să vadă dacă fetele nu trag cu urechea.

În ce o privea pe Vera, nu încăpea nici o îndoială. Stătea cu spatele, cufundată în romanul ei voluminos. Tosia însă își mușca prea cu gravitate creionul, căutînd poate în măduva lui rezolvarea pierdută a problemei îndărătnice, ori poate ținîndu-se din toate puterile să nu izbucnească în rîs de dragostea bătrînească a lui Xan Xanîci.

Vera sfîrși ultima pagină și puse cartea pe noptieră. Tosia sări imediat:

— S-au căsătorit?

Vera dădu din cap.

— Eram sigură! triumfă Tosia. În romane totdeauna la urmă vine nunta. Ai citit unul, nu mai ai nevoie să citești altul. De aceea eu nici nu citesc!

— Vorbești numai ca să te afli în treabă! Lenea nu te lasă să pui mîna pe carte, asta e!... Xan Xanîci!

Vera făcu un semn cu mîna, Xan Xanîci înțelese imediat ce i se cere și răspunse militărește:

— La ordin!

Apoi, ca de obicei, se întoarce cu fața la perete.

Pentru a nu-și pierde timpul degeaba cît se dezbrăca Vera, harnicul Xan Xanîci scoase din buzunar un briceag și-și făcu de lucru vîrînd cîlții în crăpăturile

dintre grinzi. Se vede treaba, Xan Xanîci nu se îndeletnicea pentru întâia dată cu treaba asta folositoare, deoarece toate crăpăturile, la înălțimea mâinii unui om care stă jos, erau călăfătuite mai demult, așa că trebui acuma să se aplece înspre podea.

— Te poți întoarce, Xan Xanîci, îl autoriză Vera.

Dînsa își atîrnase rochia pe speteaza scaunului și se băgase sub pătură. Își luă o carte nouă de pe noptieră, aruncă o privire către patul Katiei și apoi către ceas.

— Petrece cam mult Katerina noastră.

— Pariez, sări imediat Tosia, că ea stă acuma cu Sașka al ei la Kamciatka !

★

Înainte de a intra, Katia se opri o clipă în fața ușii și își trecu mîna peste față ca să-și răcorească obrazii încă aprinși de sărutările lui Sașka. Apoi, prefăcîndu-se prost dispusă, împinse ușa și păși înăuntru.

În timp ce Tosia continua să se chinuie cu problema, Xan Xanîci își luă rămas bun de la Nadia și plecă să se culce în căminul bărbaților.

— Ei ? — întrebă Tosia nerăbdătoare și sări așa de brusc de pe taburet, încît acesta se răsturnă cu zgomot pe podea. — Ei, Katia ? repetă Tosia ridicîndu-l și privindu-și prietena de jos în sus cu ochii dilatați de atîta curiozitate.

— Ce este ? întrebă Katia făcîndu-se că nu pricepe și-și întinse mîinile deasupra plitei. Ce caald e !

— Lasă prefăcătoriile ! o dojeni Tosia. Te iubește ?

Katia se gîndi cît se gîndi, apoi dînd afirmativ din cap răspunse :

— Ihî... și mai dădu o dată din cap — pentru a întări.

— Așa da ! aprobă Tosia, bucuroasă de parcă ar fi fost vorba de dragostea ei, nu a Katiei. Felicitările mele, Katistaia ! — O îmbrățișă cu elan pe Katia, dar o respinse imediat. — Katiușa, tu miroși a tutun ! Ce ți-a venit, ai fumat de bucurie ?

— Sașa a fumat...

Tosia se indignă :

— Proaste mai sîntem noi, femeile ! Bărbații și femează, și beau votcă puturoasă, iar noi îi sărutăm. Să pun eu mîna pe unul dintr-ăștia, îl reeduc eu !...

Căutînd să mai adauge cîte ceva la cunoștințele ei cam sărăcăcioase în tainele dragostei, Tosia veni foarte aproape de Katia și o întrebă încetișor, rușinată :

— Și ți-a spus-o chiar așa, de-a dreptul : te iubesc și nu pot trăi fără tine ?

Katia se fîstîci.

— Cam așa... Adică, într-un cuvînt, mi-a mărturisit că mă iubește...

— Mărturisit ? se minună Tosia. Ce vorbă prostească ! Mărturisești cînd ai făcut ceva urît, pe cînd asta...

Vera se desprinsese de carte și o privi cu interes pe Tosia. I se întîmpla și ei cîteodată ca un cuvînt cunoscut și răsunoscut să capete un sens nou — și abia atunci apărea fie stupiditatea lui ascunsă, fie, dimpotrivă, o adîncime și o finețe nebănuite.

— Oh, ce mi-e și cu ființele astea omenești ! se năpusti Tosia asupra omenirii frivole. De mii de ani trăiesc pe lumea asta, au construit piramide și s-au ocupat de toate prostiile, dar n-au reușit să găsească pînă acum pentru dragoste o ter-mi-no...

Tosia se rătăci printre sunetele unui cuvînt lung, nefamiliar ei.

— Pînă acuma, repetă ea, încercînd să-și facă vînt pentru a învinge acest cuvînt nesupus — n-au născocit pentru dragoste o ter-mi-no-lo-gie potrivită... Poftim !

— Ce tot îndrugi ! spuse Katia nemulțumită, în timp ce-și scotea haina. Toți spun așa — *a mărturisit*... Și cum ar trebui să se vorbească despre dragoste după părerea ta ?

— De unde să știu ? se eschivă Tosia. Cînd se va găsi un nenorocit care să-mi facă o declarație, atunci am să-ți explic întocmai.

Katia își scutură un fir de praf de pe paltonul pe care îl întinse apoi cu grijă pe un băț cu cîrlig și-l atîrnă în cuier. După aceea scoase din noptiera ei o cană mare pentru ceai, un săculeț brodat în care ținea

zahăr și un alt săculeț, nebrodat, cu pesmeți. Tosia o urmărea cu ochii larg deschiși, neînțelegînd cum poate Katia să se poarte într-un fel atîta de obișnuit, ba chiar să se pregătească să bea ceai, în ziua în care a aflat că e iubită.

După ce își turnă ceaiul, Katia se apropie de masă și trase scaunul Anfisei.

— Nu te așeza pe scaunul ei ! zise Tosia superstițioasă. Dă-o-ncolo ! Ia mai bine taburetul meu... — Se apropie de Katia și se uită întrebător în ochii ei : — Ce simți tu acum, Katistaia ? Că ești mare, mare, că ai ajuns pînă la stele, da ?

— Lasă-mă ! Ce tot îndrugi de stele ? Eu nu mă pricep la așa ceva... Dar parcă a devenit viața mai interesantă...

Deziluzionată, Tosia se îndepărtă.

— Pentru mine viața e totdeauna interesantă, de cînd mă știu. Numai înainte de leafă e mai plictisitor... — Scoase o bomboană din pungă, o apropie de gură și rămase așa gînditoare. — Fetelor, de ce oare, de cînd am venit încoace, mă tot gîndesc la dragoste ? Înainte dacă îmi aduceam aminte o dată pe lună că există pe lume ceea ce se cheamă dragoste, și asta numai după cîte un film la care n-ai voie pînă la șaisprezece ani ; acum însă mă gîndesc în fiecare zi și fără nici un motiv... Ce curios : aici e nord, sînt urși, iar eu cu gîndul la dragoste ! De ce oare ?

— Așa ți-e vîrsta, zise Katia.

— Vîrsta ? — Tosia făcu o mutră de parcă ar fi aflat deodată că îmbătrînise pe neobservate. — Se întîmplă deci cu toată lumea ? Ca un deșteptător, cum s-a apropiat arătătorul, sună !

— Tu ce ai crezut, că numai cu tine se întîmplă ? întrebă Vera.

— Numai cu mine, sau nu... Totuși...

Nu prea voia Tosia ca starea ei nouă, tulburătoare și ademenitoare, asupra căreia nici ea nu era încă lămurită, să se explice atît de simplu. Era ceva jignitor în banalitatea acestei explicații, ceva care o umilea pe Tosia în propriii ei ochi. Parcă nici nu-i un om acolo,

ci un pom, un măr necuvîntător : calendarul a indicat primăvara și, vrei nu vrei, înfloarește !

Katia trase de sub pat un geamantan cu husă, scoase din el o bucată de tul învelită în hîrtie roz, cumpărată mai demult de ocazie pentru niște perdelețe fără de care Katia nu-și putea închipui viața de familie.

— Vinde-ne-o nouă, mie și lui Xan Xanîci ; măcar de-o perdeluță, o rugă Nadia. Fie și pentru una cît de mică...

— Am nevoie de toată bucata, fu neînduplecată Katia, cercetînd cu grijă tulul în lumină.

— La naiba cu voi ! exclamă Tosia indignată. V-a apucat : tu-lul... Și asta-i dragoste ! Se apropie de Katia : Dă-mi înapoi broșa... Păi eu, cînd am să mă îndrăgostesc, voi da din mîini și voi zbura prin văzduh !

— De zburat, asta poți, încuviință Vera. Mîine, la lecția de matematică ai să zbori negreșit ! Nu ți-e rușine oare de Maria Stepanovna ? Ea își dă osteneala, te învață, iar tu umbli cu șmecherii, copiezi, te bizui pe suflat...

— Și de ce să-mi fie rușine ? se miră sincer Tosia. Fiecare își face munca lui. Și apoi Maria Stepanovna primește leafă pentru ce face.

Vera desfăcu mîinile a neputință.

— Dar ambiție nu ai ? întrebă ea, scoasă din răbdări.

— Cum să nu ! se fîstîci Tosia. Nu mai puțină ca alții...

— Atunci de ce nu-i vii de hac unei probleme de nimic ? Și doar nu ești fată proastă, dar aici, poftim, te poticnești...

— Nu-i vin eu de hac ? întrebă Tosia înțepată. Eh, mamă-Vera, ce puțin mă înțelegi !

Tosia se așeză pe un colț al taburetului și porni să scrie în caietul ei plină de hotărîre. Katia își strînse cu grijă tulul, îl împachetă în hîrtia roz și se întoarse la masă să-și bea ceaiul.

— Ceea ce trebuia demonstrat ! declară Tosia victorioasă, închizîndu-și cartea de aritmetică.

Vera o privi cu neîncredere.

— Ai rezolvat ?

— Am rezolvat !

— A coincis rezultatul ?

— A coincis...

— Arată.

— Nu mă crezi ? făcu Tosia consternată. Și se mai cheamă că-mi ești prietenă ! Eu pe tine te cred întotdeauna...

— Hai, hai, arată.

— M-ai plictisit cu cicălelile tale, izbucni Tosia cu răutate. M-am plictisit de voi, de toate. Exploatoarele sînteți, nu prietene !

— Tosia ! o apostrofă Nadia amenințător.

— Ce te bagi ? Știu și singură că mă cheamă Tosia. Sînt Tosia de șaptesprezece ani și două luni !... Și dacă nu am un frate mai mare, credeți că puteți să mă mîncăți de vie ? Am scăpat de Casa copilului și credeam c-o să pot respira în voie, dar m-ați înhămat iar !... — Tosia se întoarse către Nadia și întrebă veninos : — Tu de ce te bagi ? Pe Vera o mai înțeleg, ea o să aibă curînd treizeci de ani, bărbatul ei și-a luat tălpășița nemaifăcînd față la atîta frumusețe, familie proprie nu are... M-a adoptat în loc de fiică și își încearcă pe mine sentimentele materne... Dar tu ? !

Vera se întoarse spre perete. Nadia veni întins la Tosia și o pălmui :

— Mucoaso ! Proasto ! Ce tot îndrugi ?

Tosia clipi vinovată și toată combativitatea îi pieri.

— Da' ce-am spus ? Nu mai ai voie să deschizi gura, m-ați zăpăcit de tot... — Se apropie de patul Verei și potrivi un colț de pătură îndoit. — Uite, s-a și ofensat... Hai, uită ce am trîncănit, mamă-Vera ; mi-a scăpat așa, din nebăgare de seamă... Și problema am s-o rezolv, înghiți-o-ar pămîntul ! — Se strîmbă : — „Un tren a pornit din gară !“... Dar eu poate vreau să merg cu vaporul, de ce îmi tot vîră trenul ăsta tîmpit sub nas ?

Katia pufni cu zgomot în cană.

— Și dacă nu e nici un fluviu pe acolo ?

— Se poate săpa un canal, foarte simplu... Ei, Verusia ?

— Du-te, prostuțo, eu pe copii nu mă supăr.

— Mulțumesc, Verunka, tu ești cea mai, cea mai !...

Tosia o sărută înduioșată pe umăr, se așează la masă și redeschise păcătoasa de carte. Strângându-și capul în mâini, bolborosi cu îndârjire :

— „Un tren a pornit din gară exact la ora douăsprezece“... — Își ridică ochii de pe carte și zise cu o mare părere de rău : — N-a întârziat nici cu o clipă, blestematul !

PRIMA ZĂPADĂ

Așezarea se preschimbă cu totul într-o singură Anoaapte. O zăpadă proaspătă se așternu cu generozitate pe străzi, îngroșă acoperișurile, atârnă țurțuri de firele de telegraf, îmbracă sărbătorește bradul gros de lângă clădirea administrației, acoperi cu fulgi nuielele firave, împrejmuite cu un gărduleț, făcându-le să semene a copaci. Casele vechi de bîrne întineriseră vădit sub căciulile de omăt și arătau acum ca niște foișoare din basme.

Soarele nu se ivise încă de după pădure, dar își și întinsese razele pe sus, deasupra așezării. Hornurile fumegau de zor. Prin aerul fără pic de vînt, fumul se ridica în coloane drepte. Privită dintr-o parte, așezarea părea a fi agățată de cer cu frînghii groase, răsucite — albe-gălbui jos în umbră, iar sus, în bătaia razelor, multicolore. Suflă un vînt ușor și funiile de fum colorate se clătinară ; așezarea începu să se le-gene ca într-un scrînciob.

Tot ce era viu își lăsa urmele în zăpadă. De la cămin se prelungea o potecuță timidă, punctată, pînă la fîntînă : o făcuse Nadia care, trezită prima, pornise după apă de spălat. Cioara pecetlui zăpada cu cruciulițele ei, toate aidoma, iar cîinele — cu pitacii. Cruciulițele și pitacii se apropiau reciproc și se întîlneau formînd un unghi, apoi se despărteau în foarfece.

În mijlocul străzii își lăsase urmele un tractor pornit de dimineată la pădure : două panglici de zăpadă înfundată, presată, segmentate de șenile în cărămizi lungi, egale.

Tosia, somnoroasă încă, ieși din cămin și, uimită de înfățișarea sărbătorească a așezării, încremeni pe prag, uitându-se amețită la întinderea albă dimprejurul ei. Luă apoi un pumn de zăpadă scîrțîitoare și, făcînd un bulgăre, începu să-și înroșească obrazii. Zăpada era proaspătă, moale ca vata și de loc rece.

— Ei, cuțulache, a venit iarna ! îi strigă ea cîinelui și aruncă un bulgăre de zăpadă după el.

Cîinele se opri locului, o dezaprobă din ochi pe Tosia, mirat de lipsa ei de seriozitate, și plecă mai departe la treburile lui urgente.

Tosia își aminti că are de luat alimente pentru cantină și porni în urma cîinelui, căutînd să nu strice desenul pitacilor lui. Potaia își întoarse capul din fugă și se uită la Tosia cu un aer care voia parcă să spună : „Ce te ții scai de mine ?“. Tosia înainta cu pas ușor, dansînd parcă, prin așezarea înnoită de iarnă și tot privea în jur, nu cumva să piardă ceva interesant.

Maistrul Ciurkin curăța zăpada în fața casei sale, cu o lopată lată de lemn. Ceva mai încolo, Petka, feciorul mai mic al maistrului, își spăla călimara cu zăpadă. Pete de un violet viu înfloreau pe zăpadă în jurul lui, pe o întindere mare.

Lîngă pridvorul căminului de bărbați, Sașka, gol pînă-n brîu, se spăla cu zăpadă. Numai privindu-l, Tosia simți un fior rece de-a lungul spinării. Zgribulindu-se, se bucură totuși că odată cu ea trăiesc pe lume oameni atît de curajoși și sportivi.

Prima zăpadă atrase copiii în stradă. Se tăvăleau în omăt, țipau, cădeau pe jos, jucîndu-se de-a soldații. Tosia îi privi cu invidie, dar își feri iute ochii de ispită. Iată și prima luptă, iată și primul geam spart în această iarnă — de un bulgăre zvîrlit aiurea.

— Vă arăt eu vouă ! țipă o femeie grasă, venind fuga cu un măturoi în mînă.

Copiii se risipiră care încotro, parcă intraseră în pământ. Femeia se uită bănuitor la Tosia, care își luă pentru orice eventualitate un aer preocupat, de om matur, ca nu cumva să fie trasă la răspundere pentru poznele altora.

Lunganul de administrator scotea din măruntaiele unei magazii întunecate brațe după brațe de lopeți de lemn, pe ele cu noroi uscat încă de anul trecut, și, uitându-se la cele crăpate prin mijloc, dădea necăjit din cap.

Tosia însoți cîinele pînă la cantină. Aici drumurile lor se despărțiră. Cîinele își luă în primire postul la ușa bucătăriei, unde avea adesea cîte ceva de profitat, și de acolo, cu aerul unei persoane în exercițiul funcțiunii, o urmări pe Tosia, așteptînd să vadă ce va mai întreprinde reprezentantul acesta nu tocmai serios al speței umane.

Iar Tosia coti către intrarea principală. În pridvor îl zări pe Ilia și mîinile începură a nu-i da pace. Făcu repede un bulgăre de zăpadă solid, își strînse fioros pleoapele ochind eleganta căciulă de blană a lui Ilia și azvîrli bulgărele. Ilia înălță capul și bulgărele îl nimeri drept în ureche. Bucuroasă de precizia cu care ochise și speriată totodată de ce făcuse, Tosia o luă la sănătoasa. Ilia o ajunse numai din trei sărituri și se apucă să-i îndese cu generozitate zăpadă sub guler.

— Lasă-mă... Of, Iliușka, lasă-mă, n-am să mai fac ! se ruga Tosia.

La început se sili să scape din brațele viguroase ale lui Ilia, dar n-avu putere. Atunci miorlăi cu viclenie, apoi tăcu poznașă și pe furiș se lipi de Ilia. Nu că Tosia ar fi fost așa de atrasă de Ilia, încît nu mai putea rezista — dacă nu e adevărat, nu e. Era pur și simplu nerăbdătoare să afle ce simt fetele cînd sînt îmbrățișate și dacă într-adevăr i-atît de plăcut cum reiese din filme. E drept că Ilia nici nu se gîndea s-o îmbrățișeze pe Tosia, ci numai o ținea vîrtos de guler să nu fugă ; însă amănuntul acesta nu-i păru esențial Tosiei. De altfel, cum se mai și sprijinise timid de Ilia, totul arăta a îmbrățișare adevărată. Tosia nu pierdea

degeaba timpul la școala serală ; își însușise temeinic regula după care inversarea termenilor nu modifică suma.

Dar și o altă cauză, mai temeinică, determină această experiență curajoasă a Tosiei. Încă de pe când lucra în sovhoz, Tosia făcuse descoperirea că nu este de loc pregătită să facă față unor evenimente de neînlaturat din calea ei, de pildă ceasului aceleia inevitabil, în care cineva se va îndrăgosti odată și de ea. Acest cineva nu va fi un chefliu de soiul lui Filea, ci un cu totul altfel de om, pe care Tosia încă nu prea și-l închipuia, dar pe care îl va iubi și ea. Deși nimeni niciodată nu se îndrăgostise de Tosia — atît de tinerică altminteri —, ea era convinsă că timpul acela ispititor nu-i departe și, coborînd de pe culmile unor munți înalți, vine către ea în plină viteză.

Ceva tot aflate curioasa de Tosia din filme, mai ales din cele la care nenorociții de băiețandri și fetișcane pînă la șaisprezece ani n-au acces. Dar cu cinematograful pe Tosia o păștea un mare neajuns. Ea observase cu agerimea ei că toate eroinele din filme, chiar și cele mai tinere și mai puțin versate, știu totuși de undeva ce și cum trebuie să facă atunci cînd le întîmpină frumoasa dragoste de cinema.

În filmele de peste hotare, fetele din străinătate se aruncau vitejește de gîtul aleșilor, ascunzîndu-și la pieptul acestora capetele lor venetice cu coafuri nemaivăzute și, pierzînd orice rușine, se sărutau, se sărutau, se sărutau în neștire... Spre invidia Tosiei, toate acestea se petreceau cu atîta abilitate, de parcă s-ar fi ținut înainte niște cursuri de pregătire. În filmele noastre, compatrioatele Tosiei făceau la fel, ceva mai cu modestie, deși se vedea cît de colo că nici ele nu erau căzute din cer și știu perfect de unde le răsar picioarele. Ghiceai că se sprijină pe aceleași cursuri folositoare, cu toate că nu atît de temeinice ca ale colegelor din străinătate — într-un cuvînt, ceva de scurtă durată și fără scoatere din producție.

După toate aparențele, chiar și la Katia cu Sașka lucrurile nu merg mai prost ca la cinema. Această

pricepere a tuturor de-a dreptul o tulbura pe Tosia. Nu mai avea încredere în forțele ei și-i era teamă că fără o pregătire specială, așa, pe nepusă masă, nu va reuși să facă față situației grele pe care o întrezărea. Și prevăzătoarea Tosia luă hotărîrea să folosească o ocazie potrivită pentru a putea și dînsa, ca din întîmplare, să se antreneze, să fie pe deplin înarmată față cu dragostea ei viitoare și să nu se facă de rîs cînd i-o veni și ei rîndul să-și ascundă capul la un piept străin, să îmbrățișeze gîtul cuiva, sau poate chiar să se sărute.

Tosia era fată la locul ei și nu-și făcea nici un fel de speranțe în privința dragostei lui Ilia, însă la un astfel de antrenament Ilia se potrivea de minune. Ocazia apărea cu totul neprimejdioasă și ar fi fost păcat s-o piardă. Așadar, Tosia, fără a sta prea mult pe gînduri, se hotărî să-l folosească pe Ilia drept manechin, ca să încerce cum va trebui să se poarte cu alesul ei necunoscut, care umbla pe undeva haihui și nu se prea grăbea să-i dea de veste Tosiei.

Dar, pe lîngă toate astea, mai era o cauză — nu tocmai o cauză, ci așa, un cîrlig. Undeva, într-un colțișor ascuns din sufletul Tosiei se ivise deodată o sete de răzbunare față de Ilia. „Tu nu-mi dai nici o atenție, nici măcar numele nu mi l-ai reținut și-mi zici Dusia, iar eu, eu am să te păcălesc, am să mă antrenez cu tine — tu, terchea-berchea ce ești !...”

Prefăcîndu-se că luptă cu Ilia, Tosia, închizînd ochii de frică, se ridică în vîrfurile picioarelor, nimeri cu capul subsuoara lui și amuți în așteptarea unor descoperiri mari și importante.

De la scurta vătuită a lui Ilia venea un miros puternic de benzină și altul mai slab de smoală. Aceste mirosuri de toate zilele o împiedicau pe Tosia să se concentreze și să-și dea seama dacă simte acum ceva nou, *feminin*, sau multașteptata fericire matură o ocolește și de astă dată.

Ilia încetă s-o mai trateze pe Tosia cu zăpadă și o întrebă batjocoritor :

— Ascultă, bucătăreaso, nu cumva ai ațipit pe-acolo ?

Luată prin surprindere, Tosia sări repede în lături, fără să se fi dumirit ca lumea dacă i-a fost bine la subsuoara lui Ilia sau numai așa și așa. Dar zăpada de sub gulerul ei începu să se topească și aici nu mai încăpeau două păreri : de e bine ori e rău.

— Lasă-mă, n-auzi ! zise Tosia furioasă.

Ilia nu putuse bineînțeleș să-și dea seama de planurile tainice ale Tosiei, dar incursiunea ei timidă la subsuoara lui o observase și se arătă nespus de uluit.

— Tosia ! Nu cumva te-ai îndrăgostit de mine ?

Grozav antrenament ! Blestemându-și curiozitatea stupidă care a dus-o prea departe, Tosia clătină energic din cap, căutând din răspuțeri să-l facă pe Ilia să-și schimbe părerea, să renunțe din capul locului la toate presupunerile lui caraghioase. Tosia vedea că el nu prea crede în spusele ei și se supără așa de tare pe Ilia, cum nu se supărase încă niciodată pe nimeni.

— Dă-mi drumul, ce te-ai legat de mine !

Își scutură cu ură mîna grea a lui Ilia de pe umărul ei și plecă : mică, dreaptă, ca un soldățel de plumb.

Tosia pășea fără grabă, ca un om matur, abia stăpînindu-se să n-o rupă la fugă ca o fetișcană. În treacăt, observă potaia de adineauri : ronțăia un os agonisit cu cinste și nu se mai interesa de treburile Tosiei. Tosia simțea în spinare privirea lui Ilia și își trăgea încăpățînată bărbia ascuțită tot mai sus și mai sus. Ce-i rămînea altceva de făcut, după ce se făcuse de rușine într-un mod atît de prostesc ? Acuma Ilia o să creadă despre ea vrute și nevrute. Dracu' a pus-o !... Tulburarea îi amorți mîna stîngă, însă dreapta Tosia o clătina cum nu se poate mai energic.

Ilia se uita cu ochi mari în urma Tosiei, mirat de ieșirea ei. Prea se obișnuise să vadă în Tosia o fetișcană necoaptă și zăpăcită, ca să-și poată schimba dintr-o dată părerea despre ea. Chiar acum, deși Ilia o prinsese asupra faptului, tot nu credea în puterea dragostei ei, mai curînd era înclinat să vadă în această dragoste fulgerătoare capriciul de moment al unei fe-

tișcane, iar pe de altă parte el nici n-avea nevoie de dragostea necoaptă a Tosiei; și totuși, orice s-ar spune, pe Ilia, conform generalelor slăbiciuni omenești, îl măgulea gândul că din toți băieții așezării micuța Tosia l-a ales tocmai pe el...

Administrația întâmpină în felul ei prima zăpadă. Într-o singură noapte, exploatarea pădurii trecu din sezonul ei de toamnă în cel de iarnă și, ca de obicei, iarna venind pe neașteptate, mai lipsiseră două-trei zile pentru ca pregătirile să se fi făcut cum trebuie. Pentru Ignat Vasilievici, șeful exploatării forestiere, prima zăpadă nu era de loc un fenomen frumos și poetic al naturii, demn de a fi admirat, ci o calamitate a firii, care-i îngreua peste noapte și mai mult munca anevoioasă și plină de griji.

Ignat Vasilievici vorbea fără încetare la telefon, căutînd să explice conducerii întreprinderii de industrializare a lemnului de ce a dat schimbul de noapte lemn mai puțin. Gemulețul deschis destăinuia întregii străzi tratativele desperate ale lui Ignat Vasilievici cu îndepărtata și severa conducere.

— ...Înzăpezire, se aude? De aceea a scăzut producția... Toate drumurile sînt troienite, uitați-vă pe fereastră, v-ați înfundat în hîrtii!... Ce, plugul de zăpadă? Păi e în reparație... Doar vă vorbesc rusește: În-ză-pe-zire... Du-te naibii!...

Prima zăpadă!

CĂCIULA DIN BLANĂ DE REN CONTRA CUBANCĂI

I ar uruia picupul la club și iar se plictisea Tosia pe lîngă peretele fetelor. În mijlocul sălii se bîțîiau cîteva perechi cu fețe atît de plictisite, încît n-ai fi zis că se distrau, ci că făceau o muncă odioasă de care li se urîse de mult. Numai Katia și Sașka îți bucurau privirile. Dragostea făcea minuni cu neîndemînaticul

Sașka : se finisase pînă într-atîta că, în timpul unui dans, pe Katia o călca cel mult de trei ori pe picioare.

Suprastructura culturală tot mai rămînea în urma bazei materiale a așezării și în club nu se prea schimbaseră mare lucru de cînd Tosia se ciondănisese cu Filea cel cherchelit. Și în seara asta se plictiseau la peretele lor fetele pe care nimeni nu le invita la dans ; Filea rînjea împreună cu gașca lui, jucătorii înveterați de domino ciocăneau pietrele, sperînd că poate vor reuși totuși să facă o gaură în tăblia groasă a mesei, iar fata puhavă cu cercei făcea și azi de gardă la picup, schimbînd plăcile. Înaintarea vremii putea fi recunoscută numai după faptul că alături de portretul lui Ilia, pictat ca o icoană, luase loc și portretul Verei, care îi reușise mai bine pictorului băștinaș, și după faptul că în colț, la intrare, se înălța de două ori mai mult grămada de haine, indicînd cu exactitatea unui calendar sosirea iernii în așezare.

Filea își părăsi gașca și, pufăind din țigară, traversă sala.

— Unde sînt cavalerii tăi, Kislițina ? întrebă el cu o compătimire prefăcută pe Tosia, ca și cum de mult ar fi uitat ciocnirea dintre ei.

— Vezi-ți de drum ! îi răspunse Tosia, incoruptibilă.

Filea îi dădeu fumul drept în față și o invită demonstrativ la dans pe fata cu cercei, pentru ca Tosia să simtă ce-a pierdut certîndu-se cu el.

Unde sînt cavalerii ei ? Tosia se uită pe furiș înspre colțul îndepărtat al sălii, unde Ilia juca șah îndesîndu-și căciula din blană de ren pe urechea stîngă — aceea, își aminti Tosia, în care nimerise o dată cu bulgărele de zăpadă. Ilia nu dansa și nici paltonul nu și-l scosese, parcă ar fi dat pe la club numai în trecere.

După *antrenamentul* nenorocit din ziua întîii zăpezi, Tosiei îi era teamă că nu va mai fi chip de trăit în așezarea aceasta. Era sigură că Ilia, după obiceiul tuturor băieților frumoși, va trîmbița îndată și pretutindeni noua lui victorie, iar pezevenghiul de

Filea se va agăța cu amîndouă mîinile de o asemenea întîmplare fericită, pentru a se răfui în sfîrșit cu ea. Dar zilele treceau și, cu toate că Filea căuta să folosească orice ocazie — în pădure sau la școala serală — ca să-i facă Tosiei cîte-o măgărie (găsise undeva și o broască amețită pe care o ascunsese în banca Tosiei), totuși despre cea mai acătării boroboață a ei nu sufla un cuvînt. Tosia pricepu atunci că Ilia nu povestise nimic nici prietenului său cel mai apropiat.

La drept vorbind, Tosia nu se așteptase la atîta noblețe din partea lui Ilia. Încercă o anumită rușine chiar, ca întotdeauna cînd oamenii, la o adică, se vedeau mai buni decît credea ea. Tosia se pregătea să-i și mulțumească cu un prilej lui Ilia, dar vremea își tot depăna cursul: trecu și 7 Noiembrie, se statornici iarna, tractoarele grele traversau nestingherite rîul înghețat, casa neterminată în care se promisese o cameră Nadiei și lui Xan Xanîci fu îngropată sub omăt și nu se mai deosebea cu nimic de troienele din preajmă. Se spunea că, într-o noapte, în care Tosia dormea un somn netulburat pe patul ei tare, deasupra așezării străluci aurora boreală. Se apropia Anul Nou și Tosia încă nu găsisese prilejul să-l răsplătească pe Ilia pentru purtarea lui.

Dacă astă seară, de exemplu, Ilia ar fi lăsat dracului șahul acela blestemat și și-ar fi scos paltonul ca s-o invite pe Tosia la dans, atunci ar fi știut ea să-i mulțumească. Tosia se văzu o clipă dansînd cu Ilia: toată lumea se uită la ei, fetele plesnesc de ciudă, iar ei zboară prin sală învăluindu-i pe toți într-un șuvoi de aer cald... I se păru chiar că s-ar potrivi foarte repede pașilor lui Ilia și că totul ar ieși foarte frumos, chiar dacă nu ca dansul lui Ilia cu Anfisa, oricum mai frumos decît al Katiei cu Sașka.

„Ce-ar pierde invitîndu-mă?” cugeta Tosia, aruncînd cîte o privire înspre Ilia. „Eu, în locul lui, m-aș invita negreșit! E mai interesant oare să gonească pe pătrățelele acelea niște bucățele de lemn, decît să mă danseze pe mine?”

Dacă Tosia ar fi fost sigură că Ilia îi va pricepe întocmai gestul, s-ar fi dus ea la el și l-ar fi invitat. Însă n-avea această siguranță, îi era frică să nu creadă Ilia că i se aruncă de gât, deci continua să stea cuminte la peretele fetelor, păzind portretele lui Ilia și al Verei cu un aer care voia să însemne lipsa oricărui chef de dans.

Filea o lăsă pe fata cu cercei în mijlocul sălii și, hoinărind fără rost prin sală, se opri în dreptul măsuței la care Ilia cu administratorul jucau dame. Se vedea că Ilia e plictisit; îi era lene și să-și reaprindă țigara.

— Frumoasă căciulă mai ai! — aprecie Filea pentru a suta oară cu invidie. Ca vechi prieten, luă căciula din capul lui Ilia și și-o puse lui, apoi o scoase cu vădită părere de rău și o îndesă iar pe capul lui Ilia, tot pe urechea stângă, pentru a nu știrbi cu nimic prestigiul aceluia. — Vinde-mi-o sau schimb-o cu Țu-banca mea. Hai, nu mă zgîrcesc! Mai dau și peste!

Ilia nici nu-l luă în seamă pe Filea, rupse frontul damelor și înlocui un pion foarte avansat cu regina.

— De ce nu dansezi? îl întreabă Filea.

— Cu cine? — Ilia căscă. — Anfisa e de serviciu, iar restul...

Arată disprețuitor cu regina spre peretele fetelor. Filea o zări pe Tosia și în ochii lui scăpărară scînteii de răzbunare.

— Nu vorbi așa! luă Filea deodată apărarea fetelor din așezare. Cu Tosia-bucătăreasa ai încercat?

Ilia se strîmbă:

— Păi, ea e grădinița de copii!

— Depinde... în regiunea Voronej lua premii la dans! minți Filea inspirat, urcînd prețul Tosiei.

— Oare?! se miră Ilia.

— Care oare? Am văzut cu ochii mei diploma. — Și Filea îl mai ațîță: — Atîta doar că n-o să vrea să danseze cu tine...

Ilia își aduse aminte cum se foise Tosia la subsuara lui în ziua primei zăpezi și zîmbi condescendent, iertîndu-i cu generozitate lui Filea ignoranța.

— E năvălașă rău! se exalta Filea, ca să-l ațîțe pe Ilia împotriva Tosiei. Ai observat? Nu dansează cu

nimeni de-aici. „Nu aveți dansatori ca lumea ! zice. Nu-i țin balamalele !“

Ilia dădu a neîncredere din cap, dar somnolența îl părăsise.

— Terminăm mai târziu, tovarășe șef ! zise el cu vioiciune administratorului, amestecă figurile și se ridică.

Filea se uita pe furiș la Tosia, care stătea ca mai-nainte la locul ei, fără să bănuiască ce nori i se adună deasupra capului. Ilia luă un foc de la Filea, apoi strigă cât să se audă în toată sala :

— Ei, tu, bucătăreaso ! și, îndoind un deget ca un cârlig de undiță, îi făcu semn să se apropie.

Tosia făcu ascultător un pas înainte, dar se dete imediat înapoi. De ăștia-mi ești ?... Nici doi bani nu face noblețea lui ! Totul se explică prin faptul că ea, Tosia, micuță de statură, urîțică, pur și simplu nu există pentru Ilia, e doar un zero în ochii lui. Nu-i spusese nimic lui Filea, pentru că uitase de îndată cele întâmplate. Iar ea, proastă ce e, și bună, i-a atribuit o noblețe de care el habar n-are.

Ilia căută nemulțumit la Tosia, care întârzia, și-și roti poruncitor degetul prin aer lămurindu-i nepriceputei bucătărease că o invită la dans. Dar și acum, când o invita, privirea lui luneca peste ea, de parcă nici urmă de Tosia la club. Se vedea cât de colom cum el nu se îndoiește că Tosia, fericită de atenția lui, va alerга neîntârziat spre el ca un cățeluș ascultător. Pe Tosia o înecă jignirea și simți că, dacă va spune acum ceva omului acestuia josnic, se va bîlbâi fără doar și poate de furie.

„Așteaptă numai, bestie ! îi puse ea gînd rău. Am să-ți arăt eu ție să nu iei în seamă oamenii vii. Fac pe dracu-n patru și-ți arăt eu !“

Fata cu cercei o împinse pe Tosia :

— Du-te, Iliuha însuși te invită.

Tosia întoarse sfetnicei nepoftite spatele, își îndoi cu neîndemînare degetul ca un cârlig, apoi îl ochi pe Ilia și îl chemă. Ilia își potrivi renumita-i căciulă și se îndreptă fără grabă, străbătînd sala, spre Tosia. Fata cu cercei închise ochii de emoție.

— Văd că ai curaj ! o aprobă Ilia, neluînd în seamă rezistența Tosiei și privind cu o curiozitate binevoitoare la fetișcana aceasta nostimă, căreia nu i-a fost frică să-l tachineze.

Fata cu cercei își întredeschise un ochi. Ilia se opri la vreo cinci pași de Tosia și-i făcea iarăși semn, mai insistent, cu degetul și cu pumnul totodată. Tosia înălță atunci capul cu demnitate, păși cu hotărîre desperată către Ilia, îi făcu și ea întîi semn cu degetul, apoi rotindu-și pumnul. Ilia se uită intrigat și condescendent la Tosia, nefiind în stare să înțeleagă de ce-i stă împotrivă : căci tot cum vrea el avea să fie.

— Ți-ai ieșit poate din minți ? ! izbucni fata cu cercei, privind sașiu scena și căutînd să intre în grațiile lui Ilia. Du-te odată ! Lasă fițele ! S-au îmblînzit la noi fete și mai și...

Îngrijorat de situația creată, săritorul Sașka vru să-i vină Tosiei în ajutor, dar Katia se agăță de mîna lui și nu-l lăsă. Dansatorii se strînseră grămadă, încremenîți, și urmăreau în tăcere desfășurarea duelului. În sală, se făcu liniște ca la un semn, picupul în schimb hurui parcă și mai tare. Numai jucătorii de domino, în colțul lor, asurziți de zgomotul pietrelor, nu observau nimic și continuau cu uitare de sine să lovească tăblia mesei.

Ilia se apropie de Tosia și îi puse mîna pe umăr, hotărît să ia cu forța fetișcana încăpățînată la dans. Tosia se încordă ca un arc, se scutură de mîna lui grea și întrebă caustic :

— Dansezi totdeauna cu țigara în gură ?

Fata cu cercei scoase un „ah“ și se dădu consternată în lături, depărtîndu-se prevăzător de Tosia. Jucătorii de domino încetară și ei cu zgomotul în colțul lor, doar picupul, adunîndu-și toate puterile, urla într-una fără nici o grijă.

Pe neașteptate, Ilia zîmbi pe sub mustață, stinse gospodărește țigara de talpa cizmei, aruncă mucul și se aplecă spre Tosia. Ea îl opri cu o mișcare a mîinii :

— Scoate mantaua, umpli totul de praf cu ea.

Katia pufni în rîs, simțindu-se în deplină siguranță alături cu voinicul de Sașka ; zîmbiră timid și celelalte

fete. Băieții, din solidaritate bărbătească, tăceau încrunțați.

Ajuns la capătul răbdării, Ilia își scoase mantaua, o azvîrli lui Filea și, întrecînd cerințele Tosiei, își scoase căciula făcîndu-i vînt și ei ; își trase pînă sus fermoarul de la scurtă, își netezi părul cu palma și, fiind convins că Tosia nu mai are de ce se lega, îi întinse mîna pof-tind-o.

— Uite ce e ! zise Tosia cu gravitate, uitîndu-se la tăietorii din toată sala, strînși în jurul lor. Cu de ăștia... — ea se ridică în vîrful picioarelor și-și plimbă degetul făcut cîrlig pe la nasul lui Ilia — eu nu dansez, s-a înțeles ?

Fetei cu cercei i se rotunji de spaimă singurul ochi deschis și nu mai înțelegea ce se petrece pe lumea asta. Katia pufni în rîs, aprobator, și după ea rîseră celelalte fete, bucuroase că Tosia le-a răzbunat și pe ele. Băieții se uitară unul la altul, temători ca nu cumva Ilia să aducă prejudicii întregii tagme bărbătești. Filea, care nici nu visa o asemenea întorsătură a lucrurilor, dădea confuz din cap, scărmanînd automat blana pizmuitei căciuli a lui Ilia. Fata cu cercei deschise deodată și pleoapa cealaltă, izbucnind în hohote de rîs, ca să-și scoată pîrleala pentru toți anii și nevenindu-i să creadă că e așa de curajoasă.

Fără să-și ia ochii de la Tosia, de parcă ar fi vrut să și-o întipărească mai bine în minte, Ilia întinse alene mîna spre fata cu cercei, invitînd-o la dans. Aceasta amuți speriată, făcu din obișnuință un pas ascultător spre Ilia, se uită la Tosia — care învinsese —, apoi pe neașteptate se apropie pieziș de ea și, nemișcată ca un bolovan în preajma micuței Tosia, căută ocrotirea sigură a acesteia.

Toate fetele izbucniră în hohote ; băieții li se alăturară, desolidarizîndu-se de ghinionistul Ilia. Pînă și derbedeii din gașca lui Filea zîmbiră acrișor și chicotind de frică să nu se opună chiar tuturor și să nu rămîină într-o minoritate jalnică, deși în felul acesta îl trădau pe Ilia. Atrăși de veselie generală, curioșii din toate colțurile clubului se îndreptară către perețele fetelor.

Ilia aruncă o privire fioroasă Tosiei. Nici urmă nu mai rămăsese din bunăvoința lui condescendentă de adineauri.

— Bine, lasă că ne socotim noi ! o amenință el și porni spre ieșire dînd lumea la o parte cu mîinile.

Tosia, în chip de cavalier, o apucă pe fata cu cercei ca s-o danseze. Aceasta porni supusă, în timp ce privea uimită ba la neînsemnata de Tosia, ba la Ilia care părăsea cu pași mari, fără glorie, cîmpul de luptă.

— Bravo, Tosia ! o lăudă Katia, uitînd complet că nu-l lăsase acum trei minute pe Sașka să-i vină în ajutor. Dacă ar face toate ca tine... Că prea puțin își prețuiesc fetele noastre demnitatea... Nu-i așa, Sașok ?

Sașka se lăsă ba pe un picior, ba pe altul, se gîndi cît se gîndi și încuviință :

— Îhî...

Filea îl ajunse pe Ilia la ușă, îi îndesă căciula pe cap și-i aruncă șuba pe umeri.

— Te-ai ars și tu ! îi zise el cu simpatie și se miră : De unde oare atîta putere ?

— Dă-o încolo ! făcu Ilia. Vrea să-și urce prețul !

— S-ar putea, dar se întîlnesc cîteodată unele fetișcane colțoase... Nu strălucesc prin cine știe ce frumusețe, însă nu poți să te apropii de ele. Am avut un caz ca ăsta în colhoz...

— Colțoase, necolțoase ! îl întrerupse Ilia îmbrăcîndu-și șuba. Toate sînt la fel : fluieri o dată și aleargă după tine !

— De ce n-ai fluierat-o pe Tosia ? întrebă Filea judicios.

— N-aveam chef să mă leg la cap... bombăni Ilia. Hai să bem, m-au plictisit dansurile astea.

Ieșiră din sală. Lăsîndu-l pe Ilia să treacă primul în vestibul, Filea îi fixă cu ochii căciula și-i zise apăsător :

— Și totuși nu vei reuși să-i vii de hac fetei ăstia din Voronej !

Ilia se întoarse brusc :

— Ai să vezi... Pariem !

Neîndrăznind să-și creadă norocului, Filea își înălță iarăși, nehotărît, ochii spre căciula ademenitoare.

— De acord ! pricepu Ilia. Căciula mea din blană de ren contra cubancăi tale.

— O aduci și la Kamciatka ?

— Singură are să vie, fuga-fuguța ! îl încredință Ilia.

Filea zîmbi mulțumit și, ca și cum ar fi spus : „Ce-am avut și ce-am pierdut“, bătu palma cu Ilia. În club intră Anfisa.

— Taie, Anfisa, o rugă Filea, ai o mînă ușoară !

Anfisa ridică indiferentă din umeri și, fără a întreba ceva, tăie mîinile strînse ale prietenilor.

— Termenul ? aminti deodată Filea.

— Ne înțelegem noi, răspunse Ilia. N-am de gînd s-o lungesc.

Înainte de a părăsi clubul, Ilia se mai uită o dată prin sală, parcă să se convingă anume că nu visase și că toate acestea i s-au întîmplat într-adevăr. Tosia stătea la locul ei obișnuit, sub portretul lui, iar în jurul ei roiau cei mai vestiți cavaleri ai așezării, invîtînd-o care mai de care la dans. Fericită și tulburată, Tosia își rotea ochii neștiind pe cine să aleagă, ca să nu jignească pe nimeni.

Ilia surîse disprețuitor și se îndreptă spre ieșire ; Filea îl urmă. Picupul uruia vesel în urma lor :

Pe banca pe care stai
Pentru mine loc nu ai...

ILIA PORNEȘTE LA ASALT.
TOSIA E PREVENITĂ

Tosia continua să gătească în pădure, în șopronul sumar pregătit pentru iarnă. Ca omul obișnuit să lucreze în singurătate, ea îngîna cu o voce subțire, fără să se gîndească la cuvintele cîntecului :

Între lanuri înalte se pitise
Satul nostru sărac...

Se obișnuise de mult cu noul loc de muncă, se obișnuise și cu faptul că toți, afară de Filea, laudă într-una mîncarea făcută de ea și chiar o obosiseră puțin succesele culinare. Se mișca sprintenă și fără grabă; căpătase ceva din felul de a fi al lui Xan Xanîci care trebăluia mereu. Totuși, Tosia mai rămînea o fetișcană necoaptă; în munca ei se strecura deseori cîte ceva din jocurile copilărești, de parcă nu gătea unor tăietori de pădure, flăcăi zdraveni, înfometați de o muncă grea, ci unor păpuși sau pisoii.

Ilia ieși din pădure, lăsă ferăstrăul-minune pe un butuc, apoi o luă încet spre bucătărie, pe poteca îngustă și bătătorită adînc în stratul gros de omăt. Tosia se întoarse cu spatele și, pentru orice eventualitate, își agăță cel mai greu polonic cît mai la îndemînă, continuînd să cînte și mai tare:

Amarul crunt umbla din loc în loc
Și peste noi dădu din nenoroc.

Pentru ca Tosia să nu creadă cumva că el moare de nerăbdare să-și ispășească păcatele de ieri, Ilia se opri lîngă foc, își aprinse fără grabă o țigară de la un tăciune acoperit și albit de scrum, cîtă în sus la soarele sticlos de iarnă și abia după aceea se apropie de căsuța Tosiei.

— Toarnă-mi puțin sifon din rîu, ceru cu vocea-i obișnuită, puțin neglijentă, așa cum avea el năravul să vorbească fetelor.

Tosia se uită la găleata cu o pojghiță de gheață deasupra apei. Fără voia ei, i se făcu milă de zăpăcitul ăsta și, de aceea nemulțumită, bombăni privind peste umărul lui:

— Am apă fiartă...

— Nu obișnuiesc, răspunse Ilia cu regret.

Fără să piardă din ochi polonicul salvator, Tosia luă din cui o cană, o clăti cu apă fierbinte și începu s-o șteargă cu cea mai curată cîrpă de bucătărie, vrînd parcă să-i arate lui Ilia că relațiile lor personale sînt cum sînt, dar acum ea e la lucru și, în exercițiul funcțiunii, trebuie, înainte de toate, să aibă grijă de

igienă. Ilia urmări cu interes cum îi pregătește Tosia cana, Tosia se sperie însă deodată că Ilia ar tălmăci greșit silința ei și lămuri :

— Ca să nu înghiți vreun microb...

Ilia dădu cu dispreț din mână :

— Nu mi-e mie frică de fleacuri de-astea !

Tosia se întrebă dacă nu se ascunde aici vreo aluzie la statura ei nemulțumitoare, dar cum să te descurci când ai de-a face cu un ins ca Ilia. Ea sparse cu fundul căzii gheața din găleată și umplu cana cu apa grea, rece. Ținând cana, Ilia o întrebă grijuliu și stângaci :

— Cum o duci, nu ți-e greu la noi ? și făcu o jumătate de pas spre Tosia.

Bănuitoare, Tosia apucă polonicul greu și se simți de îndată ferită, ca un cavalerist încercat când își ia în mână sabia de luptă.

Ilia observă înarmarea Tosiei și-o atacă frontal :

— Bine te-am tras noi ieri pe sfoară !

— Cum adică m-ați tras pe sfoară ? ! tresări Tosia uluită și polonicul din mîna ei se lăsă cu de la sine putere în jos.

— Păi sigur ! Tu ce credeai, că te-am invitat serios în felul acela ?

Ilia își făcu degetul cîrlig ca deunăzi.

Tosia clipi descumpănită ; iar se năruia totul și nu mai înțelegea nimic. Ce fel de om o fi și ăsta ?... Se uită cu o teamă inconștientă la Ilia și nu rezistă ochilor lui senini și cinstiți ; își întoarse privirea și nu mai știa ce să facă. Ar fi vrut să-l creadă pe Ilia, dar o încredere deplină în el n-avea. Pe de altă parte, de ce-ar minți-o și s-ar preface ? Poate vrea s-o facă să uite grosolănia de ieri ? Însă iarăși : la ce bun să încerce una ca asta, odată ce el nu-i dă nici o atenție, de parcă nici n-ar exista ?... Ce om ! S-a încurcat el și mai încurcă și pe alții !

Polonicul greu îi trăgea mîna în jos și o împiedica să se concentreze. Tosia agăță în cui arma inutilă și observă cum gerul pornise iar să-și țeară harnic păienjenişul în găleată.

— Și atunci de ce ai făcut-o ?

Își făcu și ea degetul cârlig, amintind astfel ce se întâmplase în ajun.

— E un obicei pe la noi... zise Ilia cu vocea lui cea mai cinstită. Le punem la încercare pe toate fetele, să vedem cât face fiecare, înțelegi? Ieri ți-a venit și ție rîndul... Am întîrziat puțin, e drept, cu tine, dar ai să ne ierți...

Trebuia să-l mai și ierte!

— Și cât fac eu? întrebă Tosia, deodată curioasă.

— Mai mult decît altele! o încredință Ilia și ar fi vrut să-și puie mîna dreaptă pe inimă în chip de jurămînt, dar cana cu apă îl împiedică. Nu multe fete au rezistat la încercare, tu însă ai rezistat!

Tosia, măgulită, zîmbi involuntar, dar deveni pe dată serioasă, îl amenință cu degetul mereu îndoit și, în dezacord cu sensul cuvintelor, zise cu o voce îmbunată:

— Te-am și crezut, nu-i vorbă!

— Te privește... ripostă Ilia cu tonul unui om neînțeles, jignit pe nemeritate, și duse cana la gură.

— Ai să spui poate că mîncarea mea îi place și lui Filka?

— Și încă cum! S-a îngrășat cu două kilograme.

— De ce trîncănea atunci: se poate și ciorbă mai proastă, dar greu?

Ilia zîmbi aprobativ.

— Ai ținut minte?

— Eu critica o țin minte totdeauna, chiar și una tîmpită, răspunse Tosia cu demnitate.

— Așa procedează toți oamenii conștienți... aprobă Ilia. Auzi, Tosia, tot ce-a fost ducă-se! — El fluieră semnificativ și făcu un gest larg cu mîna cea liberă, arătîndu-i Tosiei cum ar trebui să-și scoată din cap toate jignirile trecute. — Din moment ce ești o fată așa de bățăioasă, lucrurile de-acum înainte or să meargă cu totul altfel. Iar dacă cineva te va jigni vreodată, îmi sufli mie și-i așez eu repede creierii la locul lor! Ne-am înțeles?

Tosia cumpăni: n-ar fi oare cazul să se plîngă de Filea chiar acum? Însă ura ei din naștere împotriva

pîrei îi îngreue limba, nedîndu-i voie să scoată un cuvînt. Și nici nu băgă de seamă că dăduse din cap, încuviințînd automat, la ultima întrebare a lui Ilia.

Acesta zîmbi ușurat și, nelăsîndu-i timp Tosiei să se dezmeticească, îi strînse puternic cotul ascuțit, întărind astfel prima victorie. După aceea, Ilia goli voinicește toată cana de apă rece, trase aer în piept și fărma în dinți o bucățică de gheață ca desert.

Tosia își lăsase mîinile fără vlagă în jos, părăndu-i-se pînă și ei că nici nu există.

— Bun sifon ! lăudă Ilia apa la plecare ; făcu prietenește cu ochiul Tosiei care stătea zăpăcită și, rugînd-o să nu uite de înțelegerea lor, porni spre pădure ca un om cu datoria împlinită, mulțumit de el și de viață.

Tosia se uită după el pînă îl înghiți pădurea. Deabia atunci își reveni și, înainte de toate, repezindu-se conform naturii ei pur feminine la găleată, înlătură păienjenişul de gheață, se privi în apă ca într-o oglindă și își îndreptă o şuviță de păr ieșită de sub căciula cu clape.

Tocmai atunci se furișă în șopron atotștiutoarea Katia.

— Tu nu te potrivești ! își preveni ea prietena care se dichisea. În locul tău, eu l-aș ocoli la zece kilometri pe Ilia !

— De ce ? se îngrijoră Tosia.

— Îți fură ochii și ți se vîră și-n inimă ! Are el ce are cu Anfisa și în general... zboară din floare în floare !

— Cum, cum ? întrebă puștoaica de Tosia, care nu pricepea, apropiîndu-se cu interes de prietena ei mai mare.

— E un fustangiu, asta e !

— Fustangiuu ? ! se miră Tosia. Nu prea se vede...

— Cînd ai să vezi, are să fie prea tîrziu... La cinema nu te-a invitat încă ?

Tosia negă clătinînd din cap.

— Te poți aștepta, e tactica lui cunoscută... Ești o proastă dacă te lași !

— Ba tu ești proastă ! — izbucni Tosia, supărată de amestecul nedorit al Katiei. Încă o mai durea cotul pe care-l strânseseră degetele de fier ale lui Ilia, și iar trebuia să judece totul de la capăt. Ce harababură...
— Ai de-a face pe-aici cu tot soiul de oameni !

— Tu ascultă ce-ți spun oamenii mai mari ! se supără Katia.

...Ilia îi convinsese pe Sașka și pe încă doi băieți s-o ajute pe Tosia, așa că la prînz aceștia se prezentară cu brațe de lemne uscate, de brad. Fetele șușotiră nemulțumite ; nu se obișnuia pe aici să-l ajute cineva pe bucătar, fie și pe unul atît de meșter ca Tosia. Băieții se apropiară de plită și, la semnul lui Ilia, trîntiră lemnele jos, unele peste altele, ascunzînd-o pe Tosia pînă la bărbie.

— Ce de lemne !... exclamă Tosia cu o bucurie copilărească. Să trăiți, băieți !

— O nimica toată ! spuse Ilia cu nepăsare.

Tosia își aminti cum toamna, cînd abia sosise în orășel și-i era frică de toți și de toate, Ilia îi apreciasse primul măiestria culinară și, după exemplul lui, au început s-o laude și ceilalți tăietori. Recunoștința, cu timpul risipită, se strecura iarăși, ca o șopîrlă, în inima Tosiei.

Iute la mînie, Tosia îi turnă Katiei o farfurie de ciorbă mai apoasă : altădată să nu mai defăimeze oamenii cumsecade. Iar pe Sașka și pe ceilalți băieți care o ajutaseră îi răsplăti cum se cuvine.

Ilia se apropie de ea ultimul. Tosia scotoci zeloasă în cazan cu polonicul, temîndu-se să ridice ochii la Ilia ca să nu se deziluzioneze iar. Ilia aștepta supus și răbdător lîngă plită, cu farfuria goală în mînă. Fetele de la masă pufniră în rîs. Tosia își ridică smucit capul și privi cu o curiozitate timidă în ochii veseli și senini ai lui Ilia.

— Apropo, azi e film la club... o înștiință el insinuant.

Tosia îi trînti polonicul cu ciorbă în farfurie, se încordă toată, gata-gata să-l facă de rușine pe Ilia

cu toată tactica lui verificată de fustangiu, și-l întreabă bănuitoare :

— Ei și ?

Ilia se uită atent la Tosia, care strînse cu atîta putere mînerul polonicului, încît i se făcură unghiile albe. Nici el n-ar fi fost în stare să discearnă sursa presimțirii vagi a pericolului ce-l amenința. Parcă traversa pe o punte șubredă un torent clocotitor și adînc : un singur pas greșit și... sănătate. Ilia se răzgîndi și n-o mai invită pe Tosia.

— Nimic... Am auzit că e un film în culori, răspunse el evaziv și se depărtă de cazan.

Tosia robotea prin bucătărie, urmărindu-l într-ascuns pe Ilia cel de neînțeles. După obicei, tăietorii se înghesuiră la masă și Ilia se așază cu ei ; avea un aer pașnic și demn de toată încrederea, ca tot omul cînd stă liniștit la masă. Trase către el coșulețul cu pîine, dar nu mai găsi nici un colț. „Nu i-au mai lăsat nici un colț, în timp ce el îmi tăia lemne...“, se gîndi Tosia simțindu-se parcă vinovată și se sprijini de o buturugă proaspătă. O cuprinse deodată oboseala de toată această încurcătură și amestecătură.

Între timp, Ilia înfuleca cu poftă renumita ciorbă de varză gătită de ea și nu dădea semne că ar fi un fustangiu demn de dispreț și un pericol pentru Tosia. El se plecă amical spre Xan Xanîci și recunoscă, nici prea tare, nici prea încet, numai cît să-l audă Tosia :

— În viața mea n-am mîncat așa ciorbă !

— Păi, Tosia noastră este un bucătar între bucătari, încuviință cu dragă inimă bunul Xan Xanîci.

— Da-a... bîlgui Filea cu perfidie ; își scoase netamnesam cubanca din cap și le-o flutură pe la ochi.

În maimuțăreala lui, Tosia întrezări parcă o aluzie jignitoare, dar nu mai avu nici putere, nici poftă să descurce toate alea. Complet dezorientată, oftă jalnic, învîrti cu zgomot polonicul în cazan și îngăimă :

— Cine vrea supliment ? Dați năvală...

Seara târziu, Anfisa era de gardă la centrala telefonică. Pentru a-și trece vremea, se uita căscînd în ultima pagină a unui ziar vechi, acolo unde se dau anunțurile de divorț. Telefonul sună, tare și strident, ca de obicei noaptea. Anfisa ridică receptorul fără nici un chef.

— Ascult, zise ea cu o voce inexpressivă, *de serviciu*. Nici o grabă ; oricum, n-o să tăiați toată pădurea. — Proptindu-și receptorul între obraz și umăr, Anfisa deschise caietul de telegrame telefonate și se oțărî după felul ei : — Trîntor ești dumneata ! Ei, ce s-a întîmplat acolo ?

Notă cele transmise și scoase din sertar un ciob de oglindă asemănător la contur cu Africa. Acum doi ani, cînd fusese numită la centrala telefonică, Anfisa găsisse ciobul acolo și nimeni nu știa de unde apăruse. Se stabilise în sertar încă dinainte de război, poate, și de atunci slujise cu credință pe toate telefonistele.

Uneori, neavînd ce face, Anfisa căuta să ghicească : cine o fi adus ciobul la centrală ? I se părea, nici ea nu știa de ce, că prima stăpîină a ciobului îi semănase prin ceva : poate prin viața ei neizbutită ? Pe unde o fi fiind ea acum și ce-o fi făcînd ?

Anfisa își aranjă coafura și-și netezi pe piept pulloverul. Apucă iar ziarul, dar îl azvîrli imediat. De mult se plictisise ea de toate : și de munca la centrală, și de anunțurile despre necazurile altora, și să se tot admire în oglindă, ba chiar și de frumusețea ei recunoscută de toți se plictisise.

Ușa scîrțîi hoțeste și Ilia apăru în prag. Era îmbrăcat ca de sărbătoare — în haina lui de piele, cu căciula din blană de ren — și avea o țigară groasă în gură.

— Ai apărut, drăguțule ? întrebă Anfisa cu un zîmbet ironic. Și eu care credeam că nu mă mai iubești de loc !

Ilia își dezbracă haina de parc-ar fi venit la lucru, o agăță ca de obicei într-un cui lîngă ușă, apoi scoase

fără vorbă o cutie cu jeleuri și o puse pe masă în fața Anfisei. Ea se întinse leneș și coborî perdeleta la fereastră. Fără să mai piardă timp, Ilia se apropie de Anfisa. Cu una din mâini o îmbrățișă, în timp ce pe cealaltă, cu țigara, o ținea la depărtare.

Lumina puternică și neprietenoasă a becului de birou așternea umbrele lor pe podea. Ilia n-o vizita întâia oară pe Anfisa la centrala telefonică, dar abia acum observă aceste umbre negre și pronunțate.

O lovitură puternică deschise brusc ușa și în cameră pătrunse Nadia. Ilia se îndepărtă prea târziu de Anfisa.

— Ați fi putut încuia ușa măcar ! zise Nadia posomorită.

— Păi noi nici nu ne-ascundem ! replică Anfisa provocator.

— Cel puțin față de mine nu brava !

Nadia trase ultimul sertar de la masă, scoase niște șosete de-ale lui Xan Xanîci pe care le tricota în timpul serviciului, apoi ieși fără a fi învrednicit cu o singură privire pe Ilia, ca și cum acesta nici n-ar fi fost acolo.

— Nu te teme, îl asigură Anfisa. Nu suflă o vorbă : mormînt e, nu om.

— Mie ce-mi pasă ? Bîrfeala nu se lipește de bărbat. Voi, femeile, aveți să vă feriți !

— În general așa e, încuviință Anfisa. Și aici ne-ați îmbrobodit... Dar nu face nimic ; de mine s-a lipit atîta, că jumătate de tonă în plus sau în minus nu mai contează !

Ilia se depărtă de Anfisa și întrebă cu o ciudă veche :

— De ce-ți place oare să te ponegrești singură ?

— Așa, de-a dracului, răspunse sfidător Anfisa, ca să-mi pară viața mai veselă !

— Veselie mai e asta ?... Uite, mă săruți dar rămîi indiferentă, parcă ți-ai împlini o datorie. S-ar părea că te-ai scîrbit de toate.

— Ah, ah, ce exigenți am devenit ! încercă Anfisa să scape cu o glumă.

— În societate-i vesel cu tine, asta așa e. Toți se zgîîesc, mă invidiază... Însă cînd rămînem singuri, mai mult tăcem. De ce ?

— Nu știu, răspunse Anfisa posomorîta. Ce-ți veni acum, la miezul nopții, să te lansezi în filozofie ?

În ajutorul Anfisei veni sunînd telefonul. Ea ridică iute receptorul și-i făcu semn lui Ilia să-i dea caietul de telegrame telefonate. Cu abilitatea obișnuită a unui om specializat în această operație, Ilia deschise caietul la locul potrivit, muie tocul în cerneală și i-l dete Anfisei.

Pe măsură ce dînsa nota în caietul uzat, Ilia, aplecat peste umărul ei, citea telegrama. Văzut dintr-o parte, semăna cu un dispecer exigent care controlează munca telefonistei din subordinea lui. Ilia privi cu ură telefonul și se depărtă de masă.

Începu să se plimbe prin cameră și, neavînd ce face, își urmărea propria umbră. Ba lungindu-se, ba turtindu-se, umbra neagră se zbuciuma pe podea, se cățăra pe zid, încremenea ciudată în colțul sobei. Cum se și cade oricărei umbre, umbra lui Ilia îi repeta cu sîrg toate mișcările, dar la ea mișcările acestea deveneau hidease și stupide. Părea că umbra își are viața ei proprie, independentă, și că se preface a semăna cu Ilia numai din ștregărie, ca să-l poată necăji mai bine.

După ce Anfisa puse jos receptorul, Ilia îi mărturisi :

— Tu știi... La început cînd te-am cunoscut, gîndeam : te poți și însura cu una ca ea. Pe cînd acuma...

— Cu una ca mine nu se însoară nimeni, Iliușa, zise Anfisa ferm, ca despre ceva de mult hotărît. La distracție, hai, treacă-meargă, însă la însurătoare se caută altele, femei cu o conduită morală solidă... Hai, Iliușa, să terminăm seara asta de întrebări și răspunsuri ! Ce te vîri în sufletul meu ? Eu doar nu te iscodesc pe tine...

Sună telefonul și o întrerupse.

— Dracu să-l ia, mereu sună la timp nepotrivit ! se irită Ilia și ridică supărat receptorul. Care inginer Dementiev ? Numai dumneata lipseai ! — Se întoarse spre Anfisa : — Vezi ce vrea.

— Întreabă-l tu, zise Anfisa zîbind.

— Tovarășe inginer Dementiev, mai bine ai dormi și ai lăsa și pe alții să doarmă, e târziu... Nu mai țipa, oamenii sperioși au dispărut de mult la exploatarea noastră... Face gălăgie, nu știu ce are, îi zise Anfisei, trecându-i receptorul.

Anfisa ascultă și repetă indiferentă :

— Mai zăboviți pe la trust ? Să vă fie de bine... Pierde-vară ești dumneata ! — Ea puse în furcă receptorul și se întoarse spre Ilia. — Of, știți cine era ? Noul nostru șef tehnic, vine curînd.

— Îmi pare rău că i-am vorbit așa, regretă Ilia. Să nu ai neplăceri.

— Mă descurc eu... îl liniști Anfisa nepăsătoare, apoi amintindu-și ceva se uită batjocoritor la Ilia : — Tu serios îi dai tîrcoale Tosiei ? Nu m-așteptam la așa ceva chiar... Tu și Tosia !... Halal pereche !

Ilia dădu din mîină cu ciudă. Și umbra lui de pe perețe la fel, maimuțărindu-l.

— Am făcut un rămășag cu Filea, lămuri Ilia fără chef. Tu ai tăiat.

— Ah, asta era ! își aminti Anfisa. Însă tare mă tem că ea se cam dă la tine și fără rămășag. Ca să vezi pe cine a pus ochii !

— Cu atît mai bine, bolborosi Ilia și-și întoarse fața. Anfisa se uită la el curioasă.

— Dar ea, proasta, își face visuri !... Mă enervează Tosia asta. Trăiește parcă anume în contrast cu mine : eu — într-un fel, ea — într-altul...

Anfisa arată cu mîinile cum trăiesc ele, ea și Tosia, pe planuri opuse.

— Ce-aveți voi, tu și cu Filea, împotriva ei ? o întrebă nemulțumit Ilia. Prea o luați în serios : o fetișcană acolo, ca oricare alta, doar cu o limbuță mai ascuțită ; foarte bună să discuți cu ea cînd te plictisești... Cît despre altceva... încă e verde... ca un brăduleț !

— Văd că ești bun cu ea, se miră Anfisa. Atunci de ce-ai pus rămășagul ?

— S-a întîmplat așa, nici pe mine nu mă încîntă de loc...

— Văd că ți-e și rușine ! Îi zise Anfisa cu un ton de parcă-l prinsese cu ceva urât.

— De-ar fi barem puțin mai coaptă...

Anfisa îl compătimi :

— Ai dat de un boboc !

— Cu anii mai merge, o apără Ilia pe Tosia. Și nici proastă nu e, dar are o minte, cum să spun, pionierească, parcă s-a împotmolit în clasa a cincea...

— Ce finețe ! pufni Anfisa.

— Nu cumva ești geloasă ?

— M-aș bucura să fiu, dar nu pot... Pur și simplu nu m-așteptam să mă schimb cu una ca ea.

— Nici nu te-am schimbat ! Orb aș fi să te schimb cu o neisprăvită ca asta.

— Chiar așa, încuviință Anfisa. Și ce închipuită e ! Să-i dai o lecție strașnică.

Ilia se așază mai aproape de Anfisa și se laudă :

— Am găsit o cheiță fără greș pentru ea : îi laud mîncarea și ea se topește. Să mori de rîs cît de puțin îi trebuie ! Mîine fac o verificare, trebuie să termin povestea asta... Oh, ce-o să se mai înfurie cînd o afla de pariu ! — Ilia clătină din cap și se consolă : — Ea singură e de vină, nu trebuia să-mi facă figura aia la club. Pe viitor o să aibă mai multă minte !

— Și totuși sîntem niște ticăloși... gîndi Anfisa cu voce tare.

— Ducem o viață plictisitoare, se justifică Ilia. Înainte gîndeam așa : principalul e să muncești bine, restul vine de la sine. Pe dracu ! Uite, mi-au mîzgălit și portretul, dar la ce bun ?... Nu mă absoarbe în întregime, pricepi ?

— Și eu care trebuie să ascult astea toate ! se prefăcu Anfisa întristată și îl sfătui : Intră în orchestra de coarde, e o ocupație bună. Dacă e vorba să mori, barem să fie cu muzică !

— Eu vorbesc serios...

— După ora zece seara, Iliușa, eu nu mai port discuții serioase, îl informă Anfisa. Mai bine te duci cu Tosia la club, la conferința despre dragoste și prietenie !

— Văd, ești geloasă !

Anfisa ridică din umeri.

— Crede ce-ți place.

Sună telefonul.

— Vă dau legătura cu sectorul de tăiat traverse, vorbi Anfisa în receptor, arătându-i lui Ilia spre tablou.

Ilia mută repede și abil fisele pe tablou.

— Te-ai învățat ! îl laudă Anfisa.

Se priviră și amândoi izbucniră în râs.

— Așa-mi placi mai mult ! o aprobă Ilia, bucuros că s-a încheiat controversa.

El se apropie de Anfisa și se fîstîci, neștiind dacă poate s-o îmbrățișeze așa, fără nici o trecere, după tot ce-i mărturisise. O senzație absurdă îl străbătu și dispăru imediat, cum că micuța Tosia îi vede în clipa aceea. Ilia se miră de jocul fanteziei lui și o trase pe Anfisa spre el.

— Mai slăbește-mă !

Anfisa se încruntă cu prefăcătorie.

— N-am avut alta mai frumoasă ca tine, mărturisii Ilia.

— Ești bun de complimente ! Ai găsit o cheiță și pentru mine ? întrebă Anfisa batjocoritor, dar ochii i se îmblînziră.

Ilia deschise cutia cu jeleurile.

— Servește-te, sînt alea care-ți plac ție, alb-roz.

Iar sună telefonul. Anfisa întinse receptorul la urechea lui Ilia și acesta auzi un bas răgușit care se interesa :

— Cum stați cu planul ?

— Depășim ! răspunse Anfisa jucăuș, plimbîndu-și mîna în cutia cu jeleuri și lipindu-și umărul de Ilia.

— Dă-l încolo ! se înfurie Ilia. Acu a găsit să se intereseze de plan.

Ilia închise telefonul, aruncă mucul de țigară și o îmbrățișă hotărît pe Anfisa. Uită de umbre, deși ele continuau să-și ducă viața lor de reflectare și zeflemisire a oamenilor. Umbra lui Ilia îmbrățișă pe podea umbra Anfisei. Capetele umbrelor se apropiară pentru un sărut și buzele lor se întîlniră pe tinicheaua murdară de lîngă sobă, pe care zăcea mucul de țigară aruncat.

Tosia mînuia abil polonicul umplînd farfuriile muncitorilor. Pe furiș, îl căuta pe Ilia cu ochii în toate părțile, curioasă unde-o fi dispărut. Nu-l vedea nici în rîndul celor ce așteptau, nici la masă. După ce plecă și ultimul tăietor de lîngă cazan, Tosia se uită neliniștită în jur.

— Unde-o fi... cum să-i zic, fruntașul nostru ? îl întrebă ea pe Ciurkin.

Ciurkin arată cu mîna înspre parchet.

— L-au chemat încoace, dar n-a venit. Aleargă după bani fruntașul tău. Fruntașii aceștia sînt tare ahtiați după bani !

Tosia ciuli urechile și, prin zăngănitul apropiat al lingurilor, desluși zgomotul îndepărtat al unui copac doborât. Turnă la repezeală niște ciorbă într-o gamelă soldățească rămasă nu se știe de cînd pe la bucătărie, îndesă în capacul acesteia niște cașă, înfășură cel mai copt colț de pîine într-un șervet curat și, luînd aerul sever și independent al unui om care își împlinește datoria, porni curajos către desișul de pădure. Toate fetele de la masă își întoarseră ca la comandă capetele după Tosia. Un zumzet de nemulțumire trecu de colo, colo... Ce oameni, n-au altă treabă !

Pe poteca de corhănit o ajunse Katia cea iute de picior.

— Încotro ? o întrebă ea cu ton de procuror, fixînd gamela aburindă.

— Așa... Nu toți au apucat să mănînce... — Tosia arată cu gamela înspre parchet. — O lucrare urgentă...

— Urgentă ! se strîmbă Katia și o amenință cu pumnul. Presimt că în curînd ai să alergi tot așa de urgent la Kamciatka !

— Ei și ? se oțărî Tosia, mutînd gamela dintr-o mînă în alta. Sînt majoră mi se pare...

Katia dete din cap a neîmpăcare și afirmă convinsă, ca un om care n-a greșit niciodată în viață.

— La Kamciatka poți să te duci numai cu un singur om. Numai cu unul singur, înțelegi ? — Pentru a

fi mai explicită, Katia îi arată Tosiei un deget întins. — De șapte ori să cîntărești și numai după aceea să te duci. Ca Sașka și cu mine. Ai putea lua exemplu de la noi !

Katia se uită cu gingășie la degetul ei, care acum îi personifica pe dragul de Sașka ; observînd o pată neagră, îl scuipe zgomotos și îl șterse de scurta vătuită.

— Iar dacă... — și Katia ridică disprețuitor al doilea deget, legat cu o cîrpușoară, desfăcîndu-și-le apoi în evantai pe toate — atunci ai să ajungi ca Anfisa. Asta vrei ?

Tosia clătină speriată din cap. Katiei îi fu pe plac că Tosia se arată ascultătoare, se îmbună și o împinse cu mîna înspre parchet.

— Cu un picior acolo, cu celălalt dincoace. Ține-te de mine, n-ai să te pierzi !

Tosia dădu din cap recunoscătoare și porni în fugă pe poteca desfundată de tractorul greu.

Pe parchetul pustiu, Ilia, singur-singurel, trecea de la un copac la altul și îi doboră cu ferăstrăul său miraculos.

— De ce nu vii la masă ? îl întrebă Tosia aspru, ascunzînd gamela la spate.

— N-am timp ! mormăi Ilia, urmărind-o pe Tosia cu coada ochiului. — „A dat fuga“, își zise el în gînd. Iar către Tosia : — Sfîrșit de an, și planul... șchioapătă !

— Asta e, va să zică !... spuse Tosia cu respect. Totuși am să-ți spun ceva. Cu toate că ești fruntaș și portretul tău e agățat pe perete la club, nici așa nu merge. Planu-i plan, dar și masa masă !

Tosia se grăbi să aștearnă pe o buturugă fața de masă și așează deasupra felurile de mîncare aduse.

— Vino-ncoace, îl strigă ea pe Ilia, cu tonul unei gazde primitoare ; căută în jur și zise cu regret : N-ai pe ce te-așeza.

Cu o figură plictisită, ca a unuia ce fusese întrerupt de la lucru, Ilia aruncă o privire buturugii „servite“ de Tosia. Ochii i se opriră asupra gamelei aburinde.

— Ce ai acolo ? întrebă el cicălitor.

— Ciorbă de varză.

— Ciorbă și iar ciorbă... — bombăni Ilia, nevrînd să cedeze cu una cu două. Făcu un efort să-și întoarcă

privirea de la gamela îmbietoare, înghiți în sec, și fără voia lui întrebă : — Cu carne ?

— Îhî... Du-te de mănînc-o cît mai caldă, nu pățește nimic planul tău ! îl chemă Tosia insistent. Ai niște prieteni, halal de ei : pe tine te lasă în pădure și ei vin să mănînce !

În glasul Tosiei era atîta grijă matură, aproape maternă pentru vestitul fruntaș, încît Ilia uită de ferăstrău și holbă ochii la Tosia. Lanțul ferăstrăului lucra în gol sfîșiind aerul.

Ilia icni stingherit, căutînd să alunge farmececele acestea necunoscute lui, ochi un mestecăn subțire, îl doborî și-l lipi de buturuga Tosiei, așezîndu-se pe trunchiul elastic ca pe un scăunel.

— Îndemînatic mai ești ! îl lăudă Tosia.

— Nu e mare lucru, dacă te pricepi ! zise Ilia cu nepăsare, adîncind lingura în gamelă.

— Ei, am plecat... — spuse Tosia fără a se mișca din loc. Ea atinse temătoare ferăstrăul miraculos cu degetul și se rugă : — Lasă-mă să încerc ! Numai un copăcel ! Nu fi lacom...

Ilia îi puse ferăstrăul în mișcare. Cu o față încordată de vînător novice care stă la pîndă, Tosia se îndreptă spre cel mai apropiat mestecăn, dar în ultima clipă i se făcu milă de el și cîrmi spre un pin subțire. Apropie ferăstrăul de copac și — *jjjic* — copăcelul zbură în zăpadă. Tosia rîse fericită și privi la Ilia, invitîndu-l să ia parte la bucuria ei.

— Ei, cum e ? întrebă Ilia alene, condescendent cu copilăria verde a Tosiei.

— Gîdilă ! răspunse Tosia ținînd ferăstrăul pe brațe și tremurînd odată cu el din tot trupul.

Ea doborî încă doi copăcei mai subțiri și, cuprinsă de febra tăietorului, se apropie de un pin secular, dar Ilia veni lîngă ea și opri contactul.

— Te mai schilodești și răspund eu...

— E un ferăstrău vesel ! i-l lăudă Tosia, rezemîndu-l cu grijă de buturugă, fără să-și dea seama că a început să folosească limbajul lui Ilia.

O înduioșă pînă la lacrimi faptul că Ilia are grijă de ea. Întocmai ca fratele mai mare la care visa... Tosia își aminti denumirea ferăstrăului.

— „Drujba“ ! zise ea cu respect, se uită la Ilia și mîngîie capacul reductorului. Ei, am șters-o...

Tosia se smuci, dar nu se urni ; picioarele i se lipiseră parcă de pămînt. Stătea pierdută lîngă ferăstrăul „Prietenia“ și se uita la Ilia care continua să mănînce. El își duse lingura la gură și trase cu coada ochiului la Tosia. Ochii lor se întîlniră pentru o clipă. Tosia se smuci și porni în fuga mare, de frică să nu-i ghicească Ilia tainele și să-și bată pe urmă joc de ea.

— Nu e mare lucru dacă te pricepi... murmură Ilia privind în urma sprintenei Tosia care se mai zărea printre copaci.

Se simți deodată plictisit, ca un jucător abil, convins că partenerul lui e mult mai slab decît își închipuise la început. Ilia știa că o să-și ducă jocul pînă la capăt, dar interesul pentru Tosia i se risipise. Era și ea ca toate fetele întîlnite pînă atunci, poate ceva, ceva mai ambițioasă.

— Toate sînt făcute pe același calapod, trase Ilia, ca de obicei, concluzia. Numai la nume și la culoarea părului se deosebesc !

Din doborîtură apăru Filea cu o scobitoare în dinți.

— Te răsfată drăguța ! zise el invidios, arătînd spre gamelă. Serviciu la domiciliu !

— Mică, dar se pricepe... încuviință Ilia, înfulecînd cașa.

Filea se uită iscoditor la Ilia.

— Cum merge, cedează ?

— Se prinde cîte puțin... Să ajung la sărutare, atît îmi trebuie. Există fete de astea... Pînă la primul sărut, sînt tare ale dracului !

— Dă-i drumul... zise Filea mahmur. Ține cont însă...

— Își ridică mîneca stîngă a scurtei vătuite și arată cu scobitoarea la ceas : — Arătătoarele nu stau locului !

Ilia lăsă cu zgomot lingura în gamela goală și răspunse nepăsător prietenului său :

— Aruncă o privire azi la Kamciatka.

De uimire, Filea se îndoi spre pământ de parcă i s-ar fi aruncat un sac de 80 de kg pe spinare.

— Crezi că vine? întrebă el îngrijorat. La Kamciatka?!

— Am să încerc s-o aduc, răspunse Ilia cu modestie. Din mâinile mele nu prea scapă ele...

— Ce femei au mai apărut! se indignă Filea sincer. Aruncă scobitoarea și-și îndesă cubanca pe urechi. Ilia zîmbi:

— Se clatină?

INIMA TOSIEI

Seara târziu, Tosia se întorcea de la școală, agitînd voioasă o servietă mititică. Prin aerul încremenit, zăpada cădea în fulgi mari, pufoși.

Anul acesta iarna era bogată în omăt: troienele ajunseseră pînă la ferestre, toate casele arătau ca lăsate la pământ. Iar oamenii, pe lîngă casele scurtate, troienite, parcă mai crescuseră, pînă și Tosia cea mărunțică ajungea acum orice streășină cu mîna.

Dintr-o ulicioară întunecată ieși Ilia, care o aștepta pe Tosia.

— Pot să vin cu tine?

Tosia se dădu puțin la o parte, făcîndu-i loc.

— Strada-i slobodă...

În urma lor fluieră strident Filea, care hoinărea cu gașca lui de derbedei.

— Așteptăm! aminti Filea și arătă cu mîna înspre Kamciatka.

Ilia aruncă o privire Tosiei care nu bănuia nimic.

— Antipatic tip, zise ea.

— Ai dreptate! încuviință Ilia grăbit, călcîndu-și pe inimă în folosul scopului urmărit. Dar nici nu pot fi toți buni. Viața ar fi prea plictisitoare...

Tosia fu mirată de o asemenea punere a problemei, însă, generoasă, se gândi îndată că un pic de rațiune tot este în cuvintele lui Ilia și dădu aprobativ din cap.

Străbăteau în tăcere strada pustie, ba apărînd în fîșiile luminoase ale felinarelor rare, în preajma cărora se adunau cu plăcere fulgii de zăpadă, ba pierzîndu-se în întuneric, unde parcă nici nu ninge. Între ei ar mai fi încăput un om, și chiar unul solid. Cînd Ilia încercă să se apropie de Tosia ca să desființeze această distanță rușinoasă pentru amorul propriu al unui bărbat, Tosia se îndepărtă pe dată, restabilind distanța salvatoare. Ferindu-se s-o vadă Ilia, se căznea din răspuțeri să se lungească umblînd pînă și pe vîrfuri, doar-doar o părea mai înaltă. Se uita drept înainte, ca și cum n-ar fi avut habar că alături de ea pășește Ilia.

Era prima ei plimbare *matură* și Tosia fu cuprinsă în aceeași măsură de bucurie și teamă. În ultimul timp băgase de seamă că Ilia se purta altfel cu ea, dar își tot frămînta creierii, neștiind cum să înțeleagă această schimbare. Intrînd într-o nouă etapă a vieții, totodată necunoscută și atrăgătoare, Tosia se temea înainte de toate să nu facă, din lipsă de experiență, greșeli ireparabile, care ar știrbi demnitatea ei de fată.

La o răscruce Ilia coti spre stînga, Tosia însă arătă cu servieta către dreapta și zise :

— Pe-aici e mai scurt.

— Iar pe-aici mai lung ! zise Ilia, luîndu-i Tosiei servieta și clătinînd-o înspre stînga.

Tosia gândi ce gândi și îl urmă pe Ilia, hotărînd că un drum lung poate fi uneori mai bun decît unul scurt. Fără servietă nu mai știu cum să-și întrebuițeze mîinile și le bălăbănea pe amîndouă deodată, ba înainte ba înapoi, de parcă ar fi fost legate între ele și nu s-ar fi putut mișca deosebit. Tosia depunea toate eforturile pentru a-și tempera pasul, pentru a merge încet și demn, așa cum se cade fetelor serioase conduse de cavaleri ; dar uita într-una că e un om matur și o tot lua înaintea lui Ilia, ca o fetișcană. Niciodată nu bănuise cît e de greu să pășești ca un om serios. Și ce ar fi dacă ar lua-o de braț ? Atunci abia ar începe chinul !

Ilia o opri apucându-i cotul.

— Nu mai fugi, că nu arde ! Nu te-ai plimbat niciodată ?

— Nu pot să umblu încet, mărturisi Tosia. Picioarele or fi de vină, sau...

Ajunseră pe strada principală unde se întâlneau cu Sașka și Katia. Judecând după stratul gros de zăpadă așezat pe umerii lor, aceștia se plimbau de mult. Tosia se fîstîci și bîîgui :

— Pe un timp ca ăsta e păcat să stai acasă...

— Într-adevăr păcat ! confirmă Ilia.

— Eh, porumbeilor ! zise Sașka.

El scoase din buzunar țigări, iar Ilia chibrituri. În timp ce băieții își aprindeau țigările, Katia se uita cu drag la Sașka, iar Tosia, imitînd-o, la Ilia. Apoi, fetele se uitară una la alta ; Katia tuși viclean, bucuroasă că a prins-o pe Tosia asupra crimei. Tosia lăsa în jos niște ochi vinovați. Îi ridică însă imediat și privi cu capul sus, provocator, dar era prea tîrziu... Din nou Katia îl admiră pe cavalerul ei, parcă n-ar fi existat pe lume băiat mai frumos decît neîndemînaticul de Sașka. Tosiei îi veni să rîdă : cît sînt de oarbe fetele îndrăgostite !

Deodată, Tosia, cu ochii ei ageri, observă că pe umărul drept al Katiei nu e zăpadă aproape de loc. „Îi ține Sașka mîna stîngă pe umăr... Nu cumva s-o strivească pe Katerina !“ ghici Tosia cu spiritul acela de pătrundere în tainele oamenilor mari, care în ultimele zile o năpădise nu se știe de unde. Pe Tosia o cuprinsese dorința să fie și ea iubită de un om delicat cum era Sașka, dar, dacă se poate, de unul mai puțin neîndemînatic.

Perechile se despărțiră. Sașka și Katia se afundară în întunericul binevoitor al străduței, iar Tosia și Ilia se îndreptară încetișor, de-a lungul străzii principale, către cămin.

Ilia tuși, apoi vorbi pătrunzător :

— Cînd te-am văzut întîia oară.. și, ca din întîmplare, puse mîna pe umărul Tosiei.

Tosia sări la o parte ca arsă.

— Bună ziua ! Ce te-a apucat ? se înspăimîntă Tosia.

— Obişnuința... bolborosi Ilia uitîndu-se urît la mîna cu pricina, de parcă ea și numai ea purta vina, și drept

pedeapsă o vîrî repede în buzunar, ca să-i taie orice poftă de samavolnicie pe viitor.

— Ar fi cazul să te dezobișnuiești, îl sfătui Tosia.

— Voi încerca ! promise Ilia, care mai tuși o dată și reluă firul falsei spovedanii : Cum îți spuneam, cînd te-am văzut pentru întîia oară...

...Între timp, la Kamciatka, Filea făcea ultima repetiție cu gașca lui. Era decis să-și bată joc în voie de Tosia — odată ce urma să-și piardă cubanca din cauza ei.

— Tu ești Ilia și eu Tosia, zise el unui vlăjgan înalt, prietenul său preferat, poreclit în orășel Lunganul. Iar voi, ăilalți, cărați-vă !

Gașca dispăru printre troiene și se ascunse în dosul grămezilor de lemne. Filea îl așează pe Lungan pe prispă, el se așează pe genunchii lui și, strîmbîndu-se, o juca pe Tosia îndrăgostită. Apoi sări în picioare, fluieră hoștește și droaia de băieți răsări prompt din ascunzișuri, izbucnind în hohote sălbatice de rîs și fluierături. Fiecare făcea gălăgie cît doi, dar pe toți îi întrecea Lunganul, care da acum fără întrerupere cu pumnul într-o bucată de tablă răsunătoare. Filea ridică mîna ca un comandant și toți amuțiră.

— E bine, zise Filea mulțumit. Dar mai cu viață !

Lunganul se încovoie, privi în stradă și anunță în șoaptă, grav :

— Vin !

Filea ridică mîna și gașca se piti. Lunganul dispăru și el cu tabla, ocolind un troian îndepărtat de zăpadă. Filea se furișă în vîrfurile picioarelor pînă la cămin și trase de după colț cu ochiul.

— La revedere, Iliușka, zise Tosia oprindu-se lîngă cerdac.

— Nu mai facem cîtiva pași ?

— Tot ce-i bun are măsură, răspunse Tosia cu vocea netulburată a omului care știe cît prețuiește, și întinse mîna să-și ia servieta.

Ilia se dădu puțin îndărăt și-o ascunse la spate, prefăcîndu-se că-i e frică să nu i-o smulgă Tosia cu forța. Dînsa zîmbi triumfător și bătu cu vioiciune din pîslari

scuturându-i de zăpadă. Privirea lui Ilia rămase pironită pe pîslarii ei băiețești.

— Ce număr porți la încălțăminte ?

— Treizeci și trei... răspunse Tosia, vinovată parcă.

— Grădiniță de copii în toată regula ! se miră Ilia. Dacă nu vrei să te plimbi, hai să ședem pe prispă.

El arată, sucindu-și nepăsător capul, zidul căminului — cel dinspre locul viran. Filea, care îi urmărea, își ascunse repede capul.

— La Kamciatka ?! făcu Tosia uluită. Mare motan mai ești și tu, Iliuška !

— Nu sînt nici un motan ! Tu, însă, ești vitează, iar acum ți-e frică.

— Mie nu mi-e frică decît de urși, Iliuška, mărturisi Tosia, și încă numai de cei fripți ! Dar ca să stai cu mine și să te gîndești la alta... strașnică nevoie mai am ! Tu cu mine doar te prefaci... N-ai să-mi zici că nu !

Ilia se tulbură o clipă, socotind că Tosia aflase într-un fel sau altul de rămășag. Pe loc însă, Ilia simți, cu instinctul vînătoresc care-l ajuta ori de cîte ori umbla să cucerească vreo fată, că n-are de ce se teme : pur și simplu, din tagma bărbaților nimeni nu dăduse pînă acum atenție acestei fetișcane arțăgoase și nu prea frumoase ; de aceea, neobișnuită cu așa ceva, Tosiei nu-i venea să creadă că un băiat arătos ca Ilia se interesează cu adevărat de un nod de fată ca ea. Ilia își închipui confuzia din inimioara neexperimentată a Tosiei și zîmbi îngăduitor.

— Și de ce m-aș preface ? Îmi placi... Pricapi ? vorbi el cu vocea falsă a omului puternic și îndeobște drept, dar silit de împrejurări să înșele un copil.

Ilia însuși sesiză tonul fals al vocii lui și se supără pe sine, pe încăpățînata de Tosia și pe Filea care îl atrăsese în rămășagul ăsta idiot. Cel mai cinstit ar fi s-o lase îndată pe Tosia cu toate temerile ei copilărești și să se ducă la Anfisa, la centrala telefonică. Dar lucrurile merseseră prea departe, a renunța la rămășag însemna să-și recunoască înfrîngerea în fața întregului orășel. Și nici căciula nu vroia s-o piardă așa, cu una cu două.

„Ea singură e de vină !”, se justifică Ilia în cugetul lui, amintindu-și toate figurile jignitoare pe care i le făcuse Tosia la club.

— Foarte mult... îmi placi, repetă el răbdător, știind din practica lui de pînă atunci că fetele nu se supără niciodată cînd le spui asemenea lucruri de mai multe ori. Tare de tot îmi placi, înțelegi ?

— Nu cred ! zise Tosia, dar vocea-i tresărise, trădînd-o.

Ea se uita cu o curiozitate binevoitoare la omul care, cel dintîi pe lume, o apreciasse cum merita.

— Mă gîndesc la tine și acasă și la lucru, în pădure ! mințea Ilia cu nerușinare, antrenîndu-se și simțind că Tosia începe să cedeze.

— Nu te cred nici un pic ! zise Tosia fericită, și începu să bătătorească cu pîslarii zăpada proaspătă de pe potecuță : e foarte greu să stai ca o momîie, să nu faci nimic, în timp ce ți se spune pentru prima oară în viață că ai plăcut, că un om se gîndește la tine și acasă și la lucru.

— Cînd te văd, parcă e sărbătoare în sufletul meu, minți cu însuflețire Ilia, fără să facă eforturi mult prea mari pentru plevușca asta de Tosia.

— Și totuși nu te cred nici un piculeț ! zise Tosia cu o voce triumfătoare și își potrivea căciula de băiețandru, cu o mișcare lină a mîinii, o mișcare aproape feminină.

— Cum închid ochii, îmi și apare chipul tău, trînti Ilia pentru a o da gata pe Tosia, dar își mușcă limba, temîndu-se ca nu cumva să fi întrecut măsura.

Tosia scoase un sunet de încîntare și întrebă în șoaptă :

— Chipul ?

— Îhî ! Ia privește !

Ilia se suci într-o parte, închise ochii și se uită la ceva numai de el văzut.

— Cum așa ? întrebă Tosia uluită. Mă vezi ?

— Te văd !

— Și... unde ?

Ilia își flutură mîna în direcția Kamciatkăi. Filea, care îi spiona curios de după colț, să vadă cum o zăpăcește Ilia pe bucătăreasă, se trase cu iuțeală îndărăt.

Tosia privi conștiincioasă în întunericul nopții, dar nu observă decît o umbră care se smuci și dispăru după colțul clădirii. „Poate așa arată chipurile!” Ea se întoarse către Ilia și văzu că îi tremură genele.

— Acum nu te mai uita! îi ordonă Tosia; ridică servieta în dreptul feței lui Ilia, apoi întrebă exigent: Și ce rochie poartă, cum să zic... chipul meu?

Ilia începu să se lase ba pe un picior, ba pe celălalt, căutînd să-și aducă aminte garderoba nu prea bogată a Tosiei.

— O... rochie albastră, zise el cam nehotărît.

— Cu guleraș alb? întrebă Tosia încrezătoare.

— Cu guleraș alb, întări triumfător Ilia și se grăbi să deschidă ochii, ca să nu-l mai poată prinde Tosia cu cioara vopsită.

— Ei, te-ai convins? Hai acum să stăm jos.

El o luă pe Tosia de mîna și și-o apropie binișor, calculînd dacă e gata să vie cu el la Kamciatka sau trebuie să se mai căznească un timp. Tosia făcu un pas, dar îndată se propti cu pîslarul ei de copil în pragul cerdacului. Ilia, precaut, îi lăsă repede mîna, temîndu-se să n-o sperie pe sălbăticiunea de fată înainte de vreme.

— E greu cu tine, se plînse el.

Tosia lăsă vinovată capul în jos și începu iar să bătătorească automat omătul din preajmă. O făcea cu atîta zel, încît ai fi zis că muncește în acord. Tare n-ar fi vrut ea să jignească un om care, cel dintîi, i-a spus că o place, însă pe de altă parte îi era și foarte frică să se ducă împreună cu el la acea cumplită Kamciatkă. Tosia privi la Ilia, ridicîndu-și ochii ca un șoricel prins în cursă.

— Hai, Tosia! o chemă Ilia insistent. Să stăm și să vorbim puțin... Nu sîntem noi primii!

Tosia se opri deodată din bătătoritul zăpezii și, găsind o ieșire, își înălță bucuroasă capul:

— Iliușka, hai să fim mai bine prieteni, ce zici?

Ilia se strîmbă înciudat, ca un om care în loc de vin a tras o dușcă de apă chioară.

— Păi, acolo la Kamciatka tocmai bine începem prietenia noastră, ripostă Ilia pe un ton cît mai firesc, ca și cum ar fi fost vorba despre ceva de la sine înțeles.

Acolo stăm și mai în voie, aici e curent... Hai, Tosia, să mergem, ce mai tura-vura !

— Și Anfisa ? ! se îngrozi deodată Tosia, nedumerită cum de a uitat-o pe rivala ei fericită. Ce fel de om ești ? Cu ea... prieten, și pe mine mă chemi la Kamciatka. Nu vin, mi-e totuși prietenă, stăm în aceeași cameră... paturile noastre sînt alături.

Ilia se uită înveselit și uimit totodată la Tosia, dar neputînd suporta privirea ei indignată, lăsă ochii în jos.

— Și ce-i cu Anfisa ? mormăi el. Înainte, ne întâlneam, acum însă am și uitat de ea... și nici n-are nimic deosebit, afară doar de o coafură frumoasă.

— Coafura ? repetă Tosia, reținînd amănuntul.

— Mai lasă principialitatea în pace ! se trezi Ilia, indispunîndu-se de această piedică neprevăzută. Ea, în locul tău, n-ar fi ținut seama de faptul că paturile voastre stau alături !... Ce-ți mai trebuie ? Dacă vrei să știi, eu... aproape că m-am și îndrăgostit de tine !

Pînă acum Ilia evitase, nu știa nici el de ce, să spună fetelor că le iubește. Nu că ar fi vrut să păstreze astfel de cuvinte pentru cineva anume, cu care spera să se întâlnească în viitor, ci doar considera că fetele nu trebuie răsfățate, putîndu-se lipsi de cuvinte de dragoste. Acum se supără și mai tare pe Tosia, care-l silise cu încăpățînarea ei să-și calce regula.

— Aproape m-am îndrăgostit ! Poți pricepe, sau n-ai crescut destul pentru asta ? întrebă el sfidînd-o și simțind că-și pierde răbdarea.

Fără să bănuie, Ilia atinsese o coardă sensibilă a Tosiei. Mai mult ca de orice, Tosiei îi fu frică să n-o considere Ilia o fetișcană mecoaptă, incapabilă să înțeleagă sentimentele oamenilor vîrstnici : ar trimite-o la culcare și pe urmă nu s-ar mai apropia niciodată de ea.

— Înțeleg totul, Iliușka, nu mai sînt mică... răspunse ea încet, neîndrăznind să ridice capul.

Bătătorise toată zăpada moale din jurul ei și încremeni pe loc neștiind cu ce să se mai ocupe ; Ilia observă șomajul Tosiei și împinse cu pîslarul său enorm, în direcția cerdacului, un morman întreg de zăpadă proaspătă.

Tosia mulțumi cu o înclinare a capului, începînd să bătătorească zăpada cu și mai mult zel.

— Ce-ai hotărît ? o dojeni Ilia. Sau poate nu-ți dă Vera Ivanovna voie să vii la Kamciatka ?

Tosia își înalță dintr-o smucitură capul.

— Ce are mama-Vera cu asta ? întrebă ea atinsă. Majoră sînt, buletin am !

Și, pentru a-i dovedi lui Ilia că e un om matur și independent, Tosia păși demonstrativ către Kamciatka. Se sperie însă imediat de curajul ei și se poticni fără nici o piedică. Dar era prea tîrziu.

Nemaipierzîndu-și timpul, Ilia apucă brațul Tosiei și o luă într-acolo, cu pasul rar al omului cîstit care n-are de ce se sfii. Iar Tosiei, după ce se lăudase ca o proastă cu buletinul ei, pe care de altfel îl pierduse de multă vreme, nu-i mai rămînea decît să se tîrască supusă după Ilia, cu aerul unui delicvent prins asupra faptului.

Ea se zgribuli speriată și își vîrî capul între umeri, nedumerită de cum i se întîmplau ei toate pe dos : nu vrea să meargă la Kamciatka, dar se duce... Nimic de făcut : trebuie plătit dreptul de a intra în viața cea matură și atrăgătoare. Ilia o urmărea cu coada ochiului pe Tosia, care-i păsea alături ; îi văzu ochii pe jumătate închiși, plini de groază tinerească, și o clipă i se făcu milă de fetișcana asta stîngace, care se rățoise ea cît se rățoise, ca pînă la urmă să se lase prinsă atît de prostește.

— La drept vorbind, e tîrziu, e vremea culcării... încercă Tosia să bată în retragere, fără să mai spere nici ea. Mîine n-am să fiu în stare de treabă...

Ilia dădu disprețuitor din mîină.

— Ce treabă mai e și asta a ta ?

— Cum adică ce treabă ?! — Tosia încremeni locului consternată. — Tu însuți doar mi-ai lăudat ciorba, nimeni nu te-a tras de limbă... Dacă ești bucătar, să nu te mai socotești om ?

Înfuriată, Tosia își smuci brațul și reveni de unde plecase, la locșorul sigur din dreptul cerdacului, cu zăpada bătătorită de ea.

— Păi n-am spus ce crezi tu, zise Ilia, părăindu-i rău că a atins așa de nepotrivit mîndria profesională a Tosiei.

El se apropie încetîșor de cerdac și-și îndoi mîna din cot, invitînd-o pe Tosia să se lase în seama lui.

Tosia clătină neînduplecată din cap.

Ajuns la capătul răbdării, Ilia o apucă de braț pe Tosia și încercă pe jumătate cu forța, pe jumătate în glumă s-o ducă la Kamciatka. Tosia se opintî ca un arc de oțel, se smulse și sări în cerdac.

— Ei, mai domol ! zise ea tulburată și își îndreptă iar căciulița ce-i lunecase pe una din urechi, cu o mișcare a mîinii obișnuită la ea, bruscă și colțuroasă, ca de băiețandru.

— Mîndră mai ești, gîndăcelule ! — exclamă Ilia, dintr-o dată încîntat, admirînd-o involuntar pe inaccesibila Tosia. În momentul acela nu mai știa nici el dacă ceea ce spune este sincer sau prefăcut în vederea rămășagului cu pricina. — Nici nu credeam că ești așa ! Deci vrei să... fim prieteni ?

— Tu să nu te joci cu asemenea cuvinte ! îl preveni Tosia aspru. Acuma nu te mai cred nici atîtica !

Tosia își scoase prin gaura mînușii vîrful degetului mic.

— Nu mă crezi ? Chiar de loc nu mă crezi ? — se mîhni Ilia, căutînd s-o înduplece pe Tosia cu o voce plîngătoare ; și, mirat el însuși de ce spune, mărturisî : — Așa îmi plăci și mai mult !

— Nnu cred... se bîlbîi Tosia. Au dreptate oamenii cînd spun... Ce pramatie ești !... La revedere.

Tosia smulse servieta din mîna lui Ilia și o zbughi pe trepte în cămin, trăgînd ușa după ea. Pe coridor, bătut întîi tare din picioare, apoi tot mai încet, să creadă Ilia că a intrat în cameră. De fapt, însă, ea își lipi urechea de ușa pe care intrase, ascultînd ce se petrece afară. Se pare că Tosia regreta cruzimea ei față de Ilia, și dacă el ar fi chemat-o acum și ar fi insistat, ea, cine știe, ar fi ieșit din nou.

Însă Ilia se resemnase. Ca răspuns la refuzul ei, Tosia auzi cum pîrîie zăpada moale sub picioarele lui, apoi cum, sub greutatea corpului, scîrțîi tînguitor a doua treaptă de sus și se făcu liniște. Tosia se îndreptă din șale, jignită și nemulțumită că Ilia o crezuse prea repede. Dar să iasă pe stradă și să-l cheme ea prima nu putea

nici în ruptul capului : era ceva absolut peste puterile ei. O ființă străină, neînțeleasă, i se băgase în suflet și-i dirija toate acțiunile.

Iată deci și multașteptata maturitate !

Speriată de toate aceste complicații fără soluție, Tosia își mușcă buza și, luând mătura, începu să se scuture de zăpadă cu înverșunare. Măturica zbură tot mai încet și în cele din urmă stătu. Tosia își lipi obrazul de o bîrnă rece a peretelui și izbucni în plîns, din milă pentru ea și pentru nenorocitul de Iliuška, muieraticul, pe care îl jignise atît de crunt, și din regret pentru viața ei senină de pînă adineauri, care n-avea să se mai întoarcă niciodată.

Vera, cu rigla de calcul în mîină, deschise ușa.

— De ce bocești ? Te-a jignit cineva ?

Tosia clătină din cap că nu.

— Eu, în schimb, am jignit un om...

— Să plîngă omul tău atunci, tu de ce să te omori ?

— El nu plînge, e tare... Dar mie, mie tot mi-e milă de el !

— Te-ai încurcat rău de tot !

— M-am încurcat, mamă-Vera, încuviință ușor Tosia.

— Haide, haide. Nu mai adăpa șoarecii de pe coridor.

Vera o luă pe Tosia de umeri și o împinse în cameră.

...Pe stradă, Filea îl strigă pe Ilia, care ajunsese în dreptul Kamciatkăi.

— Ce s-a întîmplat ? Eșec ?

Ilia făcu un gest enigmatic cu mîna.

— Am dat greș... Vrea să-și urce prețul !

Filea fluieră decepționat. Băieții din gașca lui ieșiră din ascunzători stîrnind o gălăgie infernală. Nevăzînd-o însă pe Tosia, se potoliră iute și își înconjurară șefii. Cel mai mic și mai jigărit dintre băieți se apropie de Ilia și, clănțănindu-i dinții de frig, se rugă :

— Am în-înghețat de tot... Il-liuha, dă și tu jjuma' de litru !

— Mîine, mîine ! i-o tăie Ilia în-ciudat și își văzu de drum.

Filea se uită la prietenii înțepeniți de frig, care-și loveau mâinile de șolduri ca să se încălzească.

— Unde e Lunganul ? întrebă Filea sever, cu tonul unui comandant care nu dă printre oștile lui tocmai de unitatea de gardă.

Băieții se uitară unul la altul. Filea șuieră ascuțit. De după un troian îndepărtat de omăt sări Lunganul care ațipise. Buimăcit de somn și neștiind ce se petrece, se apucă să bată din toate puterile în tabla răsunătoare.

Filea își legănă cu melancolie capul :

— Ce mai cadre !

...Cum intră în cameră, Tosia se repezi la noptiera Anfisei și își înfipse privirea în oglindă, cercetându-și frumusețea cu o necruțătoare exigență.

— Mamă-Vera, ce crezi, aș putea... ca să zic așa, să plac cuiva ?

— Ai putea... răspunse Vera cu nepăsare și se aplecă peste coala lungă de hîrtie milimetrică ce atârna în jos de pe masă.

Tosia, înveselită, aruncă servieta sub pat și își dezbracă hăinuța subțirică.

— O temă de la școala tehnică ? întrebă ea cu respect, uitîndu-se la desenul Verei fără a-l înțelege, dar mîndră că stă sub același acoperiș cu cineva priceput la lucruri atît de savante.

Vera încuviință din cap fără să scoată o vorbă.

— Eu una n-aș putea urma cursuri fără frecvență nici în ruptul capului, mărturisi Tosia cu sinceritate. Ce conștientă trebuie să fii : nimeni nu se ține de capul tău, nu te controlează și tu totuși înveți !... — Ea măsură cu degetul cotorul gros la îndrumarului, luă rigla, se scărpină după ureche și zise solemn : — Mamă-Vera, tu ești o eroină !

— Ajunge, nu mai îndruga verzi și uscate...

— Ba da, ba da, o eroină, insistă Tosia. Dacă ar fi după mine, eu aș decora pe toți cei care urmează cursuri fără frecvență ; ai absolvit institutul, poftim un ordin ; școala tehnică, poftim o medalie !

— Ia seama, faci risipă, o preveni Vera. N-are s-ajungă metalul, de-alde noi sînt cam multe.

— Și tu acuma, o dojeni Tosia, tu nici nu știi ce fel de om ești !

Balansându-și mâinile ca în mersul pe sîrmă, Tosia traversă camera pe o scîndură îngustă a podelei, aruncă iar o privire în oglindă, rămase mulțumită, începu deodată să se învîrtească și răsturnă un taburet.

Vera o urmărea curioasă. Tosia se posomorî dintr-o dată, se apropie de fereastră și își rezemă fruntea în geamul orbit de ger.

— Ce te tot frămînți ? o întrebă Vera. Ai luat cumva un doi ?

Tosia făcu un gest disprețuitor cu mâinile.

— Dac-ar fi numai atît... înțelegi ? Un om și-a deschis în fața mea sufletul, iar eu am fost nedelicată cu el... Știi, cum obișnuim noi, femeile, cîteodată... Nici nu-i frumos...

— N-avea grijă, o liniști Vera. Ai să-i zîmbești mîine omului tău, și vă împăcați.

— Mîine ?

Tosia se uită la ceas și, așa cum era, numai în rochie, dădu buzna afară ; străbătu din două salturi coridorul și se năpusti în stradă, printre troiene.

Îl ajunse pe Ilia în dreptul căminului de bărbați.

— Ce-i cu tine ? se minună Ilia. Ai să răcești, prostuțo !

— Iliușka, ești tare necăjit ? întrebă Tosia ridicîndu-și cu vinovăție ochii spre el.

— Nu-i nimic, rezist... Ilia își scoase haina grea și o înveli pe Tosia. Nu cumva ți s-a făcut milă de mine ?

— Nițel...

Multe i se întîmplaseră lui Ilia în legăturile lui cu fetele : acestea îl iubeau, îl urau, mureau după el, îl alungau, îl amenințau cu vitriol, dar nici uneia nu-i trecuse prin cap să-i fie milă de el. Iată de ce acum, luat prin surprindere, Ilia se fîstîci. Nu se simțea rușinat pentru rămășag, ce-i drept e drept. Nici nu vru să și-l mai amintească — la ce bun să-și frămînte creierii cu fel de fel de prostii ? Îl amuza însă cum această poamă crudă, încă nesărutată, găsisese în ea o rezervă de milă pentru el, și în inimă i se furișă fără voia lui un sentiment de recunoștință față de Tosia. Orice s-ar

spune, e totuși plăcut să simți că există cineva căruia îi e milă de tine, așa zdravăn cum ești — cel puțin când mila e naivă și neajignitoare cum era a Tosiei.

Tosia se împopoțonă cu haina largă, străină, trăgându-și-o în chip de glugă peste cap și abia ajungând cu bărbia la primul nasture care mirosea a tutun; apoi, întrucâtva vicleană, cerînd inconștient răsplată pentru atitudinea ei plină de abnegație, întrebă :

— Dar acum ți-e mai bine ?

— Eh, tu, bucătăreaso, bucătăreaso ! Așa de mică, dar inima...

— Inima, ca inima. Numărul treizeci și trei !

Ilia, din obișnuință, ridică brațul s-o îmbrățișeze pe Tosia. Cu instinctul lui de cuceritor de inimi, simțise că stavila principală căzuse și că Tosia îi va îngădui acum nu numai s-o sărute, ci va veni cu el chiar la Kamciatka. Însă, deodată, se întrebă dacă are dreptul să se poarte cu Tosia așa cum se purtase cu alte fete. Mîna îi rămase o clipă suspendată în aer, la jumătatea drumului, apoi se lăsă în jos.

— Fugi acasă, ai să mai și răcești... zise el posomorît, neînțelegînd ce se petrece cu el, dar avînd senzația certă că se poartă prosteste.

Tosia alergă spre casă, se întoarce să vadă ce mai face Ilia fără dînsa, alunecă pe pantă și căzu. Sări imediat în picioare, și, schiopătînd, ținîndu-se de genunchi, o luă către cămin.

Ilia stătea nemișcat în mijlocul străzii și se uita după ea.

ZI DE PLATĂ

La administrația exploatării forestiere, în fața gemulețului casieriei, se formase un rînd : nici prea lung, nici prea scurt, însă numai bun pentru ca unii, mai nerăbdători, să se înghesuie în față ca să-și ia leafa peste rînd. Tăietorii se apropiau unul după altul de

ghișeu și semneau statul de salarii cu un toc care lăsa cerneală. De două ori pe lună, acest unic instrument avariat păta degetele tuturor tăietorilor de pădure. Dacă cineva ar fi găsit tocul acesta pe jos, nu s-ar fi aplecat să-l ridice; în schimb, casierul, suspicios cum era, ferecase acest bun inventariat de pervazul ferestruicii cu o sîrmă electrică groasă cît să legi și un elefant cu ea.

La trei pași de ghișeu, la o măsuță mică și strîmbă, se așezaseră gospodărește Sașka și Katia. Katia vindea bilete pentru loteria în bani și obiecte, iar credinciosul ei Sașka o ajuta cît putea, strigînd din cînd în cînd cu o voce tunătoare :

— Cine dorește o „Volgă“ ?... Cine o motocicletă ?... Nu pierdeți ocazia, „Volga“ !

Pare-se că, pentru prima oară în viața lui, Ilia stătea cîstit la rînd și se tot uita la ușa prin care urma să intre din clipă în clipă Tosia ca să-și încaseze mica ei leafă. Dacă ar fi fost după voia lui, Ilia i-ar fi urcat Tosiei salariul la o mie de ruble... Sau chiar la zece mii — să le poată cheltui cu plăcere !

Ușa centralei telefonice se deschise cu un scîrțîit cunoscut și Anfisa își aruncă privirea de-a lungul coridorului. Ilia i-o întîlni și-și întoarse repede capul. Anfisa se apropie de el chicotind și i se așeză în față.

— Mereu sînt unii care nu vor să știe de rînd ! protestă Gavrilovna, o femeie bătrînă care spăla vase la cantină. Oameni bolnavi de reumatism așteaptă, iar alții...

— Era locul ei, a mai fost... zise Ilia cu o voce nesigură.

În birou se strecură oblic Xan Xanîci și se îndreptă spre Nadia, care ajunsese aproape de ferestruică, dar cînd văzu cum o repede colțoasa de Gavrilovna pe Anfisa, el, de frica scandalului, se așeză repede la coadă. Nadia îl chemă discret lîngă ea, dar Xan Xanîci îi făcu un semn din mîini, care voia să spuie că dînsul preferă să aștepte cîstit, decît să stîrnească gălăgie.

Anfisa și Ilia se apropiau pas cu pas de ghișeu. Nu vorbeau, nici nu se uitau unul la celălalt, ca doi oameni străini care s-au nimerit întîmplător alături la rînd. S-au

pomenit în dreptul ferestruicii cu pricina ; au iscălit statul, ca toți ceilalți ; s-au murdărit cu cerneală — Anfisa, precaută, mai puțin, Ilia mai mult ; au primit banii — Anfisa un pachetel subțire, Ilia o cărămidă întreagă legată cu o banderolă dungată de la bancă, în culoarea pânzei de saltea — și s-au îndepărtat de ghișeu.

— Credeam că ai să mă dai afară din rînd ! zise Anfisa batjocoritor și, arătînd spre ușa apropiată a centralei telefonice, continuă : Nu vrei să intri ? Ai uitat de tot drumul pînă la mine.

— Nu prea am timp... răspunse Ilia cu jumătate de gură, dar îi fu îndată rușine de minciuna lui și o privi pe Anfisa drept în ochi. De fapt, ce să ne mai jucăm de-a v-ați ascunselea ? Tu știi doar, nu ?

Anfisa dădu din cap, confirmînd că s-au găsit oameni de treabă care s-o pună la curent cum că Ilia, în ultimele zile, îi dă tîrcoale bucătăresei și, tot după spusele lor, nu reușește s-o cucerească.

— Am auzit că ieși plasă.

Ilia se fîstîci și protestă fără prea multă convingere :

— Ei, iau plasă...

— Chiar așa ! Oamenii străini văd mai bine, Iliușa... Un lucru nu pricep : e vorba tot de rămășag, sau acum e de-adevăratele ?

— Nici mie nu mi-e limpede ! mărturisi Ilia. S-au cam încurcat lucrurile...

Lui Ilia îi trecu prin cap că bine ar fi să stea de vorbă despre Tosia cu un prieten, un om cu experiență, căruia să-i povestească totul, să-i mărturisească toate îndoielile și să-i ceară un sfat : cum să procedeze de-acum încolo ? Dar să se destăinuiască unei zeflemiste ca Anfisa, gata oricînd să-și bată joc de oricine, ar fi însemnat să-și trădeze sentimentul acela fragil, nu tocmai clar, însă neobișnuit de sfînt pentru el, care îl lega de Tosia pe zi ce trece mai mult.

— Și zi... îți place o viață ca asta ? întrebă cu o sinceră curiozitate Anfisa, în vocea ei răsunînd un fel de invidie, sau nu chiar invidie, o dorință trezită acum, de a încerca și ea sentimentul necunoscut pe care îl încerca Ilia.

Ilia răspunse printr-un gest, desfăcându-și larg mâinile : „Ce să-i faci ?“

— Te-ai schimbat de cînd cu Tosia ! se miră Anfisa. Erai și tu un băiat ca toți băieții, iar acum parc-ai fi călugăr !... Le ce-ți trebuie dragostea asta ? La ce ? Ți-ai băgat-o singur în cap !

— Nu e dragoste, ce tot îndrugi ? — protestă Ilia cu vehemență, gata de orice numai s-o apere pe Tosia și sentimentul lui cel nou, deocamdată fără nume, de atacurile răutăcioase al Anfisei. — E pur și simplu o fetișcană nostimă cum n-am întîlnit pînă acum...

— Tocmai asta e, Iliușa, așa începe !

Anfisa se uită compătimator la Ilia, devenit atît de ciudat, și se întoarce repede ca să nu izbucnească în rîs văzîndu-l umil ca un vinovat prins asupra faptului.

— Să nu rîzi ! o preveni amenințător Ilia.

— Iartă-mă, Iliușa, dar totuși e de rîs, zise Anfisa blînd, așa cum se vorbește unui bolnav. Tu și Tosia — ce caraghioslîc ! Halal ispravă !

— Să nu te legi de Tosia ! sări Ilia, aprinzîndu-se. Anfisa își înălță mâinile în glumă.

— Nu mai fac, nu mai fac !... Însă și tu ziceai că e o „neisprăvită“, sau n-am auzit eu bine ?

Ilia se lăsă greoi de pe un picior pe altul și explică fără chef :

— Eram orb...

— Acum e clar, zise Anfisa cu vioiciune. De aceea și veneai la mine, la centrală, pentru că erai orb !

— Dar nu e vorba de tine ! protestă Ilia, mirat de cît de greu îi vine să vorbească azi cu Anfisa.

— Nu te speria, nu mă supăr, îl liniști Anfisa. Aș vrea numai să înțeleg : cu ce te-a fermecat ? E o curiozitate de femeie... Nu te supăra, Iliușa, dar nici n-ai la cine te uita...

Lui Ilia i se făcu teamă ca nu cumva, după ce Anfisa își va fi tocit limba ei ascuțită și rea, să nu înceapă și el s-o privească pe Tosia cu ochii Anfisei. Atunci ar trebui să-și ia rămas bun de la bucuria aceea sfioasă, încolțită în sufletul lui de cîteva zile.

— Și ce-ți pasă ție ? ripostă el, mai răutăcios decît ar fi vrut, apărînd-o pe micuța Tosia cu pieptul lui. Ce

te interesează? Între noi doi, doar n-a fost dragoste, ne distram numai, de plictiseală... Ce, nu-i așa?

Anfisa zîmbi în silă :

— Cu toate că nu era cine știe ce dragostea noastră, și nici n-am mare nevoie de tine, pur și simplu nu sînt obișnuită să fiu eu cea părăsită ! Ce vrei, lăcomie de femeie, Iliușa ! Cît privește plictiseala, e o remarcă subtilă...

Ilia resimți în cuvintele ca de obicei usturătoare ale Anfisei o mîhnire ascunsă și-i păru rău că în fierbințeala lui o jignise. La ce bun să se războiască el cu ea ? Cel mai urît lucru e să te cerți cu o femeie pe care o părăsești. De altfel, n-aveau nimic de împărțit... Ar fi vrut s-o consoleze cu ceva pe Anfisa, să-i ceară chiar iertare. Dar Ilia nu ceruse în viața lui iertare nimănui, cu atît mai puțin unei femei, și considera în adîncul sufletului că o treabă neproductivă ca asta e nedemnă de un bărbat adevărat. Își învinse de aceea ușor toate gîndurile de pocăință și spuse împăciuator :

— Uite ce, nu te ponegri singură.

Anfisa, pe care nu o răsfăța nimeni cu vorbe blînde, se mulțumi și cu acest pic de căldură. Ea îi aruncă o privire în care se stinseseră scînteierile obișnuite de batjocură, ca și cum ar fi ghicit în ochii lui toate gîndurile bune adresate ei.

— Ai fi putut măcar să mă previi, dacă-i vorba așa, zise ea fără veninul dinainte. N-am să-ți stau în drum, fii fără grijă... Nu ești primul, Iliușa ! Toți veniți la mine numai așa, în treacăt, iar cînd vreți ceva mai mult, căutați în altă parte vreo Musia sau... Tosia ! M-am obișnuit...

Și atîta durere învechită răsună în vocea ei, încît Ilia fu descumpănit, ca întotdeauna cînd simțea vag că trebuie să acționeze fără întîrziere și nu știa nici el cum.

— Iar te bîrfești singură, zise el nehotărît.

Chiar atunci dădu buzna în birou Tosia, veselă și jucăușă, strigînd :

— Sașok, pregătește-mi cel mai norocos bilet ! și se așeză la rînd.

Își roti privirea, îi zări în fundul coridorului întunecat pe Ilia cu Anfisa și se trase brusc înapoi, de parcă în avîntul ei s-ar fi lovit de un zid. Tosia încercă să-și întoarcă ochii de la muieraticul acela josnic, dar ochii făcuseră subit grevă și refuzau să i se supună. Una era să știi că în trecut, pînă la venirea ei, Ilia avusese ceva cu Anfisa, ba se și încurcase poate cu ea, și alta e să vezi cu ochii tăi cum stau alături, în fața întregii lumi, se privesc duios și-și spun cine știe ce lucruri de rușine.

La început i se păru că vorbesc despre ea întorcînd-o pe toate părțile, că Ilia, trădătorul, îi povestește rîzînd Anfisei cît e ea, Tosia, de proastă, cum crede tot ce-i spune el și numai că nu i se aruncă de gît. Dar uitîndu-se mai atent, Tosia își dădu seama că greșea : Ilia și Anfisa discutau ceva intim, ceva ce-i privea doar pe ei, iar de ea nici că le păsa. Mare nevoie au ei de ea ! Și nici nu rîdeau — n-avea cum spune că rîdeau. Însă mai bine s-ar fi prăpădit de rîs decît să se uite cu atîta duioșie și încredere unul la altul. Tosia era sigură că pe ea Ilia n-o privise încă niciodată așa.

O cuprinse o tristețe necunoscută, nouă, față cu rivala ei fericită. În frumusețea Anfisei apăruse acum ceva nou, iar ochii ageri ai Tosiei nu putură să nu vadă că această frumusețe nouă și mai inteligentă a Anfisei era mai atrăgătoare decît frumusețea ei veche, bătoare la ochi și lipsită parcă de gînduri. De aceea, ca atunci la club, Tosia se simți fără voie un om de calitate a doua, în comparație cu Anfisa, un fel de femeie de serviciu la Anfisa cea frumoasă.

„Pînă aici, se înfurie Tosia. Așa ceva nu se va întîmpla niciodată !“

Katia observă privirea întunecată a Tosiei, îl împinse pe Sașa cu cotul, arătîndu-i cu o mișcare a capului pe Ilia și Anfisa. Iar acesta, în bunătatea lui, ca s-o distragă un pic pe Tosia de la gîndurile ei negre, strigă cît îl ținură puterile :

— Cine dorește cu trei ruble o „Volgă“ ?!

Katia se găsea mai aproape de Ilia și Anfisa : totuși, cu toată curiozitatea ei, nu reuși să vadă decît că ei stau alături și discută prietenește ca pe vremuri. Ochii

Tosiei, însă, ascuțiți de prima dragoste și de prima jignire arzătoare, înțeleseseră că, în clipa aceea, Ilia simțea pentru Anfisa o recunoștință duioasă, iar Anfisa îi era și ea recunoscătoare pentru vorbele bune.

Se vedea cât de colo că cei doi știau despre viață ceva de care Tosia habar n-avea. Ea își dădu deodată seama că pe Ilia și pe Anfisa îi leagă nu numai o simplă prietenie. Păreau acum doi soți care se întâlnesc după o ceartă, nu reușesc să se împace dintru început, însă deocamdată și-au întins mâinile.

Tosia intuiti limpede toată dragostea lor matură. Și, în raport cu o asemenea dragoste de obicei nereținută, care a gustat din toate și nu cunoaște nici o sfiiciune, Tosia se simți o școlăriță necoaptă cu visurile ei pe jumătate copilărești la o dragoste prietenească între ea și Ilia, cu calculele ei timide — dacă să-i îngăduie lui Ilia s-o sărute astăzi, sau să mai aștepte...

Dintr-o dată, Tosia se rostogoli de pe culmile amețitoare pe care se cățăraseră fără temei în ultimele zile. I se tăie și respirația, iar urechile îi vîjîiau din pricina căderii vertiginoase.

Era îndurerată nu atât pentru ea, cât pentru sentimentul acela luminos și sărbătoresc de egalitate care i se furișase în suflet de cîteva zile : nedîndu-și seama, se obișnuise să creadă că are cineva nevoie de ea și se simțea egală cu toate fetele fericite pentru că sînt iubite — cu cele din Siberia și Ucraina, din China și America, din apropiata Bulgaria sau din îndepărtata Cubă și... din toate țările cîte mai sînt pe lume !...

Katia îl lăsă pe Sașka al ei și se apropie de Tosia.

— E o chestie veche între ei ! zise ea parcă mulțumită. Ți-am spus eu !

— Tu spui întotdeauna adevărul... răspunse Tosia apatic.

Un gând amar se strecură fără veste în mintea Tosiei : nimic mai clar, Ilia îi da ei tîrcoale în ultima săptămîină, fiindcă, lui, Anfisa îi dăduse pașaportul. Ajungea însă un singur semn din partea Anfisei, pentru ca acest fustangiu să și înceapă a alerga iar după ea, arzînd de nerăbdare să reia *vechea legătură*...

Tosia era cumplit lovită, o insultă de foc îi pătrunsese drept în inimă, provocându-i o durere matură, necunoscută încă. Iată deci cum îi venise multașteptata maturitate ! Decît așa, mai bine rămînea toată viața o fetișcană neinițiată...

— Vai de mine, ce ai, surioaro ? ! se sperie Katia văzînd cum îi pierise Tosiei sîngele tot din obraji și cum îi tremură buzele. Nu te chinui atîta, așa sînt toți bărbații... — Katia se uită cu coada ochiului la Sașka al ei cel credincios, care continua să vîndă bilete de loterie, și aduse generalizării ei un corectiv urgent : — Numai Sașa e altfel !

— Așteaptă tu, așteaptă ! murmură Tosia cu gînd de răzbunare. Îi arăt eu. Am să-i amintesc... Am să mă răzbun pentru toate femeile !

Dragostea de adevăr învinse în Katia compătimirea pentru prietena înșelată și spuse cu îndoială :

— Pentru toate femeile ? Dai niște proporții, Kislița !... Și ce-ai să-i faci, mă rog ? — Cu capul înclinat, Katia stăruia cu gîndul asupra tuturor posibilităților, apoi răspunse tot ea în locul Tosiei : — Nimic n-ai să-i faci !

— Ba da, ai să vezi ! insistă Tosia. Fac eu pe dracu-n patru și am să-ți dovedesc eu !

Katia o privi foarte neîncrezătoare pe micuța și hotărîta Tosia, dar pentru a n-o mai jigni pe fetișcana aceasta nefericită, tăcu.

La despărțire, Anfisa îi zise lui Ilia :

— Totuși, poate mai treci pe la mine... Așa, de dragul vechii noastre prietenii... N-am să te mănînc și... nici măcar n-am să te sărut fără voia ta : prin urmare nu vei avea de suferit nici o pagubă.

— Iar începi ? o dojeni Ilia.

— Da' de unde !... Vroiam să te invit azi la mecanic, are niște discuri noi ; acuma n-ai să vii ?

Ilia făcu semn din cap că nu.

— Se vede treaba că nu ! încuviință Anfisa. Păcat, are niște cîntece — să te ții !

Anfisa regreta probabil că-și deschisese sufletul față de Ilia mai mult decît ar fi vrut și acum căuta să reintre în rolul ei obișnuit.

— Veselă viață duci ! zise Ilia.

— Păi eu nu sînt îndrăgostită ! îi aruncă Anfisa vorbele drept în față, sfidător, răsucindu-se ușurel pe călcîie și pornind către centrala telefonică.

Ilia se urni înspre ghișeu. Ochii lui o dibuiseră de la început pe micuța Tosia în rînd, așa că se grăbi să-i vină aproape — cu un zîmbet larg, frumos, „pe toată viața“, fără a se simți cîtuși de puțin vinovat. Dacă n-ar fi văzut cu ochii ei, Tosia n-ar fi crezut în ruptul capului că Ilia îi făcuse adineauri frumoasei Anfisa o curte nebună.

Această fățarnicie o dădu gata pe Tosia. Ea își strînse iute degetele de la mîini ca pe niște clești, de teamă că nu se va putea stăpîni, va sări la mincinosul acesta nemernic și-i va scoate ochii nerușinați. Ilia simți că e de rău.

— Tosia, ce-i cu tine ? și-i întinse mîna prietenește.

Tosia i-o lovi cît era ea în stare cu pumnișorul ei încheștat și-i răspunse pe un ton glacial :

— Lasă-mă în pace, c-ce te legi de mine ? Nici nu ești pentru mine, e c-clar ?

Ilia se întunecă, bănuind că Tosia o fi aflat ceva despre rămășagul lui stupid cu Filea. Tosia, la rîndul ei, observă temerea din ochii lui și gîndi cu o bucurie răutăcioasă : „Aha, te ustură !“. Oamenii începură să șoptească și vreo cinci capete intrigate se înturnară. Katia, oprită din drumul ei către măsuța cu bilete, privea cu conștiinciozitate la Tosia, așteptînd clipa în care aceasta se va apuca să răzbune toate femeile.

După o scurtă ezitare, Ilia încercă iar să se apropie.

— Nu te apropia, că iau foc ! îl preveni Tosia cînstit.

Ea desluși în propria-i voce un soi de țipăt muieresc, neplăcut, dar și pentru timbrul acesta respingător, nedemn de ea, Tosia îi găsi pricină tot omului detestat, pe care, din ușurință, era cît pe ce să-l îndrăgească.

Ilia schiță un pas, Tosia se dete înapoi și izbucni bătăios :

— Nici pe la bucătărie să nu te mai prind ! Că... lipsesc linguri !

— Linguri?! scoase Ilia un urlet, jignit în cele mai bune sentimente ale lui. Asta e prea de tot...

Uşurel, ca pe o crenguţă aflată-n drum prin pădure, Ilia o dădu în lături pe Tosia şi se îndreptă cu paşi apăsaţi spre ieşire. De năduf, trânti cu atîta putere uşa, încît timidul Xan Xanîci, care tocmai semna statul, scăpă tocul din mîină, iar casierul îşi scoase speriat capul prin ferestruică, neliniştit în privinţa securităţii şi integrităţii fondurilor sale financiare.

Katia dădu fuga la Tosia.

— Bravo ! o laudă ea. Bine l-ai mai pus la punct ! Sînt de-a dreptul mîndră de tine, mă mîndresc în numele tuturor fetelor ! — Cuprinsă de elanul solidarităţii feminine, Katia o îmbrăţişă strîngîndu-i umerii micuţi. — Bucură-te, Kisliţa, l-ai desfiinţat !

— Păi, mă şi bucur... răspunse Tosia trist, fără să-şi ia ochii de la tocul care, atîrnat în sîrmă, se bălăbănea ca o pendulă picurînd cerneală pe podea.

ADIO, BUCĂTĂRIE !

Saşka şi Ilia circulau prin căminul de fete, făcînd **S**agitaţie pentru înscrierea acestora în brigăzile de recoltare şi fasonare a lemnului. Saşka insista mai mult cu argumente ţinînd de conştiinţă, în timp ce Ilia le ademenea cu cîştiguri mari.

— Dacă mai reuşim să convingem o singură domnişoară, ne-am îndeplinit sarcina, zise Saşka ieşind pe coridor dintr-o încăpere.

Ilia dădu să bată la uşa camerei în care locuiau fetele noastre, dar imediat îşi retrase mîna ca ars şi-i zise lui Saşka :

— Bate tu...

— Ți-a jucat o festă bunicică Tosia ! constată cu mirare Saşka şi împinse uşa cu umărul. Bucuroşi de oaspeţi ?

Erau acasă toate fetele afară de Tosia. Nadia îi servea cina lui Xan Xanîci în colțul ei de familie. Vera făcea, cu un abac mic, de școală, bilanțul lunar al lucrărilor depozitului de sus. Katia și Anfisa stăteau față-n față la masă și beau ceai, consumînd fiecare din proviziile proprii.

Ilia își roti ochii prin cameră și dădu de ilustrațiile colorate. Ghici numaidecît, parcă i-ar fi dat cineva un ghiont, că galeria aceasta pestriță e opera mîinilor Tosiei. De altfel nici nu era de mirare: se aștepta să găsească ceva caraghios deasupra patului acestei fetiș-cane necoapte. Ar trebui să se mai joace cu păpușile, nu să-și dea aere de om mare!

— Uite ce-i, fetelor, zise Ilia, grăbindu-se să termine cu îndatoririle sociale pînă la întoarcerea Tosiei. Timp avem puțin, și nici nu sîntem, eu și cu Sașka, agitatori prea îndemînatici, așa că învoiți-vă din capul locului.

— Just! Întări Sașka. La ce bun tărăgăneala, totul e clar, înscrieți-vă!

Sașka se așeză la masă și-și scoase caietul de notițe.

— Unde să ne înscriem? întrebă Katia, împingînd pachetul cu biscuiți înspre Sașka. Halal agitator!

Prietenii se uitară unul la altul, amîndoi uimiți că nu-și expuseseră încă scopul vizitei. Sașka mestecă repede un biscuit, tuși, apoi începu să explice cu tonul omului care e nevoit să repete pentru a zecea oară același lucru.

— Nu reușim s-o scoatem la capăt cu tăierea cren-gilor. Știți și voi cîtă zăpadă a căzut. Totuși, mulți com-soliști își fac veacul prin birouri. De aceea am fost însărcinați, eu și cu Ilia, să îndreptăm lucrurile. Trebuie să știți că fiecare comsomolist înseamnă un procent și jumătate. În celelalte camere fetele s-au înscris, acum e rîndul vostru... — Pentru a fi mai convingător, Sașka își lăsă pocnind palma peste caietul cu înscrierile și se uită la fete. — Nu e vorba de Vera Ivanovna, nici de Katia, ele și așa lucrează în pădure. Nadia nu e comso-molistă. Așadar, numai Anfisa... Auzi, Anfiso, treci la munca de bază? N-are să-ți pară rău.

— Ce să caut eu acolo ? ripostă Anfisa. Mă simt bine și la centrala telefonică.

Sașka se uita dezamăgit la Ilia, neștiind cum e mai bine s-o iei pe încăpățînata asta de Anfisa.

— Poate că totuși vii ? întrebă Ilia nesigur.

Nu-i venea să tacă pentru ca să nu creadă Sașka și fetele că el vrea s-o ferească pe Anfisa, dar nici să-i facă propagandă nu-i prea ardea. Cuvintele simple, pe care le folosisese în celelalte camere cu inimă ușoară, nu i se potriveau de loc Anfisei, își pierdeau aici capacitatea de convingere. Lui Ilia îi veni în minte argumentul său principal și adause moale, ca din obligație :

— Bașca celelalte, ține cont că și salariul e mai mare în pădure... Katia i-aici și nu înghite ea minciuni.

— Adevărat, Anfiska, înscrie-te, se amestecă în discuție Katia, împingîndu-i o cană de ceai lui Sașka. Ești vînjoasă, n-o să-ți iese ție mai puțin decît mie.

— Mie și așa îmi ajung banii ! se încăpățîină Anfisa.

— Păcat, nu ai mîndrie muncitorească, regretă Sașka. Gîndește-te, cît îmi beau eu ceaiul.

— Halal agitatori la domiciliu ! făcu Anfisa sarcastic și se retrase în colțul ei.

Ilia o privi neprietenos. În refuzul Anfisei de a munci la pădure răzbătea, cu sau fără voia ei, un dispreț jignitor față de toți cei ce lucrau dinainte, în mod obișnuit, acolo, prin urmare și față de Ilia. Acesta se gîndi pentru întîia oară că Anfisa nu-i ca celelalte fete : acelora nu le e frică de nici o muncă, pe cînd ea caută mereu să fie cumva în cîștig, umblă în viață pe poteci lăturalnice.

Ilia întoarse spatele Anfisei și cercetă naturile moarte în culori de deasupra patului Tosiei.

— Ei, te înscriem ? mai întrebă Sașka cu voioșie intenționată în glas.

Pe coridor se auzi pasul moale al unor pîslari, ușa se deschise larg și în prag apăru Tosia rumenă de ger. Privirea îi lunecă fără a se opri peste fața lui Ilia (care se posomorî), trecu la creionul din mîna lui Sașka, la caietul de notițe, și Tosia crezu că-i scapă ceva foarte interesant, că nimerise la spartul tîrgului ; de tînără ce era, dînsa își închipuia că lucrurile cele mai

atrăgătoare din viață se petrec totdeauna altundeva decît se află ea.

— Voi vă înscrieți, dar de mine sigur că ați uitat ! le reproșă ea prietenelor. Înscrie-mă și pe mine, Sașok, nu-mi trage chiulul ! — Tosia se apropie de masă și, aplecîndu-se deasupra Katiei, întrebă după cîteva clipe : — La ce ne înscriem ?

— La munca în pădure.

— Aa... făcu Tosia decepționată, și eu care credeam... Atunci nu-i nevoie, Sașok, eu și așa lucrez în pădure.

Ilia privi supărat la vorbăreața de Tosia și spuse sentențios, ca s-o împiedice pe Tosia să se compare cu el :

— Deși lucrezi în pădure, totuși nu faci o muncă de bază !

— Cum adică nu fac o muncă de bază ?! sări Tosia consternată. Tu și cu Sașka înfulecați în fiecare zi la masa mea, cereți și supliment, și deodată — „nu e o muncă de bază“... Lasă-te de-alde astea : nu-și au locul aici răfuielile personale.

Ilia icni tulburat și se depărtă de masă.

— Sînt totuși lucruri diferite, lămuri Sașka, venind în ajutorul lui Ilia. Ești o bucătăreasă bună, nici vorbă, cu toate astea munca ta e auxiliară... La munca de bază, oamenii recoltează și fasonază metri cubi de lemn...

— Metri cubi ? Aș vrea să văd ce mai metri cubi ai să dai pe nemîncate ! Asta-i bună ! Voi, va să zică, toți construiți comunismul, iar eu sînt așa, un fel de a cincea roată la căruță ! Acum înțeleg de ce nu mă iau în serios unii... Nu sînt de acord ! Înscrie-mă și pe mine la munca voastră de bază, am să dau și eu metri cubi...

— Tosia, nu te prosti ! vru Katia s-o oprească.

Sașa continua să-și bea ceaiul în liniște și nu se prea grăbea s-o înscrie pe Tosia. Ilia se gîndi că, fără voia lui, e de partea acestei fetișcane năstrușnice, care nu se dă bătută nici în ruptul capului.

— Eu cu cine vorbesc ? Înscrie-mă ! porunci Tosia, smulgînd din mîinile lui Saşa cana de ceai încă nebăută. Cum se zice... îmi exprim dorinţa !

— Ce prostănacă ! se miră Anfisa.

Ele stăteau alături, dîndu-i parcă lui Ilia prilejul să le mai compare o dată şi să şi-o aleagă pe cea mai destoinică. Ilia îşi mută ochii de la micuţa şi neînsemnata Tosia la frumoasa Anfisa, căreia-i zise :

— În loc să demobilizezi pe alţii, mai bine te-ai înscrie şi tu.

— Convinge-mă, aprinde-mi entuziasmul ! îi ceru Anfisa.

Ilia dădu din mîină a pagubă.

— Ca să te aprindă cineva pe tine, n-ar ajunge toate lemnele din pădure !

Tosia mîrîi mulţumită, bucuroasă că şi Ilia îşi dă seama ce poamă e frumoasa Anfisa. Saşa însă se întunecă, neştiind ce să facă. Lucrurile luau alt curs decît prevăzuse : Anfisa cea voinică refuză categoric să lucreze la pădure, iar cu Tosia cea micuţă e altă poveste : ea se cere la munca de bază nu pentru că aşa i-ar dicta conştiinţa datoriei comsomoliste, ci dintr-o jignire ridicolă de fetişcană.

— N-o luaţi în seamă pe Tosia ! zise Katia. Ce-o să facă un nod de fată ca ea în pădure ?

— Cum, cum ?... se simţi şi mai jignită Tosia. O să tai crengi.

— Nici măcar nu eşti în stare să ridici toporul !

— Ba încă cum ! nu se lăsă Tosia şi ridică voiniceşte mîinile împreunate, arătînd cum o să taie ea crengi. Numai o dată să izbesc eu într-o creangă, şi şi zboară la mama dracului ! Tu crezi că e mai uşor să trebuluieşti la cazane ? Încearcă numai... — Căutînd un sprijin, Tosia se uită ca o mică sălbăticiune încolţită în jur. Xan Xanîci, cu inima lui bună, îi zîmbi încurajator. — Nu-i aşa, Xan Xanîci ?

— Desigur... mormăi Xan Xanîci, căruia nu-i prea venea să-şi calce pe inimă, însă voia totodată s-o ajute pe Tosia care îi aştepta sprijinul. Sînt cazane şi cazane. Anul trecut am cositorit unul, era cît pe-acî să mă pomenesc cu o hernie...

— Auziți ? întrebă Tosia triumfător. Xan Xanîci nu minte ! Înscrie-mă, Sașok, ce să mai lungim...

Lingușindu-se, Tosia îi mai turnă lui Sașka ceai în cană și puse o bucată mare de zahăr din pungulița Anfisei.

— Fie, cedă Sașka, sorbind din ceai, orice s-ar spune, e un procent și jumătate... Iar în caz că Tosia nu face față, o mutăm înapoi.

— Eu să nu fac față ? se indignă Tosia. Scribe : Kislițina Anastasia Polikarpovna.

— Polikarpovna ? se miră Sașka, trecînd-o pe Tosia în carnetul uzat. Nici nu credeam că ai după tată un nume așa de caraghios.

Tosia nu suporta să se lege cineva de tatăl ei nici cît de puțin.

— Un nume ca oricare. Nu e mai prejos decît al altora, zise ea aspru, apoi se uită la Ilia așteptînd și de la el vreo ironie.

Ilia înclină solemn capul, declarîndu-se, pentru prima oară după cearta de la casierie, de acord cu Tosia.

— Ei, Anfisa, nu te-ai hotărît ? întrebă Sașa. Cînd se topește zăpada, te întorci iar la „alo-alo“ al tău.

Se uita la Anfisa, apelînd la conștiința ei, și nu văzu cum, în spatele lui, Nadia așază vasele în nop-tieră, mătură niște fărîmituri în palmă și face deodată un pas hotărît spre masă.

— Cei fără de partid pot și ei să se înscrie ?

Vera se opri din socotit (nu se mai auzea zgomotul bilelor) și dintr-o dată în cameră se făcu liniște. Doar ceasul de pe perete continua să ticăie fără griji, iar dinspre calea ferată răzbătu sunetul unei sirene de locomotivă.

— Uite, așa e ea mereu, se tîngui Anfisa. Tace cît tace și, cînd nu te-aștepți, îți trîntește una bună... Centrala cui o lași ?

— Se vor găsi amatori să păzească telefonul, făcu Nadia. Deci cum rămîne, se poate ?

Xan Xanîci sări în picioare și făcu cîtiva pași pe loc, ca de obicei în clipele de tulburare.

— Nadiușa, ce-ți veni ? își dojeni el logodnica. Economisim noi și-așa pentru mobilă. Am să lucrez eu suplimentar...

— Nu din cauza mobilei, răspunse încet Nadia, rușinându-se că încurcă de față cu toată lumea socotelile lui Xan Xanîci. La centrală de multe ori n-ai ce face și-ți trec prin cap fel de fel de gânduri...

— Ce sucită și Nadia asta ! se miră Anfisa. Se sperie de timpul liber.

— Înscrieți-mă ! insistă Nadia și azvîrli firimiturile din palmă în găleata cu lături.

Tosia bătu din palme.

— Bravo, Nadejda ! O să arătăm noi tuturor mîne-
cuțelor roase de la birou cum se lucrează !

Ilia schimbă o privire cu Sașka.

— Fie, își exprimă Sașka gândurile cu glas tare. Procente nu cîștigăm, dat fiind că nu e comsomolistă... Totuși, te felicit, Nadia !

Se ridică de la masă și strînse cu căldură mîna Nadiei. Ilia făcu același lucru.

— Și pe mine de ce nu mă felicită agitatorii ? întrebă Tosia, atinsă, și-i întinse ea întîi mîna lui Sașka.

— Pretenția e îndreptățită, încuviință Sașka, întotdeauna partizan al dreptății și ordinei.

Luă în mîna lui uriașă mînuța Tosiei și i-o strînse cu grijă, pe sfert cît ar fi fost el în stare. În urma lui, îndeplinindu-și cîstit datoria de agitator, se apropie și Ilia de Tosia. Cătîndu-i drept în ochi, el îi strînse mîna cu toată puterea. Tosia făcu față vitejește acestei strînsori feroce și abia după aceea își dezlipi degetele, mișcîndu-și-le pe furiș.

— Știi să rabzi ! o lăudă Ilia și se uită la ea cu un interes nou : i se păru deodată că o cunoaște încă destul de puțin.

Tosia admiră pentru ultima oară naturile moarte de pe peretele din dreptul patului ei și începu să le rupă fără milă.

— Adio, bucătărie !

Se știe de mult că, în viață, toate se leagă între ele. Când s-a înscris Tosia la munca de bază, n-o preocupa de loc cine are s-o înlocuiască. Nici Gavrilovna, o femeie în vîrstă care lucra de cînd lumea la cantină ca spălătoare de vase, nu prea știa mare lucru de Tosia și de dorința tinerească a acesteia — să nu rămînă în viață un element auxiliar. Trăiau ele alături, se întîlneau aproape zilnic, dar nici prin cap nu-i trecuse Gavrilovnei că fetișcana asta mică și încrezută, pe care, nu se știe de ce, o lăudau toți, îi va juca fără să vrea o festă.

Chiar a doua zi după acțiunea pripită a Tosiei, se produse o ruptură în biografia liniștită a Gavrilovnei; bătrîna spălătoare de vase a fost numită la repezeală bucătar și mutată pe locul părăsit de Tosia. Trebuie spus că Gavrilovna nu era de felul ei vanitoasă și lăasă fără nici un chef funcția ei necalificată, cu care se obișnuise, pentru postul de șef în șopronul sălbatec al Tosiei.

Așadar, a treia zi dimineața, Tosia, îmbrăcată acum în haine călduroase și greoaie, preda bucătăresei celei noi uriașul inventar al bucătăriei :

— Aici ai strachinile, acolo lingurile, furculițele... Cuțite n-au fost prevăzute... Cu altele o fi cum o fi, lemne însă avem berechet ! Apă să iei din copca de mai încolo, e mai bună la gust... Porțiile să le faci mai mari ca la cantină : ai mei s-au obișnuit cu supliment, lucrează în aer liber... Ei, să fie cu noroc, iar eu am plecat la munca de bază !

Aruncîndu-și pe umăr toporul greu, Tosia o luă la fugă pe poteca îngustă, după Nadia. Cu sosirea iernii, toate fetele care lucrau în pădure se îmbrăcau în scurte și pantaloni vătuiți pe care-i vîrau în pîslari. Peste pantalonii călduroși și comozi se înfoiau comic și fără rost fustele — scurte și neținînd nimănui de cald. Nu erau o îmbrăcăminte folositoare, ci doar un indiciu că posesoarele lor sînt fete, și fetele nu se hotărau să se

despartă de ele, parcă de teamă că vor fi luate drept băieți.

Mușcându-și buza, Tosia tăia crengi de pe arborii doborâți de Ilia. Alături de ea lucra Nadia. Acolo unde viguroasa Nadia n-avea nevoie decît de o singură lovitură de topor, Tosia era silită să lovească de două și de trei ori. Cu pinii și mestecenii mai mergea cum mergea, însă brazii rămuroși o făceau să nădușească.

Nadia icnea bărbătește la fiecare lovitură ; Tosia, observînd-o, începu și ea să icnească. Imitînd-o cu neîndemînare pe Nadia, dînsa icnea cît putea de cum ridica toporul, cheltuindu-și toată forța în acel sunet grav, pentru ca apoi, sfîrșită, să lase toporul să-i cadă moale pe creangă.

— Nu mai icni fără rost ! o sfătui Nadia. Asta se învață cu timpul de la sine. Îmi vine să și rîd, naiba să te ia !

Crengile tăiate Tosia le tîra prin zăpada afînată la foc. Acolo unde omătul le venea celorlalte pînă la genunchi, Tosiei, cît era ea de micuță, îi ajungea pînă la brîu și-i pătrundea în pîslari. Își dezlegă basmaua, își descheie scurta, dar nu se lăsa, ci, îmbărbătîndu-se singură, murmură bătaioasă un distih compus ad-hoc.

Muncă de bază,
Nu te privesc cu groază !

Ilia lucra prin apropiere și vedea prea bine că Tosiei nu-i vine tocmai ușor. Îi era și nițel milă de ea, dar tot mînia precumpănea : fetișcana asta prostuță se apucase din încăpățîinare de un lucru nepotrivit cu ea și iată că se chinuie acuma. Încă puțin, i se părea lui, și Tosia se va scufunda într-un troian de zăpadă, și acolo va rămîne. Dar timpul trecea, iar Tosia se ținea încă destul de bine. Ca să nu-și mai risipească puterile, nu mai icnea anapoda și căuta să tîrască ramurile retezate pe urmele făcute de celelalte fete.

„E isteață“, aprecie Ilia și se apropie de Tosia.

— Ia asta... îi propuse el ursuz, cu o timiditate nemaiîncercată, întinzîndu-i Tosiei o bărdiță. E mai ușor cu asta a nea...

— Mulțumesc ! — Tosia primi cu plăcere bărdița tăioasă, reteză ușor o crenguță și spuse laudativ : — E simpatică toporișca ta !

— Nici eu nu sînt un băiat antipatic...

— Da, sigur... și Tosia făcu un gest de dispreț cu mîna. Și nu te mai zori atîta, ai cam luat-o razna... Doar facem parte din aceeași brigadă.

Ilia nu scăpă prilejul s-o tachineze pe Tosia.

— Nu te prea înțeleg ! Alaltăieri te avîntai să construiești comunismul, iar astăzi bați în retragere ! Avem un plan doar, pricepi, un plan ? ! — Ilia își pocni ceafa cu palma. — Ba ești peste măsură de conștientă, ba judeci ca cel mai autentic element înapoiat !

Tosia era gata să se supere, dar vina ei era atît de evidentă și mare, încît nu-i rămase decît să ofteze din adînc și să recunoască :

— Nu m-am gîndit la plan...

Tosia se convinsese încă din copilărie că orice plan trebuie îndeplinit cu orice preț, că în țara noastră oamenii se împart în buni și răi, după felul cum contribuie sau nu la îndeplinirea planului de stat : cei mai buni își îndeplineau negreșit planul, îl și depășeau, iar cei răi căutau sub diferite pretexte să nu-l îndeplinească. Deci ea se îngrozi la gîndul că, din ușurătate, nu-i lipsise mult să ridice mîna împotriva Atotputernicului Plan.

Ilia observă spaima din ochii Tosiei și-i păru rău că prea se năpustise fără milă la fetișcana cea zăpăcită.

— Nu trebuia să pleci de la bucătărie, conchise el, vrînd să ascundă sub tonul supărat toate sentimentele lui bune pentru Tosia, care își strica fără nici o chibzuință rostul vieții.

— Nici un „nu trebuia“, se încăpățîna Tosia. Mă învăț eu, ai să vezi.

— Și țiganul își tot învăța iapa, zise Ilia.

— Ba țigan ești tu ! izbucni Tosia.

Ilia puse mîna repede pe toporul cel mare și plecă în grabă, temîndu-se că Tosia s-ar putea răzgîndi în privința schimbului de unelte și blestemîndu-i firea : tare greu era să te poți înțelege cu fata asta.

— Ați stat de vorbă ? se interesă cu viclenie Katia, moartă de curiozitate.

— Ihî...

— Fii atentă, Tosia ! Mi s-o fi părînd mie, dar tu mereu uiți că e un fustangiu... — Katia o privi lung, ca un procuror. — Vrei, de cîte ori e cazul să-ți amintești, să tușesc ?

— Tușește, dacă nu-ți pasă de gîtlej, încuviință Tosia generoasă. Dar să știi : deocamdată nu am de gînd să mă îndrăgostesc. Îl reeduc... și atîta tot... Da, da, îl reeduc ! zise Tosia și mai ferm, crezînd și dînsa în complotul ei tainic. Vreau să fac om din el !

— Mai știu eu una, care tot așa îl reeduca pe unul, asta pînă cînd s-a trezit cu un copil în brațe !

— Lasă prostiile ! se supără Tosia. Uită-te cum vorbesc eu cu el... — Ea își umplu pieptul cu aer și strigă poruncitor, ca să-i demonstreze Katiei ce putere are : — Hei, Iliuha !

— Ce vrei ? întrebă Ilia nemulțumit.

— Vino-ncoace, nu te teme !

Tosia îi făcu semn Katiei care o sorbea din ochi pe fetișcana asta mărunță cum își bate ea joc de asul băieților din așezare.

— Ce este ? întrebă Ilia sumbru, oprindu-se la jumătatea drumului către Tosia.

— Ascultă, de ce ești rău ? ! se repezi la el Tosia, fără a-i da răgaz muieraticului să se adune.

— Eu, rău ? se scandaliză Ilia.

În schimbul bărdiței lui, Ilia se aștepta la orice din partea năzuroasei de Tosia, numai la reproșuri nu !

— Brazi și iar brazi ! îl dojeni Tosia. Doboară mai mulți pini și mai puțini brazi, că prea sînt rămuroși ! Pînă retezi toate crengile, pînă le strîngi...

— Parcă de mine depinde asta ! se minună Ilia de haosul din capul Tosiei. Pădurea-i amestecată...

— Hai și încearcă ! insistă Tosia.

Ea își dăduse seama că puternicului Ilia îi făcea plăcere s-o ajute și căuta să folosească pînă la capăt dreptul celui mai slab.

— Mi-am luat belea pe cap... mormăi Ilia.

Katia tuși tare, temîndu-se ca Tosia, tînăra și zăpăcită cum era, să nu piardă din vedere cît de periculos individ e Ilia. Tosia îi făcu credincioasei sale prietene un semn liniștitor cu mînușa și îi ceru lui Ilia :

— Ai făcut propagandă, acum ajută-ne !

Ea simțea că are o anumită putere, de neînțeles, asupra lui Ilia și, urmînd îndemnul naturii ei feminine, tîndea inconștient și cu grabă să-și consolideze puterea aceasta de atracție, să-l înlănțuie pe Ilia, să-l împiedice de-a mai da înapoi. Și pe lîngă toate astea, Tosia nu se îndoia că tot ce face este în folosul lui Ilia, că îndreaptă un om rătăcit printre cărările vieții. Dar să se împace cu muieraticul nici prin gînd nu-i trecea. La ce bun unul ca el, mai ales după ce-a trecut pe la Anfisa ?

Ilia simți și el, îndată, arcanul Tosiei pe grumaz și, de frică să nu-și piardă definitiv libertatea, încercă o răzvrătire :

— Cine ți-a făcut propagandă ? Singură te-ai cerut !

Tosia îl asculta cu un aer plictisit, ca și cum i-ar fi ghicit toate gîndurile nerostite și știa dinainte că nu mai are de aflat nimic nou.

— Toate la tine sînt ca la nimeni... bombăni Ilia de formă, cedînd și recunoscînd forța Tosiei, și o luă din loc să doboare copacii spre gloria ei.

Sărbătorindu-și victoria, Tosia i se lăudă Katiei :

— Șapte piei am să scot de pe el !

— Ce să zic... îngăimă Katia.

Drept vorbind, Katiei îi plăcea mai mult cînd Tosia avea vreun necaz și putea să-i fie milă de ea, putea s-o învețe minte și să-și simtă superioritatea. Dar o Tosie care se înălța peste toate fetele din localitate o neli-niștea pe Katia, era o mărturie concretă că se poate trăi și cu totul altfel decît se pregătise Katia să-și trăiască viața.

— Om trăi și-om vedea ! se ascunse ea după o zicală, aruncînd o creangă grea de rășină pe foc.

Cetina înghețată se aprinse cu zgomot și îl trezi pe maestrul Ciurkin, care picotea pe o buturugă.

— Să-i dăm zor, băieți ! strigă Ciurkin răgușit.

— Nu sîntem băieți, ci fete, îl corectă pe maistru Katia, care, după ce îl îndrăgise pe Sașka, se pătrundea tot mai mult și pe neobservate de intoleranța acestuia față de feluritele greșeli și abateri.

Ciurkin își scărpină ccafa și grăi înțeleptește :

— Totuna.

Își scoase ceasul turtit ca o farfurioară, se uită la el și pe urmă printre gene la soare.

Ca să precizăm, Tosia nu prea nădăjduise c-o să-i dea Ilia ascultare cu atîta promptitudine. Dar el, încălcînd toate regulile, începuse să doboare numai pini și foioase, ocolind ca să-i fie Tosiei pe plac brazii cei grei, de parcă n-ar fi crescut nici unul pe locul acela.

— Ce mai e și cu tăierea asta pe alese ? tună Ciurkin. Mai sfîrșește odată cu scamatoriile, Iliuha !

Și Ilia fu nevoit să se întoarcă la brazii ocoliți și să-i taie pe toți pînă la unul.

Gavrilovna ciocăni cu toporul anevoie în tamponul de vagon care înlocuia gongul. Tăietorii de pădure se îndreptară grăbiți, unul cîte unul, pe potecile ce duceau spre bucătărie : tineri care munciseră pe rupte și flămînziseră.

Cîteva linguri se cufundară odată în străchini. Gustînd ciorba pregătită de noua bucătăreasă, muncitorii se uitară nedumeriți unul la altul. Părerea generală o exprimă Filca :

— Da, zise el vărsînd ciorba în zăpadă, se vede că n-a lucrat la restaurant.

Cei din jur făcură larmă :

— Sînt lături, nu alta !

— Eu, și tot mai bine aș găti !

— Halal bucătăreasă !

Urmînd pilda lui Filca, mai mulți muncitori răsturnară ciorba pe jos și trecură la cașă. Zdrențe de varză zăceau aburind în zăpadă.

Nici felul doi al Gavrilovnei nu fu pe placul tăietorilor.

— E nefăcută cașă !

— Pe deasupra și arsă !

— Tosia noastră gătea mai bine !

Gavrilovna, zăpăcită, își aminti de povețele Tosiei și făcu o propunere cu totul nelalocul ei :

— Poate vrea cineva supliment ?

— Mănâncă singură tot ! o sfătui Filea furios, mestecând pîine goală. Să rîzi, nu altceva : a ajuns bătrîna și nu știe să facă o ciorbă !

Adulmecînd în nări iz de scandal, Lunganul și încă unul din gașcă, Dîrdîilă, se apropiară de Filea, așezîndu-se la spatele hatmanului lor.

— Acuma se vede de ce i-a plecat bărbatul cu plu-tașii — adăugă Lunganul în sprijinul lui Filea.

— Face pe intelectuală ! îi ținu și Dîrdîilă isonul.

În afară de trăsătura lui principală, subliniată și de poreclă, mai era de asemenea cunoscută în localitate animozitatea lui înveterată față de absolut toți intelectualii.

— Rușine, ar putea să vă fie mamă ! se amestecă Sașka, oarecum stînjedit, ca de obicei cînd era obligat să-i cheme la ordine pe tovarășii săi de muncă, în același timp prieteni din copilărie.

Lunganul și Dîrdîilă se uitară amîndoi deodată la căpetenie, așteptînd comanda : să se rușineze sau să mai aștepte. Filea, căruia nu-i plăcea tărăboiul pe stomacul gol, trase în tăcere spre el farfuria cu pîine. Cei doi băieți schimbă o privire și intrară fulgerător cu mîinile în pîine.

Exemplul lor fu urmat de ceilalți tăietori, care înșfăcăară toată pîinea și plecară din bucătărie. Xan Xanîci așeză grijuliu în fața Nadiei o felie mare, pe care o smulse de sub nasul Lunganului, scoase din buzunar punga de mahorcă și glumi subtil :

— După un prînz bun se cade să-ți aprinzi o țigară...

În jurul mesei rămaseră numai patru oameni : Sașka, oftînd jenat și frunzărind carnetul în care o înscrisese fără urmă de judecată pe Tosia ; Nadia, care, concentrată, își mesteca pîinea, muind-o la răstimpuri cu cîte-o lingură din ciorba refuzată de toată lumea, și le făcea toate astea nu în felul unui om care mănîncă, ci în al unuia care efectuează o muncă oarecare ; iar la capătul

celălalt al mesei, ca buni amici, Tosia și Ilia, privindu-se pe furiș și clătindu-și lingurile în ciorbă.

Venind să mănânce, maestrul Ciurkin alunecă pe varza generos împrăștiată în jurul bucătăriei și zise descurajat, scărpinându-se după ceafă :

— Frumoasă treabă !...

ANFISA ÎL ÎNTILNEȘTE PE DEMENTIEV

În drumul ei spre centrala telefonică, pe Anfisa o întrecu din urmă un camion care se opri în fața garajului. Din față coborî Dementiev, un tânăr inginer numit șef tehnic al centrului de exploatare a lemnului. Avea cizme înalte, vânătoarești și o pălărie nouă de velur, dată pe ceafă.

Dementiev își scoase din mașină geamantanul și se uită în jur, neștiind pe unde s-o ia.

— Unde e administrația ? o întreabă el pe Anfisa, care trecea prin dreptul mașinii.

Anfisa se întoarse către el și fața tânărului inginer se luminează. Își trecu mașinal mîna peste obrazul neras.

— Să mergem, vă arăt eu, îl îmbie Anfisa, satisfăcută de impresia produsă.

Din mers, Dementiev trăgea cu ochiul la frumoasa Anfisa.

— Dumneavoastră unde lucrați aici ? se interesă el.

— Eu... sînt actriță, răspunse spre propria ei uimire Anfisa, neștiind nici ea la ce-i trebuia să mintă în felul acesta. Mi s-a încredințat la teatru rolul unei fete dintr-o așezare forestieră și am venit încoace, să intru în rol.

— Aha ! făcu Dementiev respectuos, și adause cu o bună doză de decepție : Și eu care credeam că lucrați aici... Și mai aveți mult... pînă să intrați în rol ?

— Nu așa mult. Trebuie numai să aflu cum se îndrăgostesc fetele din așezările forestiere și plec... continuă Anfisa să-și depene firul fanteziei. În treacăt fie spus... pălăria nu se poartă așa. — Fără urmă de sfială,

în calitate de actriță, ea potrivea altfel pălăria pe capul inginerului. — Așa e mai bine.

— Eu n-am purtat niciodată pălărie ! mărturisi Dementiev cu spontaneitatea omului simplu și încrezător, gata să rîdă la ocazie de nepriceperea lui în ale modei. Știți, am cumpărat-o ca să fac impresie. Prostii, bineînțeles... Trebuie să știți că am terminat abia luna trecută institutul.

Anfisa se uită curioasă la inginer.

— De ce-mi povestești toate astea ? se miră ea. Doar nu e în avantajul dumitale.

— De ce nu ? răspunse Dementiev rîzînd. Pasărea pe limba ei pierde !

— Gata, am ajuns. — Anfisa îi arată clădirea de două caturi a administrației. — La revedere.

— Cum, am și ajuns ? exclamă Dementiev. Ce mică e localitatea !... Nici n-am apucat să facem cunoștință.

El lăsa geamantanul în zăpadă și-i întinse mîna. Asurzindu-i pe Dementiev și pe Anfisa cu țipetele lor, un cîrd de băiețandri înarmați cu săbii de lemn năvăliră în stradă.

— Se joacă de-a Ceapaev, diagnostică Dementiev ca un cunoscător, reținînd mîna Anfisei în mîna lui. Lucrați la teatrul regional ?

— Da, la regional... răspunse Anfisa fără prea multă siguranță și regretînd că se lansase în această mistificare inutilă...

Petka Ciurkin, urmărit de prietenii săi, trecu săgeată printre Anfisa și Dementiev, desprinzîndu-le mîinile.

— Dezghețat ștregar ! îl laudă Dementiev acru și o încredință pe Anfisa : Cînd mă voi duce în oraș, vreau negreșit să văd un spectacol în care jucați dumneavoastră !

— Te rog.

Anfisa se îndepărtă cu capul semeț și cu o ținută exagerat de dreaptă : așa avea să umble, după părerea ei, o actriță adevărată. Dementiev, definitiv fermecat, se uită lung în urma ei, apoi, dîndu-și pălăria pe ceafă, urcă treptele spre birourile administrației.

Anfisa, după ce ajunse colțul, se întoarse fuga la administrație, se strecură hoțeste prin coridor și dispăru pe ușa centralei telefonice.

În cabină era de gardă fata cu cercei, care o înlocuise pe Nadia.

— Ce ești așa de veselă? se miră ea, văzînd-o pe Anfisa agitată și privind-o fix.

— M-am întîlnit cu cineva.

— Ei și?

— Nimic...

Anfisa scoase din sertarul mesei ciobul de oglindă cu conturul Africii, îl ținu puțin în mînă și îl puse iar la loc, uitînd să se mai contemple.

TOSIA — UN OM DE NEÎNLOCUIT

După eșecul rușinos al primei zile de muncă în calitate de bucătăreasă, Gavrilovna luă toate măsurile pentru a evita un al doilea eșec.

Șopronul fu ornat cu placarde: „Spălați-vă pe mîini înainte de masă“, sau „Muștele răspîndesc bolile infecțioase“.

Pe masa de bucătărie, la mijloc, se instalează gospodărește o carte de bucate uzată. Gavrilovna o consulta din minut în minut, mișcîndu-și buzele școlărește și conformîndu-se întocmai sfaturilor aflate în ea.

Tosia, la rîndul ei, făcu rost de niște pantaloni vătuiți și nu se mai sinchisi de troiene. După munca din ajun o dureau toate oasele și încheieturile, dar Tosia se autosugestionă că principalele greutăți au rămas în urmă. Tosia nu trăise niciodată ca o domnișoară. În scurta ei viață fusese nevoită și să spargă lemne, și să sape la cartofi, și să curețe grajduri. O veche deprindere cu munca o scoase și de data asta din încurcătură: mînuia toporișca cea ușoară și ascuțită cu îndemînare, chiar cu o anumită eleganță proprie unui tăietor de pădure încercat.

Încă de dimineață, Tosia caută să-i atragă atenția lui Ilia, pentru a-l face să-și dea seama că ea nu aruncă vorbele-n vînt și că s-a și adaptat noii munci. Ilia însă doboră cu încăpăținare un copac după altul și nici nu se uita la ea. Fata era nedumerită : să fie oare gîndul la plan de vină, sau, cine știe, o fi socotind el că se purtase deunăzi prea atent cu ea. „Bine, hotărî ea, ne socotim noi.”

Se apropie de o creangă mai groasă și ridică în aer bărdița sclipitoare, dar observă deodată că respectiva creangă fusese retezată cu ferăstrăul. Ilia doboră copaci prin preajmă, mereu cu spatele la Tosia, părăind că n-are nici în clin nici în mîncă cu toată povestea asta. Dar iată că a doborât un brad rămuros și, în drum spre un altul, retează cu ferăstrăul crengile cele mai groase, pentru a-i ușura Tosiei munca.

La început, Tosia spera că fetele n-au să bage de seamă, însă curînd le văzu cum ocolesc dinadins cren-gile tăiate, bănuind cui îi sînt destinate.

— Nu se fac degeaba toate astea, zise Nadia, simți-toare la fericirea altuia.

— Își dă și el osteneala, ticălosul ! interveni Tosia cu nepăsare, ca să nu creadă fetele cumva că i-a pierit glasul de bucurie.

Katia întrebă cu nevinovăție :

— De ce face el asta oare, Tosia ? Așa ceva nu s-a mai pomenit la noi.

— De ce, de ne ce ! se supără Tosia. Puțin cîte pu-țin, se reeducă omul... Are grijă de toată brigada... Se gîndește la plan ! Îi dă zor !

— Știm noi ce plan ! pufni Katia. E un plan pe care îl depășește întotdeauna !

Ea se depărtă, dar chinul Tosiei nu se sfîrși. Tăcuta Nadia se uită în jur precaută și-i zise Tosiei misterios :

— Îi placi...

— Și ce-i cu asta ? întrebă Tosia sfidătoare, bătut din picior și îi cîntă Nadiei drept în față :

Ea îi plăcu,
Iar el ei... el ei...

Tosia mai bătuse o dată, de două ori din picior, dar fie că pîslarii nu răzbăteau pînă la pămînt prin zăpadă, fie din alte pricini, versurile ei nu-și aflau rima.

— Nu-mi ies și gata... recunosc eu ea, vinovată.

— Și ce-o fi găsit la tine? se miră Nadia, cercetînd-o critic pe Tosia.

— Cum adică, ce?! se prefăcu Tosia înfuriată, ca să-și ascundă jignirea. Am un mers frumos, pe urmă ochii: unul stîng, altul drept!

— Turui ca o moară stricată! constată dezamăgită Nadia, care se așteptase să învețe de la Tosia secretul cuceririi celor mai vajnici băieți din localitate.

„Ești o fată bătrînă!”, gîndi Tosia, dar nu scoase o vorbă: nu de frică, dar nu putea cu nici un chip s-o jignească pe nenorocoasa de Nadia.

Nadia tîrî spre foc crengile tăiate de ea, în timp ce Tosia fu cuprinsă brusc de îndoială, neștiind dacă nu-i cumva rău să-i dea fără a crîcni voie lui Ilia s-o ajute. Folosul era de netăgăduit. Să luăm numai bărdița căpătată ieri, sau numai crengile gata tăiate. Pe de altă parte însă, dacă e să scormonim mai adînc... Tosia se sperie la gîndul că, pentru o duzină de brazi prăpădiți, ar putea rămîne îndatorată lui Ilia toată viața. Apoi, acceptînd ajutorul lui, ea recunoștea în mod tacit că singură nu e în stare să facă față noii munci. Și nici nu era vorba de muncă aici!

Tosia observase încă din ajun că lui Ilia îi place s-o ajute, bănuia vag că asta îi face chiar o plăcere deosebită și necunoscută ei. Îi era rușine că dînsa nu simte nimic asemănător, deși totodată îl suspecta pe Ilia că o trage pe sfoară, că îi strecurase o bărdiță de fier în schimbul unor mine de aur.

Se vede că Tosia era prea prudentă în pragul vieții ei de om matur. Din lipsă de experiență, se temea să nu se lase păcălită și să nu-i dea lui Ilia mai mult decît primește de la el. Nu urmărea vreun avantaj; nu vroia decît să fie egală cu Ilia, cu Katia și cu toți oamenii mari.

Ilia prinsese gust și începu să taie cu ferăstrăul său miraculos nu numai crengi groase, ci și fleacuri, pe care le-ar fi putut tăia și Tosia fără cine știe ce efort.

De mult nu se mai îngrijise cineva atîta de ea... Își aminti cum visa copilărește la un frate mai mare și fu convinsă deodată că, dacă într-adevăr ar fi avut un frate mai mare, negreșit ar fi semănat cu Ilia. Nu leit, însă precis ar fi fost tot atît de bun și de puternic, și poate tot atît de frumos... Se întîmplă doar ca surori nearătoase să aibă frați ca lumea și arătoși. Nu totdeauna, nici foarte des, dar se întîmplă : ereditatea e un lucru așa de nedeslușit !

Tosiei îi fu rușine de micimea gîndurilor ei de adineauri. Ce-i venise să se tîrguiască ? Ea nu putea suferi oamenii lacomi ! De-a dreptul ca la talcioc : „Îmi dai, îți dau...“. „Lasă, n-are decît să m-ajute !“, hotărî în cele din urmă Tosia cu mărinimie, și era mulțumită că, în pofida tuturor defectelor ei, altminteri e un om generos, fără meschinării, iar un eventual frate mai mare n-ar avea motive să roșească pentru ea.

Se nimeri ca tocmai atunci cînd Tosia venea la foc cu un braț de crengi, din cealaltă parte să se apropie și Ilia de foc. Ținea în mînă, drept justificare, o țigară neaprinsă.

— Cum merge ? o întrebă el prietenos, nu te-au băgat brazii în mormînt încă ?

— Ce să-i faci ? Pădure amestecată !

Ilia își aminti cum o lămurise în ajun pe Tosia cu privire la pădure și gîndi satisfăcut : „Nu-i ușor de dus fata asta !“

Chicotind încetișor, Tosia îl privi fără o vorbă pe Ilia, în așa fel încît nu numai parcă i-ar fi citit toate gîndurile, ci ar mai fi știut și ceva ascuns despre el, ceva de care nici el habar nu avea. Ilia nu rezistă privirii ei triumfătoare și își feri ochii.

— Ce ai ? întrebă el îngrijorat.

— Știi, îi răspunse Tosia încrezătoare, la club, cînd dansezi, ești cineva, iar în pădure ești cu totul alt-cineva, alt om !

— Cum adică alt om ? ciuli Ilia urechile, așteptîndu-se la o nouă festă.

— Un om ca toți oamenii... Se mai poate uita omul la tine !

— Poftim, uită-te, încuviință Ilia, nu mă supără.

Katia tuși o dată, de două ori, amintindu-i Tosiei de înțelegere. Aceasta se posomorî, dar se făcu că n-aude. Atunci, Katia, devotată, apărînd-o cu stoicism pe Tosia de ea însăși, fu gata să se înece cu o tuse de tuberculos în ultimul grad. Tosia îi făcu semn iritată cu mînușa, confirmînd receptarea semnalului.

— Ce-i cu Katerina ? se interesă Ilia.

— Pleurită, apendicită... Auzi tu, nu mai tăia cren-guțele, că... o să-mi ruginească de tot bărdița.

— Ia te uită ! se minună Ilia și se îndreptă spre ferăstrăul lui.

Tosia observă cum, în drum, el își vîră în gură țigara pe care n-o aprinsese la foc și scapără un chibrit. Deci avea chibrituri : pentru ce-a mai venit la foc ? Mereu umblă cu șmecherii ! Un nouraș de fum ieși din gura lui Ilia, pluti ca o umbră albăstruie prin dreptul unui trunchi alb de mestecăn și pătrunse hoțeste în întunecimea deasă a brazilor.

— Ce ți-e și cu pădurea asta amestecată !... mormăi Tosia.

Gîndi că totuși Ilia nu prea aduce el a frate mai mare, dar, nu se știe de ce, nu avu nici o părere de rău.

— Tot îl mai reeduci ? întrebă Katia cu viclenie, aruncă o ramură grea în foc și, cu un glas înalt, de primă cîntăreață a satului, intonă :

De frumoasă, sînt frumoasă...

Tosia i se alătură veselă :

Dar la port sărăcăcioasă !

Katia îi făcu un semn amenințător, să nu strice cu veselia ei nepotrivită cîntecul vechi și trist, și amîndouă continuară armonios :

Și de-aceea biata fată

Nu-i pețită niciodată...

Celelalte fete li se alăturară și ele, numai Nadia își urma în tăcere munca : reteza crengile cu mișcări

puternice, bărbătești, și le aducea grămezi, grămezi, la foc. Gîndurile îi erau undeva departe. Reteza cu atîta furie crengile, de parcă își vărsa pe ele năduful pentru urîtenia ei nemiloasă, pentru toată viața ei neizbutită. Așadar Nadia nu scăpa nici în pădure de gîndurile ei triste, care o determinaseră să fugă de la centrala telefonică.

Gavrilovna gustă pentru ultima oară mîncarea, dădu mulțumită din cap, închise cartea de bucate și izbîtare cu toporul în tamponul sunător, chemîndu-i pe tăietori la masă.

— Să vedem cu ce-o să ne răsfețe azi ! își exprimă curiozitatea Filea, întinzînd farfuria.

Sorbi din ciorbă și o azvîrli imediat din farfurie pe zăpadă. O azvîrliră și alți muncitori pe-a lor. Varza de azi, aburindă, se întîlni pe zăpadă cu cea de ieri, înghețată.

— Să vină Tosia înapoi !

— Bătrîna pe ce pune mîna strică !

— Pe Tosia o vrem !...

Gavrilovna se justifica fluturînd cartea de bucate :

— Nepricepuților ! Am gătit după toate regulile, cum scrie la carte : varza am tăiat-o mare, morcovii — ca stelulele !

— Tocmai de aceea au ieșit morcovi cu varză... La Tosia ieșea o ciorbă adevărată, zise Vera.

— Sașka și Iliuha sînt de vină, li s-a năzărit să alerge după procente ! strigă Katia. Să vie înapoi Kislița !

Tăietorii mai prevăzători scoaseră din sacii lor cu merinde cîte o sticlă de lapte. Sașka îi șopti lui Ilia :

— Am feștelit-o.

— Păi, cine să știe că e un om de neînlocuit ?

Ilia se uită cu un respect involuntar la Tosia și-i păru mai frumoasă decît obișnuia s-o considere.

— Merge, se poate mîncă, zise Tosia călcîndu-și pe inimă ; închise ochii și începu să înghită lingură după lingură.

— Lasă, Tosia, nu mai face pe nobila ! o repezi Katia.

Dîrdîilă se apropie de maistrul Ciurkin și, bătînd darabana cu lingura în masă, îi cîntă drept în față :

Socoteala, șefule,
Slujba nu-mi convine !

Ciurkin mormăi :

— Frumoasă treabă... — Și, după vechiul obicei, ridică mîna să-și scarpine ceafa, însă Filea, care se strecurase în spatele lui, i-o apucă ținîndu-i-o. — Ce vrei ?

— Ia măsuri, șefule. Pe mine, nu știu cum, mă ia cu plictiseală cînd am burta goală !

ÎN FOLOSUL MUNCII

La masa din cabinetul șefului centrului de exploatare a lemnului, ședeau Ignat Vasilievici și Ciurkin. Dementiev, în picioare, cerceta pe perete schema căilor de transportare a lemnului. Ca de obicei la masa de scris, Ignat Vasilievici avea în cabinetul său aerul unui intrus care, stînd din greșeală pe scaunul adevăratului șef, îi așteaptă venirea.

— Am vorbit și cu femei măritate și cu fete tinere, raporta Ciurkin. Nici una nu vrea să fie bucătăreasă. Îți aduci aminte ? După război dădeau buzna... Acuma însă nu mai e o meserie căutată... Cum o să ieșim din încurcătură, nu mă duce mintea...

Intră Ilia, tîrînd-o după el pe Tosia care se împotrivea. Ignat Vasilievici sări cu atîta pripă de pe scaun, de parcă ar fi intrat la el în birou însuși președintele Consiliului Economiei Naționale.

— Uite ce e, tovarășe Kislițîna, zise el cu o voce energică, oferind serviabil Tosiei un scaun, va trebui să te întorci la bucătărie.

— Nici nu mă gîndesc ! — Înverșunată, Tosia își strînse mai tare nodul basmalei. — N-aveți dreptul ăsta !

Ignat Vasilievici icni stînjedit și aruncă o privire piezișă spre Dementiev. Ar fi vrut s-o convingă mai repede pe Tosia și, în același timp, să apară într-o lumină favorabilă în ochii noului director tehnic, să nu creadă acesta că a nimerit într-un străfund de pădure și că șeful centrului e un urs.

— Așteaptă nițel, nu te repezi așa, încercă el întîi s-o potolească pe Tosia. Dă-ți seama cîtă lume te roagă pe tine, o fetișcană ! Și tovarășii tăi de muncă, și noi toți... Ascultă-ne rugămintea, feto, ascultă-ne-o !...

— Tot nu mă duc, se împotrivea Tosia. Dacă o să năvăliți toți cu hurta, ce mai rămîne din mine ? Am să scriu la ziar, nu sînt analfabetă !

— Stai și nu mai trîncăni atîta... N-ai să vrei, n-ai să te duci, nimeni n-o să te silească. Dar gîndește-te, numai, la centrul nostru : ieri, din cauza mîncării aceleia, sectorul vostru a dat mai puțin cu paisprezece metri cubi, iar azi cu douăzeci și doi. Dacă lucrurile rămîn și pe viitor așa, se duce de rîpă din cauza ta tot planul trimestrial... Așteaptă oamenii lemn unde așteaptă, și noi o să le dăm răbdări prăjite. „De ce ?“ au să întrebe. „Pentru că Tosia Kislițina nu vrea să vă ajute, iată de ce !“ Oamenii au pus temelia unei case, dar n-au cu ce-o termina. Se construiește o cale ferată în deșert, nu ajung traversele. Minerii au coborît în mină după cărbuni, dar n-au lemn de susținere, și stau minerii, fumează, picotesc... Și totul din cauza ta !

Tosia la început lăsă capul în jos sub greutatea poverii aruncate pe umerii ei, dar fu îndată nemulțumită de ea însăși, că se lasă prinsă cu atîta ușurință în undița nemeșteșugită a lui Ignat Vasilievici.

— Pe mine să nu mă prelucrați ! Știu și eu încotro se îndreaptă lemnul nostru, citesc ziarul de perete. Și de ce, mă rog, să răspund neapărat eu ? Ce, nu mai sînt și alții ?... E vina mea că fac o ciorbă bună ? Nu am urmat nici un fel de cursuri : gătesc și gust, mai pun puțină sare, nu mă zgîrcesc la ceapă și atît. Ori cine o poate face la fel, numai să aibă cu ce.

— Ei bine, Gavrilovna n-a putut ! ripostă repede Ignat Vasilievici. Ai văzut și tu. Nu fă pe modesta, Tosia, ai talent la gătit !

Tosia zîmbi acru.

— Chiar talent ? Spui și dumneata așa...

— Talent ! Cel mai autentic... insistă șeful centrului. Ca Pușkin : el ia o foaie de hîrtie albă și scrie versuri minunate : „Pădurea își pierde purpuriul vestmînt“, sau „Singură, în adîncul pădurii de pini, mă aștepti tu de mult...“.

Ignat Vasilievici privi triumfător la Dementiev. Tosia fu întîi foarte mirată că șeful lor îl cunoaște atît de bine pe Pușkin. Pe urmă, dîndu-și seama că ambele citate au cîte o referire la pădure, conchise că toți cei din conducerea industriei lemnului sînt obligați, pe-semne, să cunoască asemenea poezii.

— ...Și dacă, să zicem, am să iau eu aceeași foaie de hîrtie... — Ignat Vasilievici luă, pentru a fi mai convingător, o foaie albă de pe masă și o flutură în aer — va ieși ceva cam așa : „bum, bum, bum, și iarăși bum, ies tractoarele pe drum...“ Ce, n-ai dreptate ?

— Știi dumneata mai bine ce-o să iasă ! răspunse Tosia diplomatic. Și dacă gătesc o ciorbă bună înseamnă să fiu legată în vecii vecilor de bucătărie ? Din cauza gătitului ăstuia..., unii își închipuie că eu nu numai în muncă, ci și în viață, sînt... un fel de auxiliară...

Tosia aruncă o privire în direcția lui Ilia, care stătea deoparte, cu capul plecat, și-și frămînta în mîini căciula. Dementiev se apropie de masă. La început îl amuzase seriozitatea cu care șeful mătăhălos căuta s-o convingă pe mica bucătăreasă să se întoarcă la bucătărie, mobilizîndu-l în acest scop pînă și pe Pușkin. Mai pe urmă însă, discuția stîrni interesul tînărului inginer.

— Îmi dați voie ? întrebă el pe Ignat Vasilievici, ridicînd mîna după obiceiul studențesc. Trebuie să înțelegi un lucru, tovarășă Kiseliova...

— Kislițîna mă cheamă ! îl întrerupse Tosia, atinsă în amorul ei propriu.

— Iertare, tovarășă Kislițîna. Trebuie să înțelegi un lucru : situația evoluează în așa fel, încît, peste puțin, vom elibera toate femeile de munca grea din pădure.

Și atunci, vrei să fii dumneata împotriva tuturor ? Împotriva politicii noastre în problema femeii ?

Auzind că se face vinovată de greșeli atât de grave, Tosia se intimidă. Se temu c-or să-i facă vînt și de aici, ca de la sovhoz, și că nu va reuși să ducă pînă la capăt importanta ei acțiune de reeducare.

— Nu e împotrivă ! îi luă Ilia apărarea. Atîta doar că mai are gărgăuni în cap !

— Tu să nu judeci după tine ! îl sfătui Tosia, iar conducerii : Pot pleca de la tăiatul crengilor, nu zic, însă de ce la bucătărie ? Eu... cum să spun, vreau să cresc, să-mi însușesc o profesie nouă, asta e !

— Să crești sănătoasă ! încuviință Ignat Vasilievici cu o voce proaspătă după ce tăcuse un timp. Ai să lucrezi bine, o să te mutăm la restaurant, ai să devii bucătar-șef... Ai perspective mari !

— Dă-le-ncolo de perspective ! ripostă Tosia. Nu vreau să fiu personal auxiliar, să-mi treacă toată viața așa.

Ignat Vasilievici se uită furios la Ilia.

— De unde-ai mai scos că a face de mîncare e o muncă auxiliară ? Strașnică idee ! Ai văzut doar : cum n-au mîncat tăietorii, pe loc a scăzut producția. Gătitul e tot o muncă de bază, la fel cu exploatarea lemnului, așa-i ? se adresă șeful lui Ciurkin.

— Baza bazei ! întări cu dragă inimă Ciurkin și-și șterse buzele ca după un prînz gustos.

— Nu știu cine a putut să-ți bage prostia asta în cap ! tună Ignat Vasilievici ghicind punctul slab al Tosiei. Spune, cine ? Și îndată am să-l ard cu o muștrare pe acest element dezorganizator !

— Ei, un oarecare acolo... răspunse fără chef Tosia, iar în sinea ei hotărî : „Chiar de m-ați tăia în bucăți, tot nu vă spun !“.

Ignat Vasilievici își șterse cu batista sudoarea de pe față.

— Dați-i timp să se gîndească, luă Ilia din nou apărarea Tosiei. Nu se poate așa, dintr-o dată...

Tosia se uită cu recunoștință la singurul ei apărător. Dar își spuse îndată că Ilia procedează ca un șef de brigadă, interesat să aibă brațe de muncă în plus. Apoi,

dacă ea n-o să mai taie crengi, cui o să-i vină el în ajutor ? Nadiei ? Nu prea e cazul ! Atunci — poftim și înțelege pentru cine se străduie el...

— Trebuia să judeci atunci când ai momit-o de la bucătărie ! se repezi Ignat Vasilievici la Ilia. Vă arăt eu vouă, ție și lui Sașka. Halal agitator !... Ei, Tosia ? Gîndește-te și tu : omul nu face întotdeauna ceea ce vrea, ci adesea ceea ce le trebuie altora mai mult... Trebuie ! Înțelegi ?

Tosiei i se făcu deodată rușine că-i răpește atîta timp lui Ignat Vasilievici, om serios, care ar fi putut să-i fie și tată. Se intimidă iar și privi pe furiș la Ilia, întrebîndu-l din ochi ce să facă. El era totuși șeful brigăzii...

Ignat Vasilievici își întoarse capul pentru a nu-i stînji. Ilia făcu un gest care însemna „ce să-i faci ?” și dădu din cap, îndemnînd-o pe Tosia să cadă de acord.

— Dacă e o muncă de bază și... toți cer, cedă Tosia, atuncea, sigur...

— Îți mulțumesc pentru asta, Tosia, ne faci un mare serviciu ! se bucură Ignat Vasilievici și-i scutură mîna strîngîndu-i-o între ale lui. Dă-ți, te rog, osteneala... Vezi, băieții au slăbit în ultimul hal.

— Eu nici nu pot găti prost, zise Tosia pe un ton vinovat. Așa iese la mine, nici n-aș dori... Dar în bordeiul acela nu mai vreau să lucrez !

— Uite cum stă treaba, îi explică Ignat Vasilievici, noi terminăm lucrul în masivul acela păduros. Nu are rost să construim acolo o cantină în toată regula... Nu e rentabil, înțelegi ?

Dar de cînd Tosia locuia în aceeași cameră cu Vera, cu o studentă la fără frecvență, se învățase cu argumente mai savante și nu mai era așa de ușor s-o cîntești de pe pozițiile ei.

— Trebuia deci construită la început, replică ea ferm. Cînd era, cum ziceți, rentabil !

Ilia o aprobă cu un zîmbet. Ignat Vasilievici schimbă fără rost locul tamponului pe masă și trase cu ochiul la Dementiev.

— Spune, acolo îngheți ? Vrei să-ți dăm o scurtă îmblănită de la depozit ?

Tosia mîrîi ceva și apoi zise sentențios, ca un om care se bucură de drepturile talentului recunoscut :

— Nu poți găti ciorbă cu o scurtă îmblănită pe tine ! Și nici nu-i vorba de mine, eu sînt călită. Dar îngheață cartofii ! Eu îi acopăr cît îi acopăr... tot n-ajută... Pe urmă și oamenii mănîncă îmbrăcați. Nu e igienic !... Am citit în ziare că există un fel de vagonaș-restaurant, merge pe șine... Azi aici, mîine dincolo ! Așa ceva ne-ar trebui...

— Pîna obții un vagonaș ca ăsta, trece iarna ! zise Ciurkin...

— Insistați, îl sfătui Tosia. O să prindă bine și la anul : doar nu e ultima iarnă.

— Învăță oul pe găină... mormăi Ciurkin. Unde am ajuns !

Dementiev, însă, veni în sprijinul Tosiei :

— Are dreptate, există asemenea vagonașe : jumătate bucătărie, jumătate sală de mese.

Ignat Vasilievici nu primi lupta pe două fronturi.

— Bine, rezolvăm noi această problemă, spuse el posomorît, mutînd iar tamponul pe masă.

Tosia se uită întrebătoare la Dementiev. Acesta îi promise cu o mișcare a capului să salveze cartofii și să apere igiena.

— Ne-am înțeles deci, încheie Tosia. La revedere.

Ea se îndreptă spre ieșire. Chiar fără să se întoarcă, Tosia știa că Ilia vine în urma ei și-și iuți pasul, să nu creadă el cumva că ea îl așteaptă. N-are decît s-o ajungă, dacă are atîta nevoie de ea.

— Un drac de fată ! se plînsese Ignat Vasilievici șefului tehnic, ștergîndu-și gîtul. M-au trecut sudorile... Iată cu ce trebuie să mă ocup eu aici, iar dumneata îmi vorbești de „modernizare“...

Tosia și Ilia se opriră în cerdac. Lui Ilia i se părea că Tosia așteaptă din partea lui o mulțumire. La drept vorbind și lui îi venea să-i spună Tosiei ceva din inimă, să-i facă o bucurie acestei bucătărese de neînlocuit. Însă

Ilia foarte rar se simțise obligat față de cineva, putea să numere pe degete oamenii cărora le adusesese mulțumiri în viața lui, iar fete se nimeriseră să nu fie printre aceștia. Și acum, din lipsă de experiență, nu știa de loc cum să se apuce de treaba aceasta grea.

În general, Tosia n-avea nevoie de cine știe ce semne de recunoștință, acum însă, după ce avea să scoată din încurcătură întregul centru, cu toate tractoarele, fărâstraiele circulare, stivele, tăietorii și conducerea lui, ar fi dorit să audă de la Ilia măcar un cuvântel : mulțumesc. Nu i-ar pica limba ! Dacă el, personal, n-are nimic pentru ea, să-i mulțumească atunci în numele brigăzii. Nu se plictisiseră oare de lăturile Gavrilovnei ?

— Ce păcat că m-am grăbit să rup atunci pozele ! se plânse Tosia, dându-i cu generozitate lui Ilia puțința de a-și aduna gândurile.

Ilia își scotoci în tăcere buzunarele, căutând țigări. E bine de băieți ! Cum nu se simt la largul lor, aprind o țigară. Până ce-o găsesc, până dau de chibrituri, până aprind și trag un fum, trece momentul cel mai greu. Nu fac nimic și totuși se află în treabă. Știu să se descurce, împlițiții !

Nefiind fumătoare, Tosiei nu-i rămânea decît să stea pe cerdacul administrației ca o momîie. Se uită cu invidie la Ilia, care-și tot învîrtea țigara între degete (ca să se înmoaie țigara poate fi învîrtită astfel un minut întreg, pe urmă mai trebuie jumătate de minut ca s-o bați cu un capăt în cutia de chibrituri, sau s-o lovești tot așa de unghie — poți s-o manipulezi cum îți pofteste inima !), și îl avertiză aspru :

— Nu cumva să-ți închipui mai știu eu ce. Nu m-am întors la bucătărie de dragul tău, ci... în folosul muncii ! Trebuie, înțelegi ?

— Păi, nici nu-mi închipuiam, răspunse Ilia și bătu cu un capăt al țigării în unghia degetului mare.

Așadar, preferă unghia...

— Foarte bine !

Tosia coborî în fugă scările, nemaiașteptînd să scapere Ilia chibritul și să tragă primul fum.

Dementiev inspecta parchetul împreună cu Ciurkin. — Drumurile voastre de pădure nu fac doi bani, sînt bune numai să schilodească tractoarele ! îl mustră Dementiev pe maistru cu toată ardoarea unui șef începător. Și dacă n-ai să cureți floricelele astea de sub zăpadă, nu te văd bine !

El lovi cu piciorul un catarg ascuns sub zăpadă.

— Mătură nouă, știm noi... mormăi Ciurkin.

Se apropiară de bucătăria Tosiei — strîmbă, numai crăpături, variantă a șopronului de vară. Zăpada proaspătă de noaptea trecută acoperise zdrențele înnegrite de varză — urmele prînzurilor gătite de Gavrilovna — și nimic nu mai amintea de faptul că Tosia părăsise bucătăria și-și încercase puterile într-o muncă de bază. Ca și mai-nainte, ieșea din cazan un abur ademenitor.

— Ce-i cu bojdeuca asta ? se interesă Dementiev și înghiți în sec. Nu cumva e cantina ?

— Întocmai... — Ciurkin își luă privirea de la palatul nearătos al Tosiei și preciză : — Filiala.

Șopronul sărăcăcios era foarte nelalocul lui, mai ales alături de ferăstraiele circulare și de tractoarele puternice de corhănit.

— Eu credeam că bucătăreasa face nazuri, însă pentru asemenea construcții arhitectonice ar trebui dați în judecată unii. Face de rușine întregul centru ! se aprinse Dementiev.

Ciurkin își scărpină ceafa.

— Ce-i drept, e drept, însă are și ceva bun : oamenii nu zăbovesc mult pe-aici, în pauză... Iau masa — și iar la lucru.

— Un astfel de bordei nu te prea îmbie la stat !

— Tocmai asta și zic, confirmă grăbit Ciurkin. Oamenii s-au obișnuit, după aceia mai sînt și focurile...

— A, focurile ! făcu Dementiev cu înverșunare și porni înspre primul tractor.

Numără toate ciochinarele și încercă troleul tractorului. În spatele exigenței severe a lui Dementiev se bănuia timiditatea unui inginer tînăr care hotărîse încă

de student că sectorul lui va fi fruntaș, dar acum nu știa de unde să înceapă și se apuca de toate deodată.

— Tovarășe inginer, îl strigă pe Dementiev Katia cea dezghețată. S-a și lansat spre lună o rachetă, iar noi, ca în timpurile străvechi, ciocănim tot cu topoarele ! Vara mai treacă-meargă, dar iarna te tăvălești în zăpadă într-așa hal, că nici nu se mai știe ce ești, femeie ori Moș Gerilă ?... Vii seara acasă și te ia cu un somn, de ți-e lehamite și de școala serală și de orice.

— Stai mai puțin la Kamciatka, interveni Ciurkin, căutînd să-i fie pe plac inginerului.

— Mulțumesc de sfat, îi fu recunoscătoare Katia. Cînd am s-ajung la vîrsta dumitale așa am să fac... — Și, întorcîndu-se spre inginer, Katia reluă : — Trebuie găsită o ieșire, tovarășe inginer. Gîndiți-vă, faceți apel la creierul dumneavoastră de inginer !

Filea, care lega niște ciochinare pe-aproape, asculta cu satisfacție cum îl „muștruluiește” limbuta de Katia pe noul șef. Iar Dementiev, ascultînd-o pe Katia, căuta mereu să-și găsească o poziție în care să-i fie feriți ochii de focul dogorîtor.

— Păi nici nu e nevoie să te gîndești, s-au gîndit oamenii de mult. Vom desrădăcina împreună acest fel meșteșugăresc de muncă.

— Eu sînt gata s-o fac de pe-acuma, se învoi Katia. Da' de ce vă tot întoarceți de la foc ? Vă mănîncă fumul ochii ?

— Mai rău, sufletul mi-l mănîncă ! Mi-e rușine să mă uit cum se prăpădesc milioane !

— Păi, eu ce vină am ? se fîstîci Katia. Fac ce mi se ordonă...

— Păi, nici nu te învinuiesc, măi fată.

Dementiev dădu grăitor din mîină și se îndepărtă de foc.

— Presimt eu că o să dăm de belea cu ăsta, spuse îngrijorat Lunganul.

Iar Dîrdîilă, consecvent, adăugă :

— Din intelectualii ăștia ies cei mai ai dracului șefi !

— Nu, aici e altceva la mijloc... își dădu cu părerea Sașka.

Sunete vesele umplură văzduhul plutind pe deasupra pădurii. Tosia lovea din răsputeri în tampon cu toporul și striga cât o ținea gura :

— Maasa ! Dați-i năvală, muncitori de bază ! Grăbiți, grăbiți, oameni slăbiți !

...În drum spre depozitul de sus, Dementiev și Ciurkin se apropiară iar de căsuța Tosiei. Tăietorii mînuiau lingurile cu poftă.

— Luați masa la noi, îl invită Ciurkin pe inginer. Muncitorii îi făcură loc și Dementiev se așază între ei. Fără bună știință, Tosia umplu pentru Dementiev polonicul cu o ciorbă mai consistentă, dar cum își dădu seama de gestul acesta de servilism, răsturnă în cazan ce pescuise fără voie și puse în farfuria inginerului cea mai subțire ciorbă — mai subțire nici că se putea.

Ilia aruncă la picioarele Tosiei un braț de lemne care trosneau de uscate ce erau.

— Poftim... îi zise el stînjedit, evitînd stăruitor să-i întîlnească ochii.

— Iliușka, de ce faci asta ? Aici o scot eu singură la capăt.

— M-am obișnuit să te ajut... mormăi el și, de după scutul științei, întrebă cicălitor : Ai auzit de reflexele condiționate ?

Tosia făcu ochi mari :

— Păi, astea le au maimuțele...

— Mulțumesc pentru așa răspuns...

— Vai, Iliușka, își dădu seama Tosia.

— Tu cum îmi zici ? se interesă deodată Ilia.

— Iliușka... De ce ?

— N-ar fi cine știe ce gingășie, dar la tine sună duios ! se minună Ilia.

— Vocea mea e de vină... se justifică Tosia.

‘După ce mîncă din renumita ciorbă a Tosiei, Dementiev vorbi tare și răspicat, ca la un miting :

— Eu credeam că oamenii exagerează, dar într-adevăr gătește gustos !

„Se vede treaba că nu te-au prea răsfățat la cantina institutului“, gîndi Tosia și regretă că îi dăduse studentului de mai ieri doar o zeamă chioară.

Dementiev împinse farfuria goală :

— Cel mai autentic talent !

— Talent ! repetă ca un ecou Ciurkin, care tocmai se întreba în sine : va scăpa cu un avertisment ușor, sau tânărul șef tehnic îl va cinsti cu unul „drastic“.

Tosia se încruntă și lovi supărată cu polonicul în peretele cazanului. Ilia se apropie de ea cu farfuria în mână.

— Ce-i cu tine ?

— Își mai bat și joc... Toți au talente ca lumea : să joace, să cînte, să inventeze o mașină, pe cînd eu... — Dete necăjită cu piciorul în cazanul cu pricina, dar se fripse și se strîmbă de durere. — Oh, n-am nici un pic de noroc !

ANFISA ȘI AUTOCRITICA

Ca să-i treacă vremea mai repede la serviciu, Anfisa Cîmpărtășea diverse noutăți Marusiei — telefonista centrului din vecinătate :

— Trăiesc și eu... Pînă una alta n-am de gînd să mă mărit... Noul șef tehnic ? Se spune că e sever... Tu ocupă-te de-al vostru, pe-al nostru lasă-l în pace ! Pantofi cu talpă de microporos s-au adus și la noi.

De un an, Anfisa vorbea cu Marusia aproape în fiecare zi, dar la față încă n-o văzuse. În sine ea, Anfisa stabilise de mult că Marusia seamănă cu Katia — nu cea de acum, ci cu aceea care, măritîndu-se, va trăi un an, doi cu Sașka al ei și va fi dezamăgită în viața de familie.

Căscînd, Anfisa îi enumera Marusiei mărfurile de la magazin, cînd ușa se deschise și Dementiev apărură la centrala telefonică.

— Dumneata ? se miră el.

Anfisa puse iute receptorul în furcă.

— Da... zise ea cu un aer vinovat, făcînd un gest larg cu mîna. Nici eu nu știu de ce mi-a venit atunci să mă dau drept actriță... Iartă-mă, Vadim Petrovici.

— Vai de mine ! se bucură Dementiev. E minunat că lucrezi aici și că nu trebuie să... cum ai zis ?... să intri în rol. Nu știu cum sînt alții, dar eu n-aș dori să întrec cineva în rolul meu... Brr !... Oricum, principalul e că nu trebuie să pleci nicăieri. Talent de actriță, însă, fără doar și poate ai : să mă păcălești chiar așa !... — El dădu încîntat din cap, amintindu-și prima lor întîlnire. — Uite, însă, despre ce e vorba : n-ai putea să-mi bați la mașină o hîrtie ? Secretara s-a îmbolnăvit, iar eu știu să bat numai cu un singur deget, ca o ciocnitoare !

Dementiev arată cum bate el la mașină cu un singur deget.

— Sigur că pot, mai încape vorbă ? se învoi Anfisa cu plăcere. Pentru șeful tehnic de dinaintea dumitale băteam eu totdeauna. Numai că...

Ea arată cu capul înspre aparatul de telefon.

— Aduc mașina de scris înapoi. Nu există situație fără ieșire !

Pînă să se întoarcă Dementiev cu mașina de scris, Anfisa izbuti să-și arunce o privire în oglindă, să-și aranjeze la repezeală coafura și să-și dea cu ruj pe buze.

Dementiev așeză pe masă vechiul *Underwood*.

— Ce ai de bătut ? întrebă Anfisa în treacăt, vîrînd în mașină coli albe de hîrtie.

— Sus, adresa inginerului-șef al întreprinderii de industrializare a lemnului, pe urmă îți dictez.

Dementiev întinse pe masă o ciornă cu un scris mare, școlăresc, care o făcu pe Anfisa să zîmbească. Apoi ea începu să bată la mașină cu repeziciune :

— Ce iute bați ! zise Dementiev, încîntat. Dumneata...

— Am fost și dactilografă... Cîte n-am făcut și eu, Vadim Petrovici !

Fără a se opri din bătut, Anfisa își ridică ochii la Dementiev. Degetele ei zburau sigure pe claviatură, nimerind literele fără greș.

— Aici nu e clar.

Dementiev se aplecă peste ciornă.

— „A sosit demult vremea să se revizuiască integral și radical tehnologia recoltării lemnului în sector : să se scoată lemnul în catarge“, și așa mai departe.

Anfisa începu să bată și mai repede. Dementiev se plimba prin încăpere, căutînd să n-o privească pentru a nu-și trăda admirația. Degeaba încerca însă, căci ochii lui o căutau într-una și o găseau, atrași parcă de un magnet. Păcălindu-se pe sine însuși, Dementiev credea că admiră numai abilitatea degetelor Anfisei, frumusețea ei neavînd vreun amestec.

Sună telefonul.

— Vezi cine e, îl rugă Anfisa.

Dementiev își duse receptorul la ureche.

— Cere sectorul de traverse.

— Mută fișa de colo — îi arătă Anfisa și, urmărind neîndemînarea lui Dementiev care încremenise cu fișa în mînă, își aminti cu cîtă îndemînare îi executa Ilia toate comenzile. — Nu acolo ! La nimic nu ești bun, și cînd te gîndești că ai terminat institutul... — Anfisa se ridică și, înainte de a da abonatului nerăbdător sectorul de traverse, îl întrebă cu grijă pe Dementiev :
— Te-am jignit ?

— Nicidecum, ce-ți veni ? răspunse Dementiev, vesel de parcă Anfisa îl lăudase.

Ce s-ar mai fi minunat Ciurkin văzîndu-l acum ; Anfisa îl schimbase parcă : șeful exigent dispăruse fără urmă ; în încăpere se afla un om cam timid, stînjedit, fără experiența vieții.

După ce mută fișa, Anfisa rosti în receptor :

— Nu-i nimic, așteptați că nu arde.

— Adevărat ! se indignă Dementiev, în întregime de partea Anfisei. Nu poate să aștepte o clipă ! Greu i-aici...

Anfisa bătea cu hărnicie la mașină. Părea că-i face o plăcere deosebită să scrie pentru tînărul inginer. În Anfisa se strecurase ceva nou, neliniștitor. Căuta din răspuțeri să-i placă lui Dementiev, dar cochetăria ei curentă, ieftină, dispăruse.

Dementiev se plictisise să tot lupte cu sine însuși. Se așezase alături de Anfisa și, fără a se mai ascunde, o privea drept în față, admirativ. Anfisa îi simțea pri-

virea stăruitoare și încântată, dar nu avea curajul să ridice ochii la el. Dînsa bătea tot mai repede și mai repede, vrînd să fugă parcă -de Dementiev, speriată de sentimentul acela nou, nechemat, care își făcea loc în viața ei.

Am fost poate prea grăbiți trecînd-o pe Anfisa, fără rezerve, în rîndul femeilor fără inimă...

Parcă uitase pentru un timp de mult lăudata ei frumusețe, și avea acum chiar un fel de sfiiciune, cu totul neobișnuită la ea. Mașina de scris țacănea ca o mitralieră.

În fine, Anfisa puse ultimul punct și scoase hîrtia din mașină.

— Îți mulțumesc mult de tot ! îi zise Dementiev, mișcat. Și ce curat e ! Eu n-aș fi fost niciodată în stare... Doar într-un loc am scrîntit-o amîndoi : în „s-au stabilit“ — „s-au“ se scrie cu liniuță... — Și adăugă repede, speriat, nu cumva s-o jignească pe Anfisa : — O scăpare. În condițiile astea... — El arătă spre tabloul centralei.

— Nu, Vadim Petrovici, nu e o scăpare, răspunse foarte serios Anfisa, ca și cum ar fi vorbit de lucruri mult mai grave decît o simplă greșeală de ortografie. De fapt... — Ea se poticni și încheie precipitat : — Nu mi-am bătut eu capul la școală cu ce trebuia, nu-mi prea surîdea să-nvăț de note mari.

Dementiev se uită neîncrezător la Anfisa, găsind și de astă dată o ieșire :

— Știi, la o telefonistă sau... la o artistă, nu e ceva de neiertat ! A, dacă ai fi profesoară — atunci ar fi altceva... — și sfîrși plin de convingere : — În orice caz, nu te necăji, ești și așa o fată minunată !

— Nici gînd n-am să te cred ! spuse Anfisa, revenind la tonul ei frivol dintotdeauna. Glumești, Vadim Petrovici ! — Ea se uită la fața sinceră a lui Dementiev, o față străină oricărei șiretenii, ca o fereastră larg deschisă, și-i mărturisi pe neașteptate : — Și nu sînt nici atît de bună, cum mă crezi dumneata.

Anfisa își mușcă îndată buza, neînțelegînd ce-i venise așa deodată să se demaște singură. Sună telefonul.

— Schiezi ? întrebă repede Dementiev și-i apucă mîna întinsă spre receptor. S-aștepte... Hai să ieșim duminică cu schiurile. Ai să-mi arăți locurile de aici, se cuvine să ajuți un tînăr specialist să-și cunoască sectorul.

— Ieșim, se învoi Anfisa, încercînd să ajungă la receptor. Dar, să știi, asta nu se prea obișnuiește la noi. Dai apă la moară bîrfitorilor.

— N-au decît ! răspunse Dementiev nepăsător. Dumitale nu ți-e frică ?

Anfisa dădu din cap negativ.

— Foarte bine !

El plecă luînd mașina de scris. Anfisa se agită în dreptul tabloului, cu același zîmbet pe buze, și rosti în receptor cu glas vinovat, neobișnuit la ea :

— Imediat, Marusia, imediat ! Nu te supăra ! A intervenit aici ceva...

ILIA S-A DECIS SĂ ÎNVEȚE

— Aici e clasa a șaptea ?
Ilia stătea în ușă și cerceta curios una din încăperile strîmte ale școlii. Pe tablă rămăseseră mîzgăliturile celor mici din seria de dimineață. Elevii vîrstnici ai cursului seral ședeau cu un aer important în băncile scunde. Ilia îi cunoștea bine pe toți acești băieți și fete, se întîlnea zilnic cu ei la muncă, acum însă găsea ceva deosebit în ei, ceva ce nu-i era cu totul limpede încă. Pînă și huliganul de Filea, deși rămînînd scandalagiu și pișicher, era vizibil schimbat și aducea a un fel de ștregar repetent, care brava pe cumînții tocilari fruntași.

Pe Tosia, pierdută undeva într-o bancă din spate, Ilia o observă de îndată, dar nu privi într-acolo. Îi era teamă ca ea să nu-și vîre cumva în cap că el a venit la școală de dragul ei și să nu devină prea închipuită,

— Aici e clasa a șaptea impermeabilă ! răspunse Filea. Și tu te-ai hotărât să înveți la bătrînețe ?

— Cum vezi, am hotărât să-mi ridic nivelul teoretic...

— Stai jos, încuviință Filea, locuri libere sînt berechet.

Fără a se uita la Ilia, Tosia se ghemui în bancă, eliberînd un locșor alături. Ilia se așeză lîngă ea, abia încăpînd în banca micuță. Gîndurile lui porniră deodată fără voie pe un făgaș școlăresc ; avu chiar impresia că seamănă și el cu un școlar silitor.

— Avem un elev nou ! o bucură Filea pe profesoara de matematici.

— De ce abia acum, în mijlocul anului ?

— Păi... începu Ilia să explice.

— Ridică-te ! îi șopti aprig Tosia. Ce om !

Ilia, nepricepînd, se uită la ea și observă cum ochii Tosiei se rotunjesc de spaimă.

— Ridică-te... Ridică-te !... șopteau toți cei din jurul noului elev, care de mult uitase regulile școlărești.

Ilia se ridică fără chef.

— Clasa a șaptea am absolvit-o înainte de încorporare. Vreau să-mi reîmprospătez cunoștințele, iar din toamnă s-o urmez pe-a opta.

— Da, e logic, răspunse profesoara. Stai jos. Să vină la tablă...

Își petrecu privirea peste vlăjganii clasei, ale căror fețe se lungiră, și și-o opri în cele din urmă asupra Tosiei, care își îndesase servieta între ea și Ilia. Tosia, disperată, îi făcu profesoarei un semn rugător cu degetele răsfirate, să n-o scoată azi la tablă. Era atîta implorare în privirea ei, încît profesoara fu mișcată.

— Bine... Kislițina a răspuns nu de mult ; îl vom deranja pe tovarășul... Spiridonov.

Oftînd, Filea se îndreptă spre tablă ca un om sortit pieirii. Fetele din prima bancă șușotiră, privindu-l cu o curiozitate ștengărească pe Ilia. Tosia se îndepărtă de vecinul său, regretînd că îl luase alături și își făcu de lucru cu servieta care azi se încăpățîna să nu se deschidă. Ilia urmărea interesat lupta zadarnică a Tosiei cu servieta.

— De ce ai venit ? șopti ea amenințător. Doar ne vedem zilnic în pădure. Nu-ți ajunge ?

— Ai să-mi interzici și să învâț ?

— Nu fi prefăcut, nu pot să sufăr mincinoșii !
șuieră Tosia, disprețuitoare față de Ilia și de șireteniile lui cusute cu ață albă.

Incoruptibilă, se trase la capătul băncii și începu să-și sîcîie cu forțe noi servieta care se pusese în grevă. Făcîndu-i-se milă de Tosia, Ilia umblă ușor la încuietoare și servieta, care parcă numai atîta aștepta, se supuse deschizîndu-se.

— Parcă l-a rugat cineva !

Tosia scoase din servieta un maculator gros cu scoarțe de mușama și începu să scrie repede ceva, întorcîndu-se puțin înspre Ilia.

— Ce viteză ai la scris ! se miră Ilia. Curat stenografă !

Plătind binele cu bine, Tosia smulse două file din mijlocul caietului și le potrivi în fața lui Ilia. Cu un suspin adînc, Ilia se scotoci prin buzunare și dete la iveală un căpețel știrb de creion. Tosia îi smulse numaidecît căpețelul mizer care făcea de rușine înaltul titlu de elev al școlii serale, îl azvîrli sub bancă și îi înmîină lui Ilia un creion mare, bine ascuțit. Ilia suspină și mai din adînc, trase hîrtia mai aproape și scrise supus : „Lecția nr.1“.

NADIA ȘI XAN XANÎCI ÎȘI IAU MOBILĂ

A plecată peste planșa ziarului de perete, Vera desena o caricatură : maestrul Ciurkin dormind într-un bîrlog de urși. Nadia adusese de afară niște rufe înghețate ; o cămașă de-a lui Xan Xanîci stătea băț, ca o sperietoare cu mînele larg desfăcute. Katia țesea un ciorap întins pe un bec ars. Anfisa se lungise îmbrăcată peste pătură și, cu mîinile sub cap, se uita în tavan.

Tosia, rumenă de ger, dădu buzna în cameră și își încălzi mîinile deasupra plitei :

— Înțepă gerul, nu glumă ! — Ea scoase din buzunar o scrisoare și o flutură. — Mamă-Vera, o recomandată !

Vera întinse mîna după scrisoare.

— Mai încet ! Întîi joacă !

— Nu știe, spuse Nadia aspru.

— Nu e de loc greu ! — Tosia bătu din picior inspirîndu-se, apoi turui dănțuind :

Scrisorică mi-a sosit,
Tălpile mi le-am tocit
De mult ce-am mai dănțuit,
De mult ce-am mai...

Nadia smulse scrisoarea din mîinile Tosiei și i-o dete Verei. După ce privi plicul, Vera făcu un pas și aruncă scrisoarea în foc.

— ...dăn-țu-it... termină Tosia tulburată, căscînd ochii la Vera : nu se putea obișnui cu faptul că Vera își arde scrisorile fără să le citească.

— De la bărbatu-tău ? întrebă Katia încet, dîndu-și seama că întrebarea ei provoacă durere, însă nepuțindu-și stăpîni curiozitatea aprinsă.

Vera confirmă cu o înclinare scurtă a capului și se aplecă din nou asupra ziarului de perete.

— Ce de mai cesulețe nostime s-au adus la magazin ! se extazie Tosia pentru ca, schimbînd vorba, să o ferească pe Vera de insistența fetelor. Micuțe, micuțe, și cu o sticlă concavă care mărește...

— Am văzut eu cesulețele, se posomorî Katia. Au și un preț...

Tosia își turnă apă fiartă în ceașcă, privi peste umărul Verei și aprecie caricatura lui Ciurkin :

— Așa îi trebuie, somnorilă... Nu te zgîrci la culori !... Of ! Ce bine desenezi dumneata urși, mamă-Vera !

— Ar fi bună și o poezioară... Tosia, hai dă-i drumul, ce zici ? o rugă Vera. Știu că tu compui...

— Nu pot la comandă... răspunse vinovată Tosia, care habar n-avea (nefiind cultivată peste măsură) că repetă niște cuvinte spuse de mulți alții înaintea ei.

Nadia puse un lemn pe foc și scormoni în cenușa rămasă de la scrisoarea Verei.

— Prea ești severă, Veruha, își dezaprobă ea prietena. E totuși bărbatul tău...

— Bărbatul se hrănește cu zarzavatul ! se amestecă în vorbă Tosia, continuând să-și bea ceaiul : Altfel înțeleg eu : dacă doi oameni s-au despărțit, gata, așa rămîne. La ce bun să se facă de rîs ?

— Tu ar fi mai bine să taci cînd vorbesc oamenii mari, o sfătui Nadia. Ne descurcăm noi și fără tine.

— Tac, tac... — Tosia închipui din degete un fel de lacăt, potrivindu-l în dreptul gurii. — Ce plăcere au toți să ordone, altceva nici nu le trebuie !

Spre uimirea prietenelor ei, Tosia își scoase din noptieră servieta micuță, răsturnă pe masă toate cărțile și caietele, apoi se așeză fără nici o invitație la lucru, proclamînd cu solemnitate :

— Cine știe carte are patru ochi.

Vera și Katia se priviră îngrijorate, neînțelegînd ce se petrece cu Tosia. Aceasta, fără să piardă nici o clipă, își deschise cartea de probleme și începu să murmure cu sîrguință :

— Două trenuri au pornit...

Vera era atît de uluită, încît fu gata să-și calce jurămîntul de a nu-i mai face niciodată lecțiile Tosiei.

— Hai să te ajut, îi propuse ea compătimitoare.

Tosia împinse întîi cartea cu probleme înspre Vera, dar o retrase îndată.

— Le fac singură... Înainte nu-mi păsa, dar acum parcă mi-e rușine să stau la tablă ca vițelul la poarta nouă. De ce oare, mamă-Vera ?

— Se vede că te-ai mai copt și tu.

— Da, e logic ! zise Tosia, cu glasul bătrînei profesoare de matematici.

Katia tuși cu tîlc.

— Lasă tertipurile, Kislița ! Tu nu vrei să te faci de rîs față de Ilia, asta e !

Tosia se gîndi cît se gîndi, pe urmă dădu din cap mărturisind :

— Ce să zic, și asta e logic : nu vreau să-i dau prilej de satisfacție ticălosului ăstuia ! — Își vârî iar nasul în carte și murmură inspirată : — Două trenuri au pornit unul în întâmpinarea celuilalt...“ — Aici își ridică o clipă capul, pentru ca după obiceiul ei, să adauge un comentariu propriu : — Și nu s-au ciocnit, fir-ar să fie !

Fără să-și dea seama, Tosia se așezase cu spatele la Anfisa, ca să n-o vadă și să-și amintească fără rost legătura ei cu Ilia. Îți amintești ori ba, tot nu se schimbă nimic. Prea multă cinste le-ar face Tosia dacă și-ar frământa creierii cu relațiile lor nerușinate !... Și s-a nimerit să locuiască în aceeași cameră cu Anfisa și să doarmă în paturi alăturate. De vină e numai administratorul ! N-a putut și lunganul ăsta s-o instaleze pe Tosia în altă cameră ! E drept, atunci nu s-ar fi împrietenit cu Vera, Nadia și Katia... Ce ți-e și cu viața asta ! Cum o întorci, cum o sucești...

Vera termină caricatura, se culcă în patul-hamac, luă o carte, dar nu se apucă de citit. Se uita îngrijorată la Nadia, care, retrasă în colțul ei și posomorâtă, își pironise privirea în podea.

— Nadejda, de ce nu pregătești cina ? Mai e puțin și vine Xan Xanîci.

— Cina ? tresări Nadia din toropeala ei. A, da, cina...

Trase de sub pat coșul cu cartofi și scotoci în noptieră după cuțit.

— Tosia, unde ai pus cuțitul ?

Tosia, care scîrțîia stăruitor cu penița pe caiet, făcu un gest cu mîna liberă, că adică nu știe nimic de nici un cuțit și că, în general, roagă să nu fie stingherită de la învățătură. Anfisa scoase în tăcere cuțitul ei din noptieră, același cuțit pe care îl apăsă deunăzi cu atîta înverșunare de celelalte fete, și îl întinse Nadiei.

— Te-ai făcut mai bună, Anfisa, nici nu-mi vine a crede ! se miră Nadia luînd cuțitul. Ptiu, ptiu, să nu te deochi.

— Vezi să nu întîrzi la serviciu, îi atrase Vera atenția Anfisei, fără să-și ia ochii de pe carte.

Anfisa se îmbracă fără zgomot și plecă.

— Ce-o fi cu ea ? întrebă Nadia. Pare îngîndurată.

— Țintește la inginer, explică atotștiutoare Katia. Crede că o să pună mîna pe el prin modestie.

Nadiei îi căzu cartoful curățat alături de ligheanul cu apă.

— O să-l înhațe oare și pe ăsta ?

— A și căzut în cursă, răspunse Katia și întinse alt ciorap pe bec.

Cineva bătu încetișor la ușă. După obiceiul ei, Tosia își ridică iute capul, deschizînd gura pentru a-și rosti formula preferată : „Intră, care ești acolo, așa de politicos !” dar se răzgîndi, se cufundă din nou în problemă, mulțumită că n-a căzut în ispită.

— Intră, zise Nadia.

Înăuntru se furișă oblic Xan Xanîci, în mîna cu un taburet nou, făcut de el.

— Iată ! îl arătă el triumfal așezîndu-l la vedere în mijlocul camerei. Încetul cu încetul ne procurăm mobilă, Nadiușa și cu mine !

Tosia nu mai putu rezista, sări de la masă și cercetă taburetul din toate părțile. *Mobila* lui Xan Xanîci era bine geluită, bine încheiată și vopsită într-un verde viu. Meticulosul Xan Xanîci prevăzuse totul, pînă și semiluna : o gaură în mijlocul tăbliei, cu ajutorul căreia să poată fi mutat mai ușor dintr-un loc în altul.

— Ce bun meșter ești, Xan Xanîci ! îl laudă Tosia plimbîndu-și un deget pe conturul semilunii. Eu, una, n-aș putea să fac un taburet ca ăsta niciodată.

— Așază-te ! o rugă Xan Xanîci, zîmbind fericit. Pentru a-i face plăcere bunului Xan Xanîci, Tosia se trînti pe taburet.

— Ei, cum e ?

— Un veac aș sta și nu m-aș sătura ! Cred că ar costa vreo douăzeci de ruble, nu ?

— Încearcă să-l cumperi cu douăzeci de ruble ! se umflă în pene Xan Xanîci. Nici pentru douăzeci și cinci nu-l capeți !

— Adevărat, am socotit prea puțin, încuviință grăbit Tosia.

Xan Xanîci se apropie de Nadia, îi strînse duios mîna mai sus de cot, în calitate de logodnic, și așază taburetul în colțul lor de familie.

— Am întîrziat cu cina astă seară... zise Nadia cu un aer vinovat, agitîndu-se în preajma plitei.

— Nici o grijă, Nadiușa, își liniști Xan Xanîci logodnica, nu mi-e foame de loc azi.

El îndreptă pe perete tabloul-surpriză, se așază pe taburetul său cu semilună și abia după aceea împărtăși noutatea cea mare :

— La administrație s-a spus că se aduc toți dulgherii înapoi, pe șantier, Nadiușa... Și numai inginerul cel nou a aranjat totul ! — Xan Xanîci coborî vocea. — Eu cred că este dintre... *ăștia noi...*

Nadia înțelese nuanța imediat și dădu din cap în semn de acord cu logodnicul său.

E cazul să spunem aici despre Xan Xanîci că nu era un om chiar așa simpluț cum credeau unii din așezare. Cu toate că stătea totdeauna la locul său, calm și liniștit, și, după cum spunea el însuși, *nu sărea în ochi*, Xan Xanîci avea o părere proprie despre absolut tot ce se întîmplă pe planeta noastră. Numai cîteodată, cînd un eveniment oarecare era prea încurcat și se petrecea undeva departe, departe de așezare, Xan Xanîci zicea atunci, cu vocea lui înceată, că *de departe* îi vine greu să judece, că ar trebui cu un ochi măcar să vadă cum arată lucrul *în natură*.

Și, de la sine înțeles, Xan Xanîci avea o părere personală despre toți șefii cu care se întîlnise în viața lui. Pe toți acești șefi, mari și mici, pe care-i cunoștea, Xan Xanîci îi împărțea, pentru comoditatea lui, în vechi și noi. Pe cei de tip vechi îi înjura cîte puțin, iar cu cei de tip nou era binevoitor, considerînd că ei merg pe un drum bun, și le ura nenumărate succese pe acest drum, totuși nu prea ușor, în primul rînd să nu se abată pe potecuța bătătorită de șefii vechi.

Nu era, bineînțeles, vorba de vîrsta șefului respectiv. Xan Xanîci avea în vedere și șefi cît se poate de

tineri, care abia dacă împliniseră două decenii, dar pe care îi clasase în categoria celor de tip vechi. Alții, dimpotrivă, atinseseră șaizeci de ani, dar pentru Xan Xanîci continuau să rămână șefi de tip nou.

O ținută bravă, ambiție, studii superioare și răssuperioare, o limbă ascuțită, chiar și capacitatea de a munci bine, luată ca atare, toate acestea nu se bucurau de mare cinste la Xan Xanîci. După el, principal și hotărîtor era *ce urmărește* șeful, pentru cine trăiește și face eforturi, pentru sine ori pentru toți oamenii simpli, cum ar fi Xan Xanîci, Nadia, sau Tosia-bucătăreasa, pentru oamenii care i-au încredințat ștampila (în închipuirea lui Xan Xanîci, toți șefii aveau ștampilă) și dreptul de a-i conduce.

Fiind el însuși meșter la toate, Xan Xanîci prețuia cel mai mult pe șefii care știau nu numai să conducă, să comande, ci se pricepeau și la vreo meserie oarecare, alta decît aceea de șef, spre pildă să doboare copacii, să elaboreze oțelul ori să cultive grînele. În asemenea șefi, Xan Xanîci avea încredere deplină, socotind că un meșter nu-l va înșela pe alt meșter.

Văzîndu-l pe inginer cum se rățoiește la Ciurkin, Xan Xanîci era cît pe-aci să-l treacă în categoria șefilor de tip vechi. Fu suficient să afle însă că Dementiev și nu altul îl convinsese pe Ignat Vasilievici să recheme pe toți dulgherii la construirea casei în care li se promisese, lui Xan Xanîci și Nadiei, camera absolut trebuincioasă înființării căminului lor, pentru ca Dementiev să fie trecut fără zăbavă, de către Xan Xanîci, din rîndul șefilor vechi în rîndul celor noi.

Cu toate acestea, nu era cazul încă să se liniștească Dementiev și să se culce pe lauri. În bogata colecție de șefi a lui Xan Xanîci, alcătuită de-a lungul întregii lui vieți, se găseau și dintre aceia care își începeau activitatea ca șefi nou-nouți, dar se rostogoleau după aceea de-a dreptul în tagma celor vechi, devenind și mai ai dracului decît cei care se arătau vechi de la început, fără a părea altceva.

Înainte de a relua firul povestirii, trebuie să adăugăm că timidul Xan Xanîci considera aceste gînduri ale lui grozav de îndrăznețe, ba chiar întrucîtva răz-

vrăitoare. Nu numai că nu le impunea cuiva cu forța, dar le și ascundea cu multă grijă. În adunări și ședințe, fie și în cele mai furtunoase, Xan Xanîci stătea în colțișorul său, asculta atent pe oratori și nu se deda orbește la critică, ci tăcea cuminte. Nici la ziarul de perete nu scria vreodată sub pseudonimele „Țeapa” sau „Viespea”, cele mult îndrăgite de toți iubitorii de adevăr.

Gîndurile sale ascunse Xan Xanîci le încredința numai Nadiei, deoarece în adîncul sufletului său o și socotea nevasta lui, iar adevărata viață de familie, așa cum o înțelegea celibatarul Xan Xanîci, cerea să nu existe între soți nici un fel de secrete. Poate că el tînjea atîta după viața de familie tocmai fiindcă se plictisise cu timpul să tot tacă păstrîndu-și gîndurile doar pentru el. În pragul bătrîneții îl cuprinsese dorința să aibă mereu alături măcar un singur om căruia să-i încredințeze gîndurile, însă un om răbdător și devotat...

— Eu așa gîndesc, Nadiușa, zise Xan Xanîci, dacă inginerul nostru n-o să ne păcălească pe viitor, să-l invităm la nuntă... Tu ce crezi, ai ceva împotrivă?

— De ce nu? răspunse Nadia aruncînd cartofii curățați în tigaie. Să vină.

Odată rezolvată problema cu cele două trenuri, Tosia căută la sfîrșitul manualului și fu nespus de uimită să constate că rezultatul obținut prin munca ei, alcătuit dintr-o mulțime de cifre, coincide cu cel din carte, inaccesibil pentru ea pînă atunci.

— Sînt ușoare problemele, dacă știi să le dezlegi! își împărtăși ea descoperirea. Dacă lucrurile or să meargă tot așa, te pomenești că devin fruntașă. Ce minunăție!...

— Dacă ai fi fost educată cum se cuvine, spuse Vera sentențios, ai fi în toate un om. Ai posibilități.

— Bună ziua! sări Tosia consternată. Dar ce, așa nu sînt om?

Vera ocoli un răspuns direct:

— Acuma, încă toate sînt în tine, și bune și rele, amestecate. N-ai cum vedea ce precumpănește.

— Cu așa ceva nu sînt de acord! replică Tosia pe un ton hotărît, închizînd cu zgomot manualul de

aritmetică și trecînd la cel de gramatică. Nu puteți tăia un om viu în două : de la creștet la buric să-l faceți pachet că-i bun, iar de la buric la tălpi să-l dați la deșeuri. Eu cred că tot ce e bun în mine e al meu, și tot ce e rău la fel. Unde să dispară ? Așa că luați-mă cum sînt, întreagă, și basta !

— S-a pornit morișca ! o dezaprobă Katia.

Nu putea să sufere perorațiile Tosiei. I se părea atunci, fără să știe de ce, că Tosia o depășește în văzul tuturor.

Pregătindu-se de culcare, Katia își restabili repede echilibrul sufletesc. Ea se uită la grămada înaltă a pernelor de puf așezate pe patul ei, apoi la unica pernă a Tosiei, și aceea umplută cu vată cazonă presată, și de îndată își resimți trainica-i superioritate. Îi veni să și rîdă că era gata să se supere pe biata Tosia, care după toate probabilitățile nu va ajunge niciodată să aibă niște perne atît de pufoase și multe.

— Xan Xanîci ! strigă Katia cu o voce veselă, făcîndu-și patul.

— Am înțeles ! răspunse Xan Xanîci și se întoarse cu fața la perete.

Mîna îi intră automat în buzunar, căutînd și scoțînd briceagul. Se aplecă întîi spre partea de jos a grinzilor, dar acolo toate încheieturile erau călăfătuite dinainte, prin urmare fu nevoit să se urce pe taburetul său renumit, cu gaură, după ce așternu în prealabil un ziar pe el, ca să înceapă a drege încheieturile din partea de sus a grinzilor.

DEMENTIEV CONSULTĂ ECOUL

Anfisa pășea pe vechea pîrtie acoperită cu un strat subțire de zăpadă, iar Dementiev alături, pe zăpada bătătorită. Se deschidea în fața lor, arătîndu-și tainele, o pădure sălbatică, neatinsă de om. Schiurile alunecau ușor, zăpada proaspătă strălucea sărbătorește în bătaia

soarelui, gerul era și el într-o dispoziție pașnică : pișca doar ; nu-ți venea, e adevărat, să stai locului, dar în mers, îți da pace și-l bănuiai numai datorită întăririi buzelor, străine parcă, și aburului scos pe gură.

— Afine roșii sînt aci cîte poștești, relata conștiincios Anfisa particularitățile locului. Iar din văioaga aceea, gospodinele noastre aduc ciuperci cu gălețile... Dacă te însori aici, ai de unde să pui bureți la saramură !

— Bureți ? repetă Dementiev vorba, fericit, și lovi de bucurie cu bățul de schi trunchiul apropiat.

O labă de brad, îngreuiată peste puterile ei de povara de omăt, tresări în înălțime și atunci căzu de sus un ghem mare de zăpadă. Dementiev își ridică fața înfierbîntată lăsîndu-și-o gîdilată de ger.

— Îmi place la voi ! mărturisi el, ajungînd-o pe Anfisa și privind-o admirativ. Păcat că n-am aflat mai de mult... de centrul acesta ! — Anfisa se uită la el cu neîncredere. — Dar spune-mi, prin ce e renumit locul acesta ?

— Are un ecou interesant. Ascultă. — Anfisa se opri și strigă poruncitor, ca o stăpînă : — Ei !

Ecoul, plictisit de inactivitate, prinse cu plăcere strigătul Anfisei și, treptat, îl rostogoli tot mai departe și tot mai încet. Dementiev scoase și el un strigăt, și-i ascultă încordat ecoul treptuit. Strigătul lui Dementiev urmări precipitat strigătul Anfisei, îl ajunse undeva în fundul pădurii și se contopi cu el.

— E un ecou serios ! îl aprecie Dementiev.

Urcară pe vîrful unei coline. Dementiev ridică bățul de schi, ca s-o facă pe Anfisa să admire desîșul sălbatic al pădurii copleșite de zăpadă.

— Ce spui ? Nu se cere de-a dreptul trecut pe pînză ?

Anfisa se uită cu răbdare în jur. La drept vorbind, ea nu-i înțelegea niciodată pe cei care se extaziau în fața unui peisaj frumos, unui nou-raș mai ciudat, sau a unui apus purpuriu, și mai ales pădurea nu putea s-o admire Anfisa. Ea crescuse într-o regiune forestieră, în viața ei văzuse mii de copaci, iarna și vara, dimineața și seara : pădurea, sub o înfățișare ori alta, era pentru

ea ceva mult prea obișnuit și bine știut, ca s-o poată admira.

Acum însă, se trezi în ea dorința să vadă pădurea cu ochii lui Dementiev, și se pare că reuși.

Iarna îndesase căciuli bogate pe creștetul arborilor, încovoiasse crengile, acoperise cu promoroacă fiecare ac de brad sau de pin — nelăsând despuiat nici unul... Dinspre brădetul tânăr și des, la poalele căruia, pe zăpadă, se piteau umbre difuze, albastre, venea un frig aspru. Dinspre pinii uriași veni în schimb un aer cald, care o învălui pe Anfisa. Părea că trunchiurile de culoarea bronzului înmagazinaseră pînă la refuz soarele văratec, care răzbătea acum prin scoarța solzoasă. Din desișul pădurii, se auzi numai de cîteva ori ciocănitorea nevăzută, care amuți iute, nevrînd să tulbure liniștea maiestuoasă.

Anfisa era sigură : încă puțin, și va înțelege frumusețea pădurii, pînă acum inaccesibilă ei. Dar tocmai în momentul acela o străbătu un sentiment neplăcut, cum că nu numai ea se uită la pădure, ci și pădurea la ea. Și nu numai că se uită, ci o și vede toată, pînă în ultimul ascunziș al sufletului, cu toată viața ei rătăcită, încîlcită, pe care acum ar fi vrut s-o ascundă lui Dementiev.

— Să mergem, e frig cînd stai, spuse ea mohorîta și-și dădu drumul să lunece la vale cu schiurile.

Dementiev o ajunse jos și o lăudă :

— Bine mai schiezi, eu unul ți-aș da premiul întîi !

— Nu-s toți așa darnici. Și nici n-am mare merit... Sînt din partea locului. M-am născut în apropiere.

— Curios... gîndi Dementiev cu glas tare. Mie, nu știu de ce, mi se pare că ai venit de undeva de departe... — Tăcu o clipă verificîndu-se, apoi, convins, adăugă : — Ești o prințesă de peste țări și mări.

— Chiar o prințesă ?

— Cea mai autentică ! N-am mai întîlnit una la fel.

Anfisa deveni serioasă, dar neștiind cum să reacționeze, răspunse pe tonul ei obișnuit, puțin ațîțător, promițător :

— Lasă astea, Vadim Petrovici ! Nu sînt eu chiar așa de credulă ! Ai studiat la Leningrad și totuși, n-ai mai întîlnit... Pe acolo, asemenea prințese vînd sifon la fiecare colț de stradă... Te pricepi la complimente !

Dementiev se opri brusc, parcă poticnindu-se, deși locul era neted. Se opri și Anfisa, aruncîndu-i o privire speriată, puțin vinovată. La fiecare întîlnire nouă, îi era tot mai greu să stea de vorbă cu Dementiev. Nu putea găsi tonul potrivit. Un lucru știa bine : că nu trebuie să se poarte cu el așa cum se purta cu Ilia și cu ceilalți băieți ; dar cum să se poarte nu știa, și adesea își dădea în petec.

— Vorbești serios ? întrebă Dementiev cu îngrijorare. Nu mă cunoști deci... Verificăm noi îndată ! — Își umplu pieptul cu aer și se întoarse spre desîș : — Nu-i așa că n-am mai întîlnit ?

Ecolul zăbovi un pic și răspunse :

— Întîlniit ! N-am mai în-tîl-niit.

— Auzi ? triumfă Dementiev. Pădurea nu minte !

Anfisa își feri iute privirea.

— Ciudat mai ești !

Și porni înainte. Un zîmbet neobișnuit la ea, blînd, recunoscător și numai în mică măsură condescendent, trecu pe fața Anfisei.

Ajunseră la rîul ferecat de ger. Pe malul celălalt se vedeau stive lungi de bușteni, pregătiți pentru plute.

— Ce-i asta ? se miră Dementiev. Să fie așezarea noastră ?

— Chiar ea... — Anfisa se posomorî, coborîse parcă din înaltul cerului pe pămînt. — Prinde-mă !

Ea coti cu hotărîre, lăsă pîrtia și zbură îndepărtîndu-se de rîu. Dementiev se aruncă pe urma ei...

Se întoarseră în așezare pe înserat. În pridvorul căminului, Anfisa își scoase schiurile și le scutură de zăpadă. Sărind într-un picior, Petka Ciurkin apăru pe stradă cu o plasă din care ieșea coada mare, ca de sirenă, a unui batog cît toate zilele. Dementiev îl apucă pe Petka și-l ridică în aer.

— Încotro ai luat-o, cetățene ?

— Dă-mi drumul ! urla Petka, agitându-și plasa și căutând să-l plesnească pe Dementiev cu coada peștelui peste față.

— Spune cine ești, altfel nu-ți dau drumul !

— Tu l-ai ars pe tatăl meu cu o mustrare ; nu vreau să vorbesc cu tine.

— Aha, ești un Ciurkin, prin urmare !

— N-am spus asta... Dă-mi drumul, birocrat neno-rocit ce ești !

Dementiev rîse fericit, de parcă ar fi auzit cine știe ce laudă, și-i dăde drumul băiatului.

— Așa mă prețuiesc ei în familie, ai înțeles, Anfisa ? și îi strigă lui Petka : Treci pe la mine, am să-ți dau să citești o carte frumoasă, cu poze.

Drept răspuns la invitație, Petka întări un bulgăre de zăpadă și-l azvîrli în spinarea lui Dementiev.

— Bătăios mai e ! constată Dementiev aprobativ, strîmbîndu-se de lovitură. Îmi plac copiii, dar dumi-tale ?

Întrebarea o surprinse pe Anfisa nepregătită.

— N-nu prea... Sînt cam gălăgioși.

— Da de unde ! — Pentru prima oară, Dementiev nu fu de acord cu Anfisa. — Sînt niște omuleți minu-nați !...

PE PLATFORMA DE FRÎNARE

În pădure se stingeau fumegînd focurile... Soarele apu-nea, colorînd zăpada în tot felul. Atîta se lungiseră umbrele copacilor, încît era greu să deslușești de care copac ține o umbră ori alta.

Tăietorii se grăbeau la tren. Tosia era obișnuită să-l vadă pe Ilia apărînd în fiecare seară alături de ea în drum spre halta trenului, deși nu reușeau să rămînă zilnic tot timpul împreună. Astăzi, nu se știe de ce, el o lăsă la jumătatea drumului și fugi înainte. „Îți arăt eu ție !“, își zise Tosia jignită.

Mecanicul „cucului”, mînjit pe faţă cu funingine, văzîndu-i pe tăietori dădu un semnal prelung. Muncitorii se îmbulziră care mai de care să ocupe locurile cele mai bune. Ilia sări primul în tren şi puse stăpînire pe platforma de frînare a unui vagon.

— E ocupat ! E ocupat ! respingea el toate atacurile. Tosia, vino-ncoace.

Tosia se apropie şi-l întrebă cu nepăsare :

— Ce doreşti ?

— Vino-ncoace, ţi-am oprit un loc, cu tichet !

Ilia îi întinse mîna. Tosia şovăi, cătînd nehotărîtă în jur. Tăietorii care nu reuşiseră să ocupe loc pe platformele de frînare se căţărau pe încărcătura de buşteni şi se aşezau deasupra. Katia şi Saşka se instalară sus, deasupra lui Ilia, şi se întoarseră prevăzători cu spatele la locomotivă, ridicîndu-şi amîndoi deodată gulele, parcă înţeleşi. Tosia observase de mult că „însurăţei” se poartă peste tot ca o singură fiinţă. În vorbe, Tosia o ironiza pe prietena ei pentru această pierdere a independenţei, dar în fundul sufletului invidia armonia deplină dintre Katia şi Saşka.

— Haide, haide ! o pripi Ilia. De sus, de pe buşteni, o să te ia vîntul.

El îi ajută Tosiei să urce pe platforma înaltă. Mica locomotivă abia urni garnitura grea, pe care gerul o lipise parcă de şine. Vera dete buzna din birou şi fugea spre tren, cu geanta ei de companie care o lovea peste sold.

— Veruha ! o strigă Tosia şi adause cu ciudă : Eh, nu aude !

— Şi ce nevoie avem de ea ? protestă Ilia. Al treilea e de prisos.

Vera ocupă un loc pe platforma de frînare învecinată. Trenul îşi iuţi mersul. Roţile începură să contabilizeze drumul : numărau joantele şinelor, dar se încurcau la curbe şi iarăşi o luau de la capăt. Pădurea înzăpezită îşi desfăşura în văzul Tosiei, de ambele părţi ale drumului, frumuseţea-i hibernală.

— Frumos... zise Tosia încet : ea observase mai de mult că o pădure în care nu lucrezi pare totdeauna mult mai frumoasă.

— Cum ? Întrebă Ilia, care n-auzise bine. Da, e o frumusețe !... Mergem azi la cinema ?

— Ce film e ?

— „Oameni curajoși“.

— Mergem. L-am văzut de patru ori și tot mă interesează. Mă bucur că mai văd caii...

Ilia o asigură pe Tosia :

— Filmul ăsta se dă des la noi !

Ca să se poată uita la Tosia, curioasa de Katia sta aplecată, iar Vera nu-și lua nici ea ochii de la platforma vecină, de la protejata ei Tosia.

— N-o s-o mănânc ! strigă Ilia cu ciudă. — Katia își retrase repede capul. — Mulți tutori mai ai !

Tosia fu de acord.

— N-au altă treabă... Mă cred un copil.

— Mai potolește-le, o sfătui Ilia.

— Adevărat...

Platforma se smucea încolo și-ncoace, vrînd parcă să scape de sub picioarele Tosiei.

— Nu ți-e frig ? Întrebă Ilia cu o gingășie stîngace.

Tosia făcu semn din cap că nu. Ilia își scoase fularul de lînă și înfășură grijuliu gîtul Tosiei.

— Poftim, încă un tutore ! zise Tosia.

Ilia avu îndemnul să-i povestească Tosiei chiar acum, îndată, totul despre rămășagul acela, ca să nu mai rămîină între ei nimic urît din viața lui trecută. Stupidul rămășag îl împiedica la fiecare pas, îi otrăvea toată bucuria, nu-i dădea pace o zi măcar.

Tuși o dată și era cît pe ce să-i mărturisească Tosiei cel mai mare păcat al său, dar îi văzu de aproape ochii strălucind de cea dintîi fericire tinerească și nu mai avu curajul să deschidă vorba despre rămășag. Simțea că în felul acesta i-ar da Tosiei o lovitură pe la spate. „Mai târziu“... hotărî el precaut.

Se însera și Tosia era grăbită să admire pe săturate pădurea sălbatică în ultimele ei clipe de lumină. Din cînd în cînd, întorcîndu-și cu greu gîtul înfășurat, ea își ridica încrezătoare ochii la Ilia, iar acesta dădea cu mîndrie din cap, ca și cum el, cu propriile-i mîini, crease pentru Tosia frumusețea de basm a pădurii.

Apoi Ilia îi aruncă o privire cam neobișnuită și Tosiei i se păru că el știe ceva foarte interesant despre ei amândoi, dar nu vrea să spună ce. Tosiei nu-i plăcea de fel când oamenii începeau așa, netam-nesam, să se ascundă, și întrebă nemulțumită :

— Ce este ? Ciudat om mai ești !

— Știi, nici nu bănuiam că există asemenea fete !
Își dădu Ilia gândul pe față. Tu ești așa de...

El își învîrți nehotărît degetele desfăcute, căutînd și negăsind cuvîntul potrivit. Tosia era măgulită.

— Așa de... cum ?

— La început îmi plăceai doar, acuma însă... — Vocea lui Ilia tremură. — Te iubesc, Tosia... Eu n-am vrut, totuși m-am îndrăgostit ! Numai, să nu rîzi...

— Ei, asta e ! zise Tosia lipindu-și obrazii aprinși de stîlpul înghețat.

Ea trase cu coada ochiului la Ilia, așteptînd ce-o să urmeze, cu ce-o s-o mai bucure. Lui Ilia, însă, aproape toate cuvintele îi zburaseră din cap.

— Te iubesc cu adevărat, înțelegi ?... repetă el și iar tăcu.

Tosia avu deodată impresia că Ilia a început să semene cu Sașka cel neîndemînatic. Se vede treaba că toți băieții, cînd ajung să iubească, devin neîndemînatici...

— „Știi“, „înțelegi“... îi reproduse Tosia ofensată cuvintele și îi aminti : Cîndva vorbeai mai frumos : „Cînd te văd, e sărbătoare în sufletul meu“, „închid ochii și chipul tău îmi apare în față“ !

Ilia icni stînjenit și regretă că altădată îi îndrugase Tosiei atîtea. Elocvența lui de-atunci îi ieșea pe nas acum.

— Pe-atunci eram încă... prost ! se căi el. Și cuvintele acelea erau cuvinte ieftine, uită-le... *Acuma* e sărbătoare în sufletul meu ! Știi, pînă și toate lipsurile tale îmi sînt dragi !

— Ce fel de lipsuri ? întrebă Tosia bănuitoare.

Ilia se fîstîci. Îi era frică să n-o jignească pe Tosia în amorul ei propriu.

— Ei ? ceru Tosia.

— Nasul e puțin... în vînt, zise Ilia cu frică și se corectă imediat : Dar numai un pic !

Tosia își trecu automat mîna peste față, căutînd fără succes să-și apese în jos vîrful nasului. Tăcerea ei auto-critică îl încurajă pe Ilia.

— Apoi, statura... el tuși. Mijlocie... Știi, îmi dau acum seama că n-aș fi putut iubi nicicînd o femeie înaltă... La ce mi-ar folosi mie o prăjină ?

Tosia își lăsă capul în jos, împărtășind întru totul părerea lui Ilia cu privire la *prăjină*. Aștepta acum, după o critică aspră a lipsurilor, și o preamărire a calităților, că doar o fi avînd și ea niscăiva calități și nu numai pentru lipsuri o iubește Ilia ; însă acesta tăcu.

Toate cuvintele neobrazate, pe care înainte Ilia le folosea curent și la întîmplare față de drăguțele lui, nu se potriveau de loc Tosiei, și altele nu știa, pur și simplu.

— Eh, nu știu să vorbesc despre dragoste ! regretă el adînc. Vrei să sar pentru tine din tren ?!

Ilia făcu un pas spre scărifică. Tosia îl apucă speriată de mîneacă.

— Te faci zob !

Ea se dădu repede înapoi de lîngă Ilia, se uită prim-prejur și văzu totul altfel : platforma mizeră cu urmele de tălpi a nenumărați oameni, coaja de copaci sfărîmată și răspîndită pe jos, manivela ruginită a frînei, capetele buștenilor de pe platforma învecinată venind pînă aproape, însemnate cu oreta violetă a Verei, și, chiar lîngă ea, scurta vătuită și nu prea curată a lui Ilia, pîrlită pe o parte de foc... Iată, deci, că aici și acum i s-a făcut prima declarație de dragoste !

Nu cu mîntea, ci cu întreaga ei ființă, Tosia întui trecerea inefabilă și continuă a timpului. Dacă nu știi să-l prinzi de vreo codiță a clipei, ca să-l reții... Întîmplarea de azi e de pe acum o parte din trecutul ei ! Chiar dacă ar mîncea numai iaurt și ar mai trăi încă două sute de ani, cu prima declarație de dragoste nu se va mai întîlni. Dacă are noroc, o să i se mai facă o declarație, încă cinci declarații, încă douăzeci... și nouă. Mai multe nici nu vrea, căci va trebui de fiecare dată să și răspundă ceva. E o treabă complicată, care dă prea multă bătaie de cap.

Tosia nu ştia de ce, dar era convinsă de mai-nainte că, îndată după ce i se va face o declaraţie de dragoste, toată viaţa ei se va schimba. Acum, însă, ea văzu că de fapt totul rămăsese neschimbat : roţile se rostogoleau sub platformă cu acelaşi uruit metalic indiferent ; de ambele părţi ale drumului continuau să zboare, prin înserarea tot mai accentuată, brazii întunecaţi şi mes-
tecenii difuzi, cenuşii ; pînă şi propriul ei deget, la care se tăiasse azi în bucătărie şi îl legase după aceea cu o cîrpă, continua să-i degere în mînuşă ca şi înaintea declaraţiei lui Ilia.

Tosiei i se păru că Ilia le-a încurcat pe toate, făcîndu-şi declaraţia de dragoste altfel decît s-ar fi convenit. Prea s-au petrecut toate ca în fiecare zi. Iar prin ţinuta lui de toate zilele, Ilia, fără a-şi da seama, îi stricase definitiv Tosiei sărbătoarea mult aşteptată. Tosia nu era birocrată şi n-ar fi pretins lui Ilia să se îmbrace, nici pentru o ocazie solemnă ca asta, în brocart şi catifea, dar să-i facă declaraţia de dragoste în scurta vătuită şi cu poala arsă parcă tot nu se cădea.

Ilia o privea cu luare-aminte pe Tosia aşteptîndu-i răspunsul. Acuma lui îi era uşor, îşi descărcase sufletul şi se odihnea. Ea, însă, avea de cîntărit totul, să-şi scruteze viitorul pînă la adînci bătrîneţe, ca să nu dea greş ; şi, colac peste pupăză, poala pîrlită a scurtei lui Ilia, care o sîcîia, îi sărea tot timpul în ochi. Ea nu prea ştia ce-i cu ea şi, ca să cîştige şi timp, întrebă pentru precizarea situaţiei :

— Mărturiseşti, aşadar ?

Tosia îşi aminti cum se ciondănise cîndva cu Katia din pricina acestui cuvînt, şi se îndoia acum de utilitatea controversei. Un cuvînt ca oricare altul, nici mai bun, nici mai rău. De ce să te legi de el ? Chiar dacă e neplăcut cumva, sensul însă... Iar sensul, toată lumea ştie asta, e principalul !

— Mărturiseşti ? repetă ea întrebarea.

— Ce ? nu se dumiri Ilia.

— Adică cum, ce ? Bună ziua ! Mărturiseşti că... cum să zic, că mă iubeşti ?

Tosia se uită suspicioasă la Ilia : oare n-o duce ?

— Ei, să zicem că mărturisesc... răspunse Ilia fără chef, neînțelegînd în ruptul capului ce se petrece.

— Fără „să zicem“ ! — ceru Tosia și privi pe furis poala arsă a scurtei vătuite, ca să devină mai fermă, să izgonească orice milă involuntară pentru Ilia, milă cui-bărită în cel mai îndepărtat și mai greu controlabil colțișor femeiesc al inimii ei. — Cum rămîne, deci ?

— Ți-am spus doar... Vrei poate să-ți dau o adeverință ?

Tosia nu dădu atenție înțepăturii lui Ilia și înclină solemn capul, luînd notă de declarația lui.

— Și cum mă... iubești ? Așa și așa, sau nu poți trăi fără mine ?

Rîdea încetișor în timp ce vorbea, și Ilia nu se dumirea dacă ea vorbește serios sau își bate joc de el, după obicei.

— Nu pot, zise Ilia posomorît. Așa ceva încă nu mi s-a-ntîmplat...

Deodată, lui Ilia i se păru că ei vorbesc limbi diferite și că Tosia nu va înțelege niciodată cît de mult are el nevoie de ea. Cu copilița asta toate mergeau anapoda. Tosia îl puneă mereu în încurcătură și niciodată nu puteai ști dinainte ce figură o să-ți facă în clipa următoare. Întrebările pe care le puneă dînsa erau atît de nepotrivite, atît de neuzitate între alți oameni, încît abia mult mai tîrziu, la rece, îi veniră lui Ilia în minte răspunsurile cele abile, demne de amorul său propriu.

— Și în vis mă vezi ? își continuă Tosia cercetările.

Mîndria bărbătească a lui Ilia se indignă. Își închipui cît de ridicol ar părea, privit de la o anumită distanță... Stă acolo un vlăjgan zdravăn ca el în fața unui nod de fată ca Tosia, și dă raport de ce visează nopțile. Deși Ilia o visase pe Tosia de mai multe ori, acum, în ciuda ei, ca să-i stăvilească puțin aroganța exagerată, negă dînd din cap.

— Înseamnă că nu e încă o dragoste adevărată, îl lămurii Tosia autoritar. Ține minte, poate să-ți folosească cîndva : te trezești fix la miezul nopții, îți întorci perna, și atunci negreșit vezi în vis pe cine vrei !

Auzind una ca asta, lui Ilia nici nu-i mai veni să se supere pe Tosia.

— Eh, Tosenka ! oftă el, regretînd că îi căzuse cu tronc o fetișcană așa de verde, care încă nu s-a desprins de țărnuul copilariei și nu pricepe absolut nimic din sentimentele oamenilor mari.

— Încearcă întîi și pe urmă oftează. E un lucru sigur ! Eu îmi întorc totdeauna perna, și de fiecare dată un om îmi apare în vis !

— Și cine îți apare în vis ? întrebă gelos Ilia. Am să-i rup picioarele !

— N-ai să i le rupi ! — Tosia se uită cu viclenie la Ilia cel neperspicace. — Ca să n-ai tu însuși pe urmă nevoie de cîrje...

În vocea îngroșată, puțin răgușită de răceală a Tosiei, vibră de astă dată o coardă *feminină*, pînă acum înăbușită, vibră plină de bucurie, mîngîindu-l pe Ilia. Trădîndu-și stăpîna, vocea îl povățui pe Ilia să nu dea prea multă crezare răcelii aparente a Tosiei și, tot așa, nici vorbelor ei ; să aibă mai multă încredere în această coardă tainică și să cugete serios la ultimele cuvinte ale Tosiei, cu privire la cîrjele în care ar trebui să-și sprijine mersul dacă ar rupe picioarele celui visat adesea de Tosia.

Și Ilia înțelese totul.

— Tosia ?! — Vocea îi fu sugrumată de duioșie. — Înseamnă că ?...

— Înseamnă ! intonă coarda.

Mîna lui Ilia se lansă după obicei, dar se poticni în aer, dînd de un obstacol nevăzut, și atinse timid umărul Tosiei. I-a fost însă de ajuns Tosiei să se uite cu coada ochiului la mîna lui samavolnică, pentru ca Ilia să și-o retragă ca ars. Ea se bucura de cît de ascultător ajunsese el, bun de trimis la expoziție. O cuprinse dorința de a-i răsplăti binele cu bine, era și măgulită că poate să facă așa de ușor fericit un om. Apucă mîna grea a lui Ilia cu amîndouă mîinile, o instalează pe umărul ei și spuse împăciuitoare :

— Fie, ce mai...

Sus pe birne, Katia tuși prelungit.

Vera puse cartea jos și privi împrejur. Nadia trebuia, ca de obicei seara, pe lângă plită. În așteptarea cinei, harnicul Xan Xanîci își făcea de lucru cu un gresor la ușița scîrțîitoare a dulapului, hotărît fiind să scape o dată pentru totdeauna bietele fete de scîrțîitul nesuferit. Katia și Anfisa se pregăteau să meargă la filmul „Oameni curajoși”. Anfisa încercase pînă acum vreo cinci din cele mai felurite coafuri și nici una nu-i plăcuse : ba erau din cale-afară provocatoare, ba — aproape bătrînești.

Sub fereastră, așteptînd-o pe Katia, credinciosul Sașa cînta încet la acordeon. Veselul motiv inițial se întunecă simțitor : era limpede că răbdarea lui Sașka, luptînd corp la corp cu gerul, se apropia de sfîrșit.

— Ne prefacem că nu vedem nimic ? întrebă Vera supărată.

— Despre ce e vorba ? întrebă Katia.

— Voi, ce, sînteți oarbe ? Trebuie salvată Tosia. Zboară de-a dreptul în foc, prostuță și credulă cum e !

— Daa... oftă cu zgomot Xan Xanîci. E vîrsta ! Se poate spune : „Primăvara vieții”...

Fetele se așteptau ca, după introducerea filozofică, Xan Xanîci să le lămurească în amănunt, dar el tăcu și-și vîrî capul în dulap.

— Să nu se întoarcă primăvara asta în iarnă ! spuse Vera furioasă. Tosia nu vede nimic, se înțelege, dar noi nu sîntem oarbe. Să nu ne vină mintea la cap cînd va fi prea tîrziu.

— Ea își închipuie că Ilia o să se căsătorească cu ea.

— Katia pufni. — Ce caraghioasă !

— Bine de tine că poți rîde... — Vera își roti iar ochii prin cameră. — Ce-i de făcut ? Să tăcem nu-i bine, dar nici să-i explici unui copilandru ca ea ce și cum, nu mă duce mintea...

— O atitudine delicată față de o amică, nu ? întrebă Anfisa batjocoritor. Cît formalism mai zace-n tine, Veruha !

Vera se întoarse cu o smucitură către Anfisa.

— La toate mă așteptam din partea ta și a lui Ilia, dar la așa ceva... Să se lege, diavolul, de o copilă !

— Ce legătură am eu cu toate astea ? se miră Anfisa. Ilia a făcut rămășagul, el să răspundă...

Și își mușcă speriată buza.

— Rămășag ? Asta mai lipsea ! Simțeam eu că aici e ceva necurat... — Vera se apropie cu hotărîre de Anfisa. — Hai și spune tot !

— Nu știu bine... Se pare că Filea...

— Nu te mai codi acum ! Sînteți din aceeași gașcă. Vrei să-l plasezi pe Ilia ca să nu te deranjeze pînă-l amețești pe Vadim Petrovici ?

În vocea Verei răsună o ură veche, abia stăpînită. Katia, curioasă, se trase înspre ea și o privi iscoditor. Observase de mult că Vera n-o poate suferi pe Anfisa, dar nu deslușea pricina. Cîteodată i se părea Katiei că trebuie să se mai fi întîlnit ele două cîndva, înaintea venirii lor în așezare, și că pe-atunci, în epoca aceea necunoscută de Katia, Anfisa i-ar fi pus Verei bețe-n roate.

Katia era sigură că Anfisa avea să sară acum cu gura la Vera, dar aceasta zise încet :

— Deși citești mult, Verka, tot proastă ești.

Își lăsase jos mîna cu pieptenele, părăind că nu mai e în stare s-o ție ridicată în dreptul capului. Avea și un tremur mărunt mîna ei. În Anfisa apăruse ceva nou, se deschisese parcă o porțiță tainică a sufletului ei. Katia n-o văzuse niciodată pe Anfisa în asemenea stare, i se făcu și milă de ea.

Verei însă nu-i era milă de Anfisa ; îi ceru :

— Cînd vine Tosia, să-i spui tot.

— Ia te uită ! Am să mă și grăbesc poate ! vorbi pe tonul ei obișnuit Anfisa, ridicîndu-și cu greutate pieptenul.

Porțița se închise. Mîna Anfisei nu mai tremura. Era iar Anfisa dinainte — frumoasă, încrezută, o Anfisa care nu mai inspira milă.

— Atunci îi spunem noi, o amenință Vera.

— Încercați numai ! se înfurie Anfisa. Eu v-am dezvăluit un secret, prietenește... Dacă află Ilia, îmi sucește gîtul !

— Ticăloasă mai ești, numai la tine te gîndești... — Vera se îndepărtă cu scîrbă de Anfisa și se uită la celelalte fete. — Acum sîntem obligate s-o salvăm pe Tosia ! E cît se poate de limpede. Însă cum ?

— Ce-ar fi dacă... — începu Katia, dar renunță prima la ideea ei. — Nu, totuși, e imposibil ! Mi se năzărise că încercăm noi, încercăm s-o salvăm pe Tosia, dar cine știe, poate că Ilia simte ceva pentru ea ? Un sentiment adevărat, înțelegeți ?

— Dacă era așa, n-ar fi făcut rămășagul pe care l-a făcut, zise Vera.

Nadia trînti demonstrativ tigaia pe plită.

— „Sentiment“ !... o imită ea pe Katia. Sentimente de soiul ăsta lasă fetele cu copii în brațe.

— Păi asta și vroiam să spun, se grăbi Katia să se justifice, cînd ziceam că mi se năzărise...

— Ce facem atunci ? întrebă iar Vera. Hotărîți !

— Trebuie să deschidem ochii Tosiei. E mai bine să cunoști adevărul, oricare ar fi el ! spuse Nadia cu convingere.

— Și prin ce, mă rog, e Tosia mai bună decît noi ? interveni Anfisa. Nouă nimeni nu ne-a deschis ochii.

— Se vede, de aceea și ești cum ești : îi e și scîrbă omului să se uite la tine !

— Nu te uita ! o sfătui Anfisa.

Xan Xanîci apăru de după dulap, ca un fel de duh bun al casei trecut în cartea de imobil a căminului, și interveni judicios :

— Se cere și puțină milă față de om. Tosia noastră e veselă acum, te uiți la ea și îți cîntă inima ; ce va fi cînd o să afle că Ilia e un mincinos ?... Gîndiți-vă numai ce-are să se petreacă în inima ei ?... Sînteți tinere încă, și de aceea credeți că nu există pe lume nimic mai frumos decît adevărul. Adevărul e, fără îndoială, un lucru bun, însă cîteodată e mai bine să nu-l cunoști, îți vine mai ușor...

Xan Xanîci se uită cu coada ochiului la Nadia. Ea zăngănea cu tigaia pe plită și n-aveai cum ști dacă auzise spusele logodnicului ei. Vera îi replică nemulțumită :

— Nu de liniștea ei e vorba, Xan Xanîci ! Tosia e încă fragilă. Dacă află că Ilia e un ticălos, o să-și piardă încrederea în oameni. Nu e mare lucru să i se frîngă și inima. S-au mai întîlnit asemenea cazuri...

— Ce curios ! se miră deodată Katia. Înainte vreme nu purtam atîta grijă nimănui, ca și cum am fi stat într-o baracă comună și atîta tot, pe cînd acuma... De ce oare ?

— Tosia nu este încă un om format și vrem s-o ajutăm, își dădu Nadia cu părerea.

Katia clătină din cap.

— Nu, aici e altceva... Tare mi se pare mie că această Kislița ne-a pătruns nu numai în noptiere, ci și în inimi... Mare șmecheră ! Un nod acolo, și uite de ce e în stare...

— Totuși, ce ne facem ? reluă Vera. Se poate, fetelor, ca noi, patru... — ea se uită chiorîș la Anfisa și se corectă : — ...fie și trei, să n-o putem apăra pe Tosia de o lichea ? De nimic nu sîntem bune atunci !

— Și ce, să facem de gardă acuma pe lîngă ea ? se îndoii Katia. Încearcă numai și controleaz-o ! Am prevenit-o doar că e un muieratic, tușeam... Alta l-ar fi ocolit la șapte kilometri distanță, pe cînd drăguța noastră Kislița...

Katia nu reuși să încheie : ușa se dădu cu zgomot în lături făcînd loc Tosiei, care intră în liniște. Ea se mișca neobișnuit de încet, parcă de teama unei revărsări a fericirii ei proaspete. Scaunul ce-i stătea în drum, îl ocoli, nu-l dete la o parte cum ar fi făcut negreșit altădată. Era în ținuta ei o mîndrie gravă, chiar puțină îngîmfare. Crescuse în propriii ei ochi de cînd aflase că, așa micuță de statură cum e, poate fi iubită și ea.

— Katerino, de ce îl lași pe Sașka să înghețe ? A degenerat tot ! Auzi cît de trist cîntă ?... Am fost la ședința bucătarilor, ce caraghioslîc ! — Tosia observă tăcerea fetelor și aerul ei important se împrăstie într-o clipă. — Ce s-a întîmplat ? M-ați bîrfit ! Ce-ați vorbit despre mine ? Vă e rușine să spuneți, da ? Și asta se cheamă prietenie ?

Ea își scoase pîslarii și, cu un strigăt pătimaș : — Fotbal ! — îi aruncă sub pat.

În spatele ei, Vera făcu un gest din mâini către fete : „Poftim, discută cu una ca asta !“.

— Nu m-a căutat nimeni ? întrebă Tosia în timp ce-și răsturna geanta cu cărți pe masă.

Vera deveni atentă, simțind că nu-i a bine.

— Pe cine așteptai, mă rog ?

— Pe un om...

Acoperindu-se cu cartea, Vera sta lungită în patul-hamac și o urmărea din ochi pe Tosia, deplin hotărâtă s-o salveze pe fetișcana aceasta prostuță, și împotriva voinței ei dacă va fi nevoie. Tot ea o să-i mulțumească pe urmă...

Nadia puse în tăcere pe masă tigaia cu pește prăjit. Xan Xanîci dădu recreație dulapului scîrțîitor, se spală pe mâini, și, fără grabă, cu plăcerea vădită a unui om aproape însurat, și le șterse cu prosopul Nadiei. Întinse prosopul pe speteaza patului, dădu un bobîrnac cocoșului decolorat în creastă și-i împărtăși Nadiei noutatea mult așteptată :

— Au început să pună căpriorii, Nadiușa ! Dacă merge tot așa, de 1 Mai ne căsătorim !

— De-ar veni mai repede... spuse Nadia încet.

Cineva bătu în ușă de trei ori, cu pauze lungi, solemne. Nadia deschise încet ușa și în cameră intră Ilia, îmbrăcat ca de sărbătoare, în haină de piele și cu cravată.

— Pace vouă ! proclamă el și se opri în mijlocul camerei, în așa fel încît să n-o vadă pe Anfisa.

Tosia se piti ca un șoricel în dosul cărților de pe masă și privea la Ilia cu o nespusă încîntare, de parcă în fața ei ar fi stat un prinț din basme, sosit călare pe un lup cenușiu. Ilia scoase cu mișcări domoale un pachet de țigări scumpe, îl deschise, îi foșni hîrtia argintie, apoi întrebă politicoș, așa cum se și cade unui om cu cravată :

— Îmi permiteți ? și își aprinse țigara.

Apoi mai scoase din buzunarul hainei două bilete albastre, le desfăcu, pe unul îl puse la loc, iar pe celălalt îl oferă, cu o înclinare solemnă, Tosiei.

— Pentru filmul artistic sonor „Oameni curajoși“ ; la început e dans !

— Îmi dai întâlnire, da ? se bucură Tosia.

— Îți dau... răspunse Ilia nu cu prea multă siguranță, bănuind că Tosia-copilița atribuie acestei invitații un sens necunoscut lui, asupra căruia nu se dumirea.

— N-are să mergă nicăieri ! zise Vera cu tărie și se ridică de pe pat. A mai văzut acest film, ajunge !

— Ba am să merg ! se încăpățână Tosia. Îmi plac filmele cu cai... L-am văzut de patru ori și am să-l mai văd o dată, n-ai să mă-mpiedici !

— Just ! o aprobă Ilia. Nu le asculta pe călugărițele astea ; dacă le dai putere te vîră și-n mănăstire.

— Iar tu, strălucite cavaler, mai ține-ți gura ! Te știm noi ca pe-un cal breaz. Ia-ți tălpășița, n-ai ce căuta aici !

— Eh, Vera Ivanovna !... făcu Ilia cu reproș și puse mîna pe clanță. Tosia, te aștept afară.

— Vin într-o clipă ! promise Tosia.

Ilia ieși, lăsînd o rotocoală de fum în urmă. Tosia se înalță pe vîrful picioarelor, își petrecu capul într-un inel de fum care se lărgise și izbucni în rîs fericită. Vera și Nadia schimbă priviri îngrijorate. Tosia zbura prin încăpere de parcă îi crescuseră aripi : își îndesă la repezeală cărțile și caietele în geantă, trase cu piciorul bocceaua prăfuită de sub pat, se vîrî aproape toată în ea, scoase broșa, singura ei podoabă, și-o prinse de piept, o întrebă în treacăt pe Anfisa : „E voie ?“, și, fără să aștepte vreun răspuns, se parfumă cu cea mai tare colonie. Își îndesă în grabă căciula cu clape pe care o purta la lucru, o scoase însă imediat și-și legă băsmăluța : cu băsmăluța, Tosia se simțea mai femeie.

Nerăbdarea Tosiei i se transmisese probabil și lui Sașa, care intonă cu putere un marș. Katia, speriată, dete un țipăt și ieși în fugă.

Tosia își întinse mîna după hăinuță, dar Vera o împinse de lîngă cuier.

— Ți s-a spus doar că nu mergi nicăieri !

— Cum așa ? făcu Tosia consternată.

— Foarte simplu, nu mergi !

Vera îi bară drumul spre ușă. Tosia se uită speriată după un ajutor. Bunul Xan Xanîci își întoarse vinovat privirea : își sfîrșise cina și iar meșterea cu gresorul la

dulap. Anfisa se uita plictisită la ceas, iar Nadia se apropie de Vera și se așează alături de ea.

— N-aveți dreptul ! protestă Tosia. Sînt majoră... Am și buletin !...

— Ești o proastă cu buletin ! spuse Nadia. Întîlnire îi trebuie... Să-ți ridicăm fusta și să-ți ardem cîteva, aceea întîlnire !

— Numai binele ți-l vrem, încercă Vera s-o potolească pe Tosia. Ilia o să se joace cu tine, cum te joci cu un pisoi, iar la urmă o să te părăsească.

— Atîta-i trebuie !... zise Tosia bătaios, dar schimbă pe loc vorba : Și ce vă privește pe voi ? De ce vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala, în viața mea personală ? Ce modă e asta ? Aici nu-i voie, dincolo așijderea, ai voie numai să-ți bați capul cu problemele de aritmetică. Atît ! Ducă-se dracului !

Tosia își azvîrli geanta sub pat.

— „Viața mea personală !“ o imită Nadia. O nimeriși ! Cînd ai să te trezești cu un copil în poală, de abia atunci ai să afli ce-i aia viață personală.

— Noi nici nu ne-am sărutat măcar o singură dată, iar tu îmi și arunci un copil în poală ? ! se simți Tosia adînc jignită. Mai lăsați-mă, ce-aveți cu mine ?

— Avem... că ne ești dragă, zăpăcită ce ești, bată-te să te bată ! mărturisi Vera.

— Mai bine m-ați urî, decît să mă-ndrăgiți în felul ăsta... Nici Anfisa nu m-a jignit cum m-ați jignit voi azi. Și mai ziceți că-mi sînteți prietene... Și-apoi ce-ați sărit așa ? Sau e invidia ? Vi-e teamă c-am să mă mărit înaintea voastră ? Nici nu-mi trece prin minte una ca asta ! Nu mă judeca după tine, Nadejda... De ce-mi arde mie !...

— Nu mai alerga după Ilia, vorbi Vera, și nimeni nu te va mai jigni.

— Cine aleargă ? se indignă Tosia. Ce, aveți orbul găinilor ? Ați văzut doar : singur el a venit cu biletele !

— Fără voia ei, în vocea Tosiei răsună o notă de triumf îngîmfat. — Uite ce e ! urmă ea supărată. Voi... cum să zic, nu mai faceți atîta caz de colectiv ! Nu vă prefaceți peste măsură de simțitoare, n-am nevoie de așa ceva. Trăiți ca pisicile cu cîinii, și, cînd colo, uite...

Vera își aminti cuvintele Katiei, de adineauri.

— Așa a fost ; acum tu ne-ai unit, ne-ai sudat.

— Poftim de mai fă bine ! se căi sincer Tosia.

Ea găsi prilejul să-și ia hăinuța din cuier.

Xan Xanîci dădu din cap a dezaprobare. El reușise să anihileze scîrțîitul dulapului cu pricina și acum, cu gresorul în mîină, făcea ocolul noptierelor. Nici una n-a-vea de gînd să scîrțîie, însă prevăzătorul Xan Xanîci ungea profilactic toate balamalele.

— Ascultă, Tosia, vorbi Vera încet, ca unui bolnav în stare gravă. Uită-te la tine și la el : tu ești o fetișoară, cît despre el...

— Ai ales un copac care întrece puterile tale, Anastasio ! îi ținu Nadia isonul Verei, dar cu un glas atît de supărat, ca și cum Tosia, care-și apăra dreptul la dragoste, o jîgnise de moarte și țintea să-i distrugă toată viața.

— Copac ești tu ! izbucni Tosia. E interesant cum judecați voi, și Verka în fruntea voastră : cu un biet băiat oarecare aș avea voie, dar cu Ilia nu, eu nu sînt de nasul lui ! Fiecare cît i-e plapuma, asta vreți, nu ?

— Și chiar dac-ar fi așa ? întrebă Nadia veninoasă. Ți-e frică să privești adevărul în față.

— Nu-i drept, asta-i cea mai mare minciună ! Acuma îmi dau seama ce om ești tu, mi-e milă de tine : ți-ai vîrît în cap că ești urîță și te chinui. Nu sîntem mai prejos decît altele, nu sîntem de calitate a doua ! Eu, una, m-aș îneca dacă ar fi așa ! Trebuie să ai respect pentru tine însuți, pricepi ?

Nadia făcu un gest disprețuitor cu mîna.

— Vorbe frumoase, însă faptele... Crezi tu că ești cea mai deșteaptă și că viața începe cu tine ? Viața a început de mult și n-au fost oamenii mai proști pînă la tine... Ai să-ți strici viața și după aceea ai să plîngi cu lacrimi cît pumnul !

— Uitați-vă ce, dragi prietene, zise Tosia cu o voce obosită. Ați trîncănit destul. N-are rost să pornim o ceartă. Mă plimb cu cine vreau eu. Viața mea e în joc, nu a altuia : ce vreau, aia fac... Dacă-mi puneți bețe în roate, mă mut în altă cameră, sau scriu la ziar : „Un

tinăr muncitor persecutat". N-o să vă mîngîie pe creştet pentru aşa ceva !

Nadia o dojeni pe Tosia :

— Noi te luăm cu binele, iar tu vrei să te ascunzi în spatele ziarului.

— Cum de nu-ţi dai seama ? se miră Vera. Nu e o pereche potrivită pentru tine. E o tîrfă Ilia al tău !

— Aşa pare numai, în fond e bun ! îi luă Tosia apărarea, apoi bătu din picior şi cîntă sfidător :

Ea nu i se potrivea
Şi el totuşi o iubea !...

— Ajunge, ce să mai discutăm cu ea ! se supără Nadia. Îi smulse Tosiei biletul şi îl făcu bucăţele.

— De astea-mi eşti ? ! izbucni Tosia cu dispreţ. De ce nu-mi scoţi şi pîslarii ? Poftim, trage ! — Tosia îi întinse Nadiei piciorul. — Trage, de ce te sfieşti ? Ai crescut mare şi nu înţelegi nimic ! Eu şi desculţă am să alerg prin zăpadă, n-ai să mă poţi opri... Exploata-toareo !

Tosia deschise cu o lovitură de picior uşa.

— Stai, prostuţo ! ordonă Vera. Tu crezi că Ilia te ia în serios ; ei bine, nu : el... a pus rămăşag !

— Cum a pus rămăşag ? făcu Tosia buimăcită şi înlemni în prag.

Xan Xanîci dădu mîhnit din cap, dezaprobind adevărul de care fetele, tinere fiind, nu se putuseră lipsi.

— A făcut rămăşag cu Filea că ai să te îndrăgosteşti de el, răspunse Vera cu greu şi scîrbită. Întreab-o pe Anfisa.

— Rămăşag ? Dar cum se poate, mamă-Vera ?... Pe un om viu ? ! Întrebă Tosia cu glas tînguitor şi apăsîndu-şi pumnişorii pe inimă. Anfiska, e adevărat ?

Anfisa se întoarse şi-şi scutură umerii ca de frig. Descurajată, jalnică, pierzîndu-şi într-o clipă toată combativitatea, Tosia se îndepărtă de uşă. Îşi descheie haina, dar să şi-o scoată nu mai avu puterea. Ca un mesteacăn tăiat de la rădăcină, se prăvăli pe patul ei.

— Plîngi puţin, are să-ţi fie mai uşor, o sfătui compătimitor Xan Xanîci.

Vera se așeză lângă Tosia, o îmbrățișă și îi promise :
— N-o să lăsăm pe nimeni să te jignească.

Tosia își înălță cu o smucitură capul. Ochiul uscat i se adânciseră.

— Și pe ce a făcut rămășag ?

Vera privi în tăcere la Anfisa. Tosia de asemenea. Anfisa dădu din umeri — gestul ei obișnuit.

— Se pare că pe căciulă...

— Nu-i ajunge una ? întrebă Tosia încet.

Anfisa iar dădu din umeri și, uitându-se la Tosia, se temu pentru ea :

— Vai, Tosia, nu le mai pune toate astea la inimă ! Dintre bărbați, doar în Xan Xanîci poți să ai încredere.

Xan Xanîci se înclină ceremonios în fața Anfisei. El terminase cu profilaxia și tocmai își strângea gresorul într-un săculeț anume.

Ca s-o grăbească pe Tosia care întârzia, Ilia bătă la geam, din stradă.

Tosia se urni încet de pe pat. Încheindu-și nasturii de la haină, degetele ei nimeriră broșa de zile mari. Mîna-i încremeni. Parcă nu reușea, biata fată, să-și aducă aminte de ce-și pusese ea astăzi cea mai aleasă podoabă. Luîndu-și pe vecie rămas bun de la proaspăta-i bucurie oarbă, Tosia desfăcu broșa acum inutilă, o zvîrli sub pat și făcu un pas spre ușă.

— Tosia ! o strigă Vera, cu un glas îndurerat.

Tosia o privi pe Vera cu niște ochi care n-o recunoșteau parcă și ieși din cameră.

— Poftim și adevărul, zise Xan Xanîci, ștergîndu-și mîinile cu o cîrpă.

CĂCIULA DIN BLANĂ DE REN ÎȘI SCHIMBĂ STĂPINUL

Împietrită, Tosia pășea pe stradă alături de Ilia. Îngrijorat, Ilia se uita într-una la ea, nefiind în stare să priceapă ce se petrecuse cu Tosia în clipele acelea numărate, cît o așteptase el pe pridvor.

— Tosia, ce-i cu tine ? o întrebă el precaut, căutînd să ghicească ce încercări îi mai hărăzise soarta.

Tosia făcu vreo zece pași în tăcere.

— Așa... Mi s-a urît cu viața.

— Parcă nu mai ești aceeași fată, se tîngui Ilia. Eu însă, de cînd am ieșit din camera voastră, tot la tine m-am gîndit. Ca și cum ai fi fost tot timpul cu mine. Chiar și aici...

El se lovi timid în piept cu pumnul.

— Ai pus placa ! zise Tosia cu dispreț, fără a-i crede lui Ilia un cuvînt măcar.

— Văd, te-au întăritat călugărițele... — Ilia oftă necăjit. — De ce să mă ascund ? Eu, înainte de-a te cunoaște, mă mai plimbam cu cîte vreo fată. Dar habar n-aveam pe-atunci de dragostea cea adevărată, eram prost de dam în gropi ! Numai tu, Tosia, m-ai schimbat cu totul, m-ai făcut deștept... Cum de puteam trăi înainte fără tine ? Nici nu-mi vine-a crede !

— Iar ai început să vorbești frumos... zise Tosia cu animozitate.

— Parcă ce, asta-i frumos ? se îndoii Ilia. Despre tine nu așa trebuie vorbit, păcat că nu știu eu cum... — Tăcu și mărturisi : — Nu știu de ce, Tosia, mi s-a strecurat teama în inimă. E ca și cum ar sta ceva între noi, ceva care nu te lasă aproape de mine... Spune-mi, eu am să spulber toate piedicile !

Tosia fu mirată de cît de bine o înțelege Ilia. Altădată ar fi bucurat-o asemenea armonie, acum însă își zise : „Cîtă osteneală pentru o căciulă... Peticar nenorocit !“

Ea se înverșună mai tare și hotărî în cele din urmă ce are de făcut. Pe drum nu va arăta că știe de rămășag, se va stăpîni și va aștepta. Dar odată ajunși la club, o să-l aducă pe Ilia în mijlocul sălii și acolo, în fața întregii lumi, o să-i ardă o palmă răsunătoare, să țină minte toată viața ce înseamnă să pui rămășag pe oameni vii. O mîncău palmele de nerăbdare să-i ardă una acestui om josnic și, fără voie, își iuți pașii ca să apropie clipa mult dorită.

— Vrei, mai bine, să-ți spun ce fel de om ești tu ? îi propuse Ilia. Da ?

Curiozitatea de a afla în fine cum este ea copleși toate planurile de răzbunare ale Tosiei, care răspunse cu o voce mai îmbunată decît ar fi vrut :

— Fie, spune, să ascultăm... O să pară și drumul mai scurt !

— Știi, tu nu ești de loc ca altele ! vorbi Ilia cu convingere. Altele sînt doar fete, însă tu, Tosia, tu ești om. Om, înțelegi ?

— Dă-i drumul mai departe, îl îndemnă Tosia sumbră, luptînd din răsputeri să nu-l creadă pe josnicul peticar care o cîntărea cu cubanca lui Filea.

— Nu ești poate chiar așa de frumoasă...

— Mulțumesc !

— Stai o clipă... Și ce-ți trebuie frumusețe ? Altele au nevoie de ea ca să arunce praf în ochi, pe cînd tu ești frumoasă și fără frumusețe... Tosia, nu rîde !... Frumusețea e ca o rochie. Te împopoțonezi cu care vrei, însă dedesubt nimic... Dar tu... tu ești frumoasă *pe de-a-ntregul*... Și cum nu-și dau ceilalți seama !

Lui Ilia i se făcu milă de concetățenii orbi ai timpului său, care trec nepăsători pe lîngă frumusețea tainică a Tosiei.

Tosia îl asculta pe Ilia, îl credea și nu-l credea, gîndindu-se tot timpul ce mult ar fi bucurat-o cuvintele acestea dacă n-ar fi existat nici un rămășag și dacă nu s-ar fi vîrît între ei Filea cu cubanca lui idioată. I se făcu milă de ea însăși, ajunsă obiect de rămășag, și de Ilia care se încurcase bine de tot și care, pe cît se părea, încetase s-o mai mintă și ce spunea, credea într-adevăr. Îmblînzită pe neobservate, Tosia începu să socoată că Ilia e vinovat numai întrucît întîrziase cu vorbele acestea de preamărire, a căror nevoie de mult o simțea pentru fericirea ei deplină.

Ce om, nu putea să mi le spună astea toate înainte ? De ce-a tărăgănat ? Greu i-ar fi fost să-i vorbească mai din timp așa, să zicem pe platforma de frînare, unde, neavînd ceva mai bun de făcut, trîncăniseră verzi și uscate, despre vise ori alte prostii ?...

Ilia, tot mai înfocat, căuta să dovedească Tosiei ce mult are el nevoie de ea. Se vede treaba că se speriasc serios, nu cumva s-o piardă, și se grăbea acum să do-

boare cu rădăcină cu tot grelele piedici, ridicate împotriva lui de prietenele Tosiei.

Ceva tresări și se frânse înlăuntrul Tosiei. Chingile aspre în care își strânsese ea inima cedară, iar cel mai însemnat și dur șurub se puse deodată în grevă, refuzând să mai lucreze în dauna lui Ilia. Cu sufletul elogiât al Tosiei se petrecea un lucru care nu mirosea a bine. Suflet de fetișcană, colțos și intransigent pînă acum, se umflă dintr-o dată de lacrimi, se înmuie și deveni atît de feminin, un suflet de muiere, am putea spune, încît n-aveai decît să-l storci și să-l întinzi la soare să se usuce.

Deodată, Tosia își dădu seama că plînge. Nu-și șterse lacrimile, ca să nu se trădeze față de Ilia ; și le lîngea numai, din cînd în cînd, cu vîrfurile limbii, ascunzîndu-și cît mai mult fața nefericită și fericită în același timp.

Ea își închipui o clipă marea bucurie pe care ar fi avut-o înainte, pe platforma hodorogită, dacă Ilia i-ar fi spus atunci tot ce-i înșira acum. Totodată îi era ciudă că, prin rămășagul lui stupid și nerușinat, prostul de Iliușa, pe lîngă toate celelalte, jefuise dragostea amîndurora, ucigînd în germene bucuria care acum se spulberase...

Ea își întoarse imprudent fața către Ilia și acesta i-o văzu inundată de lacrimi.

— Tosia, ce-i cu tine ? se înspăimîntă Ilia. Cine te-a jignit ? Spune-mi-l și-i succesc gîtul.

Tosia zîmbi trist și ironic, apoi vorbești disprețuindu-și slăbiciunea.

— Nu vreau să te cred, și totuși te cred...

— Crede-mă ! o sfătui Ilia aprins. Crede, Tosia ! Ai să vezi că n-am să te amălesc !... Crede mai cu tărie și toate vor fi bune !

Avea un glas atît de cinstit și de afectuos, n-ai fi zis că pusese vreodată rămășag cu Filea.

— Mai taci acuma... zise Tosia obosită și, ca altădată, se îndepărtă de Ilia. De unde oare mi-ai mai căzut și tu pe cap ?...

Trecură pe lîngă casa neterminată în care li se promisese lui Xan Xanîci și Nadiei o cameră. În săptămîna din urmă, clădirea crescuse simțitor, datorită strădaniilor lui Dementiev. Peste grinzile mai vechi, înnegrite de

vremea cea rea, apăruseră grinzi proaspete și, de la distanță, mult încercatul imobil părea să fie cu etaj. Prima pereche de căpriori rășchirați indica înălțimea viitorului acoperiș.

Din club dădu buzna fata cu cercei, urmărită de Filea și de Dîrdîilă, amîndoi cam piliți. Ea coborî în fugă treptele pridvorului, dar flăcăii o ajunseră. Dîrdîilă apucă și strînse biata jertfă de mîini, iar Filea îi îndesă din gros zăpada sub gulerul rochiei, în vreme ce-o tot întreba :

— Mai refuzi să dansezi ? Mai refuzi ?

— Vai, băieți, n-am să mai refuz, n-am să mai refuz !... urla fata cu cercei cît o ținea gura.

Tosia își aținti privirea asupra cubancăi lui Filea. Aceasta era deci greutatea cu care fusese cîntărită ! O căciulă ca oricare alta, ba chiar destul de ponosită... De ce-o rîvnise Ilia ? Dacă tot a pus rămășag, nu putea găsi oare în toată așezarea ceva mai acătării decît o căciulă ? Puțin mai cîntărea ea, Tosia, în ochii lui !

Se uită chiorîș la Ilia și obida dinainte, abia potolită un pic, izbucni cu puteri noi.

— Ce-i asta, doi vlăjgani împotriva unei fete ? Întrebă Ilia în-ciudat, simțind că Tosia ridică iarăși baricade în fața lui. Dați-i pace !

Filea îi făcu lui Ilia cu ochiul, fiind sigur că acesta vorbește numai așa, ca să-i apară Tosiei într-o lumină favorabilă. Ilia păși înspre prietenii săi.

— Hei ! Cu cine vorbesc ? !

— Mai lasă apucăturile intelectuale ! îl apostrofă Dîrdîilă.

Ilia îl desprinse ușor de fata cu cercei și îi făcu vînt în direcția celui mai apropiat stîlp de telegraf. Flăcăul, cam slăbănog, zbură ca o cioară cu aripile desfăcute peste un nămete și îmbrățișă cu ambele mîini stîlpul, izbindu-se dureros cu bărbia. De departe, ai fi spus că lui Dîrdîilă îi venise ideea să se pupe cu stîlpul de telegraf.

Altădată, Tosia, sensibilă la situațiile ridicole, ar fi rîs cu poftă de huliganul ghinionist. De astă dată însă nu-i ardea de rîs și se întunecă, neștiind ce trebuie să creadă la urma urmei despre Ilia : cînd e el cel adevărat,

atunci cînd face rămăşag pe dragostea ei, sau acum, cînd o salvează pe fata cu cercei ? Descurcă-te dacă poţi...

— Mulţumesc, Iliuşa, bîgii recunoscătoare fata salvată, îşi verifică cerceii şi, găsindu-i intacti, se furişă în club.

— Rău faci... zise Filea posomorît, ajutîndu-l pe Dîrdîilă să iasă din zăpadă. E de-ai noştri doar...

Ilia şi Tosia urcară în pridvor. Dinspre depozitul de jos, răzbătu strigătul fierbinte al micii locomotive „cucul”, care voia parcă să-i vină Tosiei în ajutor, şoptindu-i cum să se poarte cu Ilia. Tosia oftă, supărată şi pe Ilia cu rămăşagul lui, şi pe ea însăşi, că s-a născut atît de neajutorată şi nu reuşeşte nicicum să se dumirească în privinţa lui, şi pe fata cu cercei care ieşise din club la un moment atît de nepotrivit, dîndu-i lui Ilia posibilitatea să-şi manifeste îndoielnica-i nobleţe sufletească, şi, literalmente, pe toată omenirea care, năiba ştie cînd, răsarise din maimuţe, dar n-a reuşit încă să instaureze în viaţă ordinea deplină şi-şi toarnă talmeş-balmeşul ei de veacuri pe bietul căpşor al Tosiei.

Îşi cumpără la casă un bilet, în locul celui rupt de Nadia.

— Şi biletul de la mine ? ! se miră Ilia.

— L-am pierdut pe undeva...

Intrară în sală. Abia se aranjau băncile în faţa ecranului. Dansul era în toi. Ilia îşi scoase repede haina de piele, o ajută pe Tosia să-şi scoată hăinuţa subţire. Aşa ceva încă nu se pomenise în aşezare, şi de-a lungul peretelui fetelor trecu un zumzet de nemulţumire. Tosia observă privirile curioase şi invidioase ale fetelor, şi îi pieri cheful să-l mai scoată pe Ilia în mijlocul sălii şi să-l palmuiască de faţă cu toţi. Dacă ar fi fost în sală numai oamenii pe care-i respecta, atuncea da ; însă ca să amuze toată mulţimea asta, însemna să-i acorde prea multă cinste.

Pentru a cîştiga timp, Tosia îşi luă hăinuţa din mîinile lui Ilia, scutură de pe ea un fir inexistent de praf şi zăbovi mult cu aşezatul ei pe mormanul de haine din colţul sălii. Apoi îşi scoase basmaua şi, netezindu-i cu grijă marginile, o împături fără grabă o dată, de două ori şi încă o dată. Ilia stătea lîngă ea, neobişnuit de supus, şi

aștepta răbdător ca ea să fie gata de dans. Se părea că el și uitase pînă una alta pentru ce veniseră la club. Nici n-avea nevoie de altceva decît să stea așa, alături de Tosia, și să se uite la ea cum se moșmonește...

— Tosia, ți s-a dezlegat panglicuța, șopti Ilia, bucurîndu-se că poate să-i fie cît de cît util.

Toate ofensele și necazurile maturității se evaporară într-o clipită ; Tosia își prinse speriată panglicuța din păr, nu cumva să se facă de rîs în ochii fetelor pline de invidie, și, fără a-și da seama, îi mulțumi lui Ilia cu privirea. Îi plăcea că Ilia nu mai semăna de loc cu ce era înainte și că are un aer cît se poate de docil, chiar domestic. Tosia știa și cine-l domesticise.

Mai mult decît înainte, se îndoii de spusele prietenelor ei : oare n-au încurcat ele lucrurile dintr-o neînțelegere, sau, dimpotrivă, cu rea voință ? Cine știe, glumise poate Ilia cu Filea, iar Anfisa, luînd-o de bună, a răspîndit vestea pretutindeni, ca o coțofană codată. Ce oameni !...

În privința rămășagului era prea devreme încă să tragă vreo concluzie, dar un lucru îi era clar Tosiei : Vera și Nadia o speriau cu Ilia cel vechi, nebăgînd de seamă ce era nou în el, ce se prinsese de el în ultimele zile.

Filea îi urmărea încontinuu, neștiind ce se întîmplase cu Ilia. Fața îngîndurată a Tosiei îl descumpănea. Ce să creadă : e Ilia aproape de victorie, sau nu ? Pentru orice eventualitate, și ca să-și tachineze oricum prietenul, Filea își ridică deasupra capului mîna cu două degete răsfirate și o agită în aer, amintindu-i lui Ilia că mai rămăseseră numai două zile pînă la expirarea rămășagului.

Ilia receptă semnalul elocvent al lui Filea, se uită vinovat la micuța Tosia care se lupta cu panglicuța, și jură să-i spună chiar în seara aceea totul despre rămășag. După ce vor dansa și vor vedea filmul „Oameni curajoși“, el o va conduce pe Tosia la cămin și acolo, la despărțire se va pocăi. Mai bine îi povestește el singur totul, decît să afle ea de la străini...

El se înclină politicos în fața Tosiei :

— Preferi vals sau foxtrot ?

Tosia îl privi absentă și la început nici n-auzi ce-o întrebă.

— Totuna...

— Atuncea vals, hotărî Ilia și se repezi la picup.

Fără să-și dea nici el seama, îl cuprinse dorința de a face pentru Tosia ceva, chiar acum, în clipa aceasta, de a-și răscumpăra măcar în parte marea lui vină. Fără să ia în seamă nemulțumirea generală, Ilia înlătură discul care se rotea, scotoci prin cutie și puse alt disc. Răsună un vals. Ilia se grăbi spre Tosia, dînd fără menajamente la o parte pe dansatori.

Tosia se temu deodată că el n-o s-o găsească, n-o să răzbată pînă la ea prin mulțime, sau că o să se întîmple ceva neprevăzut, o să se strice picupul, o să se prăbușească tavanul, cîte nenorociri se mai întîmplă pe lume, și că nu va mai reuși să-și danseze dansul. Ideea de a-l plesni pe Ilia în fața întregii lumi ca să-l facă de rușine acum i se păru îndepărtată și ridicolă. La ce bun ?...

Ilia apăru din mulțime. Tosia îi ieși înainte și mîinile lor se întîlniră. Amîndoi se potriviră tactului muzicii de la primul pas și nu se mirară de loc : altfel nici nu se putea. Aveau senzația că nu ei se potrivesc muzicii, ci muzica surprinde mișcările lor adaptându-li-se. Tosia avusese deci perfectă dreptate cînd se gîndea că n-o să se facă de rîs dansînd cu Ilia și că nu dansează mai prost decît frumoasa Anfisa.

Nici nu voia să se mai întrebe acum dacă Ilia e sau nu vinovat. Pur și simplu, ea trăia clipa aceasta scurtă de fericire pe care putuse s-o smulgă vieții. Soarta obosise parcă s-o tot încerce pe Tosia și voia să le arate amîndurora ce minunat le-ar fi putut fi, dacă ar fi fost demni de dragostea lor. Tosia nici nu voia să mai știe ce-o să fie între ea și Ilia după ce se va fi lămurit deplin dacă a avut sau n-a avut loc rămășagul acela. Ducă-se naibii viitorul acesta nebulos ! Într-un fel sau altul va fi oricum : dacă nu așa, altcumva ; doar totdeauna trebuie să fie într-un fel oarecare...

Ca să nu-și spulbere starea plăcută, Tosia închise ochii și se lăsă în voia muzicii cu sunet plin, sărbătoresc. Nu voia să vadă pe nimeni, nici pe Filea cu banda lui, nici pe Anfisa care pîndea pe cineva la intrare,

nici pe Katia care şuşotea ceva cu nevasta mecanicului, nici pe fetele mai voinice care îi urmăreau cu zel fiecare mişcare în speranţa c-o vor vedea încurcându-se şi pierzând ritmul. Nici pe Ilia n-ar fi vrut să-l vadă. Cu ochii închişi, Ilia îi părea mai bun şi-i venea mai uşor să creadă că nu făcuse nici un rămăşag.

— Bine mai dansezi ! o lăudă Ilia.

Tosia îi aruncă o privire severă. Era aşa de sigură că e momentul să nu vorbească de loc, încît această convingere se transmise şi lui Ilia. El tăcu vinovat şi o conduse pe Tosia cu mai multă grijă, ca şi cum ar fi fost de sticlă dînsa şi, fragilă, s-ar fi putut fărîma la o atingere neîndemînatică.

Ei zburau de-a lungul sălii, neluînd seama la nimeni împrejur. Le părea că sînt numai ei amîndoi, şi nu numai în club, ci în toată aşezarea, ba chiar în toată lumea. Cînd tăcu muzica, nu înţeleseseră pe loc ce s-a întîmplat, şi numai după aceea, văzînd perechile îndreptîndu-se spre pereţi, fură dumiriţi că valsul lor fericit luase sfîrşit.

Ilia o conduse pe Tosia la peretele fetelor şi se opri sub portretul său, cel ca o icoană. Galeria de tablouri a centrului se îmbogăţise între timp cu portretul Nadiei şi al micului tractorist Semecikin. Pictorul amator încercase s-o flateze pe Nadia, s-o facă mai frumoasă decît în realitate, dar îl ajutaseră puterile numai pentru o jumătate a feţei. Panglica roşie cu inscripţia „Fruntaşii întreprinderii noastre forestiere“ ardea ca o flacără pe deasupra tuturor portretelor, întinzîndu-se şi mai departe, promiţînd astfel să ia sub aripa-i ospitalieră încă vreo cinci tăietori vajnici.

Mulţumindu-i Tosiei pentru dans, Ilia îşi înclină capul cu respect. Băieţii din gaşca lui Filea izbucniră în hohote de rîs asurzitoare, entuziasmaţi de manierele elegante ale lui Ilia. Acesta îi privi pieziş, dar nu se urni din loc, nevrînd să se despartă nici o clipă de Tosia.

Toţi băieţii se îndepărtară, conform obiceiului, de peretele fetelor, Ilia însă rămase alături de Tosia. Fetele şuşotiră, uitîndu-se cam urît la Ilia, odată ce încălca

o lege nescrisă, căreia i se supunea din timpuri străvechi toată așezarea.

Tosia își aminti de cuvintele Katiei, că pînă la venirea ei Ilia *cobzărise* pe-aici mai multe fete, și raționă foarte corect : dacă avusese atît de multe drăguțe, înseamnă că vreuna din ele trebuie să fie la club acum. Își schimbă locul, ca să n-o ascundă soba. Ilia o urmă supus. „Ca așa după ac !”, își spuse Tosia, și-și îndreptă ținuta cu mîndrie. Să se uite toate fostele drăguțe ale lui Ilia la ea și să crape de ciudă !

Nu era nici supărată pe aceste drăguțe părăsite, și nici frică n-avea de ele. Bună la suflet cum era, Tosia avea chiar un fel de milă față de toate aceste fete zdravene, cu ghinion, care își băgaseră din senin în cap că Ilia le îndrăgise cîndva. Așa că Tosia nu era cîtuși de puțin geloasă pe aceste fete. În primul rînd, ce-a fost, demult a fost, pe timpul cînd ea, Tosia, încă nu sosise în așezare și Ilia n-o cunoștea. În al doilea rînd... Dar pentru ele ajunge „în primul rînd” și atît !

Gașca lui Filea făcu iar gălăgie, mai mare. Tosia se uită chiorîș la băieții gălăgioși și se încruntă. Dacă ar fi fost vorba numai de el, Ilia ar fi trecut cu vederea și lucruri mai grave, însă banda se ridicase împotriva Tosiei, iar așa ceva Ilia nu mai suporta.

— Așteaptă-mă o clipă... îi spuse el Tosiei și se îndreptă spre gașcă prin mijlocul sălii.

Tosia ar fi vrut să-l rețină, nu cumva să se încolțească, dintr-o vanitate bărbătească stupidă, cu băieții cam chercheliți, dar n-avu timp.

Ilia se apropie de prietenii lui de pînă mai ieri și îi amenință :

— Dacă mai rîdeți de Tosia, vă turtesc cum a turtit preasfîntul broasca țestoasă !... S-a înțeles ? Are cineva de pus vreo întrebare ?

Scandalagiii amuțiră pe loc și arborară niște mutre atît de acre, încît parcă veniseră să se distreze la o comedie și nimeriseră la o conferință despre chipul moral al tînărului. Dîrdîilă se amărî cel mai tare ; își frecă bărbia avariata în contactul cu stîlpul de telegraf și, pentru orice eventualitate, se grăbi să se apropie de ieșire.

Tosia nu reuși să audă ce le spusese Ilia, dar bănuia că le făcuse morală foștilor amici. Ea se minuna cât de iute, într-adevăr văzînd cu ochii, se reeducă Ilia, și conchise definitiv că nici pomeneală n-a putut fi de rămășag. De ce, mă rog, ar fi avut nevoie el, un om atît de conștient, să facă asemenea rămășag? E limpede ca bună ziua că nu se poate! Și ea, slabă, a dat imediat crezare tuturor celor spuse de fete. Ea, prima, îl trădează pe Ilia și acum umblă după vinovați...

Repede în a se hotărî, Tosia vru să-l despăgubească fără întîrziere pe Ilia de jignirea bănuielilor ei prostesti. Însă, parcă dinadins, Ilia mai rămase pe lîngă banda lui Filea și, în acest timp, de Tosia se apropie Katia, agitată.

— Auzi, Kislița, nu ai cumva zece ruble? Nevasta mecanicului îmi cedează niște ață muline... Aproape la prețul de cost!

— Ce ață muline? făcu Tosia uluită, nefiind în stare să priceapă cum poate Katia să se gîndească tocmai acum la niște ață muline.

— De la Leningrad, cea mai bună... Toată garnitura de culori! I-am golit buzunarele lui Sașka, dar tot îmi mai lipsesc zece ruble. Voiam să iau din banii încasați la loto, oricum mai am pînă-i predau, dar Sașka nu admite în ruptul capului... Categorie! Știi ce om e el? întrebă Katia, încîntată și mîndră de cinstea lui Sașka. — Știu eu c-o să am de îndurat!

— Hai să căutăm, zise Tosia și se îndreaptă cu Katia spre colțul în care, pe bănci, se ridica mormanul de paltoane.

În vreme ce Tosia își căuta haina, Katia o strigă pe Anfisa, care continua să aștepte lîngă intrare:

— De ce nu dansezi? Aștepti pe cineva?

Anfisa i se plînsese cu o vădită plăcere:

— M-am înțeles cu Vadim Petrovici să vedem împreună filmul. Curînd începe, și el tot nu vine... N-am așteptat pe nimeni în viața mea, și pe el îl aștept! Ce zici?

— Treaba ta... răspunse Katia evaziv și nu se putu stăpîni să nu se laude: Eu pe Sașka al meu nu-l aștept niciodată — vine înaintea mea!

Anfisa zîmbi gîndurilor ei tainice și vorbi încrezătoare :

— Știi, Vadim Petrovici mă ia drept altcineva : e așa de politicos, numai „dumneata“ și „dumneata“ !... Și să știi că e tare ciudat : inginer, se spune că are diplomă cu distincție, dar se poartă ca un băiețandru... Sînt și oameni dintr-ăștia !

Katia căscă și se uită după Tosia, care tot zăbovea.

— Tosia asta înviorează totul în jurul ei !... E o fată de ispravă totuși, o lăudă pentru întâia oară Anfisa pe vecina ei de pat. Nici că-i pasă de rămășag și de toate avertismentele Verei ! Nu-mi închipuiam că e atît de independentă... Și bine face : nu merită să dai importanță bîrfei !

Anfisa pronunță ultimele cuvinte cu atîta căldură și interes, încît Katiei i se păru că ea avusese în vedere nu numai pe Ilia și pe Tosia, ci și pe ea însăși, cu inginerul ei...

— Așadar, Kislița știe despre rămășag... constată Katia cu părere de rău.

Îi părea rău nu atît pentru Tosia, cît pentru sine. Deschizîndu-i Tosiei ochii, fără să fie dînsa de față, fetele o lipsiseră de un spectacol interesant.

Tosia își găsi în sfîrșit paltonașul, scotoci prin toate buzunarele, își adună micile ei capitaluri (hîrtii mototolite, argint, aramă) și i le livră Katiei.

— Mulțumesc, draga mea, m-ai salvat ! zise Katia mișcată și, brusc, fără nici o trecere, o dojeni pe fetișcana asta ușuratică : Ce faci tu ? Mi-e și scîrbă să mă uit ! El face rămășag pe sufletul tău, iar tu dansezi cu el ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Ar trebui să ai barem o picătură de mîndrie !

— Nu-mi ajunge o singură picătură ! se încăpățîna Tosia.

— Oh, Kislița, nu-mi umbla cu tertipuri ! se năpusti Katia asupra Tosiei, ca un om înșelat în cele mai mari așteptări ale sale. Ai promis să te răzbuni, răzbună-te !

— Și aminti cu sarcasm : — Pentru toate femeile !...

— Gura ! o întrerupse Tosia. Nu știu ce v-a apucat, o țineți una și bună : „rămășag“ și iar „rămășag“... Auzi toaca și nu-i dai de rost ! Dacă ai să mai bîrfești un

oîn cumsecade, eu... ain să mă plîng lui Saška ! N-o să te răsfețe el pentru bîrfă.

Devenind din procuror acuzat, Katia fu uluită, iar Tosia o părăsi și se îndreptă prin mijlocul sălii spre Ilia, care se plictisea sub portretul său. Dînsul tresări fericit și se grăbi în întîmpinarea ei. Se întîlniră la mijlocul drumului și, încă o dată, porniră armonios de la primul pas, purtați de valurile ample ale muzicii.

Printre perechile care dansau, își făcea loc Filea, potrivindu-și într-una cubanca-i falnică pe creștet. Ilia se ciocni de el, se răsuci și o trase după el pe Tosia în colțul cel mai depărtat al sălii.

Dar nu putu scăpa chiar așa ușor de Filea. El apăru de după sobă, ca un soi de Mefisto mai primitiv, dintr-un spectacol de amatori, și își făcea mereu vînt cu cele două degete răsfirate în loc de evantai. Întîlnind privirea Tosiei, Filea își smulse cu repeziciune cubanca și o învîrti semnificativ prin aer, propunîndu-i parcă lui Ilia s-o schimbe acușica pe Tosia cu căciula lui ponosită.

Ilia se răsti fioros la el și Filea se ascunse dintr-un salt după sobă. Era însă prea tîrziu : Tosia văzuse foarte limpede manevrele lui Filea cu căciula. Toate îndoielile i se spulberară pe dată. Încremeni locului, ca izbită din fugă într-un perete, și-și smulse mîna cu silă : îi era lehamite să se mai atingă de Ilia.

— Tosia, ascultă... începu Ilia, dar Tosia îl țintui cu privirea și toate cuvintele de apărare îi rămaseră în gît.

Ilia își dădu imediat seama că Tosia aflase totul despre rămășag. Nu putu rezista privirii ei indignate, fățiș disprețuitoare, își feri în mod laș ochii și încremeni vinovat lîngă Tosia.

Stăteau acum în mijlocul sălii, stînjenindu-i pe dansatori. Aceștia se ciocneau de ei, întorceau nedumeriți capul și-i ocoleau. Fetele mai bătrînoare, care-și făceau veacul la perete, porniră a șușoti. Flăcăii din gașca lui Filea, presimțind un scandal, îi urmăreau de zor pe cei doi.

Tosiei, în acest moment, i se rupea inima, nu de ea, nici de prima ei dragoste, pîngărită, ci de faptul că Ilia pășise o rușine fără pereche. Zburase prin fața ei ca un

vultur, se prefăcuse cu suflet larg, și când colo, se dovedea acum cea mai desăvârșită curcă plouată. Dacă stai să te gîndești, el era și mai rău decît Filea ! Țsta cel puțin nu și-a dat niciodată aere : era și rămînea un huligan mărunț, cum îl știa toată lumea.

Dar nu era vorba numai de Ilia. Învățată cu generalizări largi, Tosia era mîhnită pentru toată speța umană, atît de imperfectă încă. Nu reușeau de loc oamenii să se lepede o dată de rămășițele lor nedemne, le cărau cu ei în comunism. În schimb se laudă, se laudă...

Tot ce împrejurul Tosiei era suflare omenească pe pămînt, absolut toată omenirea, decăzuse în ochii Tosiei, se micșorase parcă, se turtise în pofida sputnicilor miraculoși și mîndrelor rachete cosmice. Părea că trecuse cineva cu o seceră uriașă prin puzderia haotică a acestei omeniri, secerîndu-i picioarele și scurtînd-o la jumătate... Eh, voi, ființe omenești ! Cînd oare veți deveni mai bune ?...

Filea prinse curaj și ieși de după soba salvatoare.

— Filea ! îl strigă Tosia cu un glas plin de mînie și jignire, dă-i căciula ta... Fără să se întoarne, cu un gest de nemărginită scîrbă, ea arată spre Ilia. El a cîștigat... Îți cumpăr eu una nouă... Dă-i-o, auzi ?

În glasul Tosiei răsuna o credință atît de fermă în dreptatea ei și un dispreț atît de mare pentru ei amîndoi, încît colțosul de Filea i se supuse fără a crîcni : își scoase căciula din cap și i-o întinse timid lui Ilia ; iar acesta, neîndrăznind s-o contrazică pe Tosia, jignită de moarte, primi ascultător căciula celuiilalt.

Picupul se opri. Dansatorii înlemniră.

— Eh, tu... făcu încet Tosia, cătînd la umărul lui Ilia.

Nu sfîrși. Dădu deznădăjduită din mîna și porni înspre ieșire, mică și dreaptă, cu fața împietrită de o durere cumplită. Tăietorii se dădeau în tăcere la o parte, ca să-i deschidă drum. Ilia se lipise pentru vecie parcă de podea. Își întoarse doar capul, să n-o piardă pe Tosia din ochi. Fata cu cercei puse picupul, însă toată lumea, ca la un ordin, o cenzură cu privirea și ea opri muzica, atît de nepotrivită acum. Ridicîndu-și brațul, Tosia și-l îndoi peste față — și fugi afară din sală.

Ușa se trînti cu zgomot. Ilia simți în palmă cubanca și i-o aruncă lui Filea. Acesta ridică automat mîna și-o prinse. Ilia merse în colțul sălii, trase din mormanul de haine renumita lui căciulă îmblănită și-i făcu vînt pe urma cubancăi.

— Ține !

Cu mîna cealaltă, Filea prinse, îndemînat ca o mai-muță, renumita căciulă, imortalizată pentru generațiile viitoare în portretul lui Ilia, și întrebă sugrumat de emoție :

— Ce trebuie să înțeleg din asta ?

— Uite ce... — Ilia găsi în fine pe cel vinovat de toate nenorocirile lui și, cu o lovitură puternică, îl doborî pe Filea. — Din pricina ta sînt toate !

Se năpusti pe urmele Tosiei către ieșire, dînd la o parte pe tăietori.

Filea, ca trăsnet, se ridică încet de jos, în ambele mîini cu cîte o căciulă. Plimbîndu-și ochii de la cea din blană de ren, a lui Ilia, la cubancă, Filea clipi dezorientat, neînțelegînd : el cîștigase rămășagul, sau cine ?...

Ilia ajunse în pridvorul clubului. În depărtare, ba apărînd în lumina felinarelor, ba dispărînd în întuneric, alerga pe strada înnoptată și pustie Tosia. Ilia sări din pridvor și se aruncă pe urma ei. Dar trei flăcăi din gașca lui Filea îi barară drumul. Veneau să vadă filmul „Oameni curajoși“ și habar n-aveau de ce se întîmplase la club.

— Cînd o aduci odată la Kamciatka ? întrebă Lunganul, perfid. Ne-am pierdut răbdarea...

Ilia, furios, îl apucă pe Lungan, îl învîrti în aer și îl înfipse cu capul în zăpadă. Ceilalți doi se dădură înfricoșați înapoi. Ilia se smuci din loc, dar se opri îndată nemaivăzînd-o pe Tosia nicăieri. Zbătîndu-se în zăpada afînată, Lunganul se cufunda tot mai mult în morman. Singure picioarele lui lungi și deșirate se mai zăreau în spatele lui Ilia.

Ilia dădu buzna în căminul fetelor și, aproape în aceeași clipă, ieși zburînd : Tosia nu era acolo.

— To-sia, unde ești ?! strigă el în direcția Kamciatkăi. Am să-ți explic totul... Asta a fost de mult... Tosia, răspundeee... Toosia !...

Pe cer urca luna plină. În casă se stingeau luminile, ca și la club unde începuse filmul. Așezarea pustie, tăcută, moartă parcă, inundată de lumina fără viață a lunii, se întindea în fața lui Ilia. I se păru o clipă că a rămas singur în lumea-ntreagă.

Tosia se pitise sub un brad des din preajma administrației. Ilia trecu pe lângă ea fără s-o vadă. Se opri la colț, strigă înspre uliță : „Tosia“, se întoarse, iar trecu pe lângă brad, și iarăși n-o văzu.

De frică să nu-și piardă stăpânirea de sine și să răspundă, Tosia își astupă urechile cu mâinile, împotriva vocii jalnice și vinovate a lui Ilia.

Deasupra așezării tăcute se zbugiuma un strigăt disperat :

— Tosia, unde ești ?... Toosia !... Tooosia !...

Dar numai ecoul îndepărtat al pădurii îi răspundea lui Ilia.

PERDELUȚE DE HIRTIE

A casă, la o masă încărcată de felurite schițe și îndrumare deschise, Dementiev, într-o cămașă descheiată la gât, făcea socoteli cu rigla de calcul și cânta fals :

Nu cu dragoste m-a îndrăgit...

Ca pe mesteacăn focul, m-a iubit...

Pe pat se instalase Petka Ciurkin. Puștiul ajunsese să se împrietenească cu inginerul ; nu mai era la prima vizită și se simțea ca la el acasă. Frunzărea absorbit o carte cu poze și ronțăia turtă dulce. Punga cu turtă stătea pe marginea mesei, exact la mijloc între Petka și Dementiev.

Ei își întinseră simultan mâinile spre pungă și se ciocniră.

— Nene Vadim, de ce trăiesc indienii în America ?
întrebă Petka. Indienii trebuie să trăiască în India !

— Întreabă-l pe Cristofor Columb, îl sfătuie Dementiev.

Cineva bătuse la ușă — întâi încet, apoi însă, iritându-se fără motiv, din toate puterile.

— Intră, e deschis! strigă Dementiev nepăsător, mestecînd o turtiță.

Ușa se deschise larg și Anfisa, jignită, îndârjită, gata de scandal, intră în cameră.

— Nu ți-e rușine?! se răsti ea la Dementiev încă din prag. Ne-am înțeles să mergem la cinema și eu, proasta, cumpăr bilete, aștept, iar dumneata...

Aruncă pe masă biletele mototolite — proba materială a infamiei lui Dementiev.

— Nu ți s-a comunicat?... se mîhni Dementiev. Am trecut pe la centrală și nu te-am găsit... N-am putut merge azi la cinema, crede-mă, Anfisa! O lucrare urgentă: mîine e o consfătuire importantă la direcția de industrializare a lemnului, și uită-te, mă pregătesc de luptă...

Arătă spre masă și agită rigla de calcul prin aer, încercînd să se apere de mînia Anfisei și s-o convingă că n-ar fi putut merge în ruptul capului astăzi la cinema.

— Trebuia să mă previi, bătuse în retragere Anfisa; totuși nu se însenină. Aici locuiești, va să zică?

Ea cercetă curioasă locuința neîngrijită, părăginită, într-un cuvînt burlăcească, a inginerului. Dementiev umbla din loc în loc prin cameră, încercînd să facă un pic de ordine: pîslarii îi împinse sub pat, luă ciorapii de pe scaunul din fața sobei și, neavînd unde-i pune, îi vîrî în buzunar, adună cu piciorul lemnele împrăștiate pe podea, pe pat întoarse perna...

— Cu întîrziere, Vadim Petrovici, cu întîrziere! îl tachină Anfisa.

— Petia! se adresă Dementiev cu un glas vioi micului Ciurkin. Nu e oare timpul să te duci acasă? Afară-i noapte, mama trebuie să fie îngrijorată...

— Mama mea? nu-și crezu Petka urechilor. Nu e îngrijorată de loc. Doarme și visează să fug de-acasă, ea singură mi-a spus!... Nu mi-ai povestit încă nimic despre indieni.

— Îi lăsăm pentru mine pe indieni, frăţioare. Vină mai devreme şi am să-ţi povestesc cum vînează ei bizoni.

— Nu mă păcăleşti ?

— Petia, cuvîntul meu e lege !

Dementiev îşi duse, drept jurămînt, mîna la inimă. Convins, Petka sări jos din pat, îşi puse hăinuţa şi, ne-băgînd-o în seamă demonstrativ pe Anfisa, luă la despărţire un pumn de turtiţe din pungă.

— La revedere, nene Vadim.

— Cu bine, Petia !

Dementiev îi strînse mîna ca unui om mare.

— La ce bun să-ţi baţi capul cu el ? Îl critică Anfisa pe Dementiev după ce se închise uşa. Ți-ai şi găsit prieteni !...

— Pe mine mă interesează în mod deosebit asemenea copii, se dezvinovăţi Dementiev, ajutînd-o pe Anfisa să-şi dezbrace haina. Un popor curios copiii ! Trăiesc în acelaşi timp cu noi şi, totuşi, sînt altă generaţie. Vor face în viaţă mai mult ca noi, vor trăi mai inteligent, mai curat... Dar, despre toate acestea, mai vorbim noi şi altădată. Acum, aşteaptă-mă numai vreo zece minute, termin un calcul şi pe urmă bem ceai. În regulă ?...

Dementiev puse ceainicul pe reşou şi se întoarse la rigla de calcul. Anfisa făcu ocolul camerei, îşi trecu degetele pe poliţa de deasupra lavoarului şi constată, precum bănuia de altfel, că e acoperită cu un strat gros de praf. Suflecă mînele frumosului său pulover şi se apucă hotărîită de treabă.

— De ce faci asta ? se nelinişti Dementiev. Mă simt prost, zău...

— Vezi-ţi acolo de calculele dumitale şi nu mai vorbi, îl sfătui Anfisa, sigură că are dreptul să facă ordine în această cameră. Ține minte, nu te-am iertat încă de tot pentru cinema !

Ea făcu foc în sobă, aranjă toate lucrurile altfel în noptieră, deretică prin cameră cu o mătură din crengi de brad şi şterse peste tot praful.

Antrenat în calculele lui, Dementiev începu iar să cînte fals :

Nu cu dragoste m-a îndrăgit...

— Ce cînți ? vru să știe Anfisa.

— Mă urmărește de dimineață... Dumitale nu ți se-ntîmplă ?

— Mi se-ntîmplă.

— Și... Și dumitale îți place turtă dulce ? Dementiev apucă repede punga și-o întinse Anfisei. Eu în anu-ntîi am cheltuit pe turtă dulce jumătate din bursă.

— Îmi place ! mărturisi Anfisa și se bucurară amîndoi de coincidență.

Anfisa găsi în colțul camerei un sul de hîrtie albastră, cu care acoperi noptiera și polița de deasupra lavoarului, după care tăie cu un foarfece marginea hîrtiei în chip de dantelă. Lavoarul nearătos de tablă îl acoperi cu ziare pe care le prinse cu clame de birou. Privind-o acum, nu-ți venea să crezi că trăgea chiulul în fel și chip cînd era rîndul ei la curățenie în camera fetelor. Ce mirare pe Tosia, dacă ar vedea cum se mai ostenește leneșa de Anfisa ! Muncea cu-atîta zel și elan, de parcă toată viața, pe care n-o prea trăise ea cum trebuie, nu făcuse altceva decît visase să facă ordine în camera lui Dementiev.

— Acum, tovarășe inginer, închide cancelaria ! ordonă Anfisa după ce dăduse în clocot apa din ceainic.

Dementiev își roti ochii încîntat prin camera transformată ca prin minune.

— Ești o vrăjitoare ! Am senzația că m-am mutat în altă locuință. — Definitiv cucerit de Anfisa, el atinse ușor dantela șervețelului de hîrtie : — Și la ce servește asta, dacă nu e un secret ?

Anfisa se fîstîci, ca surprinsă în flagrant delict.

— La frumusețe...

Ea vru să se spele pe mîini, dar nu era apă.

— O clipă ! — zise Dementiev prompt, smulse rezervorul gol din cui și fugi afară. Se întoarse cu rezervorul plin pînă la refuz de zăpadă, încît nici capacul nu se

mai putea închide. — Poftim ! triumfă el. Nu există situație fără ieșire !

Demetiev ținu rezervorul la gura sobei, să se topească mai iute zăpada. Ca să grăbească și mai mult topirea, Anfisa turnă peste zăpadă apă fiartă din ceainic, dar fără prea mare folos.

— Temperatura ascunsă de topire a zăpezii ! găsi Dementiev cauza științifică, și atârnă rezervorul în cui. Nu există situație fără...

Invitînd-o cu un gest larg pe Anfisa să se apropie, Dementiev scoase pe sus, din rezervor, un pumn de zăpadă udă. Anfisa, apoi Dementiev, se spălară cu terciul acesta rece și se șterseră pe mîini cu același prosop. Dementiev își ștergea grijuliu fiecare deget și se uita cu bunăvoință la prosopul care îl lega de Anfisa, aruncînd între ei o punte plușată.

— Cum îți place ceaiul ? întrebă Anfisa care, în calitate de gospodină, turna ceaiul.

— Ca și dumitale ! răspunse Dementiev cu vioiciune.

— Deci tare !

— Dar unde ai găsit bomboanele ? se miră Dementiev. De două săptămîni le tot caut.

— Nici nu-i de mirare. În noptiera asta a dumitale...

— ...nici dracul nu se mai descuncă ! încheie Dementiev.

Privirile lor se întîlniră și izbucniră amîndoi în rîs.

Sorbind din ceaiul tare, Dementiev privea drept la Anfisa, fără a se feri, bucuros că-i găsise, cu această ocazie, însușiri noi, prețioase, că-i era mai apropiată, mai ușor de înțeles și mai scumpă.

El puse la o parte un pumn de bomboane.

— Astea le păstrăm pentru Petka, ai ceva împotrivă ?

O umbră ușoară trecu pe fața Anfisei. Își întoarse privirea și dădu de hîrțile și cărțile lui Dementiev, apoi ochii îi lunecară spre celălalt capăt al mesei.

— Ce fel de lucrare urgentă ai ?

— E o chestie... începu Dementiev nehotărît. A venit timpul să lucrăm în pădure după metode cu totul noi. E o rușine, abia jumătate din cantitatea de lemn ajunge la prelucrare...

Se opri temîndu-se să n-o plictisească de moarte pe frumoasa Anfisa cu treburile lui seci de inginer.

— Ascult ! îi demonstrează Anfisa prezența ei. Jumătate din lemn se pierde... Mai departe ?

Dementiev se încredință că greșise, că și pe Anfisa o interesează preocupările lui silvice. Îi zîmbi recunoscător, părăsi prudența și își dădu drumul cu aprindere.

— Cît costă numai focurile pe fiecare parcelă de muncă ! Pe urmă, ce pierderi cu plutăritul, cu resortarea, deșeurile de la fabricile de cherestea... Presimt că urmașii noștri vor găsi pentru lipsa noastră de spirit gospodăresc o înjurătură de mare clasă. Or să spună, de exemplu : ce oameni fără cap au trăit pe pămînt în plin secol douăzeci ! Și această înjurătură „vegetariană“ o să răsunе atunci mai jignitor decît complicata noastră înjurătură de mamă... Anfisa, te-ai gîndit vreodată la urmași, la schimbul nostru care ne va aprecia obiectiv și drept viața, toate înfăptuirile ?

— Nnu, mărturisi Anfisa. N-am prea avut ocazia.

— Eu, în schimb, adesea ! Cum realizez ceva bun, mă gîndesc : asta ar trebui să le placă ; iar dacă iese ceva anapoda, mi se face rușine de urmași. Asta mă ajută în învățatură la institut, simțeam parcă mai multă răspundere... Tot ce spunem noi acum despre noi, cît de buni și frumoși am fi, cică, toate astea au să dispară cu noi odată, iar pe pămînt au să rămîină doar înfăptuirile noastre, și urmașii ne vor judeca după aceste înfăptuiri, după ele ne vor da sentința, definitivă și implacabilă, fără drept de apel ! Pentru cele bune ne vor lăuda, iar pentru toate aberațiile forestiere ne vor sancționa din plin... Te-am speriat ?

Anfisa ridică din umeri.

— Eu nu sînt în cauză, nu fac decît să primesc telegrame. Dumneata însă, da, vei răspunde.

— Nu, protestă Dementiev. Răspundem toți, toată generația noastră... avem aici, pentru lucru, un teren virgin; numai să ne punem la contribuție capul și mîinile ! Uite, vom începe să scoatem lemnul în catarge, vom corhăni arborii cu coroane cu tot. S-ar părea că nu e cine știe ce, și totuși au să se schimbe multe : și fetelor noastre o să le vină mai ușor, și randamentul la lemnul de lucru

va crește cu vreo cinci la sută, și focurile din parchete le vom stinge. Bătrânii se codesc pentru că s-au deprins cu alte metode, însă avantajele sînt de netăgăduit : am făcut socoteala, profitul va crește numai într-un an cu jumătate de milion.

— Cu jumătate de milion ? făcu Anfisa uimită.

Pentru prima oară în viață, se ciocnise atît de direct, parcă în familie, cu capitaluri atît de mari, de care în trecut numai din ziare sau prin radio afla.

— Cel puțin ! Și asta, ține cont, socotind strict după planul actual. La anul, planul se va mări, și corespunzător se va mări și profitul.

— Corespunzător ? întrebă Anfisa ; îi plăcu acest cuvînt rotund, solid.

— Corespunzător ! confirmă Dementiev, din ce în ce mai înviorat, în ochi cu recunoștință față de Anfisa, care arăta proiectului său atîta interes.

Zîmbiră amîndoi deodată, bucurîndu-se și de profitul însemnat, urmare a restructurării concepute de Dementiev, dar mai cu seamă de înțelegerea dintre ei.

— Astea nu sînt decît primii muguri ! continuă Dementiev, prins tot mai mult de febra transformării. Din deșeurile cu care deocamdată noi afumăm cerul se pot fabrica nenumărate lucruri dintre cele mai folositoare. Ține minte ce-ți spun, Anfisa, noi doi o să mai ajungem să vedem cum, în locul așezării noastre, se va ridica un oraș, cu fabrici de cherestea, de hîrtie, cu o școală tehnică, poate și cu un institut...

El înțelese deodată că atîta timp cît se chinuise cu proiectul și se războise cu neînduplecatul Ignat Vasilievici, simțise lipsa acestor ochi atenți, puțin mirați, ezitînd să-i dea crezare și, fără voia lor, dîndu-i-o. Dacă ar fi văzut mai des ochii ăștia, de mult l-ar fi făcut cnocaut pe Ignat Vasilievici și și-ar fi terminat proiectul, iar acesta din urmă ar fi ieșit mai convingător și mai invulnerabil decît a ieșit. Și parcă numai proiectul !... Dacă ochii aceștia îl vor privi un an, doi, el va realiza cu siguranță ceva extraordinar, de care urmașii cei cusurgii o să-și aducă aminte și peste o sută de ani...

— O să mișcăm din loc chimia forestieră ! visa, pornit, Dementiev. Vom construi în orașul nostru și... un teatru,

care să nu fie mai prejos decât cel regional. Dumneata ai să joci acolo, și ai să-mi trimiți și mie, la spectacolul dumitale preferat, printr-un plasator în livrea, o invitație, pe baza vechii noastre cunoștințe... N-ai să te îngîmfi, ai să-mi trimiți ?

— Am să ți-o aduc eu, promise Anfisa. Doar n-o să cultivăm birocrațismul în orașul nou !

— Și mai bine ! încuviință Dementiev. Mai toarnă-mi un ceai... — El o admira deschis pe Anfisa care, turnîndu-i ceai, semăna acum cu o gospodină tânără, sîrguincioasă și abia de curînd deprinsă cu gospodăria. — Știi, noi semănăm astă seară cu niște tineri însurăței !

— Nu glumi cu lucruri de astea... îl opri Anfisa, superstițioasă.

Avu sentimentul că Dementiev grăbește cu o glumă imprudentă desfășurarea evenimentelor, încălcînd astfel acele reguli de modă veche, pe care amîndoi, fără să se fi înțeles, le mai respectau. Deși Anfisa nu prea era ea omul regulilor, de data aceasta se ascunse în spatele lor, fiindu-i parcă teamă să rămîna singură cu ea însăși. De o vreme nu mai înțelegea bine ce se petrece cu ea. Înainte, dacă asista la o discuție despre muncă, se plictisea, dar pe Dementiev era gata să-l asculte ore întregi. De loc datorită elocvenței inginerului ! Omul acesta simplu, deschis, îi plăcea din ce în ce mai mult și-i părea interesant tot ce spunea el. Dacă Dementiev s-ar fi adîncit acum în desigurile chimiei lemnului și ar fi încercat s-o inițieze pe Anfisa în savantlîcurile hidrolizei lemnului, pînă și această hidroliză plictisitoare i-ar fi devenit mai dragă decât cel mai pasionant roman citit pe nerăsuflăte de Vera...

Anfisa spală ceștile și le așeză în noptieră.

— Vasele și mîncarea sus, iar cărțile jos. Să nu le amesteci, am să controlez ! îl amenință ea.

— Înțeles, să nu le amestec ! — Dementiev se uită în noptieră. — Anfisa, ești o minune.

— Minune, minunăție... mormăi fericită Anfisa, care acum aducea puțin cu Tosia cea necoaptă.

— Îți place și să stai la gura sobei ? întrebă Dementiev cu nădejde în glas și adăugă, șoptindu-i parcă Anfisei răspunsul : Mie-mi place încă din copilărie !

— Cum adică ? nu înțelese Anfisa.

— Uite așa...

Dementiev răsturnă cu îndemînare taburetul pe po-dea, deschise ușa de la sobă și stinse lumina în cameră. Se așezară alături pe taburetul răsturnat, atingîndu-și umerii. Flacăra smulgea din întuneric genunchii lor, obrazul lui Dementiev, și urechea mică, perfectă a Anfisei. Lemnele trosneau prietenos în sobă, prin ungherele camerei se cuibări un întuneric des, iar timpul își încetini mersul. Dementiev fuma, suflînd de zor fumul în sobă.

Anfisa avea o înfățișare atît de liniștită, de parcă în sfîrșit își găsise locul adevărat în viață. Și nu se prefăcea de loc, nu căuta să-l farmece pe Dementiev. Se simțea atît de bine, era atît de senină, cum nu i se mai întîmplase niciodată cu ceilalți bărbați din viața ei (care trecuseră, vedea ea clar acum, numai pe la marginea vieții ei, străini de miez). De existența acestui miez tainic, nici Anfisa nu știuse pînă de curînd nimic.

Ar fi trebuit să se poată bucura din plin de fericirea ei senină, totuși, din cînd în cînd o încerca tristețea pe Anfisa, nu putea parcă să uite, să înlătore ceva ce-i stăruia în minte, ceva ce atîrna ca o stîncă deasupra ei, gata să se prăvale în orice clipă și să-i zdrobească fericirea plăpîndă.

Indiferent însă de cum i se va desfășura soarta în viitor, seara aceasta îi va rămîne în suflet toată viața : aranjarea camerei dezordonate, convingerea tinerească și molipsitoare a lui Dementiev, cum că nu există situație fără ieșire, spălatul mîinilor cu terciul de zăpadă, ceaiul băut ca în familie, micul discurs al lui Dementiev despre urmași, și cum au stat ei pe taburetul cel colțuros răsturnat, privind la foc. Dar mai cu seamă îi va rămîne Anfisei în suflet sentimentul acela de contopire cu ceva mare, adevărat și puternic, care o ocolise pînă acum. Poate că ea, legată la ochi, nu văzuse înainte ce e adevărat, esențial, și crezuse că nici nu există pe lume asemenea lucru. Acum, însă, nu avea timp să cerceteze ce și cum a fost înainte și cine poartă vina cea mai mare.

Se pare că noi ne-am cam grăbit s-o trecem pe Anfisa, irevocabil, în tagma hrăpăreților și profitorilor, în tagma oamenilor săraci sufletește, fără inimă, care nu sînt în stare să iubească.

— Frige, zise Anfisa, frecîndu-și genunchiul. Ne dăm mai la o parte ?

Se ridicară și traseră taburetul ceva mai departe de sobă.

— Ce faci cu lucrarea dumitale urgentă ? Îi aminti Anfisa.

Dementiev făcu un gest de nepăsare.

— Mai am timp, noaptea-i lungă !

Anfisa se întrebă dacă are dreptul să-l condamne pe inginer la o noapte nedormită, dar nu ajunse la nici o concluzie și zise :

— Ne mai depărtăm puțin.

Dementiev privi în spate.

— Avem unde ne retrage !

Zîmbiră iar și mutară taburetul mai departe. Toate, cele mai simple și obișnuite cuvinte, dobîndiseră pentru ei sensuri deosebite, tainice, înțelese numai de ei.

— Ciudată e lumea ! începu Dementiev să filozofeze. Pînă deunăzi, învățam la institut, dădeam examene, mai lucram cîte puțin pentru completarea bursei și, dă-ți seama, nu știam despre dumneata nimic. Nici nu bănuiam măcar că trăiești în același timp cu mine !

— Făceai curte studentelor... adăugă Anfisa.

— Numai cîte-un pic, să nu fiu luat drept călugăr, crede-mă, Anfisa ! Presimțeam eu cumva că am să dau de dumneata, și celelalte fete nu mă prea atrăgeau, parcă am fi trăit pe planuri fără intersecție. — Pentru a fi mai explicit, dînsul schiță cu mîinile aceste planuri în aer. — Și dumneata, trăind aici, tot nimic nu știai despre mine, nu e ciudat oare ? Acum ne-am întîlnit și toată viața dinainte mi se pare numai pregătirea întîlnirii acesteia. Nu credeam în soartă, dar în ultima vreme... — El îi luă mîna. — Anfisa !

— Nu trebuie... vorbi ea rugător și își eliberă mîna încet, cu o delicatețe neobișnuită la Anfisa de altădată, fiindu-i frică să nu-l jignească pe Dementiev cu vreo mișcare grosolană.

Cărbunii încinși, zmeurii, îi atrăgeau privirile și Anfisa se uita fermecată în sobă, căutând acolo răspuns la toată neliniștea ei. Fără să-și dea bine seama, ar fi vrut să prelungească clipa fericită, cea mai fericită din viața ei, în care totul se arăta foarte limpede, dar încă nu se rostise cuvântul hotărâtor, iubirea lor nu fusese încă declarată, așa că Anfisa n-avea de ce să se teamă pentru deznodământul unei iubiri nerostite.

— Cum s-a nimerit că tocmai pe mine m-au trimis la centrul acesta ! Iar primul om întâlnit aici ai fost dumneata ! Crede ce vrei, însă acesta e destinul, Anfisa !

Dementiev se aplecă și îi sărută mâna.

— De ce, de ce faci asta ? Întrebă cu lacrimi în ochi Anfisa și brusc se ridică de pe taburet. Plec.

— Ce s-a întâmplat ? Te-am jignit... Iartă-mă, n-am vrut asta...

— Ce spui !... Mi-e așa de bine acuma, încît mi s-a făcut frică... Plec. Nu mă conduce, nu trebuie... Îți mulțumesc, Vadim Petrovici !

— Pentru ce ? Eu ar trebui...

— Pentru tot...

Anfisa făcu un gest larg cu mâna.

Ușa de la intrare se trînti. Cineva se izbi moale de perete, înjură cu o voce cam cherchelită și orbecăi în antreu. Anfisa făcu lumină și se uită speriată la Dementiev. Acesta o liniști cu o mișcare a capului și se îndreptă curajos spre ușă. Dorea chiar ca pe Anfisa s-o pîndească un pericol, cît de îngrozitor ; el s-ar ridica atunci ca un scut în apărarea ei, dovedindu-i că alături de el nu i se poate întîmpla nimic rău.

Dementiev deschise ușa larg. Dîrdîilă se poticni de prag și năvăli în cameră, înghețat ca de obicei și cu un plasture proaspăt pe bărbie, mai curînd jalnic decît fioros. Dementiev pricepu că n-avea cum o uimi azi pe Anfisa cu vitejia și devotamentul său și se dădu deziluzionat la o parte.

Lui Dîrdîilă i se scuturară umerii de frig, își frecă mâinile și începu să vorbească atît de tare, de parcă nu s-ar fi găsit într-o cameră, ci pe stradă, vrînd să se facă auzit dintr-un capăt în celălalt.

— Piotr... Vadim... Ptiu! Vadim Petrovici! Îerta-ți-mă că vă deranjez acasă, dar înțelegeți situația unui om muncitor : numai douăzeci și cinci de ruble pînă la leafă, ă ? — El se plesni cu palma peste buzunarul gol. — Vor sta la mine ca la C.E.C. ! Puteți s-o întrebați și pe Anfiska...

El îi făcu familiar cu ochiul Anfisei, cerîndu-i să pună o vorbă bună. Anfisa însă îi întoarse tăcută spatele. Lui Dementiev, sensibil cum era, îi fu neplăcut că Anfisa se purta atît de nepoliticos cu musafirul lui nocturn. Se scotoci prin buzunare și îi întinse lui Dîrdîilă banii.

— Asta da, ca unul de-ai noștri !... Delicat, nimic de zis, încuviință Dîrdîilă cu o voce vădit înveselită, și se bătu în piept cu pumnul vînat de frig. Cu toate că... intelectual, dar înțelegeți un om muncitor !

Anfisa luă rigla de calcul de pe masă și-i cercetă diviziunile mici. Voit nu-i dădea nici o atenție prietenului lui Fîlea, temîndu-se că acesta s-ar putea lansa în mărturisiri și s-o trădeze, fie și neintenționat. S-ar fi vrut într-un ținut îndepărtat și binecuvîntat, unde pe o distanță de mii de kilometri nimeni să nu știe ceva despre ea.

Strîngînd în pumn banii cerșiți, Dîrdîilă porni spre ușă, însă deodată se opri. În capul lui de om beat, se furișă un gînd : să-l răsplătească pe Dementiev pentru binele făcut și să-i taie puțin nasul Anfisei, care se purta ca cea mai autentică inginereasă, necatadicsind să-l recunoască măcar.

— Ce atîtea fasoane cu ea ? îl întrebă protector Dîrdîilă pe Dementiev și făcu un gest cu capul către Anfisa, care înlemnise la masă. E și de rîs : Anfisa e doar a noastră pînă-n măduva oaselor ! Îmi cer scuze, mă rog... Dar duceți-vă direct la centrala telefonică și acționați ca un bărbat în toată firea. N-o să te alunge ea, Anfisa.

Pentru mai multă convingere, Dîrdîilă vru să se bată iar cu pumnul în piept, dar nu-și calculă de data asta bine mișcările și nimeri subsuoară.

Dementiev nu numai că nu crezu în spusele musafirului nepoftit, nici nu prea înțelese trîncăneala lui de om

beat. Se miră numai de ce mîrșăvie e în stare un om cherchelit, și-i păru rău că-l lăsase pe Dîrdîilă în casă, făcîndu-se și el vinovat de murdara calomniere a Anfisei.

— Ia cară-te de aici ! ordonă el flăcăului și privi pe furiș la Anfisa.

Nu se schimbase nimic în înfățișarea ei, frumusețea îi rămăsese aceeași ; totuși, în fața lui Dementiev, stătea acum alt om, o Anfisă necunoscută. În înclinarea capului, în umerii căzuți, în toată făptura ei frîntă era ceva nou, jalnic, hăituit. Numai urechile mici, perfecte, ale Anfisei rămăseseră aceleași : la fel dăltuite, de o frumusețe senină. Ochii, însă, Anfisa și-i ferea. Ea îi aminti puțin lui Dementiev de Dîrdîilă, înghețat și jîgărit, așa cum năvălise acesta în cameră.

Nepricepînd încă nimic, Dementiev, îngrijorat, făcu un pas înspre Anfisa pentru a-i lua apărarea. I se părea că, împreună, o vor scoate mai lesne la capăt cu nenorocirea neașteptată. Anfisa sări în lături, speriată ca de amenințarea unei bătai. Ochii lor se întîlniră o clipă. Anfisa și-i întoarse hoțeste, prea tîrziu însă : nu cu mintea, ci cu întreaga-i ființă de om îndrăgostit, Dementiev înțelese că Dîrdîilă spusese adevărul. Nu Dîrdîilă îl convinsese, ci ochii jalnici ai Anfisei.

Adevărul acesta peste măsură de violent strălumină cu putere și crud toate întîlnirile lor precedente. Lui Dementiev îi deveniră deodată clare și toate reticențele Anfisei, și neîncrederea ei prelungită în fericirea lor viitoare, și privirile pline de batjocură ale tăietorilor, pe care le surprindea cîteodată, și șoaptele perfide în spațele lor cînd apăreau amîndoi pe stradă.

Anfisa își dădu seama că se trădase. Ea se repezi la cuier, își apucă blana de veveriță și fugi din cameră. Dîrdîilă rînji :

— Nu-i place critica !

— Ieși afară ! țipă Dementiev și se năpusti la omul care, în treacăt, năruise fericirea lui scurtă și oarbă.

Îl apucă pe Dîrdîilă de umerii piperniciți, îl scutură în așa hal că-i pică din cap căciula mizeră, și-i făcu vînt spre ușă.

— Am să mă plîng, zise Dîrdîilă cu o demnitate neașteptată și mai treaz. Unul mă aruncă într-un stîlp de telegraf, altul încearcă să mă zdrobească de pervazul ușii...

El își desfăcu pumnul și se uită la banii mototoliți ai lui Dementiev. Se părea că pe Dîrdîilă îl încearcă dorința de a-i azvîrli banii în față acestui inginer, dar își învinse prudent pornirea mîndră, promițînd numai :

— O să fii tras la răspundere pentru abuz de putere !

Dementiev făcu un pas, Dîrdîilă își culese iute cușmuluța de pe podea și o zbughi afară ca din pușcă. Se mai auzi în antreu o înjurătură...

— Și se cheamă că e intelectual..., că a învățat carte pe banii poporului ! mîrîi în cele din urmă.

Ușa de afară se trînti și o tăcere deasă, grea, răsunînd parcă în urechi, îl acoperi pe Dementiev. Toată camera, aranjată și înfrumusețată de Anfisa, rămase în nemișcare așteptînd să vadă ce va face dînsul acum. Taburetul răsturnat nu se urnea de lîngă sobă, amintindu-i lui Dementiev fericirea de adineauri, pierdută pentru vecie.

Va să zică el, tîmpit, orb, se avîntase în perorații asupra urmașilor, se afundase nu se știe de ce în chimia forestieră și strigase sus și tare că e vorba de soarta înșăși. Dementiev dădu un picior taburetului, smulse de pe spălător și de pe noptieră perdelețele Anfisei cu danteluța lor „de frumusețe“, le mototoli și le aruncă în jarul aproape stins din sobă.

ILIA ÎȘI CERE IERTARE

Multe se schimbaseră în sectorul lui Ciurkin. Arborii se corhăneau acuma cu coroane cu tot, în parchet rămăseseră numai doborîtori și ciockeriști, toate fetele — tăietoarele de crengi — trecuseră la depozitul de sus. Aici, pe un teren bătătorit, neted, ele tăiau nestingherite crengile, pe care nu le mai ardeau, ci le strîngeau gră-

mezi. Lemnul se expedia acum din depozitul de sus în catarge, Vera cu muncitorii care sortau buștenii se mutaseră la depozitul de jos.

Bucătăria Tosiei urmă și ea pe tăietoarele de crengi. Tosia se îmbogăți : i se pusesse la dispoziție un vagonaș — jumătate bucătărie, jumătate o sală mică de mese în care tăietorii puteau să prânzească pe rînd și la căldură. Pe un perete al vagonului se lăfăia o inscripție generoasă scrisă cu creta : „Restaurantul *Dați Năvală!* Responsabil : T. Kislițîna“.

Un soare luminos de februarie pătrundea orbindu-te în vagonașul Tosiei. Totul în jur era nou, vesel, strălucitor : și bucătărioara curată, și cratițele smălțuite, și cuțitele, și castroanele, și un mic deșteptător elegant care ticăia plăcut pe poliță. Numai Tosia, cu șorțul ei exagerat de scrobit, ca de tablă, și cu boneta mare care-i luneca într-una pe ochi, era amărîtă și întunecată. În timp ce-o frămîntau gîndurile ei triste, ea tăia automat pîinea cu un cuțit special.

Cratițele, indiferente la necazurile Tosiei, clocoteau pline de veselie. Aburul apetisant se ridica valuri, valuri în mica bucătărie. Tosia lăsă tăiatul pîinii, vîrî o lingură strălucitoare într-un borcan cu eticheta „Sare“, sără mîncarea, se uită la deșteptătorul lustruit și începu să se grăbească. Aranjă feliile de pîine în farfurii pe care le puse în preajma gemulețului prin care servea masa. Deasupra gemulețului atîrna un caiet nou de sugestii și reclamații, de care era prins cu un capăt de sîrmă un creion neascuțit, șomer.

Tosia intră în a doua jumătate a vagonului, în sălița de mese. Într-un colț, pe o bancă, dormea cineva cu capul acoperit de o scurtă îmblănită. De după soba de tuci răsăreau niște pîslari care încălțau o pereche de cizme din cauciuc roșu. Tosia așeză farfuriile cu pîine pe mese, mai vîrî lemne în sobă și se uită cu dezaprobare la pîslari, fără însă a fi mirată că dă de ei în vagonaș.

Dinspre depozitul de sus se auzi șuierul locomotivei. Tosia își aruncă ochii prin fereastră, pe deasupra perdelei scurte (administratorul se zgîrcise la stambă !) și se adresă tare pîslarilor :

— A venit Ignat Vasilievici !

Pîslarii săriră repede jos, scurta lunecă de pe capul pomenit și dezvălui fața adormită a maestrului Ciurkin : el știa să se adapteze în felul său oricăror transformări.

— Să dăm zor, fetelor ! strigă Ciurkin cu o voce răgușită de somn și fugi afară.

Tosia turnă apă caldă în rezervorul lavoarului și atîrnă un prosop curat. Descuie apoi lacătul imens, ca de magazie, al butoiului cu apă de băut, turnă în butoi un ceainic cu apă fiartă și răcită, după care îi puse din nou lacătul uriaș.

Deșteptătorul sună subțirel. Tosia inspectă exigent sala de mese și pe ea însăși, fixă un colț îndoit al ziarului de perete, își îndreptă boneta de bucătar și împinse ușa de la intrare. Aplecată în afară, ea trase de sforicica unui clopot mititel și sonor aciuat deasupra ușii.

Un sunet curat, argintiu, pluti peste pădure. Tosia ascultă închipuindu-și cît de mult s-ar fi bucurat înainte la auzul acestui sunet, și se întoarse în vagonaș cu sentimentul că n-a avut noroc în viață.

Pe urma brăzdată de bușteni, veneau la masă dinspre parchet, unul după altul, tăietorii. În frunte venea Filea cu cubanca lui așezată voinicește pe-o parte și cu o vînătaie zdravănă sub ochi. În colțul gurii îi atîrna o țigară stinsă de mult, iar din buzunarul scurtei vătuite îi ieșea un pachet umflat, învelit în hîrtie de ziar. Pe urma lui Filea venea Dîrdîilă, cu mîinile băgate de frig una în mîneca celeilalte și ținute băbește pe burtă. Urma loviturii de pe bărbie se întunecase și de departe Dîrdîilă făcea impresia că-și lăsase spaniolește un barbișon. Și mai în urmă, cu un pas lung, venea Ilia, avînd în creștet o șapcă ușoară, de vară, nepotrivită anotimpului.

Filea își scoase bricheta din buzunar ; în aceeași clipă îl ajunse Ilia. Merșeră tăcuți alături mai multă vreme. Numai zăpada înghețată le scîrțîia sub picioare și în spatele lor răsuflea din greu Dîrdîilă cel „hispanizat“.

Filea își iuți involuntar pasul, potrivindu-și-l cu cel lung al fostului său prieten.

Ilia trase cu coada ochiului la bricheta din mîna lui Filea, își vîrî o țigară în gură, se băt看 demonstrativ peste buzunare, în căutare de chibrituri, scuipă o fărîmă de tutun și ceru posomorît :

— Dă-mi un foc.

Filea mai înainteă preț de vreo cinci pași și, fără să i se uite în ochi lui Ilia, cătrănit, îi întinse bricheta. Ilia scăpără, îi dădu foc lui Filea, apoi își aprinse el singur țigara. Ochii lor se întîlniră, în timp ce ambii își suflară simultan fum unul în fața celuilalt.

— Filea, tu, cum să zic... lasă supărarea, se rugă Ilia și arată vinovat spre vînătaie.

Filea își duse degetele la vînătaie cu demnitatea cu care le-ar fi dus la o cicatrice dobîndită într-o luptă glorioasă.

— Nu ține... zise el neînduplecat, luînd bricheta și lunecîndu-și-o în buzunar.

— Haide, lasă ! insistă Ilia împăciuator.

— Noi sîntem nobili ! se strîmbă Filea. Avem o dragoste curată ! Iar Filea e huligan, poți să-i dai una peste bot... — El împunse aerul cu pumnul. — Ia adu-ți aminte, cine a scornit rămășagul ? Cine ? Taci va să zică... Vezi ? Aia e !

Ilia zise încurcat :

— S-a întîmplat... M-ai nimerit și tu cu draci. Cui nu i se întîmplă ?

Filea își frecă iar vînătaia — mai mîndru, și mai implacabil.

— Lui Dîrdîilă i-ai atîrnat o barbă, pe Lungan l-ai înfipt în zăpadă... De ce sapi autoritatea băieților ? Dacă merge mai departe așa, nimănui din așezare n-o să-i mai fie frică de noi !

— Și de ce trebuie neapărat să-i fie cuiva frică de noi ?

— Mai slăbește-mă cu propaganda, îmi ajunge Sașka ! se îndîrji Filea. Și la urma urmei, dă-l dracului pe Lungan — azi e cu noi, mîine nu-i ; dar noi parcă eram prieteni cu tine ; pentru ce, atunci, vii cu boxul ? —

Vocea lui Filea tremură de obidă. — Adu-ți aminte, nu m-am vîrît eu în sufletul tău ca să-ți fiu prieten.

— Sucit mai ești ! se miră Ilia prefăcut. Lovește-mă și tu pe mine, ca să fim chit... Poftim, dă-i !

Ilia îi întinse lui Filea un obraz. Mîna lui Filea se făcu pumn, dar pe loc se și desfăcu.

— Ce ești tu, baptist ? se miră Filea și lămuri cu dispreț : Pe îndrăgostiți nu-i bat, n-au decît să piară singuri !... Dar dacă mai faci pe nobilul cu mine, te ating. N-are să mai îmi pese că ești mai tare !

Filea scoase din buzunar pachetul, îl dezveli și-i întinse lui Ilia căciula din blană de ren.

— Ia-ți unealta, pentru căpățîină ! N-am nevoie de lucruri străine.

Ilia se îndepărtă puțin, frecîndu-și urechile înghețate.

— Ai cîștigat, n-ai decît s-o porți.

— Iar noblețuri ? întrebă Filea răutăcios. Te-a stricat Tosia ! — Se întoarse și strigă peste umăr : — Ei, Dîrdîilă, fă-te-ncoa !

Dîrdîilă dădu fuga în trap bătut la Filea, cu mîinile împreunate ca mai-nainte.

— De ce să tot dîrdîi ? întrebă Filea cu un fel de silă ; smulse din capul lui Dîrdîilă căciulița mizeră, garnisită cu imitație de blană, roasă și aceea, apoi, aruncînd-o în vîrfurile celui mai apropiat arbore, îndesă în capul tovarășului său de arme căciula de blană a lui Ilia. — Să nu mai dîrdîi, ai înțeles ? ! îl amenință Filea.

Ilia fuma lacom și, fără să-și dea seama, îl admira pe jignitul și totodată generosul Filea cel cu vînătaie sub ochi. Orice s-ar spune, puțini oameni sînt în așezare care să renunțe atît de ușor la o căciulă scumpă. Mai zi-i huligan lui Filea dacă-ți dă mîna.

Tosia, cu toate că îl înjură, nu e ea lămurită bine ce-i de capul lui ; nu este chiar atît de simplu Filea, această căpetenie flușturatecă a „gașcăi“ din așezare. Se pare că Ilia spera totuși să se mai împace cu Tosia și să-i povestească totul despre Filea, cel cu care, împreună, Ilia trecuse prin multe, și bune și rele...

— Ce ai ? Întrebă Filea cu o bănuială, surprinzând privirea lui Ilia, îmblânzită de gândurile-i ascunse. La început... — el împunse iar aerul cu pumnul — și acum te lingusești ? Vă cunosc eu, nobililor ! Du-te la a ta, a sunat... Au atârnat clopote. Baptiștii !...

Filea îl împinse pe Ilia în direcția vagonului și se uită lung după el.

— Și era doar om în toată firea ! făcu el bilanțul gândurilor lui îndoliate.

— S-a afemeiat ! lansă Dîrdîilă, lingusindu-l pe Filea, și își potrive mai bine pe cap neașteptatul cadou.

— Gura ! zbieră Filea, care nu permitea nimănui să-l defăimeze pe Ilia, rezervându-și exclusiv acest drept.

Se uită chiorîș la Dîrdîilă, care arăta la fel de jalnic și cu căciula de blană.

— Chiar că e de nasul tău o căciulă ca asta !

Filea făcu un gest de dispreț cu mîna și se îndreptă spre vagonaș după Ilia.

...În vagonaș, Tosia, necruțîndu-și forțele, introducea igiena.

— Spălați-vă pe mîini ! îi povățuia ea pe tăietori. Eu pentru cine am încălzit apa ?

Ilia se foi vreo cinci minute la spălător și se apropie în fine de gemulețul prin care se împărțea mîncarea. Tosia, în timp ce-și exercita funcția, se uită la mîinile lui roșii de atîta spălat, îi turnă în farfurie supa aromată de mazăre și-i mai puse o bucată mare de carne, să nu creadă ticălosul că ea îl flămînzește din cauza unor neînțelegeri personale. Ilia zîmbi fără chef și nu plecă din dreptul gemulețului. Ca să scape de el, Tosia vîrî lingura în castronul cu carne și, frustrînd fără doar și poate de calorii și albumină vreun tăietor întîrziat, mai puse o bucată de carne în farfuria lui Ilia, o bucată mai mică. Ilia zîmbi și mai silit, dar tot nu se urni din loc.

Stătea în fața ferestruicii de care se apropiau rînd pe rînd tăietorii sosiți din pădure. Tosia turna pentru aceștia supa în farfurii și ei se îndreptau grăbiți spre mese, uitîndu-se curioși la Ilia cel pironit locului.

După ce rămase singur în preajma ferestruicii, Ilia se apropie de Tosia, tuși, apoi vorbe cu greu, ca un om neobișnuit să-și ceară scuze :

— Tosia, auzi, iartă-mă...

— Eu nici nu te văd măcar, zise Tosia, ferindu-și stăruitor privirea de Ilia și umblînd automat cu lingura în farfuria lui.

Ilia oftă din adînc, dîndu-și seama că n-avea să fie chiar atît de ușoară împăcarea cu Tosia.

— Înțelege odată, nu mai sînt acuma de loc ca înainte !

Tosia își exprimă cu un sunet nearticulat disprețul la adresa tuturor șiretlicurilor lui jalnice.

— Așa poți să jefuiești o bancă sau să ucizi un om, iar cînd te-au prins să cînți : rău am fost atunci, acuma însă sînt bun ; dați-mi drumul, ba pe deasupra și un premiu ! Așa crezi tu că merge ?... Numai o șopîrlă, dacă o calci, își leapădă coada, omul însă... rămîne unul și același toată viața. Și are numai o singură conștiință, n-are alta de rezervă !

— Oh, greu mai e să discute omul cu tine și să se înțeleagă, se tîngui Ilia.

Dar Tosia îl sfătui :

— Nu discuta, mare nevoie am eu să discuți cu mine !

Ea îi întoarse lui Ilia spatele și se apucă de niște urgente treburi gospodărești.

În vagon intră repede Katia, bău apă din butoiușul cu lacăt de magazie și tuși, amintindu-i Tosiei vechea lor înțelegere. Tosia îi făcu supărată semn cu mîna, să nu-și mai ostenească în van gîtlejul.

De gemuleț, se apropie Filea.

— Spală-te pe mîini ! îl repezi Tosia, dar se uită la vîntaie și-l întrebă vinovată : Te doare, Filea ?

— Nu e treaba ta, răspunse Filea demn. Vezi-ți mai bine de cazan... — El înșfăcă o lingură și gustă din mîncare plescăindu-și buzele. — Iar e prea sărat. Nimic mai rău decît un bucătar îndrăgostit.

Filea își duse farfuria în cel mai îndepărtat colț al vagonușului și se așeză cu fața la perete, ca să nu vadă cum se unilesc cei mai buni băieți din centrul

de exploatare forestieră în fața dopului de fată din Voronej. Cine, mă rog, a rugat-o să vină aici? Trăiseră fără ea în liniște și pace și, într-o bună zi, s-a înființat și i-a învrăjbit pe toți...

— Nu-l lua în seamă, nu e în apele lui, îi luă Ilia apărarea nesociabilului Filea și se apropie iar de gemuleț. Tosia, uită de rămășagul acela!... Mi se pare și mie de rîs cînd îmi amintesc.

Tosia se încordă toată, ca o pisică înainte de-a sări.

— De rîs?

— Ei... scîrbos.

— Scîrbos?

— Rușinos... Nu te lega de cuvinte. Încearcă-mă mai bine, dacă nu crezi.

— Dar ce ești tu, tractor, ca să te încerc? N-am să te iert niciodată pentru rămășagul acela... Un fustan-giu! Își aminti Tosia de toate jignirile din trecut. Te urăsc, te u-răsc!

— Frumoasă ești acuma... spuse Ilia cu durere și se îndepărtă de gemuleț.

— Nu zău? făcu Tosia uluită, își aruncă zăpăcită ochii după Ilia, și pe urmă la farfuria cu supă neîncepută. Ilia împinse ușa cu umărul și ieși afară uitînd de masă. O lacrimă grea de fată se rostogoli fără știrea Tosiei de pe obrazul ei, drept în farfuria lui Ilia. Văzînd-o pe Katia apropiindu-se, Tosia puse mîna pe-o ceapă și începu s-o curețe, ca să-și justifice lacrimile nedorite. Katia își petrecu curioasă capul prin gemuleț și spuse mișcată:

— Nu plînge, Kislicika! bine ai făcut că l-ai gonit. Sînt iarăși mîndră de tine... Pentru toate femeile!

— Ia lasă! se scutură Tosia. Crezi că n-am ce face decît să plîng din cauza lui?... Ce-ți veni? E ceapa iute... O fi adusă... de la sovhoz.

— De la sovhoz? se miră Katia.

— Da, ceapa de sovhoz e mai tare decît cea de colhoz, te face să lăcrimezi. Asta știu toți bucătarii...

O lacrimă îi căzu pe mîna. Nemaiputînd suporta durerea ei fierbinte, Tosia scăpă ceapa și, cu capul pe umărul Katiei, ascunzîndu-și fața plînsă, se tîngui:

— Nu știu de ce plîng... Că doar nu-mi pare rău nici un pic de el. Ticălosul !...

În sala de mese pătrunse cu zgomot alt grup de tăietori.

— Mai ne ții mult ? Întrebă micul tractorist Semecikin, nemulțumit. Trece și pauza de prînz !

Ca totdeauna cînd Tosia era slabă și nu se înălța deasupra celorlalte fete, credincioasa Katia îi veni în ajutor. Ea acoperi cu trupul ei ferestruica, nelăsînd pe nimeni să privească în bucătărie.

— Îndată, îndată ! Răbdați o clipă. Bucătarul e accidentat.

ARBORELE COTIT

Anfisa își terminase serviciul și ieșise în pridvor. Cu căderea nopții, afară îngheța puțin cîte puțin, iar ușa cantinei, prevăzută cu un arc foarte strîns, făcea un zgomot de se auzea în toată așezarea. Tăietorii de pădure, perechi sau cîte unul, se îndreptau spre club.

Anfisa n-avu chef să meargă la cămin. De un timp încoace îi venea greu să se întîlnească cu oamenii. Pe vremuri nu-i păsa de-i e ori nu cineva prin preajmă, acum însă nu putea suferi curiozitatea fetelor. Din mîndrie, ea nu lăsa de loc să se vadă că are o piatră pe inimă de cînd cu seara memorabilă petrecută la Dementiev, și se simțea tot timpul ca pe scenă, avînd să joace un rol fals care o plictisea de moarte. Iată deci cînd i-a folosit talentul artistic !

Clubul înțesat de dansatori o atrăgea și mai puțin. Dar nici să stea în pridvor, atrăgînd atenția generală, nu era lucru prea plăcut, așa că Anfisa coborî treptele și porni fără țintă, să hoinărească pe străzi.

Ca să nu-i iasă în cale tăietorii, ea coti pe o stradă, dar se ciocni nas în nas cu Ilia care, amărît, o luase pe o cale ocolită spre cămin. Cufundați în gîn-

durile lor, treceau tăcuți unul pe lângă celălalt, când se opriră surprinși, amândoi deodată.

— Noroc, Iliușa ! îi ură Anfisa fără veselie. Nici tu nu mă mai recunoști ?

Ilia se uită fără să vrea în toate părțile, dându-și seama că-i e frică nu cumva să-l vadă Tosia împreună cu Anfisa ; se înfurie pe el însuși, însă mai mult pe Tosia care făcuse din el un om atît de laș, apoi pași hotărît spre Anfisa.

— Nu te teme, vorbi Anfisa cu îngăduință și numai vag batjocoritor, ghicind toate temerile lui ascunse. E la școală acum, n-o să te vadă... Tu, însă, de ce nu înveți ?

Ilia tăie aerul cu mîna, astfel trăgînd o linie peste toată viața lui exemplară din trecutul apropiat.

— Am sfîrșit cu învățătura !... Dar tu ce ai de ești așa prăpădită ? Am auzit că inginerul ține la tine ca la ochii din cap...

— S-au învechit noutățile tale, Iliușa. S-au găsit oameni buni, care să-i povestească vrute și nevrute despre mine.

— Așaa ?...

Ilia văzu în nefericita Anfisa un tovarăș de suferință. Lui însă, cu toate necazurile, îi era totuși mai ușor : tot spera că Tosia cea mîndră se va îmbuna, în timp ce Anfisa, cum se vede, își pierduse orice nădejde. Ilia se mira de noua întretăiere a drumurilor lui și Anfisei, de podulețul șubred durat între ei, acum pe alt plan al vieții.

Ca și în trecut, Ilia iar o compară pe Anfisa cu Tosia ; de data aceasta însă, în inima lui răsări un fel de dușmănie la adresa descurcăreței de Tosia. Bine s-a mai învățat ! Toți o ajută care mai de care ; în schimb, pe nefericita Anfisa, nimeni nu numai că n-o va ajuta la o adică, dar nici n-o va compătimi.

Ce să facă ei, Ilia și Anfisa, acum ? Să se ducă dracului pentru că, inconștienți fiind, au făcut trăsnaie în viața lor trecută, nereușind să se țină pe drumul drept ? Ușor le vine, Tosiei și lui Dementiev, să condamne ! Unul a învățat pînă să-i cărunțească părul aproape, clocindu-și diploma în incubatorul ingineresc,

iar astăaltă, pînă la vîrsta ei de optsprezece ani ne-împliniți, pur și simplu nu avusese timp să greșescă. Amîndoi, și gelosul de Dementiev și mult preacurata Tosia, îi apărură lui Ilia drept cei mai autentici boiereși, preocupați în primul rînd să treacă prin viață fără a-și mînji pantofiorii...

În uliță apăru, cîntînd la armonică, Sașka. Atîrnată de brațul lui, Katia zicea un cîntec cu strigături :

Ochii tăi cei cenușii
Inima-mi taie fîșii...

Trecînd pe lîngă Anfisa, Katia se întoarse și-i aruncă peste umăr cu perfidie :

— Dragostea veche nu se uită ?

Anfisa nu rămase mai prejos :

— De ce nu mergi la școală, dacă te-ai înscris ?

— Clasa noastră-i cu noroc, îi împărtăși Katia cu o bucurie școlărească. Maria Stepanovna s-a îmbolnăvit !

Și, întorcîndu-se spre Sașa, încheie cîntecul :

Cu ochii mei cei căprii
Ficatu' ți-l bolnăvii !

— Oamenii se bucură de viață, invidie Ilia fericirea altora, iar noi amîndoi parcă sîntem blestemați. Totu-i anapoda la noi : cînd nu iubeam pe nimeni, trăiam veseli și cînd ne-am îndrăgostit, să-ți vină să plîngi nu altceva... întortocheată mai e viața, ca și un arbore cotit !

Anfisa îl compătimi :

— De-a dreptul ca nuca-n perete a fost și rămășagu' ăla al tău.

— Dracu m-a pus ! — Ilia se tulbură. — Ce crezi, o să mă ierte vreodată ?

— Mai știi ? În general, ea nu-i meschină. Mă tot uit la ea... Să știi că are într-adevăr ceva deosebit.

În sfîrșit, iat-o și pe Anfisa recunoscînd însușirile Tosiei !

— Vezi ! ? se bucură Ilia, dar se întrerupse îndată aducându-și aminte că Tosia aceasta prealăudată, lipsită de meschinării, îl gonește ca pe un câine și nu vrea să priceapă că rămașagul acela îl încheiase *un* Ilia, iar de ispășit, îl ispășea *alt* Ilia, proaspăt născut. Dacă l-ar iubi, ar înțelege ea.

— Stai și tu de vorbă cu ea serios, îl sfătuiește Anfisa. Explică-i că așa și pe dincolo... Nu te recunosc, parcă ți-e frică de Tosia.

— Cum să nu devii fricos ? ! La început parcă mă plăcea, acuma însă... nimic. A trecut printre noi parcă un brici... Are un sloi de gheață în loc de inimă.

Anfisa zîmbi îngăduitor.

— Cunoaștem noi aceste sloiuri ! Tu numai să nu îngheți. Dovedește-i că o iubești, că ești gata la orice pentru ea. Fă-i un cadou.

Ea vorbea cu atîta răbdare, și protector, încît ai fi zis că e cu vreo douăzeci de ani mai mare ca dînsul. Ilia se învioră la început, pentru ca să se posomorască iarăși.

— Nu primește ea nimic de la mine... Știi ce fel de om e... spuse el admirînd-o pe Tosia fără să vrea și, în același timp, condamnînd-o pentru caracterul ei dificil.

— Încearcă totuși, insistă Anfisa. — Îi era milă de Ilia care se împotmolise atît de rău. — Tosia, deși e bună de gură, mintea o are încă de copil ; pe urmă, n-a prea fost ea răsfățată în viață cu cine știe ce cadouri... Am aflat eu că de mult își dorește un cesuleț, dar nu cu o sticlă simplă, ci cu una măritoare !

— Cu una măritoare ? întrebă Ilia.

Dementiev și administratorul, ultimul cu un nou portret la subsuoară, traversară străduța. „Unii plîng și alții se bucură“, îi trecu lui Ilia prin gînd. Dementiev îi văzu, o recunoscă pe Anfisa și se întoarse iute ca fript.

— Astea sînt relațiile noastre acuma ! zise Anfisa cu amărăciune.

Anfisa își duse mîna la gît și trase de fular, ca cineva care se sufocă.

Durerea ei se furișă în inima lui Ilia, întîlnindu-se acolo cu durerea lui cea grea și apăsătoare. Nu numai cu mintea, ci cu toată dragostea lui nerealizată, respinsă de Tosia, înțelese el cît îi vine de greu Anfisei acuma. Ilia avu pornirea să fugă după Dementiev și să-l aducă înapoi cu forța, dar privi la Anfisa și nu se mișcă din loc.

Ceva nou, dezarmat, se ivise în înfățișarea Anfisei. Nu-i rămăsese absolut nimic din atitudinea „cele mai frumoase fete” din localitate, a cuceritoarei de inimi, vizitată de Ilia pînă nu demult, serile, la centrala telefonică. Unde dispăruseră orgoliul, nepăsarea ei de odinioară? Anfisa se închisese în ea însăși, ascultînd parcă ceva neauzit de nimeni altcineva. Ilia se întrebă chiar dacă tot ea era aceea cu care se distrase seri de-a rîndul la centrala telefonică?

Ajunse, tardiv, la concluzia că de fapt nu o cunoaște de loc pe Anfisa, deși o știa de peste un an, iar între ei fusese tot ce poate fi între un bărbat și o femeie. Înainte vreme, el vedea în Anfisa doar o fată drăguță, cu care e plăcut să-ți treci timpul. Îi plăcea să danseze cu ea la club și să observe privirile lungi, pline de invidie, ale altor flăcăi, dintre care ea îl preferase pe el. Își aminti viața lui dinainte și se miră cît de puțin îi trebuia pe-atunci să se simtă fericit. Trăia ca un arbore în creștere și se considera om.

Se vede însă că, după toate încercările de care avusesese parte, el începu să înțeleagă mai bine nu numai propria lui fire, ci și pe a celorlalți. Și se mai vede că n-a fost vorba aici numai de meritul Tosiei, ci și de forțele acelea care dormeau în el toți anii trecuți și pe care Tosia, fără a-și da seama, le trezise la viață.

Îl cuprinse din senin sentimentul vag al unei vini ireparabile față de Anfisa, ca și cum el ar fi despărțit-o de Dementiev. Și i se păru că, dacă Anfisa n-o să se împace cu inginerul ei, nici el n-are să poată fi fericit cu Tosia.

— Auzi, Anfisa, spuse Ilia încet, să nu mă înjuri prea tare pentru ce n-a fost cum trebuie între noi...

Mîna Anfisei zvîcni iar înspre fular, dar de data aceasta se opri la mijlocul drumului. Ea se dădu cu un

pas înapoi, se uită la Ilia cu ochii ei veseli și răutăcioși dinainte, *ochii de la centrala telefonică*, și observă batjocoritor :

— Ce înduioșare pentru mizeria noastră !

— Măcar de mine nu te mai ascunde, o dojeni Ilia.

Anfisa nu putu rezista privirii lui compătimitoare și atotînțelegătoare. Își întoarse fața. Lui Ilia îi trecu prin minte că dacă n-ar fi fost pe lume o Tosie mândră și inaccesibilă, ar fi putut să se îndrăgostească de Anfisa, de Anfisa aceasta nouă, timidă, nearțăgoasă, descoperită de el acum. Undeva, la periferia conștiinței, îl străbătu un regret, o umbră de gelozie : că nu lui, ci altuia i se hărăzise s-o facă pe Anfisa așa cum e astăzi.

Acum totul ar fi fost altfel între ei, nu ca înainte, pe vremea când o vizita la centrala telefonică. Se părea că Ilia obosise de nenumăratele mutre ale Tosiei și că tânjea după puțină fericire caldă, simplă.

— Se vede treaba că sîntem legați cu aceeași sforică, zise Anfisa, ceea ce-l făcu pe Ilia să creadă nu numai că Anfisa i-a ghicit toate gîndurile tainice, dar și că ea n-are altele.

Ar fi trebuit, oameni suciți ce sînt, să se îndrăgostească unul de altul, însă ei, spre ghinionul lor, și-au găsit aiurea dragostea și se chinuiesc...

— Hai, pleacă, să nu ne surprindă drăguța ta, se îngrijoră Anfisa. Ele sînt doar colege de clasă, ea și Katerina.

— N-are decît ! zise Ilia vitejește. E totuna... Pînă cînd să mai îndur ?

Fu cuprins de dorința să se potrivească în toate cu Anfisa. Dementiev și-a întors fața de la ea — să facă și Tosia ceva asemănător. El și cu Anfisa o să-i admire agerimea și vor hotărî după aceea la care din ei doi a ieșit mai bine — la Dementiev sau la Tosia ?!...

Aruncînd o provocare Tosiei celei mîndre, și propriului său destin retezat, Ilia o luă pe Anfisa de braț și o scoase din ulița întunecată, pe strada principală inundată de lumina felinarelor. Mergea cu Anfisa prin mijlocul străzii, nemaiascunzîndu-se de nimeni, oferin-

du-se în mod demonstrativ vederii prietenilor și dușmanilor.

— Așa te recunosc, Iliușa ! îl laudă Anfisa. Îmi plac oamenii cînd se răzvrătesc !

— Nu face nimic, răspunse Ilia, va fi sărbătoare și pe ulița noastră.

Acum ar fi vrut grozav să-l vadă Tosia cu Anfisa. Atunci, la administrație, în ziua lefii dăduse peste ei și făcuse scandal. Acum însă, cînd o căuta el, Tosia dispăruse cine știe pe unde.

Ilia o conduse pe Anfisa pînă la cămin și mai stătu puțin cu ea în pridvor. Vorbea dinadins cu voce tare, pentru ca Tosia, cuibărită poate pe undeva înlăuntru, să-l audă. Dar Tosia chiar nu se știe pe unde se pitise, nedînd nici un semn de viață.

Să i se fi zvîntat oare dorul întrucîtva, să-l fi ajutat atitudinea binevoitoare a Anfisei ? Ori poate sosise un anumit moment al vieții lui, un moment necesar ? Fapt este că Ilia se privi deodată pe sine însuși ca dinafară, cu niște ochi treji, și se minună : de ce se tot umilește el în fața unei fetișcane necoapte ? Simți dintr-o dată, fără să fie absolut sigur, că se desface de dragostea nepoftită, abătută asupra lui pe neașteptate și care-l legase de mîini și de picioare. Se părea că-și revine din boala pe care singur și-o inventase.

De frică să nu sperie clipa mult așteptată, Ilia își luă rămas bun de la Anfisa și plecă spre căminul în care locuia. Cu fiecare pas făcut, slăbea frînghia aceea nevăzută și solidă prin care îl legase Tosia de ea. Destul a făcut pe prostul ! O să mai fie multe în viața lui... Și el, care-și băgase în cap că lumea se sfîrșește cu nearătoasa de Tosia !

Ar fi vrut să cînte de bucurie că scuturase în fine jugul statornicit al Tosiei. De cîntat se codi să cînte, dar strigătul lui preferat, „Ehei-hei !“, tot îl scoase el, cu glas înjumătățit. Drept răspuns, din curtea lui Ciurkin îl lătră cîinele. Ilia iuți pasul, rușinîndu-se de ușurătatea lui, inadmisibilă la un om care tocmai își înăbușise cu succes dragostea-i absurdă.

Mergea fără să ia seama la drum, și nu înțelese cum de l-au purtat picioarele, din propria lor inițiativă, pînă sub fereastră școlii. În ultimul timp, e drept, obișnuia cam des să dea pe aici seara, bătătorisc chiar un locșor sub fereastră, cu tălpile. Observîndu-și cu părere de rău greșeala, Ilia vru să se întoarcă, dar avu dorința s-o mai vadă o dată pe Tosia, cu ochii noi, descătușați, și să priceapă barem la urmă prin ce anume a fost captat, cum de l-a dat ea gata. Grijuliu, Ilia ar fi vrut să-și pătrundă pînă la capăt boala-i recentă, ca să se asigure pentru toată viața împotriva altei absurdități de același soi.

Ilia întrezări prin geamul înghețat clasa plină cu elevii vîrstnici ai școlii serale, strîmtorați în băncile mici. O văzu și pe Tosia. Stătea singură-singurică într-un ungher îndepărtat și scria ceva, foarte sîrguincios, în caietul ei binecunoscut cu scoarțe de mușama; stătea acolo micuță, preocupată, ea care îl uitase definitiv, însă pentru Ilia cea mai dragă ființă din lume.

Toate gîndurile premature de răzvrătire ale lui Ilia se spulberară, de parcă nici nu-i trecuseră prin cap vreodată. Frînghia nevăzută se întări din nou, strunindu-l mai tare ca înainte. Ilia înțelese cu o claritate deosebită că e legat pe vecie de Tosia, că oricît s-ar înșela și orice-ar născoci la supărare ca să-și ascundă dragostea nefericită, nu va putea pleca nicăieri din preajma Tosiei, așa cum nu poate pleca un om de la sine însuși.

VERA ȘI TOSIA FAC O ÎNVOIALĂ

Soarele darnic de martie ademeni afară toată lumea. Prin fața căminului de fete se preumblau, îmbrăcați sărbătorește cu ocazia zilei libere, tăietorii de pădure. Sașka, înconjurat de cîteva fete care cîntau, își încerca armonica. Vocea Katiei răsuna deasupra întregii așezări.

Streșinile acoperișurilor își zbîrliră pieptenii de țurțuri care se topeau. Căzînd, picăturile se aprindeau în soare, orbitor.

Ajunsa la cămin, Tosia urcă în fugă treptele pridvorului, puse mîna pe clanța ușii și încremeni mijind ochii la soarele tare. O uimi un fel de schimbare imperceptibilă. Ceva se urnise parcă în întreaga lume, părăsindu-și locul obișnuit. Tosia își înălță ochii cu bănuială. Cerul, aproape tot, era albicios, ca în orice iarnă, orizontul senin însă se lărgise simțitor, aerul devenise mai dens și mai aromat, iar Tosiei îi venea greu să privească în soare. I se păru că tot globul pămîntesc, cu toate continentele și oceanele sale, cu toate pădurile, orașele și deșerturile, cu toți oamenii, buni și răi, locuitorii pămîntului, toate acestea învîrtindu-se cum se cuvine în jurul soarelui, treceau chiar acum, în secunda aceasta, o graniță nevăzută, năvălind în primăvară...

Deci, aurora boreală n-o s-o mai vadă de-aci înainte tot anul...

Camionul Organizației de aprovizionare a muncitorilor străbătu strada ; era același cu care, toamna, sosisse Tosia în așezare. Pe platformă, undeva printre femeile cochete ale așezării, care se duceau la oraș ca să-și facă permanent la cel mai renumit coafor de dame din întregul raion, stătea și Ilia, posomorît și absent. O clipă, privirile celor doi tineri se întîlniră, Ilia își întoarse repede ochii, iar Tosia sări cu un aer independent în sus, o dată, de două ori, căutînd să apuce un țurture ademenitor, însă nu reuși și se strecură în cămin.

Împinse ușa cu umărul și încremeni în prag. Lîngă sobă stătea Vera, cu haina descheiată și basmaua atîrnîndu-i în jos, ținînd în mîna o scrisoare nedesfăcută și nehotărîndu-se dacă s-o arunce sau nu în foc. Vera se uită speriată la Tosia, mîna ei se întinse repede către sobă, mai zăbovi un moment în aer ca oprită de un zid nevăzut și azvîrli fără convingere plicul în foc.

— Ce este ? se temu Tosia. Mamă-Vera, mă sperii !... Ți s-a făcut poate milă de el ? Să nu-l crezi pe ticălosul ăla ! Te înșală ! După scris se vede că te înșală !

— Ce vrei să spui ? se prefăcu Vera neștiutoare.

— Ce vreau să spun ! se supără Tosia. Nu pot suferi oamenii închiși ! Înainte vreme aruncaî scrisorile în foc, uite cum... — Tosia făcu o mișcare iute cu mîna. — Pe cînd acum... — Tosia făcu o mișcare lină și se lăudă :
— Pe mine n-ai să mă păcălești !

Vera se tulbură.

— Invenții de-ale tale...

— Invenții ? Uite ce !... făcu Tosia jignită. Dar bocitul noaptea în pernă — tot invenție e ?

— Taci !

Vera se lăsă fără putere pe pat. Tosia, așezîndu-se lîngă ea, o îmbrățișă. Parcă-și schimbaseră pentru un timp rolurile, cel de consolator și sfătuitor trecuse de la Vera la Tosia.

— Mamă-Vera, nu trebuie. Stăpînește-te... Uite așa, ca mine ! — Tosia își îndreptă ținuta, demonstrînd plastic cum trebuie să rezisti loviturilor soartei. — Ce-ți veni așa, deodată ?... Din tine doar n-a făcut nimeni obiect de prinsoare.

Se pare că dintr-o slăbiciune general omenească Tosia se lăuda puțin cu încercările grele, care-i fuseseră sortite.

— Eh, Tosinka, sînt și lucruri mai grave decît o prinsoare...

Tosia se uită cu îndoială la Vera.

— El ce... cum să spun... te înșela ? întrebă ea cu precauție, mîngîind umărul Verei.

— Dacă cel puțin ar fi iubit pe alta, dar a întîlnit o fiță de teapa Anfisei noastre... Așa, pur și simplu de plictiseală, pentru a completa seria cum se spune. Toată dragostea mea a pîngărit-o. Și cît îl iubisem, cîtă încredere aveam în el, proasta de mine ! Oricît aș trăi de-acî înainte, n-am să mai am în nimeni atîta încredere... Acum mi-a mai trecut nițel, pe atunci însă mă scîrbisem de oameni, de toată omenirea...

Tosia se uită uimită și speriată la Vera, apoi întrebă pe șoptite :

— Așa, parc-ar fi fost tăiați în două cu toții și s-au micit de nici să nu-i mai vezi în ochi, da ?

— De unde știi ? se miră Vera.

— Știu... răspunse Tosia misterios, mândră că a fost și ea încercată de sentimentele oamenilor mari, ca ale Verei cea de la fără frecvență. Și ticălosul ăla al tău ce-a zis ? Te ruga bocind : încearcă-mă, sînt bun ?

Vera se uită intrigată la Tosia, parcă bănuind-o că trăsesse cu urechea la ultima ei discuție cu bărbatu-său.

— Cam așa ceva...

— Toți spun așa ! zise Tosia, înțeleaptă. Fac fel de fel de bazaconii, fără nici o rușine, și cînd îi prinzi cu mîța-n sac, pe loc încep să se gudure : „Ești frumoasă, ești frumoasă !” Înainte însă numai lipsuri vedeau. Nu pot să-i sufăr !

Tosia privi cu necaz la ușă, așteptînd parcă să intre în cameră cineva care făcuse bazaconii peste bazaconii fără să observe pînă-n clipa de față frumusețea ei. Vera își încheie spovedania :

— Am plecat înadins departe, am vrut să-l smulg cu rădăcini cu tot, dar nu merge. Nici nu-l uit, nici de iertat nu pot să-l iert...

— Da, nici ție nu ți-e ușor, recunosc Tosia generoasă. Bine ai făcut că l-ai părăsit. Și ce tot scrie și scrie atîta ? Om fără obraz !

— Nu știu, nu i-am citit nici o scrisoare.

Vera se uită pe furiș în sobă. Scrisoarea arsese demult, dar cenușa nu se fărîmase și păstra încă forma plicului. Tosia urmări privirea Verei și se îngrozi :

— Oh, Verka ! Nu te muia !... — Zăbovi un pic, apoi întrebă ca de la egal la egal : — În vis îl vezi pe-al tău ?

— Cîteodată...

— Cîteodată, asta nu-i nimic... diagnostică Tosia cu competență. Al meu a făcut un obicei : noapte de noapte îmi apare în vis ! Ieri numai a avut liber, azi însă a apărut iar : se făcea că mergem cu un vapor... Iarna e în toi, dar el — nimic, numai vapoare vrea, ticălosul ! Eu nici perna nu mi-o mai întorc de două luni și el tot îmi apare în vis, tot îmi apare... N-are pic de amor propriu individul ăsta !

— Ei, ai luat-o razna ! făcu Vera perplexă și chiar își uită o clipă de necazuri. Tu ești cea care-l visezi !

— Asta zic și eu... băigui Tosia și se dumiri deodată : Aa... Tu crezi că dacă *eu* îl visez, înseamnă că sînt vinovată ?

Ca să cruțe dragostea tînără a Tosiei, Vera presupuse :

— Te gîndești probabil mult la el.

— Nu-i adevărat de loc ! protestă Tosia cu zel. Nici cît negru sub unghie nu mă gîndesc la el ! Dacă îl zăresc, mă gîndesc atîtica... — Tosia arată vîrfurile degetului ei mic... — Și gata... Altceva e... — Ea închise ochii pe jumătate și mărturisi : — Mi se pare mie că... știu eu cum să zic, mi-e milă de el... — Tosia se uită cu ochi vinovați la Vera și iar îi arată, automat, vîrfurile degetului mic. — Îl disprețuiesc, îl urăsc și... mi-e milă de el ; iat-o, inima de femeie !

În glasul Tosiei răsună un mare dispreț față de ea însăși, la adresa instabilității ei și a slăbiciunii ei rușinoase.

— Și cît de mult urăsc eu speța noastră muierască, n-am cuvinte să exprim ! Nimic nu ne trebuie, numai să existe un ticălos acolo, de care să ne fie milă ! Da... Multe rămășițe mai zac în noi ! — Tosia își înalță trupul și adăugă vioi : — Dar lasă, nu-i nimic ! Tu, Vera, faci cum vrei, însă eu pe-al meu n-am să-l iert niciodată. Niciodată ! Toată firea mea muierască am s-o răstorn cu susu-n jos, dar n-am să mă las pătrunsă de milă ! Hai și tu la fel, vrei ? O să ne-ajutăm una pe alta : dacă te clatini tu, sar eu, dacă... arăt eu vreo slăbiciune, vii tu repede... În colectiv, așa, o să facem noi față tuturor ticăloșilor. Cînd ești singură, e greu... se tîngui Tosia. Atîta ți se vîră în suflet și ți se tot vîră !... Ne-am înțeles ?

Vera n-apucă să răspundă. În cameră intră, fredonînd vesel, Katia.

— Dracu' te-a adus !... mîrîi Tosia.

Katia smulse de pe cap șalul cald.

— Fetelor, e o căldură afară, curat primăvară ! Și ce petrecere-i acolo... Dar voi ce șușotiți aicea ?

— N-ai să pricepi tu, răspunse Tosia aspru.

— De ce, mă rog ? făcu Katia jignită. Nu cred că sînt mai proastă ca tine !

Tosia ridică din unghi.

— Nu e vorba de minte aici... Tu ești fericită, iar fericirea te orbește.

Vera o asculta mirată pe Tosia, neputînd înțelege cînd a reușit aceasta să se maturizeze? Katia schimbă șalul cald cu o băsmăluță subțirică și se îndreptă spre ușă. Tosia o strigă poruncitor :

— Ia vino-ncoa !

Katia se apropie ascultătoare de prietenele ei. Tosia smulse fără sfială băsmăluța simplă de pe capul fericitei Katia, deschise dulapul, care nu mai scîrțîia odată uns cu atîta generozitate de Xan Xanîci, scotoci în el ca în propria ei boccea, scoase la iveală altă băsmăluță, mai veselă, și i-o înnodă Katiei sub bărbie.

— Cum te-o vedea Sașka, o să cadă din picioare !

— Tosia o împinse pe Katia spre ușă și, întorcîndu-se către Vera, rămasă pasivă la toată scena, întrebă cu întîrziere : — Se poate, mamă-Vera ?

Vera, indiferentă, dădu din cap. Katia apucă clanța ușii și privi încă o dată la prietenele ei fără noroc. Pe lîngă neagra nefericire ce picase peste capetele lor, fericirea ei simplă și senină îi păru Katiei grosolană, aproape indecentă.

— Vera, Kislița, dacă vreți n-am să mă duc nicăieri ! propuse ea cu abnegație și cu un tremur în glas. Nu sînt eu de vină că totul merge ca pe roate între mine și Sașka : ne-am întîlnit, ne-am îndrăgostit, o să ne dea cameră, o să ne căsătorim... Nu ne-am certat măcar o singură dată !... înșiră Katia, disprețuindu-se pentru o dragoste așa de neinteresantă. Să rămîn ?

Katia își descheie repede nasturele de sus al paltonului, gata să rămînă.

— Du-te, du-te, ne lipsim noi de cei fericiți ! replică Tosia incoruptibilă, nevrînd să-i permită Katiei să li se alăture în mod impostor și să se folosească pe gratis de tristețea lor înaltă.

Sub fereastră, Sașka o chema cîntînd la acordeon. Katia își înclină vinovată capul, își încheie nasturele și se strecură încetișor afară, rușinată de fericirea ei trainică.

Tosia dădu bătrînește din cap.

— Ca așa după ac ! condamnă ea docilitatea Katiei. Uite soarta femeilor... Când te gîndești cum își bat ticăloșii ăștia joc de noi ! Și vinovate sîntem numai noi !... Uite, ieri am învățat la istorie că era un timp cînd femeile conduceau ele totul în lume. Totul, totul ! Un timp foarte drept, am uitat cum se cheamă... Ce cap sec !

Tosia își dete cu foc una peste cap.

— Nu cumva *matriarhat* ? îi suflă Vera.

— Știi și tu ? se miră Tosia și-și prefăcu rapace mîna-n pumn. Uite unde îi țineam, drăguții de ei ! Și trebuia să li se facă muierilor din vechime milă de dînșii ca să le dea drumul... — Vocea Tosiei exprima o mare deziluzie. — Dacă ar fi și-acuma... acest matriarhat, mi-aș scoate eu pîrleala cu vîrf și îndesat. Ce mi-aș mai bate joc, mamă-mamă !...

Vera ascultă un timp distrată trîncăneala Tosiei. Pe urmă, caraghioasele perorații istorice ale Tosiei o sus-traseră gîndurilor ei negre și se luminează la față. După cum se vede, nu puteai s-o asculți timp mai îndelungat pe Tosia și să rămîi trist : una o excludea pe cealaltă...

— Iubire ! zise Tosia cu amărăciune. Cîte nu s-au îndrugat despre ea !... Eu, cînd eram mică, mă tot gîndeam : e mai dulce decît mierea iubirea asta ; cînd colo, e mai înțepătoare decît muștarul !

— Prea devreme vorbești așa, o opri Vera.

— Păi, ca întotdeauna : întîi e prea devreme, pe urmă prea tîrziu, niciodată nu nimerești momentul potrivit...

— Te-ai făcut mai deșteaptă ! se miră iar Vera. — Tosia se scutură de această calomnie. — Te-a decepționat și pe tine dragostea ? continuă Vera curioasă.

— Îhî !... M-a decepționat, admise Tosia repede, copilărește, mîndră în sufletul ei că sentimentele îi pot fi caracterizate printr-un cuvînt livresc și atît de grav.

— Nici pe Puşkin nu-l mai crezi ?

Tosia se fîstîci...

— Ei, Puşkin !... Gîndeşte-te în ce secol a trăit ! Pe cînd astăzi... Ce să mai vorbim !

Ea dădu deznădăjduită din mîină.

— Reiese că ai trecut de partea Anfisei, o dojeni Vera.

Comparaţia cu Anfisa cea fluşturatecă o uimi pe Tosia.

— Anfiska de loc nu mai crede... — Tosia trase cu mîna o cruce prin aer, ştergînd astfel, în numele Anfisei, orice dragoste de pe lume. — Eu însă... Poate o fi pe undeva dragostea... — Ea îşi întinse de două ori mîna cît putu, arătînd înspre mari depărtări, aflate dincolo de orizont. — Dar la noi în aşezare nu este, de asta sînt sigură.

Tosia se lovi peste inimă drept jurămînt şi-i destăinuî Verei cea mai proaspătă taină :

— Ştii, eu am hotărît să nu mă-nsor niciodată... adică să nu mă mărit. Dă-o-ncolo ! O să fim prietene şi-o să trăim de minune. Ai să vezi ! Cine a scornit că e musai să iubeşti pe cineva ? Chiar aşa ! E doar o închipuire !... Existenţa am să mi-o cîştig totdeauna singură... Mai dai de un beţivan şi te chinui cu el toată viaţa ! Singură e mai bine, nu-i aşa, mamă-Vera ? De vreau mănînc halva, de nu, turtă dulce !

Ea sări repede de pe pat, se repezi la noptiera ei, scoase o pungă cu o singură turtiţă mentolată, o rupse în două, jumătate i-o băgă Verei în gură, iar pe cealaltă începu s-o mestece ea.

— Mie-mi plac cu mentă, nu e nevoie după aceea să te speli pe dinţi, îi împărtăşi Tosia Verei o veche descoperire.

Spuse asta cu aceeaşi seriozitate şi înflăcărare cu cu care vorbise înainte despre dragoste şi matriarhat. Pentru întîia oară de la începutul discuţiei, Vera zîmbi, mereu uimită de Tosia şi admirînd-o totodată. Vera gîndi că i-ar fi venit mai greu să trăiască şi să suporte vechea-i durere, dacă n-ar fi avut-o alături pe fetișcana asta zăpăcită. Înainte, pînă la sosirea Tosiei, Vera

Își rezervă respectul pentru oamenii inteligenți și culti, chiar pe bărbatul său îl îndrăgise ca pe un om foarte politicos și care cunoștea multe cuvinte străine. Acum nu se prea dumirea cum de s-a legat pînă-între-atîta de Tosia. Căci, desigur, nu se putea spune că e proastă, dar nici o minte scilipitoare n-avea. Era deșteaptă nu atît cu mintea, cît cu inima...

— Ce este ? întrebă Tosia, bănuind că ceva nu e în ordine, și iar se minună Vera cît de bine o simte Tosia.

— Cum... o mai duce Ilia ?

Tosia se înecă cu turta.

— Păi, cum s-o ducă ? El cu ale lui, eu cu ale mele. Ne-am despărțit ca vapoarele în larg... Credeam că o să sufere, că o să se omoare, zise Tosia deziluzionată, și, cînd colo, nici nu se uită la mine. Ce buștean ! Uită de școală, la masă nu vine... A slăbit, numai ochii i-au rămas... — Tosia oftă de milă și adăugă subit trezită la furie : — Caută într-una să-mi faci în ciudă : „Ești bucătăreasă, ei bine, atunci de-al dracului am să slăbesc, ca să-ți fie rușine...“. Îl cunosc eu pe ticălosul ăsta, văd printr-însul, nimic nu-mi scapă !

— Tînără mai ești ! o invidie Vera.

— Bătrîna nu-s, asta așa e... Și mai are un obicei de cîtva timp : cum vine duminica, cum pleacă la oraș. Fie viforniță, ninsoare, nimic nu-l deranjează. Și asta tot în ciuda mea, chipurile aici se plictisește !... Poate și-o fi găsit vreo drăguță pe-acolo, n-are decît ! Crede c-am să mă omor cu plînsul, să aștepte ! Fără el respir mai ușor, aerul e mai curat... Nevasta mecanicului l-a văzut la giuvaergerie. Altul s-ar fi frămîntat, ar fi suferit după rușinea pe care a tras-o ; ăsta nimic, holbează ochii la te miri ce zorzoane aurite. Ce mai om !

— E greu să-ți fie cineva pe plac, zise Vera, uitîndu-se la Tosia care se tulburase din cale afară. A venit, și-a cerut scuze, tu l-ai gonit... — Tosia dădu semeț din cap, confirmînd că un asemenea fapt avusese loc. — ...Te lasă în pace, tot nemulțumită ești ! Ce vrei de la el în definitiv ?

— Eu de unde să știu ? Nu trebuia să facă rămășag !

— Acum a trecut...

— Nu, n-a trecut ! se încăpățână Tosia. Nu-l iert pînă la moarte. Ce sînt eu pentru el ?... Un taburet ?

Tosia împinse cu piciorul taburetul lui Xan Xanîci.

— Eh, tu Kislița, Kislița ! oftă Vera cu tandrețe. Te-ai încurcat bine de tot.

— Ce-i drept e drept, m-am încurcat un pic... — mărturisi Tosia, arătîndu-și, după obicei, vîrfurile degetului ; apoi trecu la bilanțul lungii lor discuții. — Deci, ne-am înțeles.

— În ce privință ? nu se dumiri Vera.

— Bună ziua ! făcu Tosia uluită. De un ceas fac agitație... Să nu-l ierți pe ticălosul ăla al tău !

— Și eu, care nici nu observasem ! zise Vera ironic.

— Scoate-ți-l din cap, așa cum mi l-am scos eu pe Iliuha !... Și dacă mai vine o scrisoare, facem așa : tu n-o citești, dar eu, treacă de la mine, eu o citesc și ți-o povestesc cu cuvintele mele. Trebuie să știm totuși ce scrie el acolo. Numai în sobă și iar în sobă, nici așa nu merge : orice om, la noi... cum să zic... are dreptul la corespondență ! spuse Tosia cu convingere, comențînd în felul ei un articol din Constituție. Deci, ne-am înțeles. Da ?

Tosia îi întinse mîna cu palma în sus. Vera vru s-o mîngîie pe fata asta nostimă și convinsă din fașă că, în colectiv, poți înfrunta orice durere. Dar îi era frică să n-o jignească pe îndrumătoarea ei severă și-i strînse numai mîna, cu seriozitate și chiar cu solemnitate, așa cum se și cade la încheierea unui pact defensiv-ofensiv.

— Acuma, pentru noi, sînt liniștită... Ei, ticăloșilor, păzea ! provocă Tosia la luptă pe dușmani și-și vîrî capul sub mîna Verei.

Îmbrățișate, ele stăteau pe pat și se clătinau în tactul muzicii de afară. Se vedea prin geam cum se rup, tot mai des, picături din țurțurii aprinși de soare.

Căutînd să n-o urnească pe Tosia, Vera se întoarse încet și privi pe după umăr în sobă. Lemnele arseseră, iar cenușa scrisorii se risipise.

În aceeași duminică, luîndu-și schiurile, Dementiev porni în zori către un îndepărtat masiv păduros, unde tocmai avea să se mute nu peste multă vreme exploatarea.

Masivul, încă neînceput, era acoperit de pini seculari foarte deși. Stăteau drepti, subțiri, unul și unul, nici măcar bănuind că le sînt numărate zilele. Dementiev fu surprins că, pe de o parte, admiră pinii vii, iar pe de altă parte, îi și vede stivuiți în depozitul de jos. Una nu împiedică pe alta. „Perceperea inginerească a naturii...“, își spuse el, schiță un proiect provizoriu de instalare a rampei de încărcat lemnul și porni înapoi, spre așezare.

Era prea devreme și, la drept vorbind, Dementiev n-avea chef să se întoarcă acasă, în bîrlogul său de burlac. Camera o lăsa în dezordine mai mult decît înainte, poate că în ciuda Anfisei care făcuse o dată ordine acolo fără nici un rost. Într-un astfel de bîrlog poți numai să dormi, să scrii rapoarte pentru șefii suspuși și poate să bei votcă. Dementiev n-avea chef de nimic din toate astea acum, și să stai așa, pur și simplu, în cameră, dîndu-ți aere că trăiești cum trebuie, cu nimic mai prost ca alții, de așa ceva i se urîse de mult.

Porni fără țintă prin pădure, unde vedea cu ochii. Schiurile îl duseră la rîu, ceva mai sus de așezare.

Dementiev trecu rîul înghețat. Pe malul celălalt, pasul lui deveni mai apăsător, iar pîrtia mai lină. Se pare că Dementiev începuse să-și dea seama încotro se îndreaptă, cu toate că nu și-o mărturisea. Străbătînd lăstărișul, el o luă tot mai la stînga și la stînga, pînă ce nimeri locul de unde, cum îi povestise Anfisa odată, aduc gospodinele ciuperci cu gălețile.

Îl atrăgeau locurile în care fusese fericit cîndva. Își aminti din cărțile citite pe cînd era student că numai oamenilor vîrstnici le place să-și arunce cîte o privire în trecutul vieții. „Prin urmare îmbătrînesc...“, gîndi el automat.

Pe aici pe undeva a trecut el atunci, cu Anfisa... Dementiev se uită cu atenție și dibui sub picioarele lui vechea pîrtie, abia vizibilă sub un strat gros de zăpadă. Îi păru chiar că recunoaște urma Anfisei, lăsată în prima lor plimbare cu schiurile și păstrată ca prin minune. În cele trei luni scurse de atunci căzuse foarte multă zăpadă, însă urma, ocrotită de marginea pădurii, a putut să se păstreze. El mersese atunci pe panta descoperită, deci urma lui a dispărut; a Anfisei a rămas.

Se întîmplă doar minuni chiar și în secolul nostru străpuns de cercetare în lung și-n lat, nu? Rar, dar se întîmplă. La urma urmei, Dementiev nu aștepta de la soartă o minune extraordinară, care să atingă bazele universului, ci doar una neînsemnată, de proporții locale.

Înainta paralel cu pîrtia înzăpezită, neavînd curajul să treacă peste ea, parcă de frică să nu-și calce în picioare fericirea trecută. Urma se ascundea adesea sub troiene de zăpadă și rămînea mult ascunsă, dar ieșea de fiecare dată iarăși la suprafață și se contura clar sub pojghița tare de zăpadă — parcă lupta cu uitarea, cău-tînd tot timpul să-i amintească ceva lui Dementiev.

Ajuns la locul memorabil, unde Anfisa îi dezvăluise taina ecoului în trepte, Dementiev strigă nu prea tare. Ecoul îi răspunse neîntîrziat. Toate lunile acestea ecoul se odihnise aici în pace și liniște, pitit în desișul pădurii. Dementiev medită cu recunoștință: orice i s-ar întîmpla în viață, ecoul în trepte al Anfisei va fi mereu aici atîta timp cît se înalță pădurea. Și pînă la bătrînețea-i încă nu prea apropiată, va putea veni încoace, va putea chema ecoul acesta bun. E plăcut să știi că mai rămîn pe lume lucruri tainice, nesupuse bîrfei cea cu gura spartă sau altor necazuri cu care își strică oamenii viața.

O urmă proaspătă pe zăpadă întretăie pîrtia veche, dar curînd se întoarce la ea și-i șerpui alături, repetîndu-i conștiincios toate curburile și cotiturile. Dementiev regretă adînc că nu învățase să descifreze urmele, ca renumiții exploratori din cărțile citite de Petka. Cine a trecut pe aici, și cînd? El fu, nu se știe de ce, convins că schiorul necunoscut trecuse chiar azi pe aici,

și nu cu mult înaintea lui. Dar nu se știe nici de ce necunoscutul, ca și Dementiev, nu se hotărîse s-o ia pe pîrtia veche, de ce evita să calce o urmă străină. Dementiev avu presupunerea lui și în această privință, însă o goni, neîndrăznind să creadă în astfel de coincidențe.

Fără să bage de seamă, Dementiev își iuți mersul. Luneca tot mai repede și mai repede, și nu se miră prea tare cînd o zări din vîrfurile colinei, înaintea lui, pe Anfisa, care luneca încet cu schiurile pe lîngă marginea pădurii. Pare-se că și ea simțea chemarea locurilor acestora prielnice odată amîndurora.

O ajunse și-și continuară drumul împreună. Pîrtia veche rămînea între ei ca o graniță de netrecut. Era în ea și amintirea fericirii, și amintirea celor ce i-au despărțit.

Umblară mult timp în tăcere. Se auzea numai șuieratul schiurilor, zgomotul sec al bețelor mutate și, cîteodată, un fîșîit surd ca de vată, cînd pica dintre crengi omătul. Acesta se muiase și, desprinzîndu-se din pini, nu se mai prăvălea ca altădată, risipindu-și în jur pulberea fină.

Dementiev privea la Anfisa dintr-o parte, avid, cu ochii plini de dor. Nu era de loc așa cum și-o închipuise el în ultimele zile! Toate trăsăturile feței îi rămăseseră neschimbate, dar trăsăturile acestea atît de cunoscute și de dragi se îmbinau acum într-un fel inedit, înfățișînd o Anfisă mai simplă și mai gravă decît o ținea minte Dementiev. I se păru chiar mai puțin frumoasă, și această ultimă descoperire îl bucură cel mai mult: încă din prima zi a cunoștinței lor, atunci cînd Anfisa se dăduse drept actriță, îl muncea gîndul că el, cu aspectul lui obișnuit, n-ar fi o pereche bună pentru ea.

În timp ce o admira, Dementiev nu putea uita nici o clipă ceea ce-i despărțea. Lucru curios însă, tot noroiul ăsta parcă n-o murdărea pe Anfisa, ci exista în afara ei. Toate cele îndrugate de Dîrdîilă atunci n-aveau nici o legătură cu această Anfisă pe care Dementiev o iubea, și o iubea mai tare ca înainte, ci cu

altă Anfisă, necunoscută lui și de care n-avea nici o nevoie.

Nu știa cum să explice toată încâlceala asta. Sau așa se întâmplă cu toate femeile frumoase și frumusețea are totdeauna dreptate, chiar atunci când comite ceva nedemn murdărindu-se? Sau poate el o iubea atât de tare pe Anfisa, încât dragostea îi ascundea orice murdărie și-l lăsa să vadă numai ceea ce voia el să vadă? Sau, în sfârșit, tot ce-i despărțise era infinit mai mic decât i se păruse în prima clipă și nu merita marea durere prin care trecuse?

Anfisa se ferea tot mai mult de privirea lui, lăsându-și capul tot mai în jos. Dementiev înțelese deodată că o jignește cu felul acesta de a o cerceta și cântări muțeste. Cum de a putut să uite: ei îi vine doar mult mai greu decât lui!

— Zăpada e bună azi, nu-i așa? scoase el primele vorbe ce-i trecură prin minte, și singur se miră de tonul fără griji, deplasat, al vocii lui.

Anfisa se opri locului ca lovită și înfipse bețele schiurilor în omătul din față.

— Mai zi și cum e vremea, Vadim Petrovici, spuse ea amar.

Se opri și Dementiev, înfigându-și bețele alături de ale Anfisei. Erau, după cât se pare, pe aceeași colină din vârful căreia el o îndemnase, în timpul primei lor plimbări, să admire frumusețea pădurii înzăpezite. Dementiev păși hotărât către Anfisa, trecând cu schiurile peste urma veche, interzisă, și luă în amîndouă mîinile sale, cu gingășie, mîna ei ascunsă într-o mănușă pestriță. Avea și un fular de același fel asortat cu mănușile: pesemne că Anfisa le alesese, toate acestea, mult înainte de neînțelegerea dintre ei, cu grijă și dragoste. Acum, eleganța asta anacronică, de care nu mai aveau nevoie nici ea, nici el, îi fu lui Dementiev surprinzător de dragă, îi păru oarecum neputincioasă și aproape copilărească.

— Zilele trecute m-am gîndit într-una la dumneata, Anfisa, îi spuse el și-i strînse mîna mai tare, temîndu-se că n-o să-l asculte și o să fugă. Te înjuram, te blestemam, de ce s-o ascund? Totul a fost atât de

neasteptat ! Și-apoi sînt și eu om, cu gelozie și alte prostii. Numai om... E dureros cîteodată să te convingi de așa ceva ! Iartă-mă pentru toate gîndurile mele josnice, pentru că te-am lăsat să pleci atunci cu atîta ușurință.

— Nu te învinuiesc de nimic... — Anfisa se uita țintă la mestecănul cel mai apropiat, fără să-l vadă însă. — De nimic ! repetă ea ferm.

— Degeaba ! izbucni Dementiev într-un elan de autoflagelare. Eu sînt mai în vîrstă și eram pur și simplu obligat să mă gîndesc la noi amîndoi... Și nu să mă dedau geloziei stupide. Un Othello de exploatare forestieră !... Dacă e să judecăm cu cap, dumneata doar n-ai nici o vină față de mine. Toate astea... — el își roti mîna prin aer, dar o retrase imediat, de frică să n-o jignească pe Anfisa cu gestul lui de dispreț — toate astea s-au petrecut pe cînd dumneata habar n-aveai de existența mea. Nu-i așa ?

— Da... răspunse Anfisa, în glas cu o speranță reanimată, și pentru prima oară se uită deschis la Dementiev.

De unde i se năzărise lui că Anfisa s-a urîțit ? Toată frumusețea ei era intactă, nimic nu-i lipsea, numai că s-a maturizat, a devenit o frumusețe sobră, nu-ți mai scotea ochii ca înainte ; trecuse parcă în interiorul Anfisei, unde, dizolvîndu-se, o lumina cu o lumină nouă.

— Vezi ! exclamă Dementiev vioi, ca și cum ar fi vrut, cu toate aceste demonstrații logice și complicate, nu să se convingă pe el, ci pe Anfisa. Eu trebuia, prost ce sînt, să viu mai demult încoace, și nimic nu se mai întîmpla... Cînd colo mi-a trebuit învățămînt superior ! se beșteli el singur cu ardoare.

— Ești bun, zise Anfisa cu o voce surdă și iar se întoarse cu privirea la mestecănul ei salvator.

— Cum vrei, Anfisa, totuși eu cred că nu există situații fără de ieșire. Și noi, de asemenea, vom găsi o ieșire ! Nu-i așa, ce crezi ?

— Nu te pripî, ca să nu regreti pe urmă...

— Hai să întrebăm ecoul ? propuse Dementiev cu patimă. Pădurea nu minte !

— Nu trebuie, nu trebuie! îl opri Anfisa speriată. Își smulse mîna și se pregăti să coboare în vîlcea. Stătu o clipă pe marginea coborîșului, își făcu un vînt puternic cu bețele și lunecă în jos. Dementiev îi luă locul și o admiră. Ea zbură vertiginos pe panta abruptă, iar capătul fularului ei pestriț tremura în vînt ca o chemare.

Dementiev stătea cu spatele la soare. Umbrele lungi ale arborilor se întinseseră pînă departe, pe povîrnișul dezgolit. Anfisa trecu în zbor granița bine conturată dintre umbră și lumină, pătrunzînd în vîlcea. Vîlcea, vidă, tristă, îi păru lui Dementiev brusc inundată de soarele luminos de martie, căpătînd un sens nou și important : vegetase aici mii de ani în neștire, numai și numai pentru a o primi acum pe Anfisa și a i se întinde docil la picioare.

Dementiev tresări deodată la gîndul că Anfisa o să fugă înainte de-a-i fi putut el explica lucrul acela de căpătîi fără de care i-ar fi fost greu să trăiască mai departe. Singura soluție i se dezvăluise chiar în clipa aceea, în timp ce-o admira pe Anfisa zburînd pe povîrniș, deși el o cocea de mult în adîncul lui. Se aruncă pe urmele Anfisei și o ajunse la capătul poienii, în preajma unei alte granițe de umbre și lumini.

— Anfisa, m-am gîndit la toate! îi vorbi el gîfîind și împingîndu-și pălăria, cu un gest de hotărîre, pe ceafă. Să plecăm de aici, ca nimic să nu ne mai amintească... Să plecăm în Ural, ce zici? Cu cît mai departe, cu atît mai bine! O să ne căsătorim aici, ca să închidem gura tuturor bîrfitorilor, și o să plecăm soț și soție. Într-un loc nou, nimeni nu va ști nimic. Iar eu, eu n-am să-ți reproșez niciodată nimic. Îți promit, Anfisa : nici-o-da-tă!

Anfisa își tot sîcîia, automat, fularul de la gît. Vroia, dar nu reușea să creadă, că visurile ei tainice i se împlinesc. Dementiev era prea mișcat ca s-o privească mult așa de împăcată, scăpînd în fine, treptat, de frigul care-o ferecase. El se aplecă, ridică un con de brad și-l ascunse în buzunar.

— Petka face colecție, o lămuri el.

În ochii Anfisei se ivi o frică neînțeleasă. Ea se apro-

pie de Dementiev, se lipi timid de el, cerându-i parcă s-o păzească de ea însăși.

— Bunul meu băiat, ar trebui să te îndrăgostești de altă fată...

Anfisa închise ochii, își lipi obrazul de-al lui, dar se dădu repede înapoi tresărind, de parcă se înfrigurase deodată sub soarele înalt și strălucitor.

NADIA ȘI XAN XANÎCI PLĂNUIESC CUM SĂ-ȘI AȘEZE MOBILA

Xan Xanîci cel prevăzător voia să întâmpine pe deplin înarmat ziua, altminteri nu foarte apropiată, în care conducerea va începe să repartizeze mult râvnitul spațiu locativ.

Într-o seară întunecoasă, el o convinse pe Nadia să treacă amândoi pe la casa neterminată, ca să-și aleagă din timp o cameră potrivită.

— Tot e mai bine decât să bătătorești zăpada pe uliță, argumentă Xan Xanîci cu spiritul lui practic.

Străbătură fără grabă tot șantierul. Prin întunericul adânc, lumina felinarului purtat se aprindea misterios în fereastra unei camere, apoi se stingea și iar se aprindea în fereastra altei camere.

Dinspre Kamciatka se auzea încet armonica, din când în când râsul vreunei fete, și vocea spartă, insistentă, de bas a unui băiat. Dinspre depozitul de jos, de lângă râu, veneau semnalele locomotivei neadormite, scrîșnetul tampoanelor, zgomotul buștenilor și glasurile tinere înviorate de muncă, ale celor ce încărcău vagoanele.

— Construiesc, construiesc, dar nu se vede capătul, se arătă nemulțumit Xan Xanîci. Dacă merge așa, o să burlăcim pînă-n toamnă!

Lumina felinarului din mîna lui Xan Xanîci făcu ocolul coliviei pustii a camerei, smulgînd întunericului

fața Nadiei care-l însoțea în patrularea nocturnă. Xan Xanîci măsură cu pașii camera, plină pe jos de mor-mane de gunoi acoperite cu un strat de zăpadă pă-trunsă prin fereastra fără geam și printr-o gaură mare din tavan.

— Paisprezece metri, și fereastra spre sud. Bine ar fi dacă ni s-ar da nouă camera asta, Nadiușa ! Tare mă îmboldește la viața de familie o cameră ca asta.

— E mare... zise Nadia. N-o s-o dea la cei fără copii.

— Depinde cum socoți ! protestă Xan Xanîci. Azi fără copii, mâine cu... Nu-i așa, Nadiușa ?

— Tot uitam să te întreb... Xan Xanîci, dumitale îți plac copiii ?

— Ai altora nu prea, răspunse Xan Xanîci cinstit. Dar un băiat sau o fetiță proprie mi-ar fi dragă... Sînge din sîngele tău, Nadiușa !

Din stradă se auzea vocea supărată a lui Dementiev, care se apropia :

— Constructori sînt ăștia ? Într-o săptămînă n-au re-ușit să termine acoperișul !

Xan Xanîci stinse în grabă, ca prins asupra unei fapte rele, felinarul și porni spre deschizătura ușii, tră-gînd-o pe Nadia după el. Dementiev, împreună cu șeful șantierului, om în vîrstă, se apropiară de casă și se opriră la fereastra dinspre sud, care-i plăcuse lui Xan Xanîci.

— Îi jigniți pe constructori... ripostă posac șeful șantierului.

Dementiev izbucni :

— Ascultă, dumneata, jignitule ! Dacă nu sfîrșești casa asta pînă la 1 Mai, am să-ți stric biografia !

— Biografia ? se miră șeful șantierului. Am o bio-grafie obișnuită de constructor : O sută de grame — prime și o tonă — muștrări.

— De astă dată nu scapi cu o muștrare. Ori predai casa de 1 Mai, ori te... trimit la mama dracului ! Și am să-ți dau o caracterizare, de n-ai să mai ai niciodată prilejul să construiești ceva. Dacă n-o să mă țină pu-terile, am să cer ajutorul raionului de partid !

— Chiar la 1 Mai ? întrebă șeful șantierului, de-venit serios. Vadim Petrovici, poate ne mai așorzi o

săptămână? Vezi dumneata... Încercă el să-și justifice rugămintea, n-avem aici tradiția construirii rapide.

— Nici o zi mai mult! Faceți-vă altă tradiție.

— Ușor de spus...

Dementiev și șeful șantierului pleacă. Xan Xanîci reveni în mijlocul camerei, dădu cu vioiciune tinerească un picior mormanului de gunoi și grăi înveselit:

— Ai auzit, Nadiușa? Curînd vom putea trăi amîndoi împreună, ca toți oamenii: Vadim Petrovici, deși tînăr, nu-și aruncă vorbele-n vînt. — Mai luminează o dată, cu raza tremurîndă, camera de jur împrejur, și adause cu atîta siguranță, de parcă ar fi avut în buzunar repartiția pentru cei paisprezece metri mult visați: — Patul o să-l punem în colțul celălalt, iar dulapul aici. Așa va fi mai mult loc în cameră... Să mergem, Nadiușa, ar putea să ne mai vadă careva și să se gîndească la lucruri urîte. Știi cum sînt oamenii!...

Xan Xanîci o ajută pe Nadia să sară prin fereastră fără geam și ieși după ea. Dar să se despartă cu una cu două de casa în care avea să-și înceapă curînd mult așteptata lui viață de familie, Xan Xanîci pur și simplu nu putea. El mai rămase lîngă fereastră și luminează iarăși interiorul camerei cu felinarul.

— Masa, Nadiușa, cel mai bine e s-o punem la geam: vara o să bem ceai și între timp o să ne uităm pe stradă, ca la cinema!

— Poate s-o așezăm la mijloc... propuse Nadia, molipsindu-se de siguranța lui Xan Xanîci. Să nu rămîină camera prea goală.

— Și la mijloc e bine, se învoi bunul Xan Xanîci. Ne mai gîndim noi, doar nu ne mutăm mîine...

Dinspre Kamciatka se auzi limpede vocea unui băiat:

— N-a dat pe-aici, Vadim Petrovici.

Dementiev, întristat parcă, îi ajunse pe Xan Xanîci și pe Nadia.

— Bună seara, Nadia. N-ai văzut-o pe Anfisa?

— E probabil de serviciu.

— Nu-i acolo... Pe unde s-o fi ascunzînd de mine? Iertați-mă.

Dementiev plecă. Xan Xanîci privi dezaprobator în urma lui.

— De ce aleargă după Anfisa ? O să-și strice reputația.

— Nu e vorba de reputație ! replică Nadia cu ciudă. O iubește...

— Dacă-i vorba de dragoste, atuncea... mormăi Xan Xanîci vinovat ; aprinse iar felinarul, se uită prin geam și dădu îngrijorat din cap : Tavanul e totuși prea jos !

Nadia se apropie deodată de logodnicul ei, îi cuprinse fierbinte și neîndemînatec gîtul cu mîinile și îl sărută.

— Lasă-l în plata domnului, tavanul, Xan Xanîci ! De ce să așteptăm atîta ? Hai să ne căsătorim mai iute că, nu știu de ce, a început să-mi fie frică... Să mergem mîine chiar la starea civilă !... Ce spui, Xan Xanîci ?

Ca de obicei în clipele lui de emoție, Xan Xanîci bătu pasul pe loc.

— Ce viață de familie o să mai fie și asta ? Tu într-un cămin, eu într-altul... Mai răbdăm puțin, Nadia, am avut de răbdat mai mult. Cît a rămas ? Ai auzit doar și tu ce a spus Vadim Petrovici.

— Vezi, Xan Xanîci, vezi...

ANFISA PLĂTEȘTE CU VîRF ȘI ÎNDESAT

Cu o grabă febrilă, Anfisa își arunca rochiile în geamantanul deschis. Tosia, ghemuită pe patul ei, dormea senin în mijlocul unui maldăr de cărți și cu manualul de literatură așezat drept paravan contra luminii becului. Anfisa atinse cu o mișcare greșită oglinda ei elegantă, care căzu jos de pe noptieră și se sparse. Tosia se ridică în capul oaselor și-și frecă ochii.

— Fetelor, ce vis am avut !... Anfisa, ce-i cu tine ? Ce faci ?

— Dă-mi pace !

— Degeaba te muți în altă cameră... Tot la noi e mai bine ! încercă Tosia s-o convingă.

Anfisa scoase la repezeală fața de pernă, o făcu ghem și o azvîrli în geamantan.

— Nu cumva pleci de tot?! se dumiri Tosia în sfârșit. — Călcînd moale, numai în ciorapi, ea se apropie de Anfisa și-i atinse timid cotul. — Nu pleca, m-auzi?

— Lasă-mă-n pace... Îți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala!

— Eu sînt pricina, da? întrebă Tosia închizîndu-și ochii pe jumătate. Dacă îl iubești așa de tare pe Ilia și nu poți trăi fără el, am să plec eu mai bine, vrei?

Anfisa se uită mirată la Tosia, ca pentru întâia oară.

— Nu te-aș fi crezut în stare de una ca asta... — simți deodată că invidiază tinerețea verde a Tosiei. — Oh, că prostuță mai ești la vîrsta ta! N-am nici o nevoie de Ilia al tău, stăpînește-l sănătoasă.

Tosia răsufală ușurată. Cu un gest, Anfisa mătură de pe noptieră în geamantan toate dresurile și-i întinse Tosiei o sticlură.

— Poftim, e sticlura care-ți place, cea cu zgîrietura!

Tosia primi supusă sticlura și și-o duse la nas automat. Anfisa închise cu zgomot geamantanul și îl încuie.

— Dar Vadim Petrovici? se înspăimîntă Tosia. Dacă m-ar iubi cineva atîta, n-aș pleca nici în ruptul capului! Cum poți să faci una ca asta?

— Ești bună, Tosia! Și el mă iubește, și eu pe el, mai tare ca viața, și totuși...

Anfisa lovi cu piciorul în geamantan.

— De ce, Anfisa? Se spune că el, cum să zic, ți-a iertat totul!

— Eh, Tosia!

Anfisa se lăsă fără vlagă pe patul ei răvășit. Tosia se așeză alături.

— Peste dezmățul meu a trecut el, însă eu i-am pregătit alt cadou, unul proaspăt...

— De ce spui asta? o dojeni Tosia. Nu pot să sufăr oamenii care se calomniază pe ei înșiși!

Anfisa dădu obosită din cap.

— Nimeni nu știe, ești prima fată căreia-i spun... Cu un cuvînt, mi s-a înfundat: n-am să mai pot avea copii niciodată. Chiar de-aș trăi o sută de ani, tot degeaba! Anul trecut mi-am făcut un raclaj la o babă doftoroaie și totul părea în ordine, dar uite că acum...

Nu mai sînt, deci, femeie adevărată, ci numai așa, un înveliș gol... Se potrivesc toate de minune, bine mai planifică cine planifică !

Tosia privea înțepenită la Anfisa.

— Ce ? Te înspăimîntă, nu ? — Anfisa zîmbi amar și, după o tăcere, întrebă : — De ce oare ne ciondăneam noi înainte ?

Ea mîngîie umărul Tosiei. Avea ceva foarte matur, drăgăstos, aproape matern în atitudinea ei.

— Altfel spus, m-a înșelat viața, Tosia ; se arăta simplă la început, și acuma uite ce întorsătură... Iar eu, proasta, cugetam : și dacă oamenii au inventat un basm frumos despre iubirea adevărată, ca să-și acopere porcăriile ? Acum văd : există, există iubire adevărată ! Pentru unii e bucurie, pentru mine însă, chin... Știu, e ridicol și împotriva științei, dar în ultimele zile mi se pare că prea mi-am bătut joc de dragoste, și uite, m-a pîndit și s-a răzbunat pentru toate șicanele mele dinainte... Dacă mi-ar fi spus cineva mai demult că-l voi întîlni pe Vadim Petrovici, aș fi trăit cu totul altfel, l-aș fi așteptat... Nu, nu mi-a spus nimeni !

— Și dacă totuși... cum să spun, fără copii ? întrebă Tosia încet. Trăiesc doar unii oameni și fără...

— Nu poți să înțelegi, Tosia, ești încă tînără... Aprins fiind, el o să vrea poate să ne căsătorim și-asa. Pe urmă însă, știu, are să regrete. Dinadins, parcă, adoră copiii, nu mai poate după ei. E și ciudat : un om așa de tînăr să țină atîta la copii. La el asta se leagă de *urmași*, de problema urmașilor în general. Totul e împotriva mea, pînă și urmașii !... Nu, se vede, așa mi-e soarta. Asta mai lipsește, să-i stric și lui viața... De nu l-aș fi întîlnit mai bine-ar fi fost : trăiam mai departe cum am apucat, din inerție. Dar îmi apare un crîmpei de dragoste adevărată, ca o momeală, și e de ajuns ca să fiu pusă la punct imediat... „Încotro, unde te bagi, tu, care ești așa și pe dincolo ?“...

Anfisa își așeză capul pe genunchii Tosiei. Lacrimi înrăite și mărunte îi lunecau pe obraji. Tosia ținea într-o mîină sticluta de colonie primită în dar și cu cealaltă îi mîngîia încetișor Anfisei părul frumos. N-avea ce-i spune ca s-o potolească. Tosia își aminti cum o

ura pînă nu demult pe Anfisa și-i era frică de ea ; se miră cît de oarbă fusese. Anfisa își smulse capul din poala ei.

— Și totul din cauza frumuseții mele, blestemată să fie ! Eram copil încă, alergam la școală și bărbații mă acostau. Crede-mă, nu mă justific, dar și ei... Acum toți se spală pe mîini, numai eu răspund. Drept e asta ?...

Un zgomot metalic care se apropia acoperi vocea Anfisei. Geamurile tresăriră și tremurară mărunț, speriate. Pe stradă, prin fața căminului, trecu uruind greu un tractor : calm, harnic, sigur pe dreptul său de a înăbuși spovedania jalnică a Anfisei.

Anfisa se ridică, își șterse lacrimile cu pumnul și-și strînse mai tare basmaua.

— Te-am întristat... De fapt însă, totul e drept : greșelile trebuie plătite cu vîrf și îndesat. Pe asta se bazează lumea.

Își apucă geamantanul și porni spre ușă. Se opri în prag.

— Ilia te iubește, crede-l. Pe mine nu m-a iubit niciodată așa. Dacă ți-e drag, nu-l chinui degeaba... Ei, Tosia, cu bine. Îți doresc...

Anfisa împinse ușa cu geamantanul și ieși. Tosia aruncă sticluta, sări într-un picior, își trase cizmulițele de cauciuc și alergă pe urma ei.

O seară urîță de martie o întâmpină în pridvor. Anfisa apăru doar o clipă în lumina felinarului îndepărtat și dispăru în întuneric. Tosia trecu pe lîngă Xan Xanîci care se plimba cu Nadia prin fața casei neterminate și fugi spre administrație.

Dădu buzna în birourile pustii, trecu pe lîngă gemulețul orb de la casierie, zbură la etaj, scutură clanța ușii închise a cabinetului lui Dementiev, se rostogoli în jos pe scări, căzu, drăcui și smuci ușa centralei telefonice. Fata cu cercei se plictisea lîngă telefon.

— Unde e Vadim Petrovici ?

— Acasă, probabil... Dar ce s-a întîmplat, un naufragiu ?

— Mai rău ! Anfisa... începu Tosia să explice, dar dădu nerăbdătoare din mîină și fugi.

Ajunse la casa lui Dementiev și începu să bată fără milă în geamuri.

— Cine e ? întrebă Dementiev, scoțînd capul pe fereastră.

— Mai iute ! De ce dormi ? Anfisa...

Ușa se trînti. Dementiev răsări în pridvor, îmbrăcîndu-și haina din mers.

— Anfisa a fugit !

— Cum a fugit ? făcu Dementiev uluit.

— Ce mai stai ? Prinde-o dacă ții la ea !

Dementiev se năpusti înspre răscrucea drumului, acolo unde toți cei care vor să plece din așezare așteaptă mașini de ocazie.

Tosia abia se putea ține după el.

— Adu-o înapoi, Vadim Petrovici... Dumneata doar ești șef ! Și te iubește... Mai tare ca viața, chiar dînsa mi-a spus !

Tosia se opri gîfîind, își trase răsufierea și strigă în urma lui Dementiev :

— Fără Anfisa să nu te întorci ! Cu forța... cum să zic, aplică forța ! Forța, m-auzi ? !

Anfisa nu mai era la încrucișarea drumului. Vîntul jilav de martie legăna arborii și şuiera pe drum ca într-un horn. Scrutînd cu nerăbdare întunericul nopții, Dementiev așteaptă vreo jumătate de oră. Dinspre calea ferată veneau mașini una după alta, dar înspre gară nici una. În cele din urmă, apăru un camion. Dementiev ridică mîna, camionul însă trecu fără să oprească, împruscîndu-l pe Dementiev cu zăpadă umedă ; platforma goală și hodorogită uruia.

Era ceva atît de neașteptat și absurd, încît lui Dementiev nu-i veni să-și creadă ochilor. Atitudinii șoferului nu i se putea găsi nici o justificare, iar cruzimea gratuită avea întotdeauna un efect deprimant asupra lui Dementiev : îl jîgnea ca om. Pornit cum era, i se păru că toată viața noastră e stricată cumva, datorită unei greșeli esențiale de calcul. Mai blînd nu putea să judece Dementiev într-un astfel de moment.

El nu se mai mulțumi acum să spere într-un noroc orb. Se întoarse alergînd în așezare și-l sculă din pat

pe responsabilul garajului, căruia-i trebui cîtva timp să înțeleagă pentru ce are nevoie inginerul, în toiul nopții, de mașina mică.

— E o chestie personală, personală ! insista Dementiev. Plătesc eu benzina !

Porni în goana mare spre gară cu mașinuța uzată. Era bine totuși că îi plăcuseră, fiind student, mașinile și că învățase să șofeze. După toate necazurile de astăzi, era primul succes și Dementiev văzu în el un semn bun.

Tot drumul pînă la gară, Dementiev ceru sorții numai un lucru : să nu plece Anfisa înainte de a o vedea el. Era sigur că, după o întîlnire, Anfisa n-ar mai putea pleca. Ar fi de ajuns să se uite unul la altul, pentru ca Anfisa să-și dea seama pe loc cîtă nevoie are el de ea și, tot pe loc, să dispară de la sine cauza aceea de neînțeles care o făcuse să fugă din așezare.

Cum îl și prevenise de altfel șeful garajului, pe drum i se dezumflă cauciucul din partea dreaptă la spate și Dementiev trebui să schimbe camera. Pe urmă, Dementiev se înfundă într-un nămete de zăpadă, ca să ocolească vagonul grupului electrogen mobil, părăsit de cineva în mijlocul drumului. Și, în sfîrșit, la periferia orașului, îl ținu mult în loc bariera coborîta a căii ferate.

Pe o linie secundară gîfîia și fumega o locomotivă făcînd manevre, la ușa cantonului scheuna un cățeluș, iar dincolo de barieră, într-o căsuță pipernicită cu o firmă mare, cînta cît îl ținea gura, fără să-i pese, un aparat de radio. Acum, după mersul turbat de mai nainte, după zguduirile mașinii, Dementiev avea sentimentul că, la o cotitură bruscă, fusese aruncat afară din viață : dorința nerăbdătoare de a o ajunge pe Anfisa fugea înainte, cîtă vreme el, împreună cu mașina, zăcea azvîrlit undeva pe o insulă ciudată, unde timpul se oprise pentru totdeauna.

Dincolo de bariera dungată, străluceau umede șinele de cale ferată. În comparație cu calea ferată îngustă din pădure, care-i devenise familiară lui Dementiev, astălaltă îi păru ireal de largă. Dementiev aștepta să se ridice odată bariera, cînd inginerul, trezit în el pe neașteptate și fără nici un rost, îi aminti că

linia noastră de cale ferată este mai largă cu optzeci și nouă de milimetri decît cea din Europa occidentală. El se indignă că în asemenea momente îi trec prin minte fel de fel de prostii, căroră însă n-avu ce le face. În piațeta gării, Dementiev sări din mașina stropită toată cu zăpadă murdară, dădu buzna în sala de așteptare și se pomeni față-n față cu Anfisa, care tocmai se întorcea de la casă cu un bilet în mînă.

— Anfisa ! strigă el apucînd-o de mînă.

Avea mănușile pestrițe, aceleași care îi rămăseseră dragi de la ultima lor plimbare cu schiurile. Și același fular. Dementiev crezu deodată că totul va fi bine.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă el încet. Eram înțeleși doar...

Se opriseră în drumul tuturor și erau îmbrînciți de pasagerii care se foiau de colo-colo și care, uitîndu-se la ei, ascultau ce spunea Dementiev. Bărbații se holbau ca de obicei la Anfisa, iar femeile tinere dimpotrivă, evitau stăruitor să privească în direcția ei ; păreau că nici nu-i bănuiesc existența, atîta doar că, nu se știe de ce, aveau un aer jignit și așa de acru, un aer suferind, cum îl au femeile cînd le strîng fără milă pantofii.

Pentru prima oară, Dementiev nu se bucură de frumusețea Anfisei, care i se păru în împrejurarea asta o cruce grea, de dus toată viața nu numai de către Anfisa, ci și de cel ce-ar iubi-o. Se surprinse dorind-o pe Anfisa mai puțin frumoasă, ca să poată apărea cu ea liniștit în locurile cele mai animate.

La vreo trei pași de locul unde stăteau, se instalează hotărît un lungan oarecare, cu haina pe el mototolită, și începu să se uite țintă la Anfisa. Dementiev îi aruncă o privire plină de ură și-și schimbă poziția, ferind-o pe Anfisa de privirea libidinoasă.

— Mai mult calm, Vadim Petrovici, zise Anfisa și porni să iasă pe peron.

Dementiev îi luă din mers geamantanul. Cîțiva pasageri alergară după ei, crezînd c-a venit trenul și-a început urcarea. Anfisa se opri lîngă chioșcul de băuturi.

Lunganul în haină mototolită se apropie iar de ei, atras parcă de un magnet. Dementiev se îndreaptă spre

el cu pumnii strînși, drept care lunganul se distanță precaut tîrșindu-și picioarele și lăsîndu-și privirea în urmă.

— Da mai dă-l încolo pe tîmpitul ăsta ! zise Anfisa obosită.

Dementiev se rușină de atitudinea lui de băiețandru și nu-l mai bagă în seamă pe lungan. Se uită îngrijorat la Anfisa, nemairecunoscînd-o. Parcă nu se prea bucura văzîndu-l ! Avea ceva nou, necunoscut, aproape dușmănos. Parcă se despărțise de el pentru totdeauna, iar el o silea să se mai întoarcă o dată, deși bun rămas își luaseră definitiv.

— Totuși, ce s-a întîmplat ? Nu înțeleg nimic.. Te-am jignit poate cu ceva ?

Anfisa negă dînd din cap și evită privirea lui Dementiev.

— Ne înțelesesem doar : ne căsătorim și plecăm amîndoi în altă parte. Nu există situație...

— Nu se poate, Vadim Petrovici. Există, se pare, și situații fără nici o ieșire.

— De ce, de ce ?

— Ești prea bun pentru mine, trebuie să-mi cunosc lungul nasului.

— Vorbești prostii, prostii ! se revoltă Dementiev. Te iubesc și n-am să te las nimănui !

— Iar cu... nu te iubesc, replică Anfisa încet, dar ferm, pentru a sfîrși cît mai iute această discuție inutilă, care nu mai putea schimba nimic în viața ei.

— Cum ? făcu Dementiev trăsnet.

Toate argumentele pe care și le pregătise Dementiev pe drum și care urmau să-i dovedească Anfisei, în mod convingător, cu o logică de nezdruincinat, că ea nu trebuie, nu poate, nu are dreptul să-l părăsească, îi zburară într-o clipă din cap.

— Uite așa : nu te iubesc și gata... Crezi că dacă ești inginer și... ai diplomă de merit, trebuie să ți se arunce de gît toată lumea ?

— Ce are a face aici diploma ? Ce prostii îndrugi, Anfisa ? Nu te recunosc, mi se părea că și dumneata...

— Ah, ți se părea ! ripostă Anfisa batjocoritor, intrînd cu ușurință în rolul ei obișnuit de femeie fru-

moasă, cuceritoare de inimi, așa cum era pînă a-l cunoaște pe Dementiev. Eu... am glumit ! Sînt în general o femeie ușuratecă. Știi bine !

Dementiev se uita țintă la ea : nu cunoscuse încă o astfel de Anfisă.

— Nu cred, dumneata îmi ascunzi ceva... De ce-ți ferești ochii ?

— Ochii ? Poftim, iată-i ! răspunse Anfisa, blestemîndu-și soarta, care o silea nu numai să fugă de dragostea ei, ci s-o și pîngărească la despărțire.

În dezacord cu vioiciunea vorbelor ei, își înălță anevoie capul, se uită la Dementiev cu niște ochi seci, afundați sub frunte, și-i și zîmbi în față, ca totul să fie mai dureros. Complet aiurit Dementiev se agăță de un ultim argument :

— Păi cum așa ? Tosia-mi spunea că mă iubești...

Anfisa pufni :

— Ce autoritate ! Tosia nu pricepe o iotă din chestiile astea. Ai putea... să-l mai întrebi și pe Petka al dumitale...

Trenul de lung parcurs intră fîsîind în gară. Clopoțelul gării se auzi încetișor. Prin fereastra vagonului de dormit, un pasager buimac de somn, în pijama dungată, își scoase capul, căscă cu poftă și întrebă cu curiozitatea gratuită a călătorului :

— Ce gară e ?

Anfisa și Dementiev nu-l auziră. Înaintau tăcuți pe peron. Împrejurul lor, fără a-i atinge, se desfășura viața ca de obicei zgomotoasă a gării. Hamalii se agitau, spre capătul trenului alergară niște schiori zdraveni, bine dispuși, cu căciulițe de copii, personalul trenului căra găleți de apă fiartă, cei ce plecau își luau rămas bun de la rude și cunoscuți, către bufet alergau în trap pasageri iuți de picior, cu sticle goale în mînă.

Un zdrahon de muiere, greoaie, înfofolită pînă-ntr-atîta că nici un ger de șaizeci de grade n-ar fi putut s-o pătrundă, se așezase ca o cloșcă deasupra coșului ei de seminte și urla cît o ținea gura, acoperind hărmălaia întregii gări :

— Cine ia semințe ? De bostan, dulci ! Semințe de Poltava ! Două ruble paharul ! Singură le-aș mânca toate, dar n-am dinți nici unul ! Cine ia semințe ?...

Dementiev și Anfisa se apropiară de vagon. Clopotul bătu de două ori. Anfisa își luă geamantanul și spuse aproape vesel :

— Ei, Vadim Petrovici...

— Anfisa ! strigă Dementiev disperat, nemaiîndoindu-se în cele din urmă că ea pleacă.

Anfisa se sperie și ea de hotărîrea ei. O clipă dori s-o rețină Dementiev cu forța, să-i impună voința lui, să n-o lase să plece. Dar își învinse pe dată ispita și înmîna repede însoțitoarei vagonului biletul.

— Ai să mai fii fericit, șopti Anfisa grăbită. Fericirea mea... am pierdut-o... Nu-ți mai aminti de mine, Vadim Petrovici...

Ea se uită pentru ultima oară la Dementiev, ca să-l țină minte toată viața, și simți că fără voia ei se trădează privindu-l așa. Dementiev făcu un pas către ea cu speranța reînnoită. Anfisa se întoarse cu efort spre ușa vagonului.

Pe scară se ivi, aplecîndu-se, un marinar elegant.

— Poftiți la noi în compartiment, banca de jos e liberă ! o invită el cu vioiciune, uitîndu-se fără nici o sfială la Anfisa. Îmi permiteți, geamantănașul !...

Și marinarul întinse mîna după geamantan.

Anfisa trase înspre ea geamantanul și, urcînd, izbucni cu o ură cumplită :

— Îți arăt eu îndată cum am să poftesc, așteaptă numai !

Marinarul se dădu repede înapoi, eliberîndu-i calea.

Trenul se urni. Dementiev păsea din ce în ce mai iute alături cu vagonul Anfisei.

— Să-mi scrii !... Adresa !... Am să vin !...

Trenul prinse viteză. Dementiev alergă și el, ca să nu rămîna în urmă. Locomotiva se opinti mai tare și pe Dementiev îl întrecură unul după altul vagoanele, cu roțile lor zăngănind fără grijă. Indiferente la durerea lui, însoțitoarele stăteau pe scări apărînd liniștea pasagerilor.

— Adresa, Anfisaa !...

Zgomotul roților se îndepărtă. Felinarul ultimului vagon licări pentru ultima oară și se precipită oblic în întunericul nopții.

Dementiev porni înapoi spre gară. Vînzătoarea de semințe tot striga și iar striga :

— Semințe ! Semințe de Poltava ! De bostan, bogate în calorii ! Două pahare la trei ruble... Luați cît mai este ! Cine cumpără se bucură, cine mă ocolește se perpelește !

TOSIEI I SE OFERĂ UN CEAS ÎN DAR

Tosia stătea la masă, aplecată peste manualul de geografie, și-și ținea cu ambele mîini capetele basmalei de pe creștet. Vera, întinsă pe pat, citea. Katia broda o pungă de tutun dragului ei Sașka și privea curioasă la Tosia care ședea tăcută și potolită.

— Scoate basmaua, o sfătui ea cu bunătate. E cald !

— Mă doare capul...

— Pe unde o fi acum Anfisa noastră ? gîndi Katia cu glas tare.

Tosia se uită înspre colțul rămas orfan al Anfisei. Salteaua goală se întindea pe pat ca un reproș mut ; în noptiera fără stăpîn, larg deschisă, se zărea un puf vechi, un borcan cu dulceață de răchițele început și un flaconaș gol de colonie răsturnat ; tot ce rămăsese de la Anfisa.

Letterele îi jucară Tosiei în fața ochilor. Ea desfăcu harta de la sfîrșitul manualului și se aplecă asupra Oceanului Pacific, care se întindea albastru, calm, și habar n-avea de Anfisa, de Tosia și de toate necazurile lor.

De pe coridor răzbătu zgomotul unei găleți răsturnate. Cineva bătu timid la ușă. Katia, leneșă, se uită întrebător la Tosia, așteptînd ca după vechiul obicei al acesteia, să răspundă ea prima la bătaia în ușă. Tosia însă tăcea gravă, cufundată în albastrul Oceanului Pacific, și Katia strigă nemulțumită :

— Bate mai cu viață ! Ori n-ai mâncat azi ?

Intră Ilia, îmbrăcat de sărbătoare și la fel de serios ca în seara aceea când o invitase pe Tosia la cinema. Numai căciula era alta, una mai simplă, iar el, în totul, era ceva mai puțin încrezut.

Tosia își strînse mai tare basmaua pe cap și își duse palmele la urechi pentru a nu fi stingherită de persoane străine cu discuții lipsite de conținut. Ea nu-și lua ochii de pe hartă, nevrînd să lase nici un moment Oceanul Pacific nesupravegheat.

— Fetelor, zise Ilia cu încordare, ce-ar fi să faceți o plimbare, trebuie să vorbesc cu Tosia.

— Na-ți-o bună ! bombăni Katia și se uită țintă la Tosia, așteptînd de la ea un semn : să plece sau să rămîină.

Tosia desfăcu puțin degetele pe urechi, aplecîndu-se și mai tare asupra hărții. Luîndu-și cartea, Vera ieși pe coridor, Katia mai zăbovi în prag și anunță răspicat :

— Tosia, noi o să fim pe-aici prin apropiere. În caz de...

Ilia îi aruncă o privire nerăbdătoare — și parcă o suflă vîntul.

Tosia își vîrî nasul în hartă și începu să-și plimbe un deget peste ea, punînd bazele unor noi itinerarii oceanice. Ilia se apropie de masă, stătu puțin, privind la basmaua din creștetul Tosiei, apoi trase încetîșor spre el cartea de geografie. Tosia o apucă de celălalt capăt și nu-i dete drumul.

— Ai s-o rupi... șopti ea scrutînd insulițele Oceaniei.

Ilia trase mai tare și Tosia, din grijă pentru integritatea inventarului ei școlar, cedă totuși. Lipsită acum de ocupația ei salvatoare, ea ridică încet ochii. Fără să mai piardă timp, Ilia își băgă mîna în buzunar, se fîștîci și o rugă :

— Închide ochii !

— Asta mai lipsea !

— Închide-i, nu te teme.

— Nimeni aici nu se teme de tine...

Tosia, intrigată, închise pe jumătate ochii ; pentru orice eventualitate însă, ea își așeză cotul în chip de-

fensiv, după sfatul mult încercatei Anfisa. Ilia scoase repede din buzunar o cutiuță mică și, din ea, un cesuleț mititel pe care îl așternu pe Noua Zeelandă. Tosia deschise ochii.

— Oh ! Al cui e, așa de mititel ?

— Al tău... Ca să pregătești masa la timp... bîgui Ilia stînjedit, lăsîndu-se ba pe un picior, ba pe altul. Nici nu bănuia el înainte cît e de complicat să dăruiești un ceas fetei la care ții.

Tosia admira cesulețul cel frumos. Avea o sticlă groasă, care mărea : visul i se realizase ! Ea apropie cesulețul de ureche și ascultă. Toată intransigența dispăru ca prin farmec. O bucurie naivă de fetiță o inundă pe Tosia și se revărsă prin ochii ei asupra lui Ilia.

— Ticăie !

Ilia, înveselit, oftă ușurat și-și scoase țigările din buzunar. Avea înfățișarea omului ieșit cu greu din cea mai a dracului strîmtoare a vieții și ajuns în cele din urmă pe drumul drept care duce la fericire.

Cu naivitatea și încrederea ei de altădată, Tosia lăsă să-i cadă basmaua, descoperind astfel taina pe care o ascundea cu atîta grijă fetelor : ca să rivalizeze cu frumusețea Anfisei, Tosia recursese la o coafură modernă și nu mai semăna cu ea însăși.

— Cum e ? întrebă ea cu speranță în glas.

Ilia se fîstîci, nefiind în stare să se obișnuiască dintr-o dată cu înfățișarea inedită a Tosiei. Tosia se lăudă :

— Am dat treizeci și patru de ruble și jumătate !

— După părerea mea... merge... zise Ilia cu nesiguranță și desenă cu degetul în aer un opt.

— Așa și gîndeam, c-o să-ți placă !

Tosia își puse cesulețul pe mîna dreaptă și se plimbă cu solemnitate prin cameră, desfătîndu-se cu coafura-i modernă și cu primul cadou de preț primit în viața ei. Cu îngăduință pentru Tosia cea necoaptă, Ilia zîmbi încurajator, iar Katia, care se uitase prin gaura cheii, pufni pe coridor.

— La mîna stîngă se poartă, o dăscăli Ilia.

— Știam, dar am uitat... își justifică Tosia ignoranța de neiertat și începu să-și desfacă curelușa.

Katia tuși în dreptul ușii, ca dintr-un butoi. Mîna Tosiei tresări speriată și acoperi cesulețul, vrînd parcă să-l apere de primejdia ce se apropia.

Pentru a nu tulbura ocupația gravă a Tosiei, Ilia se dădu deoparte, se așază pe patul despuiat al Anfisei și își aprinse o țigară. Pe fața Tosiei trecu o umbră.

— De ce te-ai așezat acolo ?

— Lasă, zise Ilia pașnic, și-i făcu Tosiei cu ochiul, convins că dînsa glumește.

— Ridică-te ! Îi ordonă Tosia și trînti cu zgomot ușița de la noptiera Anfisei, ca să nu mai vadă flaconașul acela gol și prăpădit.

Ilia se ridică încet. Tosia și începuse să tragă violent de curelușă, ca s-o desfacă mai iute.

— Tosia ?! strigă Ilia disperat și, preîntîmpinînd ce-avea să urmeze, își ascunse mîna la spate.

— E prea... scump, încercă Tosia o șiretenie, întinzîndu-i lui Ilia ceasul.

— Păi pentru tine...

— Pentru tine, pentru mine... Nu-l iau și basta ! strigă Tosia, tăindu-și orice retragere.

Era înfuriată acum nu atît pe Ilia, cît pe ea însăși, pentru că apucase să se lege cu tot sufletul de cesulețul cel frumos. „Oh, lacomă mai ești ! se admonestă ea în gînd. Ți se arată o jucărie și ești gata să ierți totul.“

Inima începuse să i se tulbure, încerca o altă senzație, dar Tosia își învinse și de astă dată firea inconștientă de femeie. Ridică mîna, vrînd să azvîrle ceasul pe masă, dar în ultimul moment i se făcu milă de lucrul acesta prețios și nevinovat, așa că îl așază cu grijă pe cartea deschisă de geografie.

— Nu-l iei deci ? întrebă Ilia amenințător.

Tosia dădu hotărîită din cap și, fără să se uite la ceas, ca să n-o încerce ispita în van, îl împinse spre Ilia cu carte cu tot.

— Pe Anfiska ai făcut-o să plece și acuma îmi dai tîrcoale mie ?

Ilia se posomorî.

— O să rămîină toată viața între noi ?... Și-apoi nu eu sînt vinovatul...

— Toți sînteți nevinovați, dar ați nenorocit un om. Taci ? Ia mai cară-te de aici, băiete !

Tosia întinse mîna către ușă, poftindu-l afară.

— Ah, așa ?!

Ilia apucă ceasul de pe masă, îl trînti la pămînt și-l lovi zdrobindu-l cu cizma țintuită. Cu ochi fascinați, Tosia se uita la Ilia, fără a bănuî că toată durerea lui se reflectă pe fața ei ca într-o oglindă. Doborînd scaunele, Ilia se năpusti la ușă, ieși trîntind-o după el și pe coridor răsturnă iar găleata, cu zgomot.

Fetele, alarmate, dădură buzna în cameră. Tosia stătea pe jos și aduna cioburile ceasului. Lacrimi nestăpînite îi curgeau pe obraji.

— Te-a lovit, spune ? o descusu Vera.

— Cine te-a jumulit în halul ăsta ? întrebă Katia uimită, după ce zări coafura stupidă a Tosiei.

— Treizeci și patru și jumătate... șopti Tosia. — Se sculă de pe jos lăsînd să-i scape printre degete roțițele mărunte, bucățelele de sticlă, apoi întrebă pierdută : — Ce pot să fac, fetelor ? L-am îndrăgit pe ticălosul ăsta !

Se propti de masă, își vîrî capul de fetișcană sluțit de coafura modernă în albastrul indiferent al Oceanului Pacific și se puse pe bocit.

XAN XANÎCI PRIMEȘTE LOCUINȚA. TOSIA LA KAMCIATKA

În așezare gospodărea aprilie. Troienele se micșorau văzînd cu ochii. Pe coline și peste tot unde încălzea soarele mai tare, zăpada se topise. Cerul se însenină și se înalță, ca vara. Potecile, pierdute iarna printre troiene, acum, după ce zăpada fleșcăită din preajmă se topise pe jumătate și se turtise, se ridicau ca niște diguri murdare de pietriș.

În pridvorul casei noi, se agita tulburat Xan Xanîci, punînd un lacăt ușii de la intrare. Avea ceva solemn,

fericit și întrucîtvă vinovat, parcă se rușina de marea fericire ce dăduse în sfîrșit peste el.

În jurul lui Xan Xanîci trebăluiau echipele de muncă voluntară. Vreo treizeci de tăietori de pădure ieșiseră în ziua lor de odihnă la muncă, pentru a desăvîrși odată construcția întîrziată a chinuitei case în care aveau să primească o cameră Xan Xanîci și Nadia. Ei puneau podelele, montau ușile, puneau geamurile, trăgeau cablul electric de la stîlpul învecinat... Pe șantier se desfășura o muncă unită, zgomotoasă, oarecum festivă și puțin cam anapoda, cum se întîmplă cînd se apucă de treabă mai mulți oameni decît trebuie și nu toți știu ce au de făcut. Șeful construcției, răgușit, se zbuciuma peste tot șantierul, încercînd zadarnic să facă ordine.

Peste toată hărmălaia asta de voci, dînd tonul parcă, se auzeau de sus, de pe casă, loviturile ritmice, rare, ale ciocanului : bum... bum... bum...

Era Ilia care, amărît și înstrăinat, se trudea singur-singurel pe acoperiș, închizînd ultima porțiune rămasă deschisă. Filea și Lunganul îi aduceau scînduri.

Tosia avu parte și aici de sarcini înrudite cu gătitul : încălzea apă într-un cazan, prepara într-o covată un amestec de lut, iar în clipele libere o ajuta pe Vera la sortarea cărămidei.

Katia și Nadia cărau cărămizi pe o targă. Xan Xanîci întîlni privirea Nadiei și-i arătă cu un aer semnificativ lacătul, acest simbol concret al apropiatei lor vieți de familie. Nadia îi răspunse înclinîndu-și grăbită capul, bucuroasă nu atît pentru ea, cît pentru logodnicul ei, care vedea în sfîrșit cu ochii ziua cea mare.

Foarte multă lume se învîrtea prin camera aleasă într-o scară de Xan Xanîci pentru el și Nadia. Micul tractorist Semecikin împreună cu blînda lui logodnică puneau geamurile. Ciurkin înălța soba asemeni unui sobar în toată legea, avîndu-l ajutor pe administrator, care își legase un sac drept șorț. Pe ajutoare Ciurkin le ținea din scurt și, fluturînd mistria, se răstea la administrator :

— Ce-mi tot dai cărămidă spartă ? Aici trebuie să judeci, nu e ca la evidența noptierelor !

Katia pufni. Zărindu-l în stradă pe Dementiev, Ciurkin își scoase capul prin cerceveaua fără geam a ferestrei și strigă după obicei :

— Să dăm zor, băieți ! — Se uită cu coada ochiului la nesuferita de Katia și adăugă : — ... și fete !

— Nu mai tot striga, îi reteză vorba Dementiev, scos din sărite. Oamenii și-așa lucrează conștiincios.

— Mai bine să întreacă decît să n-ajungă, replică Ciurkin cu convingere. .

Tosia adusese în găleată un amestec de lut și se oprise lângă administrator. Ea se întreba de unde știe Ciurkin ce cărămidă să pună și unde, și căuta să-i treacă meșterului un sfert de cărămidă care-i plăcuse ei.

— Pe asta puneți-o, se ruga ea. Asta cînd o puneți ? Uitați-vă ce simpatică e !

Însă considerații de ordin superior, inaccesibile Tosiei, îl făceau pe Ciurkin să dea cu răbdare mîna ei la o parte și să ia alte cărămizi.

— Toate la rîndul lor, decretă el ferm, simțindu-se la locul potrivit și delectîndu-se cu respectul pe care i-l nutreau azi toți tăietorii și de care de mult nu mai avusese parte în pădure. Mai gros trebuie făcut amestecul de lut, e altceva decît ciorba ta de varză !

Tosia oftă jignită și se îndreptă spre covata ei murdară.

Sus, în vîrf, Ilia dădea într-una cu ciocanul. Depunea atîta zel, ca pentru a bate absolut toate cuiele produse de industria fierului de la noi, încît Tosia avu o îndoială : dînsul să fie acela care îi jurase cîndva dragoste, ori ea numai visase ceva asemănător în zilele îndepărtate și fericite cînd, neștiind de rămășag, mai credea în toate și, pentru a-l visa pe Ilia, își întorcea noaptea perna pe toate părțile ?

Șeful de șantier veni gîfîind la Dementiev.

— Toate mulțumirile noastre lui Vadim Petrovici, zise el cu glas răgușit și strîngînd mîna inginerului.

— Ce zici, terminați pînă la 1 Mai ?

— Păi cine-a știut că o să răspundă atîta popor la apelul făcut ?! Înainte vreme asemenea măsuri nu dădeau rod. Cresc oamenii puțin cîte puțin. Forma comunistă a muncii... și așa mai departe... — Văzu de-

odată nu știu ce neregulă într-un colț depărtat al casei și o luă din loc. — Unde o duci ? Auzi ? E ușa altei intrări... Cine-o mai fi născocit și echipele astea de muncă voluntară ?!...

După ce-și încărcă targa cu cărămidă, Katia privi la vârful stîlpului de telegraf pe care se cățăraseră Sașka cu ghearele de instalator prinse la picioare. Trăgea lumina de la stîlp la casa cea nouă.

— Vezi să nu cazi ! îi strigă înfricoșată Katia.

Automat, se uită și Tosia la Ilia. El terminase cu acoperișul și acum bătea în cuie scîndurile frontonului... Lucrează ! Ce-i pasă lui că toporul pe care-l mînuiește bate de-a dreptul în inima Tosiei, neliniștind-o și făcînd-o să se gîndească tot timpul la dragostea ei cu ghinion.

Sașka îi făcu semn Katiei cu mînușa din vârful stîlpului și strigă :

— Ia mai puține cărămizi, de cîte ori să-ți spun ? Tu nu te compara cu Nadia !

— Ce feudal ! zise Katia cu tandrețe. Nici nu ne-am căsătorit încă, și-mi și dă porunci...

Tosia strînse cum trebuie în mîini un bulgăre mare de lut înghețat și încremeni în fața covatei, uitîndu-se cu așteptare la Ilia.

Ilia simți privirea disperată a Tosiei. Își întrerupse nemulțumit lucrul, frînîndu-și toporul cel zgomtos. Indiferent, cu privirea lunecîndu-i peste Tosia ca peste un loc gol, strigă cu o voce acră :

— Hei ! Cine m-aude ? Nu mai am cuie... — Și porni să bată și mai tare cu toporul.

La cuie-i era gîndul... Tosia trînti bulgărele mare de lut în covată. O duru pînă la lacrimi că i se duc fără rost cei mai frumoși ani !

Viață se cheamă asta ? De-ar îmbătrîni barem mai repede, să iasă la pensie. Tosia îi invidie pe pensionari : toată dragostea lor e uscată de bătrînețe : nici tu griji, nici tu chinuri. Trăiește și bucură-te...

Xan Xanîci fixă lacătul, răsuci în amîndouă părțile cheia și fu mulțumit. Aduse în camera lui un vraf de lemne uscate, pregătite dinainte, scoase din săculeț un

briceag de fabricație proprie, foarte trainic, și se apucă să despice surcele pentru foc.

— Te cam pripești, Sanea ! îl preveni Ciurkin.

— Dar și cât am așteptat ! — Xan Xanîci arătă soba. — Alexei Procopîci, fii bun... Nu rămîn eu dator ! Știi și dumneata, soba în viața de familie...

Negăsind cuvintele potrivite, el gesticulă cu surcelele strînse ghem. Xan Xanîci știa să facă de toate, dar meșteșugul cel mai însemnat, al sobarului, îl ocolise.

Ciurkin se uită cu coada ochiului la administrator, care era la doi pași.

— Te bizui pe camera asta ? Dar dacă n-o să ți se dea ?

— Ignat Vasilievici a făgăduit...

— Se făgăduiește unuia, se dă altuia, interveni administratorul cu înțelepciune.

— Se poate ? tresări speriat Xan Xanîci.

— Se întîmplă...

Ciurkin se scărpină la ceafă cu degetul cel mic, singurul rămas curat, și-i lămuri naivului Xan Xanîci.

— Administrație, ce vrei !...

Xan Xanîci își ascunse repede briceagul în săculeț și se strecură afară.

Dementiev își scosese paltonul și mătura gunoiul din fața casei.

Tot mestecînd cu bățul în cazan, de parcă pregătea în el ciorba de varză, Tosia vorbea încet către Vera :

— Îi duce dorul... În locul Anfisei, i-aș scrie. Măcar o carte poștală.

Peste zăpada bătătorită și murdară, întretăiată de tot soiul de băltoace, trecu o pată de soare izvorîată din geamul pe care-l căra Sașka spre casă. Sașka era atît de grăbit, încît nici nu-și scosese ghearele de instalator care-i sunau ca unui cavalerist pîtenii.

Toporul lui Ilia tăcu subit. Deși cîtă vreme bătuse, pe Ilia nu-l băga nimeni în seamă în afară de Tosia, cum încetă să mai bată, toată lumea își ridică ochii la el. Ar fi fost într-adevăr păcat să nu se folosească și Tosia de prilejul acesta binevenit, așa că-și înălță și ea capul, uitîndu-se conștiincios în sus.

— Trimiteți cuie ! porunci Ilia din pod.

— Cum poate să urle !... mîrîi Tosia care, deşi nu uita că-l iubeşte pe Ilia, îi vedea şi toate lipsurile, ne-
fiind de loc dispusă să-i ierte apucăturile boiereşti.

Saşa se opri locului, cătînd pe cineva care să-i ducă lui Ilia cuiele. Raza de soare pornită din geam jucă pe faţa supărată a Tosiei.

— Vera Ivanovna, du-i lada aceea lui Ilia ! ordonă el. Tosia, ajută-i !

— Dar ce, el singur nu poate ? I s-au uscat mîinile ? se indignă Tosia, ferindu-şi cu mîna faţa de raza înfi-
găreată.

În timp ce ea mai lupta cu raza de lumină, Vera apucă un capăt al lăzii, o ridică şi se uită întrebător la Tosia care zăbovea. Ca să nu i se spetească prietena, Tosia se apropie de ladă şi-o apucă fără chef de capătul celălalt.

Pe o scară ce se cam clătina, tîrîră amîndouă lada cu cuie în pod. Vera coborî imediat, Tosia se grăbi şi ea s-o urmeze, dar gaica de la scurta ei vătuită se agăţă de o sîrmă groasă ce atîrna de pe acoperiş. Tosia încre-
meni locului, crezînd c-o ţine Ilia.

— Dă-mi drumul... zise ea încet, ce-ţi veni ?

Încercă să facă un pas, dar gaica se încordă şi nu-i dete drumul.

— Dă-mi drumul, eu cu cine vorbesc ? şuieră ea fără să-şi întoarcă ochii, pentru a nu-l vedea pe josni-
cul Ilia, care o atrăsese perfid în pod şi-şi bătea joc de ea.

Ea se mai smuci o dată, dar forţa necunoscută o ţinea de gaică şi nu-i permitea să se mişte de loc.

— Dă-mi drumul, ticălosule ! strigă ea înveninată, apucă o bucată de lătunoaie şi se întoarse mînioasă să-i ardă una lui Ilia.

Ilia stătea cu spatele la ea şi îşi vedea de treabă, fixînd de stinghii nişte scînduri. Tosia aruncă decepţionată bucată de lătunoaie şi-şi desfăcu încet gaica de sîrmă. Pe urmă se apropie de scară, gata s-o ajungă pe Vera, însă tocmăi atunci Ilia termină cu fixarea scîndurii şi, fără a-şi întoarce capul, întinse mîna cu palma desfă-
cută spre Tosia.

Tosia nu pricepu la început ce vrea și se dădu îndărăt, dar se dumiri repede, ezită puțin, scoase un cui din lada și-l dădu lui Ilia : în folosul muncii, să se termine cât mai curînd casa în care li se făgăduise, lui Xan Xanîci și Nadiei, o cameră. Ilia bătut cuiul și iar întoarse mîna ; Tosia iar îi dădu un cui, se așază mai la largul ei și își pregăti din timp cuiul următor. Nu era o nepricepută, știa să muncească.

Pe deasupra șantierului plutiră din nou ciocăniturile ritmice, rare : bum... bum... bum...

Cu spatele la Tosia, Ilia lucra ca un automat : cu o lovitură înfigea cuiul, apoi întindea mîna în care Tosia-i puneă alt cui, pe care el îl bătea imediat. Nu se putea afla dacă Ilia știe cine-i dă cuiele ori nu. Tosia se încruntă și își mușcă jignită buza.

Ilia întinse mîna după cuiul care venea la rînd și, neprimindu-l, mișcă nerăbdător din degete.

— Ei, unde ești ?

— Ți-ai găsit ajutor bun ! Poftim, ține ! izbucni Tosia cu ură, apucă lada plină de cuie, se opintii, o ridică și o azvîrli înspre picioarele lui Ilia.

Lada nimeri cu toată greutatea ei tocmai pe vîrfurile unei cizme. Ilia scoase un geamăt sărînd într-un picior și schimonosindu-se de durere.

O forță atotputernică, necunoscută, o smulse pe Tosia de la locul ei și o azvîrli către Ilia. Uitîndu-se de jos în sus la fața lui și suferînd ea însăși mai mult decît el, dînsa îl întrebă vinovată și căindu-se :

— Iliușka, te doare tare ?

Ilia încercă să zîmbească, dar se schimonosi iarăși de durere.

— Nu-i nimic... Rezist !

Dinspre birourile administrației centrului venea în goană mare spre șantier, neluînd seama pe unde calcă, nemaicolind primele băltoace de primăvară, fericitul Xan Xanîci.

— Ne-au dat-o, Nadiușa, ne-au dat-o !... striga el fluturînd o hîrtiuță îngustă. Chiar aceea, cu fereastră spre sud !...

Tăietorii îi înconjurară zgomotoși pe Xan Xanîci și pe Nadia.

— Xan Xanîci, ești bun de cinste !

— Nu cumva să ne tragi chiulul cu udatul locuinței !

— Băieți ! promise mișcat Xan Xanîci, zburlit de fericire. Toate vor fi, lăsați-ne numai să ne mutăm, cu Nadiușa... O să sărbătorim și nunta și casa nouă !

— Amar !¹ strigă Filea în prostie.

— Ei, asta e de prisos... se simți jignit Xan Xanîci.

Deodată toți își ridicară capetele. Peste șantier, peste întreaga așezare, plutiră ciocăniturile vesele, pline de fericire ale toporului : bum, bum, bum !

Ecoul pădurii răspunse foarte de departe... Stăruitor și docil, ca un cățeluș credincios : puf, puf, puf !

Vera zîmbi cu înțeles. Filea schimbă anumite priviri cu Lunganul și amîndoi dădură buzna cu scînduri spre pod.

Ciurkin potrive sobei plita de tuci.

— Gata !

Administratorul făcu mîndru ocolul primei sobe construite și cu ajutorul mîinilor sale.

— Va da căldură oare ?

— Cine știe ? răspunse Ciurkin prudent.

Ușa se deschise larg și Xan Xanîci o introduse solemn pe Nadia în cameră. El îi arătă cu îngăduință administratorului foaia îngustă de hîrtie, care cuprindea în chip inexplicabil toate bucuriile viitoarei lui vieți de familie.

— Se întîmplă, zise administratorul.

Ciurkin se scărpină cu degetul mic la ceafă și, desfăcîndu-și brațele, repetă cuvîntul său preferat :

— Administrația !...

Se spălară pe mîini și plecară. Ciurkin îi mai făcu semn cu ochiul lui Xan Xanîci, amintindu-i promisiunea recentă.

— Iată că am ajuns să trăim și ziua asta, Nadiușa ! zise Xan Xanîci.

¹ Un obicei rusesc : ori de cîte ori se strigă la o nuntă „Amar !”, tinerii căsătoriți trebuie să se sărute.

Camera i se păru deodată mai mică decît acum trei săptămîni, cînd pe timp de noapte ținuse sfat cu Nadia în ce fel să-și aranjeze mobila. Xan Xanîci, preocupat, mai măsură o dată camera cu pașii, convingîndu-se că toți cei paisprezece metri de spațiu locativ smulși sortii sînt intacti și așteaptă cu răbdare să-i găzduiască pe Xan Xanîci și pe Nadia.

Xan Xanîci se apucă să aprindă focul în sobă și Nadia să spele pe jos. Un miros de lut încins inundă camera. Soba scoase pentru început un fum îngrozitor, acoperindu-se toată cu pete.

— Nu-i nimica ! zise Xan Xanîci vioi. Fumul vetrei tale nu-ți scoate ochii !

Își cercetă toate domeniile. Încercă mînerul de la ușă, le răsuci pe cele de la fereastră și spuse :

— Toate piesele mici de metal o să le schimbăm, Nadiușa !

Nadia nu-i recunoscuse glasul și se uită mirată la logodnicul ei. Ceva nou, necunoscut, apăruse în atitudinea lui Xan Xanîci, ca și cum ar fi crescut cu un cot, și tot ce făcea era străbătut de o anume siguranță, chiar orgoliu.

Multașteptata locuință proprie făcea într-adevăr minuni cu Xan Xanîci, scoțîndu-i la lumină trăsături ascunse atîta vreme. Nadia își spuse că nu-l cunoaște chiar așa de bine pe logodnicul ei.

El își lipi urechea de hornul sobei, apoi o chemă pe Nadia :

— Vino de ascultă !

Nadia veni cu cîrpa în mîna alături de Xan Xanîci. Cu umerii lipiți, ei ascultau cum vibrează în horn aerul cald.

— Dată naibii ! zise Xan Xanîci fericit. Se vede că e o sobă pe cinste. La cămin, Nadiușa, acolo e cu totul altă mîncare de pește. Acolo soba avea o singură grijă : să dea căldură. Pe cînd aici ea creează o atmosferă plăcută. Deși un obiect necuvîntător, dar înțelege cerințele vieții de familie.

Nadia dădu din cap în semn de acord cu Xan Xanîci și se întoarse să termine spălatul podelei.

Se însera. Sașka lovi talpa unui topor de talpa altuia, anunțînd sfîrșitul zilei de muncă voluntară. După ce toți tăietorii de pădure părăsiseră șantierul și zgomotul din jur se potolise, pe lîngă fereastra camerei lui Xan Xanîci, aburită ca a oricărei case locuite, trecură Ilia și Tosia.

Tosia pășea ceva mai înainte, iar Ilia o urma respectuos ca un aghiotant.

— Tosia ! o strigă el sfios, cu vocea neîndrăzneată a omului care nu e încă sigur pînă la capăt că i s-au încheiat toate nenorocirile.

— Taci ! îi închise Tosia gura, dintr-un fel de superstiție. Altfel te pomenești că iar ne certăm...

Ilia tăcu ascultător. Mergeau alături, uitîndu-se din cînd în cînd unul la altul cu coada ochiului. Conform vechiului ei obicei, Tosia pășea înaintea lui Ilia. Acesta își luă inima-n dinți și o apucă pe Tosia de braț ca să-i încetinească mersul. Tosia se uită la el vinovată și porni mai încet. Aveau acum amîndoi același pas...

Soba se încălzi și nu mai fumega. Xan Xanîci aduse un butuc de-afară și se așeză pe el în mijlocul camerei.

— Vino-ncoace, stai puțin cu mine, o strigă el pe Nadia. Speli mai tîrziu !

— Să sfîrșesc cu podeaua și vin... răspunse Nadia.

Se simțea, nu se știe de ce, stînjenită, singură în to-vărășia lui Xan Xanîci ; răsărise între ei ceva neexprimat încă.

— Ignat Vasilievici a fost pe loc de acord să ne dea camera asta, își aminti Xan Xanîci. Dînsul te respectă foarte mult, Nadiușa !

— Și pe tine... răspunse Nadia din colțul ei întunecat.

Ea vroia să-l răsplătească pe Xan Xanîci pentru toate sentimentele lui bune măcar cu lucrul acesta mic.

— Mai mult pe tine, vorbi Xan Xanîci în apărarea adevărului. Și băieții sînt de ispravă, au pus umărul grămadă și-au dat gata casa înainte de termen. N-aveam și n-aveam noroc, dar iată că în sfîrșit nu ne-a mai ocolit nici pe noi...

Cineva bătu la ușa.

— Intră, e deschis! strigă Xan Xanîci ca un gospodar.

Ușa se dădu în lături și apărură în prag micul tractorist Semecikin, împreună cu logodnica lui, o fată liniștită care lucra la mașina de tăiat traverse.

— Aici sînteți? întrebă Semecikin cercetînd cu invidie locuința lui Xan Xanîci și a Nadiei.

— Aici... răspunse Xan Xanîci fericit și plesni cu palma șoldul zvîntat al sobei.

— Iar noi, alături...

Semecikin făcu un gest cu capul în direcția locuinței sale.

— Foarte bine! Sîntem vecini prin urmare. Bine-ați venit! zise Xan Xanîci ospitalier și strînse solemn mîna micului tractorist.

Nadia terminase cu spălatul podelei, pe care acum o freca mult și bine cu o cîrpă uscată. Parcă se temea să rămîna fără nici o treabă. Xan Xanîci se neliniști:

— Gata, Nadiușa... Trebuie să ne mutăm chiar azi, e mai sigur așa! Cine știe ce se mai întîmplă: poate administrația să se răzgîndească, sau să între vreun băgăreț cu de la sine putere și poftim de-l mai dă afară pe urmă...

El umplu soba cu lemne, încuie camera și vîrî cheia în buzunarul cel mai ascuns și mai sigur.

— Trag eu o fugă după patul pliant, iar tu între timp strînge lucrurile. Nu te obosi prea mult singură, că viu și eu... Astă noapte dormim cum dormim, iar mîine mergem la ofițerul stării civile.

Întinerit de fericire, Xan Xanîci se smulse locului și dispăru în amurgul siniliu de aprilie. Molipsită de nerăbdarea lui, Nadia porni și ea grăbită pe ulița pustie. Cu cît se apropia însă de cămin, cu atît i se micșora și-i șovăia pasul, de parcă o împiedica un vînt puternic din față.

Ca să-și scurteze drumul, Nadia o luă peste locul vi-ran din spatele Kamciatkăi, cînd deodată se retrase și se piti după lemne.

— Aurora boreală n-am reușit s-o văd... se tînguia vocea Tosiei.

— Nu-i nimic, făgădui vocea lui Ilia, ai s-o vezi la anul !

Vîntul legănă felinarul de la colțul străzii și o pată tremurătoare de lumină alergă pe zăpada murdară de aprilie, căutînd ceva printre mormanele pe jumătate topite și turtite. Pata, curioasă, se cățără și pe zidul orb al căminului, lunecă peste grinzile vechi, înnegrite, apoi, pentru o clipă, decupă crud din întuneric pe Ilia și pe Tosia, care, lipiți unul de altul, ședeau pe prispa cu pricina. Tosia închise ochii pe jumătate din cauza luminii prea tari, făcîndu-se urîță de tot, și-i păru Nadiei o impostoare, care se substituise altcuiva. Ilia ședea cuminte alături și admira cu atîta devotament fața încrețită a Tosiei, de parcă ar fi avut înaintea-i cine știe ce frumusețe.

Pata de lumină alergă mai departe, așa că întunericul ascunse de ochii Nadiei fericita pereche.

În această zi, la poarta așezării băt看 primăvara. Gerulețul de seară încercă la început să se lupte cu vîntul cald dinspre sud-vest, dar nu mai avu putere și se retrase. De pe acoperișul căminului picau ultimii țurțuri ; aprilie submina fără odihnă mormanele de omăt, încît cine asculta atent putea auzi cum se turtește zăpada, cu foșnete și gemete bătrînești. Picăturile rare încă nu știau să se adune în șiroaie, ci se înfingeau ca gloanțele în zăpada găunoasă, fîșîind ca niște șoriceii iuți unul în căutarea altuia.

Tosia prinse din zbor un țurture ud, mușcă o bucățică și i-l întinse lui Ilia.

— Încearcă, e dulce !

Ilia zdrobi ascultător gheața între dinți.

— Stăm aici exact ca oamenii mari ! zise Tosia rîzînd.

Se simțea acum bine ca niciodată, atît de bine încît vru într-un fel să-și micșoreze bucuria puțin, ca să nu se lase prea mult orbită.

— Păi noi și sîntem oameni mari, zise Ilia întrucîtva jignit. Dacă vrei, mergem și mîine să ne căsătorim... Nimeni n-o să aibă nimic împotriva.

— Ce familie o să iasă : Iliuşka soţ, Tosia soţie... Să mori de rîs !

— Prostuţă mai eşti... zise Ilia drăgăstos.

— Ce obicei mai e şi ăsta ! Cum nu vă e ceva pe plac, îi daţi zor cu „prostuţo“. Şi mama-Vera, şi tu... Caută-ţi una deşteaptă !

— Eu numai aşa, din dragoste... Cu tine mă simt mereu ca la examen, şi greu o mai scot la capăt !

— Caută-ţi una cu care să-ţi vie mai uşor !

— Dar mie tocmai una ca tine-mi trebuie.

— Atunci rabdă-mă cum sînt ! îl sfătui Tosia.

Ilia încercă s-o îmbrăţişeze, dar ea îi lunecă din braţe ca o şopîrlă.

— Alta acum ! Ce modă-i asta ? Jos mîinile !

— Tosia !

— Stai cuminte şi admiră-mi frumuseţea !

Tosia pufni ; triumfa deplin. Ilia mai încercă o dată s-o sărute.

— Oh, agresor ce eşti, Iliuşka ! zise Tosia, scăpînd din îmbrăţişarea lui.

— Dar aşa cel puţin e voie ? întrebă Ilia cu mare nădejde în glas şi, ezitînd, puse mîna pe umărul Tosiei.

Tosia gîndi ce gîndi şi încuviinţă generoasă :

— Aşa da, e voie...

Nadia asculta cu respiraţia tăiată şoaptele lor fierbinţi şi neastîmpărul lor jucăuş.

Un morman de zăpadă din apropiere se satură de apă şi picăturile, căzînd pe pămîntul ud, clipociră. La început, fiecare picătură îşi suna propriul ei clopoţel, neavînd prezenţa de spirit să se contopească cu cea de-alături. Pe urmă, din miezul mormanului, răsună clar şi melodios o vinişoară de apă, iar din mormanul vecin îi răspunse alta. Fiecare ascultă o clipă glasul celeilalte, apoi tăcură amîndouă şi, dintr-o dată, de sub obrocul zăpezii, încercîndu-şi vocea în dulcele grai al copilăriei, gînguri sfios întîiul pîrîiaş. Sub greutatea mormanului care se surpă chiar atunci, amuţi, însă după o clipă susură şi mai tare, ca să amuţască din nou. Ai fi zis că apa, abia renăscută din zăpadă, se tot

căznea și nu reușea să-și aducă aminte cum se comportase în existența ei lichidă din trecut, înainte de a fi ajuns zăpadă, pe când se rostogolea din înălțimile cerești ca ploaie torențială, fierbea în izvoare, număra pietrele albiilor de munte, curgea leneș cu fluviile stepei, clocotea în turbinele centralelor electrice, plescăia somnoroasă pe lacuri, adăpa prin canalele de irigație solul crăpat de secetă, urla în furtunile mărilor, se înălța stîlp către cer în chip de trombă sau în vreun taifun, lovea din greu cu sălbatecele valuri ale oceanului îndepărtata coastă de coral...

— Dacă și asta se mai cheamă dragoste ! exclamă Ilia decepționat. Băieții vorbesc despre noi cîte și mai cîte, iar noi nici nu ne-am sărutat măcar o dată... Dacă află, o să ne ia în rîs !

— Că-mi și pasă mie de băieții tăi ! răspunse Tosia.

— Dar de mine ?

— Iar începi ? Îl dojeni Tosia. Oh, ce mi-e și cu bărbații ăștia ! Chiar nu poți să te lipsești de sărutul ăsta ? Nu poți de loc ?... Numai să nu te prefaci !

— Ciudată mai ești ! se miră Ilia. De ce să mă lipsesc ?

Tosia se tulbură.

— Odată ce se sărută toți cei din jur, hai și noi !... Asta vrei tu ? Vrei așa ?

— Sigur că da ! se bucură Ilia. Păi, altfel cum ?... Nu prea te-nțeleg...

— Noi... hai să nu facem ca ei, propuse Tosia fără fermitate, nici ea neștiind ce vrea.

— Ce idee ! zise Ilia decepționat.

— Mi-e frică ! îi mărturisii Tosia. Am fost pîn-acuma străini, și pe urmă deodată...

Ilia își luă mîna de pe umărul Tosiei și se îndepărtă.

— Gata, te-ai și ofensat ? Strașnică persoană mai ești și tu !... Ei bine, fie...

Tosia întoarse fața către Ilia, închise ochii și-i arătă cu degetul pe obraz unde anume s-o sărute. Ilia abia îi atinse cu buzele obrazul, apoi o privi întrebător. Ea continua să țină ochii închiși : fie sub impresia primului sărut, fie așteptînd încă ceva. Ilia o strînse în brațe

și o sărută apăsând pe gură, apoi se retrase fără întârziere, prudent, în așteptarea inevitabilei muștrări.

Deodată Tosia rîse. La orice se aștepta Ilia din partea ei, numai la acest rîs nu. Îl jignise în amorul său propriu, ca bărbat.

— Ce este ? întrebă el mahmur.

Tosia dădu din cap :

— Nu spun... Niciodată n-am să spun ! Nici să nu mă rogi.

Ilia se apropie de ea.

— Hai, Tosia !

— E rușine să vorbesc despre așa ceva...

— Numai mie să-mi spui, nu altcuiva.

— Știi... înainte mă tot gîndeam : așa cum se sărută oamenii, nasul ar trebui să-i încurce... Acuma văd că nu, de loc !

— Curat grădiniță de copii ! se minună Ilia.

Pe de o parte, îi apărea întrucîtva comică Tosia, care se dovedea atît de necoaptă la o adică, în pofida agerimii ei obișnuite ; și faptul că el, Ilia, e cel dintîi în viața ei, că înaintea lui nu mai fusese nimeni altcineva, îi măgulea amorul propriu. Pe de altă parte, spusa Tosiei îi sună în urechi ca o muștrare, se simți împuns de un fel de invidie : Tosia abia trecea pragul vieții ei de om matur, pe cînd el, neavînd nici un pic de astîmpăr, hoinărise fără rost și peste măsură. Experiența lui de viață, cu care altădată se mîndrea, i se înfățișa acum lui Ilia sub aspectul ei murdar.

Ilia regretă profund că nu se mai poate schimba nimic în trecut și că niciodată n-o va putea scoate cu totul din viața lui pe nefericita de Anfisa, sau pe alte fete „întîmplătoare“, de care la drept vorbind n-avusesese nici o nevoie. Și cu Tosia lucrurile s-ar fi desfășurat altfel dacă ar fi întîlnit-o acu doi ani, îndată după întoarcerea lui din armată, cînd fetele de pe aici încă nu i se aruncau toate de gît.

Să rămîna mîhnit însă timp îndelungat de ceva, și mai cu seamă de ceva ireparabil, nu-i stătea în fire lui Ilia.

— Vino-ncoace, cred c-ai înghețat, o chemă el pe Tosia, mai poruncitor decît ar fi vrut, ascunzîndu-și căința.

El își descheie haina, o înfășură pe Tosia și iar o sărută, ca s-o învețe cu el mai repede.

— Ei, nu deranjează nasul ?

— Nu deranjează... Dar tu să nu-ți dai aere. De obicei, cînd bărbații își ating scopul cu vreo fată, umblă ca niște cocoși. Asta ne jignește, înțelegi ?

— N-am să te mai jignesc niciodată... îi promise Ilia.

Mult ar fi vrut să-i spună Tosiei ceva frumos acum, ceva solemn, care s-o liniștească pentru toată viața, dar cuvintele trebuincioase dispăruseră ca de obicei. Ca să compenseze lipsa acestor mari cuvinte nepronunțate, Ilia o mai sărută o dată pe Tosia, nu apăsător, ci tandru, în colțișorul lipsit de apărare al gurii.

Dumnezeu e martor că el nu vruse de loc s-o supere cu sărutul acesta frățesc, totuși Tosia începu să plîngă.

— Ce ai ? se îngrijoră Ilia.

— Mi-am adus aminte de tata... — Tosia plîngea acum cu sughituri. — Cînd mi-e bine îmi amintesc totdeauna de el. Mă tot gîndesc : n-a ajuns și el ziua asta, să se bucure împreună cu mine... Știa numai că mama are să aibă un copil. După aceea n-a mai aflat măcar dacă e băiat sau fată : a căzut pe front... Nici n-a apucat să mă nasc, a murit... Ce rău îmi pare !...

Ilia o îmbrățișă strîns și cu căldură pe Tosia, căutînd instinctiv s-o ferească de nenorocirile lumii ăsteia bătrîne, dar încă neorînduită cumsecade. Cu întreaga lui ființă, nu numai cu gîndul, Ilia își dădu seama că nu mai e singur și, pentru prima oară în viață, fu încercat de simțămîntul acela dulce și tulburător al răspunderii pentru soarta altuia. El răspundea acum pentru tot ce avea să i se întîmple Tosiei în viață : astăzi, mîine, poi-mîine, peste zece ani ; la vremi mai îndepărtate Ilia nu se hotăra să se gîndească... Fu cuprins de dorința fierbinte ca Tosiei să nu-i pară vreodată rău că a avut încredere în el. Pentru început, ca prim pas în viața lui

cea nouă, Ilia își slăbi cercul mâinilor, de teamă că pe Tosia o doare, deși din încăpăținare tace. Drept răspuns, Tosia își sprijini cu încredere capul pe umărul lui, se mișcă puțin pînă se potrive mai bine și rămase mult timp nemișcată. Lui Ilia îi treceau ace prin mîna care începuse să-i amorțească, dar rămase și el nemișcat, ca înlemnit, fiindu-i frică să nu tulbure liniștea Tosiei. Dacă ceva nu-i era pe plac, era tocmai faptul că încercarea îi apărea mult prea ușoară. Pentru Tosia, ar fi suportat nu numai acest chin.

Între timp apa cea tînă ră își amintise mai bine viața ei trecută, se antrenase și acum susura tot mai tare și mai îndrăzneț sub stratul gros al zăpezii, adunîndu-și puterile și muncind din ce în ce mai cu nădejde pentru victoria primăverii care înainta pe tot frontul.

Nadia se îndepărtă tiptil, ca să nu sperie fericirea celor doi.

Ea nu avusese niciodată în viața ei parte de așa ceva ! Nimeni încă nu insistase atîta pe lîngă ea să obțină o sărutare, nimeni pe lumea asta n-avusese nevoie de sărutul ei și nici de ea ca om, nu simțise nimeni o nevoie asemănătoare cu a lui Ilia față de Tosia. Fericirea ei de femeie rățăcea pe undeva departe ; și mai ales acum, după ce se va mărita cu bunul Xan Xanîci, pe care însă nu-l iubește, nu va mai găsi niciodată drumul către ea.

Posomorîtă, cu un calm silit, Nadia intră în camera de la cămin, își scoase geamantanul de sub pat și începu să împacheteze.

— Fericiți sînteți, tu și Xan Xanîci ! o invidie fata cu cercei.

Ea se mutase în camera fetelor noastre și ocupase patul Anfisei, iar acum, stînd așezată, tocmai își puna părul pe bigudiuri.

— E timpul să cer și eu cu Sașka o cameră ! anunță Katia întrerupîndu-și o clipă lucrul de mîna. Sînt semne c-o să putem obține una la toamnă.

În cameră dădu buzna Vera. Din prag, se uită de-a dreptul pe patul ei. Fără să se dezbrace, se apropie de pat, se uită sub pernă, dar nu găsi nimic.

— Cine dintre voi știe, poșta a venit azi? întrebă Vera.

Katia se uită cu o curiozitate amuzată la Vera, care se tulburase sub privirea ei, însă își cruță prietena mai mare și nu spuse nimic.

Nadia scoase din dulap cea mai bună rochie a ei, pregătită de mult pentru nuntă, și încremeni cu ea în mijlocul camerei, ca și cum ar fi uitat drumul spre geamantan.

— Ce-i cu tine? se neliniști Vera.

Posomorâtă și mai urâtă ca de obicei, Nadia se apropie de geamantanul deschis, zăbovi un pic și se așează încet pe pat, ținându-și rochia la distanță, întinsă pe mâini.

— Nadejda, nu te prosti! încercă Vera s-o prevină, bănuind ce se petrece cu ea.

Xan Xanîci intră grăbit în cameră, cu o tigaie nou-nouță, abia cumpărată. Era atât de agitat, încât pentru întâia oară de când se logodise uită să bată la ușă.

— Nadiușa, nu ești gata încă? se repezi el spre Nadia fluturînd vesel tigaia. Am găsit-o și nici n-am stat la rînd; e de aluminiu, o să folosească vieții noastre de familie...

Xan Xanîci strînse brațul Nadiei mai sus de cot, șoptindu-i: „Patul pliant l-am și dus“, apoi deschise geamantanul potrivindu-l între două paturi. Nadia se supuse fără prea mult chef acestui atac furtunos și își aranjă rochia de nuntă în geamantan. Începură să împacheteze. Mîinile puternice ale Nadiei se mișcau tot mai greu și mai nesupuse, parcă aveau de străbătut un aer din ce în ce mai dens și cleios.

Xan Xanîci o urmărea pe logodnica lui cu coada ochiului. El observă schimbarea petrecută în ea, și Nadia aceasta nouă, pe care nu o mai înțelegea, îi solicita o atenție deosebită, îl speria chiar.

Mîinile li se atingeau deasupra geamantanului, dar ochii lor se evitau. Tulburarea Nadiei se transmise și lui Xan Xanîci. El începu să învelească tigaia în prosopul cu cîcoșul decolorat, dar degetele lui își încetiniră alergarea, lipindu-se parcă de aluminiul domestic. Nadia îl privi speriată; ochii li se întîlniră o clipă. Xan Xa-

nîci și-i întoarce repede, zbuciumîndu-se și mai tare cu tigaia. Nadiei i se păru deodată că ei se înșală nu numai pe ei înșiși, ci și pe toți oamenii din jur. Parcă plănuiau ceva urît, rușinos, încălcarea vreunei legi nescrise dar știute de toată lumea.

Nadia se sluți și mai mult și se ridică de deasupra geamantanului.

— Fetelor... Vera, Katerina și tu, cum te cheamă ? se adresă ea fetei cu cercei. Ieșiți puțin pe coridor. Am de vorbit ceva cu Xan Xanîci.

— Numai o clipă, zise Xan Xanîci vinovat. Sfîrșim îndată noi...

— Ce viață și asta, în ultima vreme, se tîngui Katia, îndreptîndu-se spre ușă. Locuim mai mult pe coridor, decît în cameră.

După Katia porni nemulțumită și fata cu cercei. Capetele bigudiurilor îi solipeau bătaios în păr, și se vedea cît de colo că n-avea nici un chef să iasă pe coridorul rece, însă se mutase abia de ieri, nu reușise încă să se adapteze locuinței noi și-i era frică să se certe cu prietenele Tosiei.

Vera o privi pe Nadia drept în ochi.

— Tu gîndește-te bine, să nu regreti pînă la urmă... Gîndește-te bine, Nadejda !

Nadia înclină capul, mulțumindu-i Verei pentru sfatul cel bun. Fetele erau acum toate pe coridor și Nadia rămăsese în cameră singură cu Xan Xanîci.

— Xan Xanîci, începu Nadia încet, dar ferm, despre toate am vorbit noi : unde să punem masa, unde dulapul, numai despre dragoste n-am apucat să vorbim...

— Așa e ! se căi prompt Xan Xanîci. N-am prea găsit noi niciodată un răgaz nimerit... Bine că ai adus tu vorba. Înaintea căsătoriei se vorbește întotdeauna despre dragoste, așa e obiceiul... Cum stai, Nadiușa, cu dragostea ?

Nadia nu se aștepta de loc la cotitura aceasta a discuției, neprielnică ei, și privi încolțită la Xan Xanîci.

— Te stimez mult, Xan Xanîci... Ești bun și blînd și... la toate te pricepi pe lumea asta... Totuși...

Ea se poticni și tăcu mult. Se părea că regretă tot schimbul ăsta de cuvinte iscat de ea.

— Așadar, nu mă iubești... se dumină Xan Xanîci și mâinile lui începură, cu de la sine putere, să desfacă din ștergarul Nadiei tigaia lui.

Nadia se uită înspăimântată la mâinile harnice ale lui Xan Xanîci.

— Așteaptă ! Eu m-am obișnuit cu tine, și nu mai am în lume pe nimeni altcineva...

— Liniștește-te, Nadiușa... — vorbi Xan Xanîci în așa fel, încît parcă tot ce se întîmpla n-avea nici o legătură cu el și numai consolarea Nadiei era totul. El nu părea foarte mirat de brusca întorsătură a evenimentelor, ca și cum se aștepta la ea dintru bun început și în fundul sufletului său nu crezuse niciodată cu-adevărat în trăinicia fericirii lui. — Ai îndrăgit pe altcineva, Nadiușa ?

— N-am îndrăgit pe nimeni, dar nici cu tine... Te stimez, m-am obișnuit cu tine, dar...

Nadia își desfăcu vinovată brațele.

— Ce să-i faci, inimii nu-i poți porunci... Nu-ți port pică, eu singur sînt vinovat, prostănac bătrîn. Cum de mi-a venit !...

El puse grijuliu prosopul cu cocoș al Nadiei pe spe-teaza patului, chiar îl netezi. Nadia îi urmărea fasci-nată fiecare mișcare.

— Dar tu, Xan Xanîci ? întrebă ea cu o speranță timidă în glas. Tu... mă iubești ?... Barem un pic ?

— Eu ? repetă Xan Xanîci întrebarea, ca să cîștige timp.

— Tu, Xan Xanîci...

— Păi, desigur ! începu Xan Xanîci, vioi, dar întîlni ochii Nadiei și-și strivi vorbele... Cum să-ți spun...

El se zgribuli, își trase capul între umeri, parcă spunînd : „Naiba mai știe !“.

— Eu credeam că măcar tu... zise Nadia decepționată. Cum am putea trăi așa ? Alții se iubesc, iar noi... așa ? Pur și simplu așa ?

— Liniștește-te, Nadiușa... Mai trăiesc oamenii și fără dragoste, dar, nici vorbă, mai bine cu dragoste. Pentru

viața de familie, eu așa socot, că dragostea e un fel de ciment : o face mai trainică !... Dar nici așa nu te las eu, să n-ai nici un fel de îndoială... Pe urmă, camera... Poate tot încercăm, Nadiușa ? Trăiesc oamenii doar și... — Xan Xanîci se uită înspre ușă. — Încă nu e târziu, Nadiușa ; cum ai să vrei tu, așa are să fie. Hotărăște, fetelor le e frig pe coridor...

Nadia fu mișcată pînă la lacrimi că, pînă și într-o astfel de clipă, Xan Xanîci se gîndește la alții.

— Poate hotărăști tu ? Încercă ea să-i treacă logodnicului ei răspunderea pentru viitor.

Xan Xanîci dădu de data asta sever din cap, neacceptînd.

— Nu, zise el cu o fermitate neașteptată. Tu trebuie să hotărăști : în viața de familie femeia e președinte... Prin urmare, Nadiușa ?

Nadia se întoarse către fereastra oarbă, plină de întuneric. Tăcerea inundă camera. La depozitul de jos, locomotiva scoase un strigăt scurt și tăcu imediat. Numai ceasul dres de Xan Xanîci ticăia tare și cu inima ușoară pe perete.

— Ei, eu m-am dus... zise Xan Xanîci ostenit și atîngînd creasta vechii sale cunoștințe, cocoșul decolorat de pe prosopul Nadiei.

Îmbătrînit dintr-o dată, devenind parcă mai mic de statură, Xan Xanîci porni greoi spre ușă, în mîna atîrîndu-i tigaia uitată.

— Xan Xanîci, iartă-mă că te-am făcut de rușine în ochii lumii, șopti Nadia în urma lui. Nici eu n-am știut că se va întîmpla așa...

— Nu-i nimic, Nadiușa, trec eu peste asta, zise Xan Xanîci fără să se întoarcă.

În prag totuși se opri și, luîndu-și rămas bun de la viața lui de familie, neînfăptuită, se uită pentru ultima oară la camera în care se întîlnea cu Nadia, mîncă seara cartofi prăjiți atît de gustoși, călăfătuia peretele, o salva împreună cu fetele pe Tosia de Ilia și-și făcea socoteli : ce mobilă le trebuie, lui și Nadiei, pentru camera făgăduită și obținută în cele din urmă, însă care nu-i adusesese fericirea mult așteptată.

— Nu rămîne în urmă ? puse el o întrebare cu totul nelalocul ei, uitîndu-se la ceas. Taburetul ți-l las, Nadiușa... ca amintire... Dacă va mai fi nevoie, mai fac eu unul.

Xan Xanîci păși forțat spre taburetul său renumit cu semilună. Observînd că rămăsese cu tigaia în mînă, o atîrnă de marginea plitei.

— Aș vrea să știu cine o să capete locuința noastră ? gîndi el cu glas tare și ieși închizînd încet ușa.

În cameră dădură buzna fetele înghețate și o înconjurară pe Nadia.

— Întotdeauna e ea așa ! se indignă Katia. A tras un an întreg și poftim... Te întreb și eu ca între prietene : ce mai sperî tu, Nadia, cu însușirile tale pe care le știi ?

— Nu mai găsești tu bărbat de-acî încolo ! adăugă fata cu cercei.

— Un bărbat nu-mi lipsește mie niciodată...

Nadia zîmbi fără veselie și arătă către toporul reze-mat în colț, lîngă sobă.

Pe strada înnoptată, liniștită a așezării, trecea banda cam împuținată a lui Filea, în frunte cu el însuși. Lunganul rupse un țurture de la un acoperiș și-l aruncă prin geamul deschis în casa lui Ciurkin. Dîrdîilă apucă o săniuță de copil uitată în pridvor și o azvîrli în fîntînă.

Filea se strîmbă în-ciudat și cugetă plictisit : „Ce s-ar mai putea face oare ?...”

Din cantină ieși Gavrilovna, ținînd cu cotul lipit de trup ceva învelit în șorț și care nu era destinat privirilor străine.

— O speriem ? propuse Dîrdîilă.

Lunganul și Dîrdîilă se furișară pînă în preajma ei și-i țipară cu poftă în urechi. Gavrilovna lăsă pachetul să-i cadă, sări de pe trotuarul de scînduri și fugi spre casă improșcînd noroiul și apa din băltoace. Banda o însoți cu zbierete de încîntare pînă ce dispăru.

Se apropiară de Kamciatka și întrezăriră o pereche ascunsă în umbră.

— Îi speriem ? propuse iar Dîrdîilă.

Lunganul se năpusti întâi spre prispă, dar, recunoscându-l pe Ilia, se retrase rapid și zise cu înțelepciune :

— Nu face...

Și Filea văzuse cine se găsea la Kamciatka.

— Direcția, înainte ! ordonă el bandei arătând cu mîna în lungul străzii, iar el se îndreptă spre prispă.

Ajunse pînă la un pas de Ilia și Tosia, se uită la fețele lor fericite și absente, apoi întrebă fără rost :

— Stați aici ?

Ilia își retrase nemulțumit mîna de pe umărul Tosiei.

— Stăm ! răspunse Tosia cu îndrăzneală.

— Și cum e ? Nu vă plictisiți ? întrebă Filea interesat, cu tonul cercetătorului care a dat peste un fenomen nou al naturii și încă nu poate să-l descifreze.

— Merge, răspunse Ilia, se poate rezista !

— Ai adus-o totuși la Kamciatka ?

Tosia se depărtă de Ilia și se uită la el așteptînd.

— Ea m-a adus, mărturisi Ilia.

Tosia înclină capul confirmînd că într-adevăr așa s-au petrecut lucrurile, și se apropie iar de Ilia.

— Eeh, mi-e milă de voi ! zise Filea filozofic. Cu ce vă irosiți voi anii cei mai buni !... Ai o țigară ?

Ilia îi întinse lui Filea un pachet de țigări și se lovi peste buzunare în căutare de chibrituri.

— Foc am... răspunse Filea demn și-și scoase bricheta.

Își aprinse țigara, dar nu stinse bricheta imediat, ci se uită cu o curiozitate respectuoasă la Tosia, cea care îl despărțise de Ilia. Filea nu putea înțelege nici în ruptul capului prin ce îl fermeca fetișcana asta neînsemnată pe un flăcău așa de mîndru ca Ilia. Pe Filea, deși era ușuratec, îl sîcîia totdeauna neputința lui de a înțelege vreun lucru întîlnit în viață. Filea se simțea prost, și asta nu-i plăcea, întrucît obișnuia să nu se considere mai prejos decît cei ce înțeleg totul. Mai curînd ar fi primit să fie considerat huligan și ticălos decît prost.

Neputînd desluși nici de astă dată secretul fundamental al Tosiei, Filea își închise cu un pocnet bricheta și întunericul înghiți perechea fericită.

— Direcția, înainte... zise el automat.

Simțind mai clar decît oricînd altădată că există pe lume ceva inaccesibil lui, părăsi Kamciatka după ce-i pierise tot cheful.

În timp ce Filea se ocupa de asemenea cercetări, banda lui se risipise. Pe stradă rămăsese numai „activul” : Lunganul și Dîrdîilă. Ei făceau din resturile de zăpadă murdară bulgări și căutau să doboare un felinar.

— Cei mai buni oameni se însoară, iar pe voi nici moartea nu vrea să vă ia ! își deprecie Filea prietenii.

Un cîine prăpădit trecu strada, unul dintre aceia care se aciuesc fără excepție lîngă vreo groapă cu gunoi. Răzbunîndu-și pe el toate necazurile, Filea îl hăitui tropăind din picioare. Cîinele își strînse coada între ale lui și dispăru în întuneric. Filea tuși stingherit și se uită cu coada ochiului la „activul” său.

Lunganul nu mai era, iar Dîrdîilă, jalnic, cu capul în căciula din blană de ren, continua să arunce bulgări în felinar.

— Văleu, neisprăvitule ! îi zise Filea.

Și făcu el un bulgăre tare din zăpada umedă, ochi stăruitor felinarul, de frică să nu se facă de rușine în fața ultimului și celui mai credincios tovarăș al lui, apoi aruncă bulgărele cu toată puterea. Sus becul tresări, deodată făcîndu-se un întuneric care îl înghiți pe Filea, iar jos picară din aer cioburi de sticlă.

— Direcția, înainte, tot înainte ! ordonă Filea mîndru, bucurîndu-se de întîiul său succes din ziua aceea.

În lumina felinarului învecinat apăru administratorul deșirat, care se grăbea spre locul evenimentului. Dîrdîilă o zbughi înfricoșat pe prima uliță, fără a-l mai preveni pe Filea.

— Halal cadre... mîrîi acesta.

Administratorul ager îl observă pe fugar, se repezi ca un uliu asupra lui și-i smulse căciula de blană din cap.

— Nu ți-o dau înapoi pînă nu pui alt felinar în loc ! strigă el după Dîrdîilă care, cu capul gol, fugea cît îl țineau picioarele.

Filea, mîndru, nici nu se gîndea să fugă. Stătea demonstrativ în mijlocul cioburilor felinarului spart și-l aștepta răbdător pe administratorul cel fioros. Îi veni un chef de ceartă, de scandal. N-ar fi ocolit acum nici chiar o bătaie. Era gata să și sufere, numai să potolească viermele acela hrăpăreț și ciudat care se zbătea în el mîncîndu-i sufletul.

Ajuns în dreptul felinarului stins, administratorul căscă gura, dar văzîndu-l pe Filea cum stă, gata de bătaie, salută în tăcere și trecu mai departe. Filea tot nu putea să înțeleagă : oare nu vrusese administratorul să pedepsească doi oameni pentru aceeași crimă, sau îi fusese frică să se ia de el.

— Ștăbime ! pronunță Filea cu amărăciune și, dîndu-și seama că nici victimă nu va reuși să fie azi, scuipă întăritat.

...Făcîndu-și controlul de noapte prin așezare, administratorul trecu și pe la Kamciatka, unde continuau să zăbovească Tosia și Ilia.

— În zadar stați aici, amenință el ușurateca pereche. Pînă-n toamnă nu-s prevăzute camere libere.

— Vezi-ți de drum, tovarășe administrator ! îl goni Ilia și-i șopti Tosiei : Mîine toată așezarea o să știe că am stat la Kamciatka.

— Ei și ? replică Tosia vitejește.

— Ia te uită ! se miră Ilia și o rugă : Acuma sărută-mă și tu, eu te-am sărutat de atîtea ori, iar tu nici-odată... Avem doar egalitate în drepturi.

— Ce tot spui, Iliușka, mi-e frică ! se intimidă Tosia. Mai tîrziu, altă dată, bine ? Dacă le încercăm toate azi, nu mai rămîne nimic pentru mîine...

— Rămîne ! spuse Ilia cu convingere.

— Nu te supăra, Iliușka, dar eu am să plec : mi-au înghețat rău de tot genunchii.

Ei se ridicară de pe prispă și se apropiară de cămin.

Tosia întredeschise pe furiș ușa în spatele ei, asigurîndu-și o retragere sigură, apoi își înălță ochii la boltă.

O lună tînăra se plimba pe cer, soră bună cu aceea pe care Tosia o amenințase într-o seară de toamnă cu racheta cosmică. „Se află totuși dreptate în lume !“, hotărî Tosia, amintindu-și de toate necazurile ei trecute.

— Uite, un sputnik !

— Parcă azi nu era vorba... se îndoii Ilia, dîndu-și capul pe spate. Sașka nu mi-a spus nimic... Unde-l vezi ?

— Uite acolo !

Tosia se ridică în vîrful picioarelor, îl sărută pe Ilia pe obraz și închise repede ușa după ea.

Plin de bucurie, Ilia mîngîie scîndura aspră a ușii, scoase un strigăt tulburînd liniștea nopții — „E-he-hei !...” — și porni fără să mai aleagă drumul prin zăpada apoasă care i se fleșcăia sub tălpi.

Ecolul preluă strigătul lui Ilia și îl duse peste așezarea cufundată în somn, peste pădurea învecinată, peste toată lumea întinsă liniștit sub luna subțire.

	<u>Pag.</u>
Fetele fac cunoștință cu Tosia	5
Ilia intră în raza Tosiei	21
La început, dansul	35
A fost odată ca niciodată...	45
Prima zăpadă	68
Căciula din blană de ren contra cubancăi	74
Ilia pornește la asalt. Tosia e prevenită	82
Umbre pe podca	89
Verificarea	95
Inima Tosiei	99
Zi de plată	112
Adio, bucătărie !	121
Brazi dificili. Varză pe zăpadă	128
Anfisa îl întâlnește pe Dementiev	135
Tosia — un om de neînlocuit	137
În folosul muncii	143
Mătura nouă	150
Anfisa și autocritica	153
Ilia s-a decis să învețe	157
Nadia și Xan Xanîci își iau mobilă	159
Dementiev consultă ecoul	167
Pe platforma de frînare	171
Tosiei i se deschid ochii , , , ...	179

	<u>Pag.</u>
Căciula din blană de ren își schimbă stăpînul . . .	188
Perdeluțe de hîrtie	203
Ilia își cere iertare	216
Arborele cotit	224
Vera și Tosia fac o învoială	231
Vechea pîrtie	241
Nadia și Xan Xanîci plănuiesc cum să-și așeze mobila.	247
Anfisa plătește cu vîrf și îndesat	250
Tosiei i se oferă un ceas în dar	260
Xan Xanîci primește locuință. Tosia la Kamciatka.	264